

Republika e Kosovës
Republika Kosova-Republic of Kosovo
Qeveria -Vlada-Government

**Prvi Input institucija Republike Kosova Evropskoj komisiji za
Izveštaj o napretku 2014. godine**

Maj, 2014.
Priština

Sadržaj

Uvod	4
1. POLITIČKI KRITERIJUMI.....	5
1.1. Demokratija i vladavina prava.....	5
1.1.1. Zakonodavstvo i izbori.....	5
1.1.2. Izvršno	6
1.1.3. Javna uprava	11
1.1.4. Civilna kontrola snaga bezbednosti.....	12
1.1.5. Civilno društvo.....	13
1.1.6. Pravosudni sistem	13
1.1.7. Antikorupcijska politika.....	17
1.2. Ljudska prava i zaštita manjina	19
1.2.1. Zaštita i poštovanje manjina i kulturnog nasleđa	22
1.3. Regionalna pitanja i međunarodne obaveze	25
2. Ekonomski kriterijumi.....	26
2.1. Postojanje funkcionalne tržišne ekonomije.....	26
2.1.1. Osnove ekonomske politike.....	26
2.1.2. Makroekonomska stabilnost.....	26
2.1.3. Međusobno delovanje tržišnih snaga	29
2.1.4. Tržišni ulaz i izlaz	31
2.1.5. Poslovno okruženje, pravni sistem i administrativni kapacitet.....	32
2.1.6. Kretanja u finansijskom sektoru.....	33
2.2. Kapacitet za suočavanje sa snagama tržišta unutar Unije	34
2.2.1. Ljudski i fizički kapital	34
2.2.2. Sektorska struktura i preduzeća.....	36
2.2.3. Uticaj države na konkurentnost	37
2.2.4. Ekonomska integracija sa EU.....	37
3. Evropski standardi.....	39
3.1. Unutrašnje tržište	39
3.1.1. Slobodno kretanje robe	39
3.1.2. Kretanje ljudi, usluga i pravo osnivanja.....	46
3.1.3. Slobodno kretanje kapitala.....	47
3.1.4. Carina i oporezivanje	47
3.1.5. Konkurencija	49
3.1.6. Javne nabavke	51
3.1.7. Prava intelektualne svojine	51
3.1.8. Zapošljavanje, socijalna politika i politike javnog zdravstva	53
3.1.9. Obrazovanje i istraživanje	56
3.1.10. Pitanja vezana za Svetsku trgovinsku organizaciju (STO)	57
3.2. Sektorske politike	58
3.2.1. Industrija i MSP (mala i srednja preduzeća).....	58
3.2.2. Poljoprivreda i ribarstvo.....	59
3.2.3. Životna sredina i klimatske promene	64
3.2.4. Politika prevoza	67
3.2.5. Energija	71
3.2.6. Informaciono društvo i mediji	72
3.2.7. Finansijska kontrola	74
3.2.8. Statistika.....	75
3.3. Pravda, sloboda i bezbednost.....	77
3.3.1. Vize, upravljanje granicom, azil i migracije.....	77
3.3.2. Pranje novca	85

3.3.3. Borba protiv droge	87
3.3.4. Policija	88
3.3.5. Borba protiv organizovanog kriminala	90
3.3.6. Zaštita ličnih podataka	94
Aneks 1: Najnoviji podaci o sprovođenju studije izvodljivosti srednjoročnih orijentira	95
1. Vladavina prava	95
2. Pravosuđe.....	102
3. Javna uprava	104
5. Ljudska i osnovna prava	106
6. Zaštita manjina	108
7. Pitanja trgovine i unutrašnjeg tržišta	113
8. Fitosanitarna i veterinarska pitanja	124
Aneks 2: Spisak zakona usvojenih od strane Skupštine Republike Kosova	127
Aneks 3: Spisak političkih dokumenata usvojenih od strane institucija Republike Kosova	129
Aneks 4: Spisak podzakonskih akata usvojenih od strane institucija Republike Kosova	130

Uvod

Vlada Republike Kosova je izrazila spremnost da dostavi podatke za ovaj period u Izveštaju o napretku 2014, za koji se očekuje da će biti objavljen na jesen. Dakle, ovaj izveštaj sadrži ključne događaje na Kosovu od 1. septembra 2013. do 30. aprila 2014, u vezi sa procesom pristupanja EU. Izveštaj je pripremljen na osnovu podataka dobijenih od strane svih resornih institucija zaduženih za odgovarajuće oblasti.

Podaci sadržani u ovom izveštaju fokusiraju se na napredak tokom izveštajnog perioda u smislu:

- Donošenja zakona i strateških dokumenata i njihovo sprovođenje;
- Sprovođenja institucionalnih reformi;
- Jačanja institucionalnih kapaciteta;
- Mera za ispunjavanje srednjoročnih pokazatelja Studije izvodljivosti 2012;
- Implementacije Akcionih planova SSP za 2013. i 2014; i
- Implementacije zaključenja sastanaka DPSP.

U pogledu njegove strukture, izveštaj odgovara Izveštaju o napretku. On je podeljena u tri glavna dela: politički kriterijumi, ekonomski kriterijumi i evropski standardi. On takođe sadrži sledeće Aneks (Aneksi 5 do 11 su svaki obezbeđeni kao posebni dokumenti):

- Aneks 1: Ažuriranje o implementaciji srednjoročnih pokazatelja Studije izvodljivosti;
- Aneks 2: Spisak zakona usvojenih od strane Skupštine Republike Kosova;
- Aneks 3: Lista dokumenata politike usvojenih od strane institucija Republike Kosova;
- Aneks 4: Spisak podzakonskih akata usvojenih od strane institucija Republike Kosova;
- Aneks 5: Analiza o funkcionisanju opštinskih organa;
- Aneks 6: Analiza strateškog sektora bezbednosti Republike Kosovo;
- Aneks 7: Mehanizam praćenja Godišnjeg izveštaja za 2013;
- Aneks 8: Izveštaj o proceni sprovođenja Nacionalne strategije i Akcionog plana za bezbednost u zajednici 2011-2016;
- Aneks 9: Izveštaj o implementaciji Akcionog plana za integraciju Roma, Aškalija i Egipćana;
- Aneks 10: Obuka obezbeđena za Policiju Kosova; i
- Aneks 11: Statistika o organizovanom kriminalu.

Važno je napomenuti da Aneks 1 sumira napredak postignut tokom izveštajnog perioda u ispunjavanju srednjoročnih pokazatelja Studije izvodljivosti, podeljenih na osam (8) oblasti:

1. Vladavina prava;
2. Sudstvo;
3. Državna uprava;
4. Reforma izbornog sistema i Skupštine;
5. Ljudska i osnovna prava;
6. Zaštita manjina;
7. Pitanja trgovine i unutrašnjeg tržišta; i
8. Fitosanitarna i veterinarska pitanja.

1. POLITIČKI KRITERIJUMI
1.1. Demokratija i vladavina prava
1.1.1. Zakonodavstvo i izbori

Uzimajući u obzir kraj trenutno definisanog mandata EULEX 14. juna 2014, bilo je intenzivnih pregovora između Brisela i Prištine, u vezi sa budućim mandatom EULEX i SIRG. Diskusija je rezultirala dogovorom o nastavku mandata EULEX sa raznim promenama u svom mandatu.

Razmena pisama između predsednice Kosova i visokog predstavnika EU, 23. aprila su ratifikovani od strane Skupštine Kosova kao međunarodni ugovor, odnosno nacrt zakona o potvrđivanju Međunarodnog sporazuma između Republike Kosova i Evropske unije o Misiji vladavine prava Evropske unije na Kosovu. Pored toga, 23. aprila 2014. Skupština Kosova usvojila je Zakon o izmenama i dopunama zakona koji se odnose na mandat Evropske unije za vladavinu prava u Republici Kosovo. Zakoni zajedno predstavljaju odredbe koje omogućavaju da EULEX zadrži nadležnost u slučajevima koji se tiču ratnih zločina, terorizma, organizovanog kriminala i ozbiljne korupcije, i uspostavljaju Specijalni sud za ratne zloupotrebe koji će suditi u predmetima protiv pojedinaca zasnovanih na Izveštaju Saveta Evrope 2010.

Da bi se garantovala primena sporazuma i novog mandata EULEX nije bilo potrebe da se izmene sledeći zakoni koji se odnose na mandat EULEX:

- Zakon br. 03/L-052 o Specijalnom tužilaštvu Republike Kosovo;
- Zakon br. 03/L-053 o nadležnosti, izboru predmeta i dodeljivanju predmeta EULEX sudijama i tužiocima na Kosovu;
- Krivični zakonik Republike Kosovo, br. 04-L/082;
- Zakonik o krivičnom postupku Republike Kosovo, br 04-L/123;
- Zakon br. 04/L-033 o Posebnoj komori Vrhovnog suda Kosova za pitanja koja se odnose na Agenciju za privatizaciju;
- Zakon br. 03/L-137 o Odeljenja za sudsku medicinu;
- Zakon br. 04/L-015 o zaštiti svedoka; i
- Carini i akcizama Republike Kosovo, br. 03/L-109;

Priprema izmena pomenutih zakona učinjena od strane Ministarstva pravde u tesnoj saradnji i koordinaciji sa predstavnicima EULEX, Kancelarije EU, SSK, TSK, MUP i KP. Amandmani su dizajnirani da garantuju i olakšaju vršenje funkcija osoblja EULEX u skladu sa zakonom Kosova. Između ostalog zakoni garantuju mandat i nezavisnost SIRG, u skladu sa sporazumom.

U oblasti reforme izbornog sistema, nacrt - zakona o opštim izborima je prošao prvo čitanje u Skupštini Kosova 3. aprila 2014. Izborni prag za političke partije i dalje ostaje na kvoti od 5%, 7.5 % za koalicije, i 2,5 % za nezavisne kandidate.

Na nivou *okvira politike* za integraciju u EU, Skupština Kosova je usvojila Akcioni plan o Sporazumu o stabilizaciji i pridruživanju za 2014. dana 27. februara 2014.

U skladu sa svojim zakonskim nadležnostima, Skupština Kosova je nastavila ostvarivanje svoje uloge nadzora nad izvršnom vlašću. U tom smislu, za odgovarajući period, Vlada je podnela 6 (šest) pisanih izveštaja Odboru za bezbednost Skupštine. Skupštinski odbori su takođe završili praćenje sprovođenja 13 zakona, i razmatranje 30 izveštaja koje su podnale nezavisne institucije. To pokazuje poboljšani nadzor od strane Skupštine prema Vladi i nezavisnim institucijama.

Tokom perioda izveštavanja, Skupština je održala 24 plenarnih sednica, nijednu interpelaciju i usvojila je ukupno 32 zakona.

Da bi se obezbedila puna finansijska odgovornost nad budžetskim rashodima Skupštine, u izveštajnom periodu, Odbor za budžet i finansije je razmotrio sledeće finansijske izveštaje: Izveštaj o trećem kvartalu 2013. i Godišnji izveštaj za 2013.

Što se tiče imenovanja Ombudsmana, Skupština nije bila u mogućnosti da završi proces u martu 2014, pošto ni jedan od tri kandidata nije dobio jednostavnu većinu od 61 potreban glas.

Što se tiče *izgradnje kapaciteta*, Skupština je usvojila svoj Strateški plan za upravljanje ljudskim resursima u septembru 2013, kao što je predviđeno po godišnjem planu iz 2013. On se bavi ciljevima Skupštine i svojom potrebom za razvojem ljudskih resursa do 2018. Pored toga, sa ciljem da dodatno ojača svoje kapacitete, Skupština je regrutovala 9 (devet) službenika u različitim položajima, kao što su: pravna pitanja, tumačenje i inženjering. Slično tome, u izveštajnom periodu, Skupština je obezbedila 19 obuka svojim službenicima, koje se sastoje od studijskih poseta, stažiranja, radionica i okruglih stolova u organizaciji *Twinning Light* projekta, stoga uključujući uglavnom funkcionere Kancelarije generalnog direktora za pravna i proceduralna pitanja i Kancelarije za opštu upravu. Ovi treninzi su bili fokusirani na usklađivanje domaćeg zakonodavstva sa *pravnim tekovinama* EU, ulozi nacionalnih skupština u procesu pristupanja, organizovanja i upravljanja javnim raspravama, Nacionalni Parlamentarni program sa zemljama Zapadnog Balkana, transparentnost i parlamentarnu saradnju sa civilnim društvom, i smernice za poboljšanje usklađivanja *pravnih tekovina* i verifikaciju usaglašenosti.

1.1.2. Izvršno

Dana 26. decembra 2013, u skladu sa Odlukom br. 03/162, Vlada je usvojila Zakonodavni program 2014, koji je do sada tri puta izmenjen, na osnovu predloga dobijenih od strane resornih ministarstava. Ovaj program se sastoji od oba nova zakonodavstva i ona čije je usvajanje odloženo iz 2013. On određuje da treba usvojiti ukupno 72 zakona, od kojih se 25 odnose na nove nacрте zakona, a 42 se odnose na izmene i dopune postojećeg zakonodavstva na snazi.

Najveći broj nacрте zakona je predložen od strane Ministarstva finansija i Ministarstva pravde, sa 10 svaki. U odnosu na prethodni zakonodavni okvir, program za 2014. sadrži 26 nacрте zakona manje, a kao rezultat toga može se smatrati manje ambicioznim. Međutim, treba napomenuti da Skupština nikada nije uspela da usvoji 100% predloženog zakonodavnog programa; u 2013. je postignuta završna stopa od 62%, dakle Vlada razmatra preduzimanje realnijeg pristupa za ovogodišnji program predlažući manje broj nacрте zakona, stvarajući više mogućnosti za proširene konsultacije sa javnošću i na kraju planira da se postigne veća stopa usvajanja u Skupštini.

Dok, na temu unapređenja zakonodavnog okvira koji će obezbediti efikasnu harmonizaciju nacionalnog zakonodavstva sa *pravnim tekovinama* i koordinaciju politike, Vlada je odobrila nacrt zakona o normativnim aktima 22. avgusta 2013. na osnovu odluke br. 02/144. Ovaj nacrt zakona je usvojen nakon što je Vlada uspostavila standarde o ujedinenju izrade, razmatranja i usvajanja normativnih akata uz saglasnost dva propisa u prethodnom izveštajnom periodu, odnosno Uredbom o pravnim službama Vlade i Administrativnog uputstva za standarde i tehnike izrade zakonodavstva. Uprkos činjenici da usvajanje Nacрте zakona o normativnim aktima nije prijavljeno u prethodnom periodu izveštavanja, treba naglasiti da ovaj akt uspostavlja principe i procedure za proizvodnju i objavljivanje budućih normativnih akata, stoga obavezuje da sve institucije koriste Službeni glasnik Republike Kosova, čime se značajno povećava nivo transparentnosti kako na centralnom tako i na lokalnom nivou. Pored toga, ovaj akt standardizuje hijerarhiju, amandman, odobrenje i ukida normativne akte.

Dana 17. marta 2014, Upravni odbor za strateško planiranje održao je sastanak da bi se razgovaralo o različitim temama u vezi sa procesom izrade Srednjoročnog okvira rashoda 2015-2017 i Izveštaja o srednjoročnim prioritetima Vlade. Tokom sastanka, odlučeno je da će Kancelarija za strateško planiranje u okviru KP u saradnji sa MF koordinirati proces izrade i finalizacije Izveštaja o prioritetima i da će

uskладiti listu IPA projekata za 2014. sa budžetskim okvirom Vlade. Nakon sastanaka Upravnog odbora za strateško planiranje, Vlada je obezbedila usaglašenost Srednjoročnog okvira troškova (SOT) sa godišnjim budžetom od 2014. i samim tim usvojila nacrt zakona o budžetu za 2014, 31. oktobra 2013. To je dovelo do usklađivanja Godišnjeg plana rada Vlade sa budžetom od 2014. GPRV, koji je počeo da se realizuje u januaru 2014, je izrađen na osnovu izveštaja o prioritetima i u konsultaciji sa svakom resornom institucijom pojedinačno, dakle projektovanje pouzdanog dokumenta kompatibilnog sa prioritetima svih resornih ministarstava. GPRV je usvojila Vlada 27. decembra 2013.

Pod rukovodstvom Kancelarije za strateško planiranje u okviru KP, Tvining projekta za *Podršku politici i strateškom planiranju Kosova* počeo je 03. februara 2014. Projekat od 24 meseca ima za cilj unapređenje sistema upravljanja politikom Kosova i rešavaće neke trenutne praznine i izazove kapaciteta. Do sada, eksperti na projektu su izradili jedan Početni izveštaj.

Tokom perioda izveštavanja, Vlada je, u skladu sa AU br. 02/2012, usvojila 11 strateških dokumenata (kao što je prikazano u tabeli 1 ispod).

Tabela 1: Strateški dokumenti usvojeni od strane Vlade Kosova tokom izveštajnog perioda

Naziv dokumenta	Ciljevi	Datum usvajanja
Nacionalna strategija Republike Kosova za sprečavanje i borbu protiv sive ekonomije, pranja novca, finansiranja terorizma i finansijskog kriminala 2014-2018 i Akcioni plan za tu strategiju	Osnovni ciljevi i akcije ove strategije na osnovu Nacionalne procene rizika 2013 uključuju: održiv ekonomski rast, dobro upravljanje i jačanje vladavine prava, razvoj ljudskog kapitala i socijalne zaštite.	29. januar 2014.
Akcioni plan za implementaciju Rezolucije 1325 UN "Žene, mir i bezbednost"	Kroz ovu Rezoluciju, Vlada Kosova ima za cilj da poveća učešće žena i ugradi rodne perspektive u sve sektore, kao i da naglasi važnost ravnopravnog učešća i punog uključivanja žena za održavanje i unapređenje mira i bezbednosti. Ona takođe ima za cilj da reši situaciju onih koji su preživeli seksualno nasilje, mučenje i druge oblike nasilja u vezi sa ratom.	29. januar 2014.
Strategija za zajednice i povratak 2014-2018	Koristi se kao vodič u procesu povratka, koji podrazumeva ne samo izgradnju stambenog sektora, već i za javne službe i delatnosti sticanja ličnih dokumenata, zdravstvenih usluga i bezbednosti, slobodu kretanja, pristup obrazovanju na svom maternjem jeziku, mogućnosti za zapošljavanje i pristup infrastrukturi.	5. februar 2014.
Strategija za upravljanje otpadom 2013-2017 i Akcioni plan za tu strategiju	Obezbediti okvir za planiranje procesa upravljanja otpadom, kao i napore na efikasno korišćenje dragocenih resursa za zaštitu životne sredine i lica.	25. decembar 2013.
Nacionalna strategija i akcioni plan 2013-2018 za migracije	Da bi se rešile aktivnosti vezane za sprečavanje ilegalne migracije i u paralelnim ciljevima jačanja redovne i legalne migracije. Ona takođe predviđa transformaciju migracije u pozitivan faktor za ekonomski razvoj i koristiće to kao pokretačku snagu u regionalnim i međunarodnim forumima	18. oktobar 2013.

	saradnje.	
Nacionalna strategija i akcioni plan za integrisano upravljanje granicom	Povećati saradnju i koordinaciju između svih organa i agencija uključenih u graničnu bezbednost i olakšavanje trgovine. Ona takođe ima za cilj uspostavljanje efikasnih i efektivnih sistema u upravljanju integrisanim granicama.	11. oktobar 2013.
Nacionalni program za usluge na znakovnom jeziku za osobe sa oštećenim sluhom	Ima za cilj da razvije program koji će obezbediti usluge na znakovnom jeziku.	22. novembar 2013.
Nacionalni akcioni plan za obnovljive izvore energije 2013-2020	Ima za cilj jačanje daljih fiskalnih i finansijskih mera za sve upotrebe svih obnovljivih izvora energije (OIE), kao i sistem zelenih sertifikata. Takođe, posebnu pažnju posvećuje punoj adaptaciji politika Evropske unije o OIE, kroz realizaciju svih obaveza koje proističu iz Ugovora o energetske zajednici i stavlja poseban naglasak na razvoj HE Zhur i drugih manjih hidroelektrana.	5. novembar 2013.
Nacionalna strategija za reintegraciju repatriраних osoba	Ima za cilj da utiče i ohrabri građane i biznis da primenjuju prakse koji doprinose održivoj reintegraciji, kao i jačanju strukturiranih, nezavisnih, potpuno funkcionalnih i profesionalnih mehanizama za održivu reintegraciju repatriраних lica na centralnom i lokalnom nivou.	11. decembar 2013.
Drugi Nacionalni akcioni plan za energetske efikasnosti na Kosovu 2013-2015	Postavlja procedure za pripremu i usvajanje planova energetske efikasnosti, određuje uloge, obaveze i odgovornosti institucija koje su uključene u ovu oblast i bavi se sprovođenjem obaveza koje proističu iz energetske efikasnosti iz Sporazuma o energetske zajednici.	3. decembar 2013.
Strategija javno-privatnog partnerstva 2014-2016	Izgradnja održivih kapaciteta za razvoj i sprovođenje projekata na Kosovu planiranjem i uspostavljanjem mehanizama tehničke pomoći za razvoj projekata.	2. april 2014.

Što se tiče koordinacije pitanja evropskih integracija, Ministarstvo za evropske integracije (MEI) je nastavilo da jača svoju koordinacionu ulogu, posebno kroz igranje glavne uloge u usmeravanju niza ključnih reformi kroz državnu upravu.

Pregovori o SSP su pokrenuti 28. oktobra 2013. sa prvim sastankom glavnih pregovarača u Prištini. Pregovori su počeli otvaranjem naslova IV, V i VI.

Drugi krug sastanka glavnih pregovarača je održan 27. novembra 2013. Tokom ovog sastanka, glavni pregovarači su počeli sa postignutim napretkom u pregovorima poglavlja IV, V i VI i otvorili pregovore, člana 1. poglavlja I, III, VII, VIII, IX i X.

U decembru 2013. i februaru 2014, dve runde sastanaka tehničkih radnih grupa su održane.

Dana 24. marta 2014, jedino preostalo poglavlje – poglavlje II, Politički dijalog - otvoreno je za pregovore. U tom kontekstu, konačni sastanak glavnih pregovarača je održan 2. maja 2014. i usvojena su sva poglavlja iz SSP. Ovo je označilo kraj pregovaračkog procesa.

Tokom pripreme faze pregovora o SSP i tokom pregovora o SSP, MEI i MTI su pokazali jake stručne i administrativne kapacitete za vođenje pregovora o SSP.

Istovremeno, MEI je nastavilo da efikasno upravlja dijalogom o procesa SP u 2014. i procesom liberalizacije viznog režima.

Nakon objavljivanja Izveštaja o napretku, MEI je uspešno pripremio Akcioni plan za SSP 2014, koji je Vlada usvojila 27. decembra 2013. Kvartalni izveštaj o praćenju sprovođenja poslužio je kao osnova za izradu ovog ulaza u Izveštaju o napretku.

MEI je takođe odigrao ključnu ulogu u guranju napred niza ključnih reformi unutar administracije, kao što je koordiniranje državnih institucija za povećanje broja tužilaca i sudija i centralizovanje opštinskih veterinarskih i inspektora za hranu u Agenciji za hranu i veterinu. Osim toga, MEI je odgovorna institucija u izradi novog Zakona o presretanju. Na kraju, zajedno sa Skupštinom i Evropskom komisijom, MEI je igrao važnu ulogu u koordinisanju izmena Zakona o glavnom revizoru, u skladu sa komentarima dobijenim od SIGMA.

Vladine strukture za koordinaciju evropskih integracija su nastavile da funkcioniše tokom izveštajnog perioda. U decembru 2013, 7 Izvršnih odbora su se sastali da razmotre i usvoje SSP Akcioni plan, dok su u aprilu 2014. Odbori ponovo sazvani da bi se razmatrao i usvojio Input Izveštaju o napretku.

U svetlu prevazilaženja izazova koji proizilaze iz procesa stabilizacije i pridruživanja, u izveštajnom periodu, Vlada je preduzela neophodne mere kako bi se osiguralo da je centralna administracija spremna u pogledu koordinacije politika, harmonizacije nacionalnog zakonodavstva sa *pravnim tekovinama* EU i implementacije zakonodavstva. U tom smislu, u septembru 2013, uz pokretanje Ministarstva za evropske integracije i podršku EU i SIGMA, projekat Tvinning Light za procenu i jačanje kapaciteta glavnih struktura centralne administracije na Kosovu formalno je otpočeo.

Tokom izveštajnog perioda, koji se poklapa sa osam (8) meseci trajanja projekta, stručnjaci Tvinning Light identifikovali su trenutne praznine i potrebe administrativnih kapaciteta relevantnih resornih ministarstava, a na osnovu nalaza, izradili su opšte predloge o zapošljavanju i izgradnji kapaciteta planova. Paralelno, MEI u saradnji sa KP i KIJA su trenutno u fazi menjanja postojećeg kurikuluma obuke „Ranih intervencija“, koji će biti dopunjen navedenim planovima izgradnje kapaciteta koji proizilaze iz projekta procene, projektujući sveobuhvatne module obuke koji će ciljati sve slojeve administracije.

Kao nastavak nalaza Tvinning light, MEI, zajedno sa MJU i EK, je programirao više suštinsku intervenciju u reformi javne uprave, u okviru programskog procesa IPA 2014. IPA 2014 projekat će doprineti uspostavljanju razumnog okvira politike za sprovođenje SSP, a to će obezbediti usklađivanje ključnih političkih dokumenata sa Akcionim planom SSP. Pored toga, to će doprineti jačanju kapaciteta državne uprave za sprovođenje obaveza koje proističu iz SSP. Štaviše, projekat će doprineti uspostavljanju razumnog sistema za upravljanje ljudskim kapacitetima u MJU i svim resornim institucijama, u skladu sa obavezama koje proističu iz SSP, i na ovaj način obezbeđujući održivost reformi. To će nadalje, doprineti jačanju administrativnog pravosudnog sistema u smislu političkog okvira i njegovog sprovođenja, što je jedan od kamena temeljaca u oblasti reforme javne uprave. Konačno, važan aspekt projekta će pokriti promociju i vidljivosti agende integracije u EU na Kosovu obezbeđivanjem podrške javnosti za reforme i za proces pristupanja EU među građane Kosova.

U odnosu na pravnu aproksimaciji, grupa od osamnaest učesnika iz različitih institucija na centralnom nivou aktivno je učestvovala na (OT) obuci za trenere o pravnom usklađivanju i korišćenju Tabela usklađenosti. Obuka je održana u periodu od septembra 2013. do marta 2014. Ovaj projekat realizuje Institut za evropsku politiku (*Institut fur Europäische Politik*) u Berlinu i njegov partner projekta GIZ-

Priština. Za zvanični datum za sertifikaciju trenera određen je 15. maj 2014. Nakon zvanične sertifikacije, grupa trenera u saradnji sa Kosovskim institutom za javnu administraciju (KIJA) će trenirati službenike iz resornih institucija/ministarstava koja se bave pravnom harmonizacijom.

Praktične smernice za pravnu harmonizaciju zakonodavstva Kosova sa Zakonom o EU biće objavljene do datuma overe i one će biti prevedene na albanski i srpski jezik. Svrha ovih smernica je da sastavljači zakona na Kosovu, koji su upoznati sa domaćim pravnim sistemom, saznaju i u o funkcionisanju EU i njenog pravnog sistema i da se upoznaju sa nekim tehnikama procesa harmonizacije propisa.

Osim toga, MEI trenutno istražuje modalitete za dalje jačanje saradnje sa Hrvatskom u pružanju dodatne podrške ključnim strateškim oblastima u javnoj upravi. Do sada, takva podrška je pružena u oblastima kao što su državna pomoć, javne nabavke i slobodno kretanja roba. Pored toga, u toku su pregovori sa hrvatskim Centrom izvrsnosti koji su usmereni na produženje oblasti podrške. Prednost ovog sporazuma leži u činjenici da ovaj pristup odgovara specifičnim potrebama/potrebama skrojenim po meri, i ponuđen je nedavnom priključenom MS.

U oblasti koordinacije pomoći EU, MEI je ponudio suštinski doprinos izradi Državnog strateškog dokumenta 2014-2020. U prvom kvartalu 2014, MEI je uspešno lansirao IPA 2014 proces programiranja. Osim toga, MEI je koordinirao pripremu dve (2) aplikacije IOZB u poslednjoj rundi programiranja IOZB.

Štaviše, u decembru 2013. i martu 2014. respektivno, MEI i MUP omogućili su drugu rundu misije eksperata EU o proceni primene Mape puta za vize za sve blokove. MEI i MUP trenutno organizuju misiju procene viza za Blok 4 o osnovnim pravima, koji će se održati 6. maja 2014.

Treća runda poseta svim opštinama od strane ministarke za evropske integracije je sprovedena tokom marta - aprila 2014. Ove posete su bile usmerene na sprečavanje ilegalne migracije, kao i reintegraciju repatriраних kosovskih državljana. Štaviše, 5. novembra 2013, MEI je organizovao konferenciju na visokom nivou o zajednicama Roma, Aškalija i Egipćana, kao nastavak konferencije iz 2012. godine o istim stvarima.

Dana 3. novembra 2013, lokalni izbori su održani širom Kosova, uključujući po prvi put i opštine Severna Mitrovica, Leposavić, Zvečan i Zubin Potok. Uspostavljeni su svi izabrani opštinski organi u tri opštine. Sa izuzetkom u Severnoj Mitrovici, sve ostale opštine su usvojile statute, međutim, MALS je našao da Statut Opštine Severna Mitrovica nije u potpunosti u skladu sa Zakonom o lokalnoj samoupravi i zatražili su od njene Skupštine opštine da ga uskladi.

Imajući u vidu činjenicu da su uspostavljene nove opštine, MALS je sproveo analizu o funkcionisanju novoosnovanih opština, posebno o upravljanju i funkcionisanju dimenzije lokalne samouprave. Da bi se obezbedio veći stepen transparentnosti, objektivnosti i odgovornosti prema građanima opština, MALS je uključio u ovu analizu mišljenja i percepcije građana prema funkcionisanju njihovih opštinskih administracija. Ova analiza je utvrdila da sve ove opštine uglavnom rade u skladu sa Zakonom o lokalnoj samoupravi, i napravila je značajan napredak u usvajanju zahteva koji proističu iz centralnog nivoa, kao što je pokazano u *Aneksu 5: Analiza o funkcionisanju opštinskih organa i Opštinske uprave u novoosnovanim opštinama*.

Ukupno, održano je 196 sastanaka Skupština opština tokom izveštajnog perioda, koji su bili otvoreni za javnost i praćeni od strane MALS. Štaviše, 761 opštinski akt (713 odluka i 48 opštinskih propisa) je procenjen, od kojih je 451 primio potvrdu o svojoj legalnosti, 29 akta su pronađena da nisu u skladu sa zakonom, a 80 njih je poslato u odgovarajuća ministarstva za reviziju. Preostali akti su u procesu razmatranja.

MALS, 10. aprila 2014, je završilo nacrt strategije za lokalnu samoupravu 2015-2025. Strategija postavlja ciljeve koji se odnose na jačanje institucionalnih kapaciteta u opštinama, lokalni ekonomski razvoj, dobro upravljanje, napredovanje partnerstva između opština, preduzeća i građana, i promovisanje prirodnog i kulturnog nasleđa u opštinama.

Pored toga, u oktobru 2013, MALS je pripremio Akcioni plan, zajedno sa izveštajem o proceni za evaluaciju finansijskog i tehničkog kapaciteta za severne opštine. Tokom perioda izveštavanja, MALS je takođe završio budžetske tabele za 2014. za funkcionisanje četiri opštine (Severna Mitrovica, Leposavić, Zubin Potok i Zvečan). Osim toga, za izgradnju kapaciteta, MALS je inicirao vežbe za procenu kapaciteta za službenike koji rade u novoformiranoj opštini Severna Mitrovica i već funkcionalizovanim opštinama Gračanica, Klokot i Ranilug. Cilj je bio da se procene strateški i upravljački kapaciteti lokalne samouprave za implementaciju obaveza koje proizilaze iz centralnog nivoa.

U cilju jačanja opštinskih kapaciteta u oblasti upravljanja nepokretnostima, Program upravljanja i administracije nepokretnosti opštine, njene raspodele, i razmene sa fizičkim i pravnim licima je usvojen od strane MALS u januaru 2014. U tom smislu, održane su dve obuke sa 66 opštinskih zvaničnika; prvi je 22. aprila 2014, a druga sednica 23. aprila 2014. Ove obuke su namenjene za dalje povećanje znanja opštinskih službenika zaduženih za upravljanje opštinskom imovinom i izgradnju institucionalnih kapaciteta za planiranje zakupa opštinskog zemljišta.

U decembru 2013, priručnik sa objašnjenima o inauguraciji opštinskih organa je takođe usvojen od strane MALS. Ovaj priručnik reguliše proces odabira predsednika Skupština opština, osnivanje komisija za upravljanje imovinom opštine, uspostavljanje Saveta za bezbednost u zajednici, i inauguraciju opštinskih organa. Štaviše, mehanizam za praćenje o obavezama koje proističu iz sektorskog zakonodavstva za opštine za period 2008-2013 je usvojen 28. februara 2014. Mehanizam olakšava rad lokalnih vlasti u identifikovanju zakonskih obaveza prema kojima lokalni nivo mora da odgovara, uključujući neophodne korake koje opštine moraju da preduzmu u cilju ostvarivanja neophodnih zadataka.

U februaru 2014, MALS je započeo realizaciju kampanje vidljivosti da omogući onlajn emitovanje sastanaka Skupštine opštine. Televizijska kampanja u vezi sa pravima građana na pristup informacijama u opštinama i obavezama institucija da se sprovede Zakon o pristupu javnim dokumentima se takođe emituje od 20. marta 2014. Kampanja će se nastaviti do 15. juna 2014. Dana 13-14. februara 2014, MALS, u saradnji sa Institutom za javnu administraciju Kosova, organizovao je dvodnevnu radionicu sa 24 službenika za komunikaciju u opštinama. Cilj ove manifestacije bio je da se poboljša nivo transparentnosti u opštinama (Zakon o pristupu javnim dokumentima; otvorene sesije sa građanima), i uloga službenika za komunikaciju u ovom procesu.

Tokom perioda izveštavanja, MALS je zatražio od opština da objave listu opštinskih nepokretnosti koje su namenjene i ponuđene za dugotrajnu upotrebu. U tom cilju, novoformirane opštine su funkcionalizovale posebne odbore zadužene za zahteve za korišćenje zemljišta.

U svojim naporima da se poboljša aktivnost lokalnih vlasti u ispunjavanju svog zakonskog mandata, MALS u februaru 2014. je završio izveštaj o preporukama generalnog revizora za opštine za 2013. u skladu sa finansijskim izvorima. Osim toga, MALS je počeo izradu prve verzije Izveštaja o integrisanim opštinskim planovima u aprilu 2014.

1.1.3. Javna uprava

Što se tiče razvoja *pravnog* okvira o reformi javne uprave, Zakon o Kosovskom instituta za javnu upravu usvojen je 20. marta 2014.

Da bi se obezbedilo pravilno sprovođenje politike o reformi državne uprave, Vlada je usvojila Mapu puta za 2014. za sprovođenje Strategije reforme javne uprave, 2. aprila 2014. Štaviše, MJU je izdvojio budžet za njegovu realizaciju: 95 % finansijskog opterećenja će biti pokriveno od strane donatorske zajednice, 4,15 % iz budžeta Kosova i preostali finansijski jaz je 0,85 %.

U oktobru 2013, MJU, u saradnji sa MF, pregledao je sistematizaciju radnih mesta i uskladio naslove i opise radnih mesta za svaku poziciju u civilnoj službi Kosova. Do danas, 70 % naziva poslova (500) je bilo pregledano.

Štaviše, Među-ministarska komisija za RJU sazvana je 5. aprila 2014. Teme su pokrile pitanja vezana za realizaciju Mape puta, izazove i napredak postignut nakon drugog sastanka SG za RJU, klasifikaciji radnih mesta, zakonodavni okvir o RJU uopšte, i posledično finansijsko opterećenje.

U cilju daljeg *razvijanja kapaciteta* javne uprave, u poslednjem kvartalu 2013, MJU, u saradnji sa Svetskom bankom projekat *Tehnička pomoć za unapređenje upravljanja ljudskim resursima u državnoj službi*, organizovao je obuku za 185 rukovodećih pozicija u civilnoj službi u oblasti procene ovlašćenja. Dok, u prve dve nedelje aprila, 147 državnih službenika je obučeno o implementaciji novog sistema ocenjivanja učinka, na osnovu Smernica br. 01/2014. U ukupno, u izveštajnom periodu, ukupno 635 državnih službenika je pohađalo 22 kursa u rasponu od 54 dana obuke. Oblasti koje pokrivaju obuke obuhvataju: upravljanje, administraciju i zakonodavstvo, upravljanje ljudskim resursima, budžet i finansiranje, informacione tehnologije i lokalnu upravu. Očekuje se da do kraja 2014, svi državni službenici Kosova budu ocenjeni na osnovu novog sistema ocenjivanja učinka.

U septembru 2013, OURDU je ojačana dodatnim službenikom koji je prešao iz drugog odeljenja. Štaviše, u februaru 2014, OURDU je takođe regrutovao još jednog službenika, čime se povećava ukupan broj odeljenja u šest (6). Osim toga, ovo odeljenje je podržano od lokalnog stručnjaka SIGMA koji je ugovoren za devet (9) meseci, kao i jedan lokalni stručnjak UNDP, koji će podržati OURDU za period od 6+12 meseci.

Nezavisni nadzorni odbor civilne službe Kosova (NNOCSK) usvojio je Godišnji plan rada 2014. u izveštajnom periodu. Štaviše, tokom ovog perioda, on je primio 167 žalbi od različitih institucija Republike Kosova i shodno tome je izdao ukupno 167 odluka. Za 20 od 167 odluka koje nisu na snazi, NNOCSK poslao je obaveštenje KP i Skupštini za nesprovođenje navedenih izdatih odluka.

Za procenu o sprovođenju Zakona o civilnoj službi Kosova, NNOCSK je sproveo 59 poseta nadgledanja i kao rezultat toga je izdao 26 preporuka u tom pogledu. Štaviše, Odbor je posmatrao proces zapošljavanja državnih službenika od 34 rukovodeće pozicije, od kojih je 33 odobreno.

1.1.4. Civilna kontrola snaga bezbednosti

Republika Kosovo, kao suverena država, shvata ozbiljno svoju odgovornost da obezbedi bezbednost svojih građana i teritorije. Istovremeno, Kosovo priznaje važnost nastavka da poboljša sposobnost svojih institucija da obezbede sigurnost i bezbednost za sve građane Kosova. Još važnije, vizija Republike Kosovo je da bude zemlja koja promoviše stabilnost i sigurnost, ne samo za svoje stanovništvo, ali i za region i širom Evrope.

U tom smislu, postoji stalni institucionalni nadzor sektora bezbednosti na Kosovu. Tako, tokom izveštajnog perioda, Komisija Skupštine nadležna za unutrašnje poslove, bezbednost i sigurnost nadzora je preduzela sledeće nadzorne aktivnosti:

- Organizovane plenarne rasprave i javne rasprave sa ministrom unutrašnjih poslova i ministrom bezbednosnih snaga Kosova;
- Procenjen Strateški pregled sektora bezbednosti Kosova (SPSB);

- Sprovedene studijske posete institucijama bezbednosti;
- Pozvani direktori Kosovske policije, odnosno Policijskog inspektorata Kosova, da izveštavaju o sprovođenju preporuka Skupštine. Ove preporuke su rezultirale u procesu nadzora Skupštine o implementaciji Zakona o Policijskom inspektoratu, i budžetskim troškovima od Ministarstva unutrašnjih poslova i Policije Kosova; dok,
- Nadzor nad primenom Zakona o zaštiti podataka o ličnosti nije završen zbog predviđene izmene Zakonodavne Strategije Vlade za 2014.

Pored toga, u martu 2012, kao deo procesa o postepenom preuzimanju više odgovornosti za svoju bezbednost, Vlada Republike Kosova je inicirala Strateški pregled sektora bezbednosti (SPSB), a celokupan pregled Vlade njenih bezbednosnih institucija. U tom smislu, u izveštajnom periodu, Vlada je sprovedla Analizu strateškog pregleda sektora bezbednosti Republike Kosova, koji je objavljen u martu 2014. Preko ove analize, SPSB je proizveo smernice politike strateškog nivoa i konkretne preporuke za sektor bezbednosti na Kosovu.

Proces SPSB je bio sveobuhvatan, pristup koji je obuhvatao celu Vladu i uključio je institucije sektora bezbednosti, kao što su Kosovske bezbednosne snage (KBS), policija i obaveštajne službe, ali i nadležna ministarstva KBS, inostrane poslove, unutrašnje, pravdu, finansije, zdravlje, obrazovanje, životnu sredinu i infrastrukturu. A, s obzirom na značaj dobro koordinisanog pristupa realizaciji SPSB, kancelarija premijera igra centralnu ulogu u određivanju prioriteta i nadgledanja sprovođenja preporuka SPSB, a obezbeđuje da proces implementacije ostaje pristupačan i transparentan.

Shodno tome, da se ojača da je Strateški pregled sektora bezbednosti podstaknut da radi na poboljšanju međuvladine i međuministarske saradnje, proces je uzeo u obzir sva ministarstva i agencije sektora bezbednosti. PSB je opisao pravnu osnovu, trenutne uloge i misije, i kako može da buduće promene uloge i misije ovih institucija, i ponudio preporuke (videti *Aneks 6: Analiza strateškog pregleda sektora bezbednosti Republike Kosova*).

1.1.5. Civilno društvo

Na saradnju sa organizacijama civilnog društva (OCD), uzimajući u obzir principe strategije saradnje, odnosno Strategije za komunikaciju sa građanima, 3. aprila 2014. Skupština Kosova je usvojila Deklaraciju o partnerstvu između Parlamenta i civilnog društva.

Dana 2. aprila 2014, Vlada Kosova je osnovala Savet za implementaciju Strategije Vlade za saradnju sa civilnim društvom 2013-2017. Savet je ključna struktura odgovorna za obezbeđivanje sprovođenja Strategije, dok Kancelarija KP za dobro upravljanje služi kao njegov sekretarijat sa mandatom da izvrši i nadgleda sprovođenje. U tom svetlu, Vlada postepeno povećava saradnju sa organizacijama civilnog društva organizovanjem javnih konsultacija u vezi sa izradom zakona.

Štaviše, onlajn baza podataka Skupštine o civilnom društvu je pomogla OCD da prisustvuju sastancima Odbora Skupštine i omogućila da se identifikuju učesnici. Međutim, od 7.800 OCD registrovanih u Ministarstvu za državnu upravu, samo 74 organizacije su registrovane u skupštinskoj onlajn bazi podataka, pri čemu u proseku 26 do 30 OCD aktivno prati rad Odbora.

1.1.6. Pravosudni sistem

Reforma pravosudnog sistema

- U toku izveštajnog perioda usvojeni su sledeći podzakonski akti:
- Uredba o angažovanju, odnosno imenovanju tužilaca (1. oktobra 2013);
- Uredba o proceni učinka tužilaca (24. oktobra 2013);
- Uredba o disciplinskom postupku (27. decembra 2013); i

- Izmenjena Uredba o imenovanju sudija (u februaru 2014), na osnovu zahteva EU, što omogućava transparentnije i adekvatnije kriterijume bodovanja za kandidate.

Ovaj regulatorni okvir obezbeđuje da se proces zapošljavanja, imenovanja i ponovnog imenovanja sudija i tužilaca obavlja transparentno i u skladu sa obavezama koje proizilaze iz Ustava i važećih zakona na Kosovu. Ona takođe utvrđuje pokazatelje i kriterijume ocenjivanja.

Osim toga, sledeći podzakonski akti koji regulišu određene oblasti koje se odnose na pravosudni sistem u celini usvojeni su:

- AU br. 07/2013-MP o obliku i načinu vođenja evidencije privatnih izvršitelja (23. oktobar 2013);
- AU br. 06/2013-MP o identifikacionoj kartici privatnog izvršitelja (23. oktobar 2013);
- AU br. 05/2013-MP o izveštavanju rada privatnih izvršitelja (23. oktobar 2013);
- Uredba br. 01/2013-MP o radu komisije za ocenjivanje kandidata (23. oktobar 2013);
- AU br. 04/2013-MP o određivanju validnog mandata i broja zamenika privatnih izvršitelja koji mogu istovremeno raditi pod ovlašćenjem jednog privatnog izvršitelja (23. oktobar 2013);
- AU br. 03/2013-MP o minimalnim tehničkim i ostalim uslovima u odnosu na neophodnu opremu kancelarije privatnog izvršitelja (23. oktobar 2013);
- AU br. 10/2012 o načinu vođenja evidencije primljenih predloga i onih završenih za dodeljivanje i sprovođenje izvršenja i drugih potraživanja (2. decembar 2013);
- AU br. 11/2013-MP o načinu izvršenja unutrašnje inspekcije u popravnim ustanovama (12. decembar 2013);
- AU br. 08/2013-MP za kategorizaciju rizičnosti tokom rada za osoblje probacione službe (20. decembar 2013);
- AU br. 13/2013-MP o načinu polaganja i programu za polaganje pravosudnog ispita (27. decembar 2013);
- AU br. 01/2014-MP o vođenju notarskih knjiga, registra i ostalih spisa (14. januar 2014);
- Privremeni Statut br. 02/2014-MP o komori privatnih izvršitelja (10. februar 2014);
- AU br. 04/2014-MP o izmeni i dopuni AU br. 03/2012 o načinu uređivanja notarskih akata (10. februar 2014);
- AU br. 06/2014 o tarifama o nagradama i naknadama troškova privatnih izvršitelja (27. mart 2014);
- AU br. 05/2014 za sanitarno-higijenske uslove za osuđena lica (28. mart 2014);
- Privremeni etički kodeks (br. 07/2014-MP) za privatne izvršitelje (4. april 2014); i
- AU br. 03/2014-MP o obliku i načinu zaloga, zapisnika i drugih akata koje privatni izvršitelj preduzima tokom radnji formalnog izvršenja (7. februar 2014).

Uzimajući u obzir kraj trenutno definisanog mandata EULEX, 14. juna 2014, bilo je intenzivnih pregovora između Brisela i Prištine, u vezi sa budućim mandatom EULEX i SIRG. Diskusija je rezultirala dogovorom o nastavku mandata EULEX sa raznim promenama u svom mandatu. Razmena pisama između predsednice Kosova i Visokog predstavnika EU, 23. aprila su ratifikovani od strane Skupštine Kosova kao međunarodni sporazum, odnosno nacrt zakona o potvrđivanju međunarodnog Sporazuma između Republike Kosova i Evropske unije o Misiji vladavine prava Evropske unije na Kosovu. Pored toga, 23. aprila 2014 Skupština Kosova je usvojila Zakon o izmenama i dopunama zakona koji se odnose na mandat Misije Evropske unije za vladavinu prava u Republici Kosovo. Zakoni na snazi zajedno predstavljaju odredbe koje omogućavaju da EULEX zadrži nadležnost u slučajevima koji se tiču ratnih zločina, terorizma, organizovanog kriminala, i ozbiljne korupcije, i, uspostavljanje Specijalnog suda za ratne zloupotrebe koji će suditi u predmetima protiv pojedinaca zasnovanih na Izveštaju Saveta Evrope iz 2010.

Da bi se garantovala primena sporazuma i novog mandata EULEX bilo je potrebe da se izmene sledeći zakoni koji se odnose na mandat EULEX:

- Zakon br. 03/L-052 o Specijalnom tužilaštvu Republike Kosova;
- Zakon br. 03/L-053 o nadležnosti, izboru predmeta i dodeljivanju predmeta EULEX sudijama i tužiocima na Kosovu;
- Krivični zakonik Republike Kosova, br. 04-L/082;
- Zakonik o krivičnom postupku Republike Kosova, br. 04-L/123;
- Zakon br. 04/L-033 o Posebnoj komori Vrhovnog suda Kosova za pitanja koja se odnose na Agenciju za privatizaciju;
- Zakon br. 03/L-137 o Odeljenju za sudsku medicinu;
- Zakon br. 04/L-015 o zaštiti svedoka; i
- Carini i akcizama Republike Kosova, br. 03/L-109).

Priprema izmena pomenutih zakona učinjena je od strane Ministarstva pravde u tesnoj saradnji i koordinaciji sa predstavnicima EULEX, Kancelarijom EU, SSK, TSK, MUP i KP. Amandmani su dizajnirani da garantuju i olakšaju vršenje funkcija osoblja EULEX u skladu sa zakonom Kosova. Između ostalog zakoni garantuju mandat i nezavisnost SIRG po sporazumu.

U cilju sagledavanja funkcionalnosti Sistema krivičnog pravosuđa (SKP), prva faza ovog procesa je sprovedena tokom perioda izveštavanja. U tom kontekstu, projektni zadatak (PZ) je završen u oktobru 2013, kroz koji je Zajednički mehanizam za ovaj proces uspostavljen. Pored toga, nacrt – Izveštaja za zajednički mehanizam je završen u martu 2014. Nacrt - izveštaja rezimira nedostatke sa kojima se suočava agencija za sprovođenje zakona u vezi sa SKP i reforme koje su predviđene, uključujući i sveobuhvatan pregled njihovog sprovođenja tih reformi i relevantnog zakonodavstva. Svi relevantni akteri su do sada uključeni u ovaj proces. Nakon toga, druga faza, koja se fokusira na konsultacije između zainteresovanih strana, je počela.

SSK je usvojio petogodišnji Strateški plan 2014 – 2019, 23. aprila 2014. Ovo će biti putokaz koji će voditi kosovsko pravosuđe od onoga što je danas do onoga što teži da bude u narednih pet godina. U tom cilju, Savet je iziskivao aktivno inpute od svakog sektora pravosudnog sistema. Pored toga, SSK je usvojio revidiranu Strategiju za smanjenje zaostalih predmeta 30. avgusta 2013. On postavlja rešavanje svih nerešenih slučajeva i predmeta pre 2010. godine koji nisu rešeni prethodnom strategijom. Strategija nije prijavljena u prethodnom ciklusu izveštavanja.

Tabela 2: Statistika o rešenim slučajevima tokom perioda izveštavanja za sve zločine

Kategorije slučajeva	Br. slučajeva
Krijumčarenje migranata	11
Trgovina ljudima	8
Krivična dela vezana za narkotike	99
Učešće ili organizacija organizovane kriminalne grupe	2
Pranje novca	2
Uvoz, izvoz, nabavka, transport, proizvodnja, razmena, posredovanje ili prodaja oružja i eksplozivnog materijala	10
Korupcija i krivična dela protiv službene dužnosti	118
Ukupno	250

U martu 2014, SSK je imenovao zamenika predsednika iz manjinskih zajednica, u skladu sa Zakonom o Sudskom savetu Kosova i Odredbama unutrašnje organizacije SSK.

Osim toga, SSK je zaključio Memorandum o razumevanju sa više od deset nevladinih organizacija u cilju povećanja transparentnosti rada sudova.

Što se tiče jačanja *institucionalnih kapaciteta* u ovoj oblasti, 14 privatnih izvršitelja je sertifikovano u prvom kvartalu 2014. S druge strane, u izveštajnom periodu, 28 notara je sertifikovano i licencirano, stoga, povećavajući ukupan broj notara do 68. U martu 2014, 10 notara je imenovano u sledećim opštinama: Lipljan, Uroševac, Dečani (pokrivajući Junik), Priština, Klina, Gračanica, Gnjilane, Vučitrn, Novo Brdo (pokrivajući Ranilug i Parteš). Takođe je važno napomenuti da je Komora Kosova beležnika postala član Međunarodne unije notara 9. oktobra 2013.

Na kraju, 23 stečajna upravnika su sertifikovana u toku izveštajnog perioda i od njih se očekuje da uskoro budu licencirani. Ovi administratori su veoma važni za stečajni postupak za preduzeća u stečaju sa sudovima.

Pored toga, u decembru 2013, u tužilaštvima na Kosovu najavljeno je 29 konkursa za pomoćno osoblje. Od onih je 9 regrutovano na početku 2014, a 20 je u proceduri zapošljavanja, i očekuje se da će uskoro biti završena. Do sada, broj pomoćnog osoblja regrutovanog u svim tužilaštvima na Kosovu je 395 od ukupno 415 planiranih. TSK je povećao svoje kapacitete zaposlenih za 80 pozicija (25 - tužilaca i 55 - pomoćno osoblje) i biće regrutovani u toku 2014.

Štaviše, 20. januara 2014, Vrhovni državni tužilac uspostavio je Odbor za verifikaciju i nadzor koji je zadužen za prikupljanje podataka u vezi sa sprovođenjem Akcionog plana. Dana 25. februara 2014, TSK je odobrio izveštaj Odbora, zajedno sa nalazima i preporukama.

Dana 25. februara 2014, nakon preporuka Odbora, TSK je izdao rešenje kojim se zahteva od sve osnovnih tužilaštava i STRK da preuzmu sve neophodne zakonske mere protiv svih odgovornih tužilaca koji nisu ispunili svoje obaveze iz akcionog plana. Dakle, Disciplinska komisija i TSK u izveštajnom periodu izdali su 2 odluke za smanjenje plata za 50% za tri meseca, kao i disciplinske mere ukora protiv 2 tužilaca za nemar u obavljanju svojih dužnosti, zloupotrebe službenog položaja, neispunjavanje tužilačkih funkcija nepristrasno i kršenje etičkog kodeksa za tužioce.

TSK je počeo procenu učinka za 55 tužilaca, od kojih je 27 sa polaznim mandatom. Komisija je završila procenu za 27 tužilaca. Evaluacija će biti dostavljena na odobrenje TSK, a procena preostalih 28 tužilaca sa stalnim mandatom je predviđena da se okonča do kraja 2014.

Kada je u pitanju vrednovanje rada sudija, tokom izveštajnog perioda, Komisija TSK je izvršila procenu učinka 88 sudija je čiji rok istekao 21. oktobra 2013. Proces evaluacije je rezultirao da jedan sudija ne bude preporučeni predsednici Republike Kosova za reizbor zbog niskog učinka. Što se tiče disciplinskih mera sudija, Disciplinska komisija SSK je donela sledeće odluke:

- Oslobađanje od odgovornosti - 6 odluka;
- Ukor - 1 odluka; i
- Suspenzija - 1 odluka.

Da bi se dalje jačao pravosudni sistem, Skupština je izdvojila za SSK ukupni budžet od 20.833.483 evra, što je 4,6 % više u odnosu na budžet iz 2013. Ovo povećanje je relativno dovoljno za integraciju sudskih struktura na severu Kosova. Ipak, treba napomenuti da postojeći budžet ne ispunjava potrebe sudova u pogledu odgovarajućeg radnog okruženja.

Tokom izveštajnog perioda, prostorije suda su renovirane u Kačaniku, Glogovcu i Dragašu, a nova prostorija suda je izgrađena u Štrpcu. Do sada, 20 od 29 sudskih prostorija je renovirano.

Budžet za 2014. TSK je 6.872.000 EUR, što predstavlja kontinuiran trend povećanja budžeta za TSK u odnosu na budžet izdvojen u 2012. (5,097,409 EUR) i 2013. (6,175,534 EUR).

Informacioni sistem za upravljanje predmetima (ISUP) je projekat koji je započeo januara 2014. Do danas, SSK je osnovao ISUP Korisničku grupu sastavljenu od sudija i tužilaca, usvojen je Plan rada i usvojene su odluke za obavezno učešće svih sudija i osoblja sudova o obuci za IT (7. april 2014).

Što se tiče broja predmeta pretnji protiv sudija, u skladu sa KP - SSK - TSK Memorandumom za zaštitu sudija i tužilaca, samo jedan slučaj je prijavljen u izveštajnom periodu. Počinioci su u procesu pravne mere dok sudiji kome je prećeno obezbeđene su adekvatne mere zaštite od strane Kosovske policije.

U cilju jačanja kapaciteta sudstva, KIP je održao sledeće obuke tokom perioda izveštavanja:

- *Veštine zastupanja na suđenjima* (2. trodnevne obuke), kojima je prisustvovalo 20 sudija, 17 tužilaca, 18 kandidata za sudije, 11 kandidata za tužioce i 4 pripravnika; i
- *Komunikacija sa medijima* (1. trodnevna sesija obuke), kojima je prisustvovalo 10 sudija, 6 tužilaca, i 9 sudskih i službenika tužilaštava za informisanje.

Posredovanjem, kao što je prikazano u tabeli ispod, 104 slučaja se odnose na sertifikovane posrednike tokom septembra 2012 - marta 2013. Od ovog broja, 38 su rešeni, 61 su u procesu, dok je 38 još uvek u toku. Ukupan broj rešenih slučajeva, onih u procesu, i onih koji čekaju je ukupno 137 slučajeva, što znači da to uključuje 33 slučaja pre septembra 2012, pored 104 primljena tokom septembra 2012 - marta 2013. S druge strane, tokom septembra 2013 - marta 2014, 699 predmeta ukupno je upućeno od kojih je rešeno 350, 213 su u procesu i 84 su u toku. Tabela pokazuje da je došlo do povećanja broja slučajeva koji se odnose na posrednike za 586 (više od 450 %, četiri puta) tokom septembra 2013 - marta 2014. u odnosu na isti prethodni period. Tu je povećanje od 301 (više od 700 %, ili sedam puta) slučaj je rešen, tokom septembra 2013 - marta 2014, u odnosu na isti prethodni period. Za više videti tabelu iznad. Broj predmeta ne može biti u skladu sa brojem rešenih slučajeva, nerešenih i onih koji su u procesu, jer se predmeti stalno podnose i rešavaju u zakonskom roku od 90 dana.

Tabela 3: Statistika o posredovanju (septembar 2012 - april 2014)

septembar 2012 - mart 2013.				septembar 2013 - mart 2014.			
Predmeti (primljeni)	Predmeti rešeni	Predmeti u procesu	Predmeti nerešeni	Predmeti (primljeni)	Predmeti rešeni	Predmeti u procesu	Predmeti nerešeni
104	38	61	38	699	350	213	84

U cilju intenziviranja pravne saradnje i izgradnje kapaciteta DMPS, u martu 2014, MP je održao drugi krug pregovora za sporazum o pravosudnoj saradnji u građanskim pitanjima sa Makedonijom.

Tabela 4: Statistika o predmetima međunarodne pravne saradnje u građanskim i krivičnim stvarima (septembar 2013 - april 2014)

Br. primljenih predmeta	Br. odgovora	Br. predmeta rešenih	Br. otvorenih predmeta
1,037	1,038	49	116

1.1.7. Antikorupcijska politika

Za razvoj zakonodavstva u oblasti antikorupcijske politike, sledeći zakoni su usvojeni tokom izveštajnog perioda:

- Zakon o izmenama i dopunama Zakona br. 04/L-050 o deklaraciji, poreklu i kontroli imovine visokih javnih zvaničnika i prijavljivanju, poreklu i kontroli poklona za sva službena lica (20. marta 2014); i
- Zakon br. 04/L-051 o sprečavanju sukoba interesa u vršenju javnih funkcija (14. novembra 2013, u prvom čitanju, konačno usvajanje uskoro).

Ovi izmenjeni zakoni su u skladu sa odredbama Krivičnog zakonika, osiguravajući da su krivična dela u vezi korupcije tretiraju kao kriminalna. Amandmani obavezuju službenike Centralne izborne komisije (CIK) o proglašenju svoje imovine.

Dana 4. novembra 2013, TSK je usvojio svoj Akcioni plan za borbu protiv korupcije. Akcioni plan je izrađen u skladu sa nalazima procene i evaluacije tekućih predmeta u svim osnovnim tužilaštvima i STRK. On pruža obaveze da sva tužilaštva razmotre sve slučajeve korupcije sa apsolutnim prioritetom i da se tretiraju svi slučajevi korupcije do 30. juna 2014. Dakle, 18. novembra 2013, Vrhovni državni tužilac imenovao je jednog od svojih tužilaca u svojoj kancelariji, kao nacionalnog koordinatora za praćenje i nadgledanje tužilaštva za sprovođenje plana. U tom smislu, broj tužilaca zaduženih za tretiranje slučajeva korupcije je takođe povećan sa 13 na 40. Pored toga, član 11. Akcionog plana predviđa disciplinske mere protiv svih tužilaca i pomoćnog osoblja u slučajevima subjektivnog nemara ili propusta da ostvare svoje tužilačke obaveze koje proizilaze iz Akcionog plana.

SSK, s druge strane, je uspostavio ad hoc odbor zadužen za praćenje sprovođenja svoje odluke za određivanje prioriteta slučajeva korupcije.

U decembru 2013, TSK je imenovao Nacionalnog koordinatora zaduženog za borbu protiv privrednog kriminala. Na nivou institucionalne saradnje, u cilju harmonizacije statistike, kao što je ranije napomenuto, integrisani mehanizam za praćenje za istragu i gonjenje organizovanog kriminala i korupcije je potpuno operativan. Mehanizam za praćenje je razvijen u bliskoj saradnji sa EULEX i Kancelarijom EU na Kosovu. Mehanizam za praćenje obezbeđuje harmonizovanu statistiku počev od 2013. pa nadalje. Za detaljne statistike, pogledajte *Aneks 7: Mehanizma za praćenje za Godišnji izveštaj za 2013.*

Što se tiče sprečavanja sukoba interesa tiče, 186 predmeta je tretirano za sprečavanje sukoba interesa u vršenju javnih funkcija. 67 slučajeva je izbeglo sukob interesa, a 25 mišljenja izdato od strane APK i 1 zahtev za razrešenje.

Što se tiče proglašenja imovine visokih zvaničnika, od 3.869 primljenih deklaracija u martu 2013, 1.551 ili 40,09% je verifikovano. Od toga, APK je pronašao 6 slučajeva neprijavlivanja po pretpostavci službene dužnosti i podneo 76 slučajeva lažnih izjava Tužilaštvu.

Što se tiče lokalnog nivoa, APK je dobio izjave o posedovanju od lokalnih visokih zvaničnika. Broj prijavljene imovine je 1.534, ova cifra uključuje ukupan broj lokalnih visokih funkcionera (bivših visokih službenika i novoimenovanih).

S druge strane, u toku 1-31. marta 2014, 3038 visokih službenika je bilo obavezno da prijave svoju imovinu. 62 njih nije uspelo da ispuni svoju zakonsku obavezu prijavljivanja imovine u APK i kao takvi, slučajevi su prosleđeni tužilaštvu.

Što se tiče aktivnosti nabavke, APK se bavi sa 57 slučajeva javnih nabavki, izdao je 29 mišljenja i posmatrao je 12 tenderskih procedura.

APK u okviru projekta Svetske banke *Unapređivanje sprovođenja javnih nabavki*, 16. i 17. aprila 2014, organizovao je prvu sesiju obuke o *Međunarodnim praksama nabavke i pripreme tendera*. 36 službenika iz APK, Kosovske policije, Tužilaštva, predstavnika iz NPK i PAK je prisustvovalo obuci.

Za borbu protiv korupcije u zatvorskom sistemu, u novembru 2013, Radna grupa je osnovana. Pored toga, tokom izveštajnog perioda, dva kvartalna izveštaja su izdata od strane Inspektorata kosovske popravne službe, sve u svemu, 77 inspekcija je sprovedeno. Nalazi iz ovih inspekcija pokazuju da medicinski tretman zatvorenika, korupcija i krijumčarenje predstavljaju izazove u ovim objektima.

Inspektorat je već izdao preporuke za rešavanje ovih izazova. S druge strane, poštovanje prava zatvorenika, logističke usluge i pravna pomoć su poboljšani. Štaviše, jedan slučaj kriminalne aktivnosti (nezakonito posedovanje ručnog oružja) je pod istragom.

Kosovska korektivna služba je preduzela mere otkaza u sedam (7) slučajeva, trinaest (13) slučajeva odbijanja od plate i drugi slučajevi blage mere kao što su opomene ili upozorenja. KIP, tokom izveštajnog perioda, je organizovao sledeće obuke za sudije i tužioce u oblasti borbe protiv korupcije:

- *Ispitivanju prevare i korupcije u javnim nabavkama*, prisustvovalo je 30 učesnika (8 sudija, 9 tužilaca, 5 stručnjaka, 5 članova pomoćnog osoblja Specijalnog tužilaštva Kosova, 1 službenik Regulatorne komisije za javne nabavke, i 2 službenika Kancelarije generalnog revizora);
- *Borba protiv korupcije*, prisustvovala su 3 sudija i 7 tužilaca; i
- *Finansijskim istragama, međuinstitucionalnom radu i međunarodnim istragama*, prisustvovalo je 6 sudija, 1 tužilac, 2 službenika iz Kosovske carine i 2 službenika iz Kosovske policije.

1.2. Ljudska prava i zaštita manjina

Građanska, politička, ekonomska i socijalna prava

Kosovske institucije su pokazali posvećenost označavajući kontinuirani napredak na polju ljudskih prava. Da bi se pojednostavila institucionalna rešenja i mnoštvo tela koja se odnose na zaštitu ljudskih prava, Kosovo je preduzelo reforme za strukture lokalnog i nacionalnog nivoa koje se bave ovim pravima. U cilju boljeg usklađivanja sa zakonodavstvom EU, ovaj proces podrazumeva zakonodavne reforme, posebno izmenu Zakona o Ombudsmanu, Zakon o ravnopravnosti polova i Zakon o zaštiti od diskriminacije. To se radi u tesnoj saradnji sa Zajedničkim projektom SE koji već pruža ekspertizu o izmenama ovih zakona. Radom na izmeni ovih zakona bave se zainteresovane strane kao što su razne institucije i nevladine organizacije, i uključuje javne rasprave, tako da je proces transparentan i inkluzivan. Pored toga, pravna služba KP, kao koordinator ovog procesa, počela je izradu Uredbe za funkcionisanje i organizaciju struktura za ljudska prava u cilju daljeg pojednostavljenja institucionalne postavke u ovoj oblasti.

U cilju jačanja zaštite ljudskih prava, 20. marta 2014, Skupština Kosova je usvojila Zakon o izmenama i dopunama Zakona o statusu i pravima palih boraca, invalida, veterana, članova Oslobođilačke vojske Kosova, osobe koje su silovane tokom rata, civilnim žrtvama rata i njihovim porodicama. Izmenjen Zakon sadrži odredbe priznavajući pravni status žrtava silovanja i seksualnog zlostavljanja tokom rata.

Vlada je usvojila Nacionalni program za usluge na znakovnom jeziku za osobe sa oštećenim sluhom 2013-2016, 22. novembra 2013. Štaviše, Krivični zakonik i Zakonik o krivičnom postupku su pokrenuti na znakovnom jeziku i na Brajevom pismu 18. marta 2014.

U cilju stvaranja ambijenta za prava osuđenih lica i poboljšanje uslova u kazneno-popravnim objektima, MP je usvojio sledeće akte:

- AU o načinu sprovođenja unutrašnje kontrole u popravnim zavodima, 10. decembra 2013; i
- AU o sanitarno-higijenskim uslovima za osuđenike, 27. marta 2014.

U daljim naporima da održe na pravi način uspostavljene institucije koje se bave slobodom izražavanja, Skupština je imenovala 3 člana Nezavisne komisije za medije 19. marta 2014, i 1. člana 11. aprila 2014. Pored toga, Skupština, 11. februara 2014, je imenovala jednu osobu iz srpske zajednice, kao člana Upravnog odbora RTK, koji sadrži 11 članova ukupno.

U cilju jačanja svoje antidiskriminacione politiku, 18. decembra 2013, Vlada je osnovala savetodavno i koordinaciono grupa na nacionalnom nivou u Republici Kosovo za prava LGBT zajednice. Do sada, grupa je dva puta sazvana, a svrha njenog osnivanja je stvaranje partnerstva i redovne saradnje između lokalnih i međunarodnih institucija i nevladinih organizacija koje rade na zaštiti i promociji LGBT prava.

Štaviše, formiranje Savetodavne i Koordinacione grupe služi za pokretanje zajedničkih aktivnosti za prevenciju i borbu protiv diskriminacije prema ovoj zajednici i podizanje svesti o pravima LGBTI zajednice.

Napredak je zabeležen u pravnom okviru za borbu protiv nasilja u porodici. Sledeći podzakonski akti su usvojeni:

- Uredba o mandatu, strukturi i funkcionisanju Kancelarije za zaštitu i pomoć žrtvama, 24. oktobra 2013;
- SOP za zaštitu od nasilja u porodici, 8. oktobra 2013; i
- Uputstvo o SOP Kancelarije za zaštitu i pomoć žrtvama, 19. novembra 2013.

Akcionni plan za sprovođenje Rezolucije UN 1325 "Žene, mir i bezbednost" je usvojen 29. januara 2014. Ovaj Akcionni plan ima za cilj da poveća učešće žena i ugradi rodnu perspektivu u sve sektore, takođe naglašavajući značaj jednakog učešća i puno uključivanje žena za održavanje i unapređenje mira i bezbednosti, kao i rešavanje situacije onih koji su preživeli seksualno nasilje, mučenje i druge oblike nasilja u vezi sa ratom.

Sa odlukom Vlade od 2. aprila 2014, uspostavljena je nova budžetska linija za zbrinjavanje i reintegraciju žrtava nasilja u porodici. Prema ovoj odluci, 150.000 EUR treba da se godišnje izdvaja za ove namene. Štaviše, zajednička baza podataka o slučajevima nasilja u porodici je razvijena.

U cilju obezbeđivanja sigurnosti u zajednici kroz blisku saradnju između policije i građana, Direktorat za prevenciju i rad policije u zajednici (DPRPZ) je osnovao 37 lokalnih odbora za javnu bezbednost (LOJB) širom Kosova. Dva od njih su osnovana 6. novembra 2013, u opštini Đakovica. Oni su ustanovljeni po zahtevima zajednica u lokalnim sredinama, a njihov sastav članstva je raznovrsan u pogledu pola, etničke pripadnosti, religije, i drugih demografskih elemenata. Pored toga, Izveštaj o proceni je proizveden po prvi put u martu 2014, o Nacionalnoj strategiji i Akcionom planu za bezbednost u zajednici 2011-2016. Za detaljnije informacije, vidi *Aneks 8: Izveštaj o proceni sprovođenja Nacionalne strategije i Akcionog plana za bezbednost u zajednici 2011-2016.*

Tokom izveštajnog perioda, Kancelarija TSK za zastupanje i pomoć žrtvama je ponudila pomoć i podršku za 435 slučajeva nasilja u porodici, uključujući odrasle i maloletnike. KP je pokrenula istragu za ukupno 439 slučajeva nasilja u porodici tokom ovog perioda.

Što se tiče istrage slučajeva koji se odnose na nasilje u porodici uključujući odrasle, tokom izveštajnog perioda, kosovski sudovi i Odeljenje za ozbiljne zločine osnovnih tužilaštava predstavili su sledeće statistike:

Tabela 5: Statistika o slučajevima nasilja u porodici koji uključuju odrasle

Status predmeta	K4 2013		K1 2014	
	Br. predmeta	Br. uključenih osoba	Br. slučajeva	Br. uključenih osoba
Nasleđeni	1,250	1,941	1,361	2,137
Primljeni	712	1,038	647	819
Predmeti u radu	1,962	2,979	2,008	2,956
Rešeni	-	842	-	443
Nerešeni	1,361	2,137	1,659	2,513

Izvor: Tužilački savet Kosova

Kada se govori o istragama slučajeva nasilja u porodici koji uključuju maloletnike, u izveštajnom periodu, kosovski sudovi i Odeljenje za ozbiljne zločine osnovnih tužilaštava predstavili su sledeće statistike:

Tabela 6: Statistika o slučajevima nasilja u porodici koji uključuju maloletnike

Status predmeta	K4 2013		K1 2014	
	Br. predmeta	Br. uključenih osoba	Br. predmeta	Br. uključenih osoba
Nasleđeni	102	144	163	231
Primljeni	103	146	86	138
Predmeti u radu	205	290	249	369
Rešeni	-	59	-	78
Nerešeni	163	231	190	291

Izvor: Tužilački savet Kosova

U međuvremenu, u vezi slučajeva nasilja u porodici, SSK je imao u radu 401 predmet, od kojih je 54 slučaja rešeno (3 sa kaznama zatvora, 5 sa novčanim kaznama, 32 uslovno, 1 oslobađajućom presudom, a 13 predmeta je rešeno na drugi način).

Pozivanje na zaštitu ljudskih prava, sa posebnim fokusom na ugrožene grupe, kao što su LGBT zajednice, tokom izveštajnog perioda: jedan (1) slučaj koji uključuje napade na pripadnike LGBT zajednice je prijavljen KP i prosleđen je Osnovnom tužilaštvu dotične opštine. Na ovom području, SSK je prijavio jedan (1) rešen slučaj koji uključuje tri osobe.

Rešavajući slučajeve kršenja ljudskih prava od strane javnih vlasti na Kosovu, tokom izveštajnog perioda, Ombudsman je primio 1.275 prigovora, od čega je 197 slučajeva otvoreno za istrage (Ombudsman po sebi vodi te istrage), a 118 je zatvoreno. 929 žalbi je proglašeno neprihvatljivim pošto je Ombudsman zaključio da stranke nisu iscrpele sva pravna sredstva ili žalba nije pala pod nadležnost Institucije Ombudsmana, dok se još uvek 31 žalba razmatra. O slučaju neprihvatljivosti, Ombudsman savetuje stranku koja je podnela žalbu o daljim koracima rešavanje žalbe.

U pogledu napretka u sprovođenju imovinskih prava i smanjenje zaostalih predmeta, od 42.695 zahteva primljenih ukupno od strane Kosovske agencije za imovinu, 40.586 je presuđeno (5.789 tokom izveštajnog perioda). Procenjivajući izvršenje rešenja, 35.122 odluke su dostavljene strankama i ukupan broj izvršenih odluka je 25,580 (5.397 tokom izveštajnog perioda). Što se tiče slučajeva proterivanja iz kuća i promene nepokretne imovine, SSK je imao u radu 553 predmeta i rešio je 39 njih.

O broju slučajeva fizičkih napada na novinare, tokom izveštajnog perioda, Kosovska policija je primila trinaest (13) slučajeva. Od ovih slučajeva, sedam (7) je i dalje pod istragom, dok je šest (6) slučajeva koji uključuju devet (9) lica prosleđeno TSK. TSK je preduzeo sledeće mere: direktna optužnica za četiri (4) lica; za tri (3) lica, slučaj je rešen u fazi istrage; za jedno (1) lice jedna optužnica je podnesena nakon faze istrage, dok je za jedno (1) lice krivična prijava odbačena. Tokom ovog perioda, SSK je dobio dva (2) slučaja koji uključuju pet (5) lica: u jednom (1) slučaju, osoba je u pritvoru, dok drugi slučaj ostaje nerešen.

Kada je reč o disciplinskim merama prema osoblju korektivne službe, KSK je preduzeo mere otkaza u sedam (7) slučajeva, trinaest (13) slučajeva odbijanja od plate i drugi slučajevi blagih mera kao što su opomene ili upozorenja. Štaviše, u izveštajnom periodu, 17 žalbi je primljeno; od onih, 2 su odobrene, 13 odbijeno, 1 odluka promenjena, dok 1 i dalje u proceduri. U međuvremenu, 77 inspekcija je sprovedeno u korektivnim službama. Nalazi iz ovih inspekcija pokazuju da medicinski tretman zatvorenika, korupcija i krijumčarenje predstavljaju izazove u ovim objektima. Inspektorat je već izdao preporuke za rešavanje ovih izazova. S druge strane, poštovanje prava zatvorenika, rešavanje žalbi zatvorenika, logističke usluge i pravna pomoć su oblasti poboljšanja.

Što se tiče broja obuka održanih za osoblje korektivnih institucija, 129 novozaposlenih i 18 članova postojećeg osoblja su obučeni o resertifikaciji, snimanju, i vožnji u hitnim slučajevima za transportnu jedinicu za zatvorenike. Štaviše, 3 lekara je trenutno na specijalizaciji u zdravstvenim službama za zatvorenike. Cilj ovih obuka je da stvori prave uslove za one koji u zatvoru.

Napori za izgradnju kapaciteta su takođe u oblasti borbe protiv dečijeg rada. Radionica je organizovana 20. i 21. novembra 2013, za osoblje KP sa ciljem da ih informiše o Administrativnom uputstvu o sprečavanju i zabrani opasnog dečijeg rada na Kosovu, i objašnjava ulogu policije u ovoj oblasti. 71 koordinator sektora i policijski zvaničnik, uključujući i one sa severa opština (Severna Mitrovica, Zubin Potok i Leposavić), prisustvovali su radionici.

Učinjeni su napori da se poveća izgradnja kapaciteta Inspektorata za rad gde je tokom poslednjeg kvartala 2013, 3 inspektora regrutovano.

1.2.1. Zaštita i poštovanje manjina i kulturnog nasleđa

U cilju unapređenja zaštite kulturnog nasleđa na Kosovu, Zakona o selu Zymi i Hasit je usvojen 21. novembra 2013. Pored toga, Savet za sprovođenje i praćenje Zakona o Velikoj Hoči i istorijskom centru Prizren je već funkcionalan, a sastaje se mesečno kako bi se razgovaralo o izazovima i napretku u sprovođenju odgovarajućih zakona. Takođe, 10. marta 2014, MŽSPP je osnovao Radnu grupu za sprovođenje Zakona o istorijskom centru Prizrena. Tokom sprovođenja Zakona o Velikoj Hoči, bilo je izazova zbog pitanja o uspostavljanju i izboru članova Seoskog veća. MŽSPP je zbog toga odlučio da se reguliše ovo kroz usvajanje dva administrativna uputstva:

- AU o osnivanju, izboru, odgovornostima i radu Saveta o Velikoj Hoči 28. aprila 2014;
- AU o osnivanju, izboru, odgovornostima i radu Saveta za kulturno nasleđe i Kancelariji istorijskog centra Prizrena 28. aprila 2014.

U cilju daljeg poboljšanja uslova zajednica na Kosovu, Vlada je 5. februara 2014. usvojila Strategiju za zajednice i povratak 2014-2018. Ona služi kao vodič za proces povratka, koji obuhvata ne samo stambena pitanja, ali i javne i zdravstvene usluge, pribavljanje ličnih dokumenata, slobodu kretanja, pristup obrazovanju na svom maternjem jeziku, mogućnostima zapošljavanja, kao i druga pitanja koja se odnose na proces povratka.

Dalje mere su preduzete na *primeni* zakona o zaštiti kulturnog nasleđa. 33 od 200 (16,5 %) regrutovanih iz policije iz Specijalne jedinice za zaštitu srpskog kulturnog i verskog nasleđa, kao i šef ove jedinice pripada manjinskoj srpskoj zajednici, dok ukupan broj onih koji dolaze iz manjinskih zajednica je 57 (28.5 %).

Što se tiče zapošljavanja manjinskih zajednica u javnoj upravi, 9.88 % od ukupnog broja zaposlenih su pripadnici manjinskih zajednica. Na rukovodećem nivou, manjinske zajednice zauzimaju 5.26 % od ukupnog sastava zaposlenih.

U martu 2014, SSK je imenovao zamenika predsednika iz manjinskih zajednica, u skladu sa Zakonom o Sudskom savetu Kosova i Pravilnikom o unutrašnjoj organizaciji SSK.

Podrška za proces sprovođenja Strategije i Akcionog plana za integraciju zajednica Roma, Aškalija i Egipćana 2009 - 2015 je u toku. Međuinstitucionalni upravni odbor je usvojio Okvir prioritizacije aktivnosti za period 2014 - 2015, 21. februara 2014. Identifikovani prioriteti uključuju obrazovanje, zapošljavanje, ekonomsko osnaživanje, zdravlje i socijalna pitanja, stanovanje, neformalna naselja, povratak i reintegraciju, registraciju, kulturu i medije, učešće i predstavljanje, kao i bezbednost i pravdu. Izveštaj o sprovođenju Akcionog plana za integraciju Roma, Aškalija i Egipćana je usvojen u julu 2013. Izveštaj o proceni nije uključen u prethodni ciklus izveštavanja, dakle, videti *Aneks 9: Izveštaj o implementaciji Akcionog plana za integraciju zajednica Roma, Aškalija i Egipćana*.

Za sprovođenje Strategije i Akcionog plana u 2014, premijer Kancelarija za pitanja zajednica je izdvojio budžet ispod za sledeće namene:

- Obrazovanje zajednica Roma, Aškalija i Egipćana (14,000 EUR);
- Stanovanje i socijalna podrška za ove zajednice (100,000 EUR);
- Pобољшanje infrastrukture (53,000 EUR);
- Podrška za poljoprivredu (120,000 EUR); i
- Grantovi za projekte od strane NVO (100,000 EUR).

MONT je izdvojio 57.000 EUR za sprovođenje Strategije, ističući komponentu obrazovanja. U međuvremenu, MZ je izdvojio 586.000 EUR za 2014. da podrže zdravstvene mere kao što su tretman za decu sa dijagnozom kontaminacije olovom, promotivne kampanje i vakcinacije. Dalji napori su napori su napravljeni za pitanja stanovanja zajednice.

Glavna zgrada kampa za IRL u Leposaviću je zatvorena zbog zabrinutosti u vezi sa povišenim nivoom olova u oblasti, do sada je 31 od 35 porodica koje žive u ovom kampu preraspoređena u kuće, dok su ostale 4 porodice privremeno smeštene dok MZP ne pronađe trajno rešenje. Što se tiče zdravstvenih pitanja preraspoređenih osoba, tokom izveštajnog perioda, 31. preraspoređeno dete je testirano i tretirano protiv trovanja olovom. Štaviše, Porodični Dom zdravlja u Mitrovici je posvetio pažnju prevenciji protiv izlaganja olovu u romskoj zajednici preraspoređenoj iz kampa u Leposaviću kroz kampanje za podizanje svesti koje ciljaju roditelje i zakonske staratelje.

Napredak je postignut po pitanju uključivanja manjina u obrazovanje. Razvijen je kurikulum na romskom jeziku, a udžbenik "Romski jezik 1" za drugi razred je već završen, njegov datum izdavanja je 8. aprila 2014, Međunarodni dan Roma. Štaviše, broj studenata iz zajednica Roma, Aškalija i Egipćana upisanih u školu je porastao. Za školsku 2013/2014, 7.057 dece Roma, Aškalija i Egipćana je registrovano u školu, dok je za 2012/13, broj registrovane dece iz ovih zajednica 6.810. Štaviše, 36 studenata se vratilo u školu u toku izveštajnog perioda. U decembru 2013, MONT je dodelio stipendije za 30 učenika i 16 studenata iz ovih zajednica. Učenici iz zajednice Roma, Aškalija i Egipćana su upisani u 10. razred, bez obzira na školske ocene postignute tokom osnovne i srednje škole ili rezultata nacionalnog testa. Pored toga, MONT je odredio 27.720 EUR za 6 centara za učenje za ove zajednice u 5 opština na Kosovu. Baveći se pitanjem kurikuluma na srpskom jeziku, jezgro kurikuluma je prevedeno na ovaj jezik za sva tri preduniverzitetska nivoa.

Napori su napravljeni po pitanju zapošljavanja manjinskih zajednica. "Program Evropske komisije za stabilizaciju zajednica II" je realizovao 37 projekata koji imaju za cilj stvaranje mogućnosti za zapošljavanje i stvaranje prihoda među manjinskim zajednicama širom Kosova. Kao deo procesa reintegracije, ističući reintegraciju marginalizovanih grupa, 6 Roma, 7 Aškalija i 2 Egipćana je primilo pozitivne odluke u vezi sa njihovim poslovnim planovima.

Pozivajući se na pitanje povratnika, prema UNHCR statističkim pregledom, 2014. godine, 338 osoba su se vratile tokom tri poslednja meseca 2013, dok je u periodu januar - mart, 50 osoba se vratilo. Ispunjavanje potreba povratnika zasniva se na procenama i zahtevima prijemne opštine. U cilju stvaranja uslova za integraciju povratnika, MZP je izgradilo 32 kuće za povratnike širom Kosova. U međuvremenu, kao deo projekta "Povratak i reintegracija na Kosovu III" 38 kuća je izgrađeno u Prizrenu, Suvoj Reci, Štrpcu, Novom Brdu i Partešu. U okviru istog projekta, dve škole su renovirane u opštinama Novo Brdo i Parteš. Pored toga, 17 porodica je pomoguto paketima hrane, dok su četiri porodice počele generisanje prihoda kroz učešće u ovom projektu.

U okviru "Programa za podršku za stabilizaciju za povratnike iz kampova u Makedoniji i Crnoj Gori" 18 kuća je izgrađeno za 60 porodica (4 kuće u regionu Peći, 4 u Gnjilanu i 10 u Prištini) koje su se vratile iz kampova u Makedoniji i Crnoj Gori. Ovaj program će nastaviti svoju implementaciju, takođe tokom 2014.

U cilju poboljšanja uslova za povratnike, tokom izveštajnog perioda, 628.322 EUR je potrošeno za realizaciju projekata, kao što su popravka i izgradnja verskih objekata, puteva, asfaltiranje unapređenje kanalizacionih sistema, i drugi infrastrukturni projekti su razvijeni u opštinama Prizren, Štrpce, Uroševac, Vučitrn, Dragaš, Istok i Kamenica. Primeri ovih projekata su:

- Reparacije dvorišta crkava i grobalja u 5 naselja u Štrpcu,
- Asfaltiranje puta u naseljima Popullant i Strezovce u Kamenici, i
- Izgradnja kanalizacionog sistema u naseljima Markaj, Shehler i Elezaja i selu Brod u Štrpcu.

Pored toga, 20 porodica se vratilo u Štrpce, Gračanicu, Istok i Vučitrn i bile su pomognute kućnim nameštajem, koji iznosi 26.534 EUR. Takođe, u izveštajnom periodu, MZP je doniralo 100,963.00 EUR za 30 projekata NVO, u cilju stvaranja pravih uslova za povratak, reintegraciju i stabilizaciju zajednica. Takođe, tokom ovog perioda, MZP je isporučilo građevinski materijal za 175 porodica, koje se zasnivaju na stabilizaciji, reintegraciji i održivom ekonomskom razvoju manjinskih zajednica.

Napori su napravljeni po pitanju zaposlenosti među manjinskim zajednicama. "Program Evropske komisije za stabilizaciju zajednica II" je realizovao 182 projekata koji imaju za cilj stvaranje mogućnosti za zapošljavanje i stvaranje prihoda među manjinskim zajednicama širom Kosova.

Što se tiče napada na objekte kulturne baštine, u izveštajnom periodu, 42 slučaja su prijavljena Kosovskoj policiji, od kojih je 13 slučajeva otkriveno dok je preostalih 29 pod istragom.

U odnosu na rešavanje navodno etnički motivisanih zločina, tokom perioda izveštavanja, KP je prijavljeno deset (10) slučajeva. Od njih pet (5) su sa lakšim telesnim povredama, dva (2) napada na službeno lice, dva (2) rasplamsavanje sukoba iz mržnje, i jedan (1) slučaj pretnje.

Što se tiče istrage slučajeva koji se odnose na potencijalno etnički motivisane zločine tokom izveštajnog perioda, pogledajte tabelu 7 ispod.

Tabela 7: Statistika o navodnim etnički motivisanim zločinima (septembar 2013 - april 2014)

Status predmeta	K4 2013		K1 2014	
	Br. predmeta	Br. uključenih osoba	Br. osoba	B. uključenih osoba
Nasleđeni	5	7	2	5
Primljeni	0	0	0	0
Slučajevi u radu	5	7	2	5
Rešeni	1	2	0	0
Nerešeni	2	5	2	5

Izvor: Tužilaški savet Kosova

U međuvremenu, u izveštajnom periodu, SSK je imao u radu tri (3) nasleđena predmeta, a rešen je jedan (1) slučaj navodno etnički motivisanog zločina.

1.3. Regionalna pitanja i međunarodne obaveze

Što se tiče finansijskog doprinosa od strane članova RSS, finansijski pododbor RSS odobrio je budžet Sekretarijata za 2014, 12. novembra 2013. Godišnji finansijski doprinos Republike Kosova za RSS za 2014. iznosi 40.000 EUR.

02. oktobra 2013, Kosovski odbor RSS održao je poslednji sastanak za 2013. Kosovo, kao novog člana RSS, je zastupao zamenik ministra inostranih poslova zbog činjenice da trenutno na Kosovu ne postoji Nacionalni koordinator za RSS.

Na 22. sastanku Odbora RSS održanom 27. februara 2014. u Sarajevu, Sekretarijat RSS je izveštavao o povećanoj koordinaciji između PSJIE, RSS i Predsedništva EU u cilju nastavka aktivnosti na međusobnoj saradnji u sprovođenju Strategije za Jugoistočnu Evropu 2020. Strategija je usvojena 21. novembra 2013. od strane Komiteta za investicije u jugoistočnoj Evropi, koji je organizovao RSS. Međutim, treba napomenuti da je zabrinutost podignuta u vezi sa jednakim predstavljanjem Kosova na sastancima PSJIE, naročito posle neuspeha Ohridskog samita 2013, gde Kosovo nije dobilo zvaničan poziv sa zahtevom Srbije i BiH.

U odnosu na primenu i sprovođenje na osnovu sporazuma za IUG sa Srbijom, realizacija druge faze, izgradnja trajnih objekata za šest prelaza IUG, je u toku. Izvođač radova angažovan od strane Evropske komisije je u procesu pripreme za dizajn stalnih objekata i potrebne infrastrukture. Projekat finansiran od EU za izgradnju trajnog graničnih prelaza IUG će početi početkom 2015, na mestima IUG na osnovu dogovorenih koordinata u šest graničnih prelaza između Kosova i Srbije, koje služe kao referentna osnova za izradu stalnih objekata.

Tokom izveštajnog perioda, agencije Kosova za IUG preduzele su sve neophodne mere kako bi se razmenile informacije kroz korišćenje uspostavljene regionalne inicijative EU za sistematsku elektronsku razmenu podataka (SEED). Od 25. novembra 2013, Carina Kosova redovno razmenjuje podatke putem SEED sa srpskom carinom.

2. EKONOMSKI KRITERIJUMI

2.1. Postojanje funkcionalne tržišne ekonomije

2.1.1. Osnove ekonomske politike

Kosovske institucije su nastavile da dalje razvijaju saradnju sa međunarodnim finansijskim institucijama. Implementacija stand-by aranžmana sa MMF je uspešno zaključena. Ispunjeni su kriterijumi izvršenja i strukturalne odrednice iz SBA. Peti izveštaj MMF o pregledu osoblja, od 30. decembra 2013, navodi da je "Kosovo ostvarilo značajan napredak u očuvanju makro - finansijske stabilnosti"¹. Sporazum sa Razvojnomo bankom Saveta Evrope i članstvo u Razvojnoj banci Saveta Evrope je ratifikovan Zakonom br. 04/L-222 usvojen 2. oktobra 2013. Sastanak o mehanizmu fiskalnog nadzora sa Evropskom komisijom, održan je 25. aprila 2014. Najnovije političke inicijative, trendovi prihoda i rashoda i makroekonomske performanse su razmatrane na sastanku. Pripremanje ekonomskog i fiskalnog programa za zemlje potencijalne kandidate sa Kosova koji treba da se podnese u januaru 2015. je značajan korak napred u razvoju institucionalnih kapaciteta i koordinacije ekonomskih politika sa Evropskom komisijom. Srednjoročni okvir rashoda 2015-2017 usvojen je od strane Vlade 29. aprila 2014. Ukratko, Vlada Kosova je nastavila realizaciju odgovornih politika koje obezbeđuju makro - finansijsku stabilnost.

2.1.2. Makroekonomska stabilnost

Vlada Kosova je nastavila sprovođenje oprezne politike za održavanje fiskalne stabilnosti i makroekonomsku održivost. Prema najnovijim podacima, privreda je u 2013. pokazala uzlazni trend ekonomskog rasta u odnosu na 2012. Glavni faktori koji su doprineli ovom razvoju su:

- Povećana potrošnja podržana povećanjem novčanih pošiljki;
- Smanjenje troškova ulaganja, kao rezultat smanjenja cena uvezene robe za investicije;
- Povećanje izvoza robe i smanjenje uvoza.

Nominalni BDP za 2013. je procenjen da je 5.125 miliona EUR, ili 2.757 miliona EUR po stanovniku. Podaci za 2013. pokazuju realni rast BDP od 3,2%. Kao u 2012, u 2013. se procenjuje da su cene potrošnje brže povećane od cena proizvodnih dobara i usluga. Dakle, razlika između nominalnog povećanja i realnog BDP je manja od promene cena potrošnje. To je uglavnom zbog pada cena uvoznih dobara za investicije. Kao ekonomija sa visokim trgovinskim deficitom, na Kosovo se jako utiče promenama u ceni uvoza. Dok je u 2012. cene uvoza povećane za 4,5%, u 2013. procenjuje se da su ove cene povećane za samo 0,4%. Osim toga, u skladu sa najnovijim „World Economic Outlook“ MMF, cene uvoza se očekuju da se smanje u 2014. za 0,8%. Rast u 2014. se procenjuje na oko 4,1 %. Inflacioni pritisci tokom 2013. bili su ograničeni, uz godišnji prosečan indeks potrošačkih cena od 1,8%.

Platni bilans. U 2013, poboljšanje trgovinskog bilansa doprinelo je sa 0,9% povećanju realnog BDP, što je ukupno bilo 3,2%. Izvoz robe u 2013. je porastao za 6,34% nominalno, izvoz usluga je opao za 2,05%. Ukupan izvoz je porastao za 0,56% za 2013. S druge strane, uvoz robe je smanjen za 2,66% u 2013, dok je uvoz usluga povećan za 8,6%. Ukupan uvoz je smanjen za 1,43%. U realnim uslovima, neto izvoz (koji nastavlja da bude negativan) je smanjen za 2,1% doprinoseći pozitivno povećanju realnog BDP. Neto novčane pošiljke su povećane za 6,37%, dostigavši godišnji nivo od 552.1 miliona EUR, gde su potvrde iznosile 620,8 miliona EUR. Nadoknada zaposlenih (koji borave manje od 12 meseci u inostranstvu) porasla je za 2,15 % u 2013, dostigavši ukupno 218,9 miliona EUR.

Dok je bilans tekućeg računa u 2011. iznosio (-) 658.4 miliona EUR, u 2012. je poboljšan na (-) 380,2 miliona EUR, a u 2013. nivo negativnog salda nastavio je trend sužavanja, u iznosu od (-) 339.4 miliona EUR. Ovaj deficit je delimično finansiran povećanjem stranih direktnih investicija sa 13.15%. Nivo grešaka i propusta je pao sa 4,8% BDP u 2012. na 3,3% BDP u 2013². U 2012. i 2013, privredni rast na

¹ <http://www.imf.org/external/pubs/ft/scr/2013/cr13379.pdf>

² BDP za 2013. je brojka procenjena od strane projekcija MMF pošto podaci o BDP za 2013. još nisu objavljeni od strane KAS.

Kosovu procenjuje se da je ispod potencijala, koji se takođe ogleda niskim inflacionim pritiskom na cene roba i nerazmenljivih usluga. Sa potencijalnom stopom rasta od 4% procenjenog od 2004-2012, proizvodni jaz procenjuje se da je smanjen u 2013, a u 2014. se očekuje da privreda raste u skladu sa rastom potencijalnog nivoa.

Tabela 8: Nominalni BDP i njenog realni rast

In milionima EUR	2010	2011	2012	2013. procenjeno	2014 projekcije
Potrošnja	4,557	5,020	5,256	5,390	5,675
Investicije	1,342	1,531	1,387	1,427	1,467
Izvoz robe i usluga	835	959	922	927	997
Uvoz robe i usluga	2,443	2,737	2,649	2,619	2,693
Nominalni BDP	4,291	4,769	4,916	5,125	5,446
Realni rast BDP, u%	3.2%	4.4%	2.5%	3.2%	4.1%
IPC, u %	3.5%	7.4%	2.4%	1.8%	0.8%

Izvor: Procene KAS i Makroekonomske jedinice (MF)

Što se tiče **spoljnog duga**, nivo je iznosio 323,2 miliona EUR ili 6,2% BDP na kraju 2013. godine u odnosu na nivo spoljnog duga u 2012. (336,6 miliona EUR), došlo je do smanjenja od 13.39 miliona EUR spoljnog duga u 2013.

Trendovi nezaposlenosti i zapošljavanja. Prema podacima registra Ministarstva rada i socijalne zaštite o nezaposlenima, kumulativni broj registrovanih nezaposlenih na kraju 2013. bio je 268.104. Ovo predstavlja povećanje od 0,014 % u odnosu na broj nezaposlenih krajem aprila 2013. Od tog broja, 83.000 su bili aktivni tražioci posla, a ostalo su bili pasivni. Oko 90 % nezaposlenih su dugoročno nezaposleni. Stopa nezaposlenosti među mladima uzrasta 15-24 godine iznosi 35,8%, dok stopa nezaposlenosti među ženama iznosi 46,4%.

U periodu januar - decembar 2013, neki poslovi su 4.729 posredovani, od koji su 1.590 bile žene. U odnosu na prethodnu godinu, došlo je do blagog pada u ovom broju, zbog nedostatka dovoljne finansijske podrške za promociju zapošljavanja. Broj ljudi obučenih u ovom periodu je 2.093 nezaposlena lica, od kojih su 945 (ili 45 %) bile žene.

Indeksi trendova na inflaciju. Najnoviji podaci Indeksa potrošačkih cena (IPC) koje je objavila Agencija za statistiku Kosova pokazuju da je nivo cena porastao u proseku za 1,8 % u odnosu na povećanje od 2,5% u 2012. Cene hrane koje imaju značajan doprinos korpi su porasle za 2,1%, iako je njeno povećanje tokom godine bilo sporo sa jednim trendom pada od septembra pa nadalje. Cene alkohola i duvana su znatno porasle za 7,2%, uglavnom zbog povećanja akciza na duvan. Osim cena komunikacije i nafte (koje su pale), svi ostali proizvodi su pozitivno doprineli povećanju opšteg nivoa cena, mada u manjem intenzitetu u odnosu na 2012.

Bez obzira na cenu hrane i nafte, IPC osnova je porasla u proseku za 0,8%, što ukazuje da je najveći doprinos povećanju opšteg nivoa cena u zemlji došao od cena nerazmenljivih dobara.

Nivo cena prognoziranih za 2014. pokazuje porast od 0,8% na opšti nivo cena. S obzirom da nivo cena na Kosovu u velikoj meri zavisi od kretanja međunarodnih cena, prognoza za 2014. je zasnovana na procenama međunarodnih institucija za kretanje cena uglavnom hrane i naftnih derivata koji čine najveći deo potrošačke korpe. Dakle, na osnovu činjenice da se očekuje da svetske cene padnu tokom srednjoročnog perioda, nivo cena na Kosovu će preneti isti trend.

Izveštavanje o monetarnim i fiskalnim politikama. Iako u 2013. prikupljanje opštih prihoda nije realizovano prema prvobitnom planu, Vlada Kosova je oprezna u izvršenju rashoda održavanjem primarnog nivoa deficita dogovorenog sa MMF u okviru SBA programa.

Opšti **prihodi** su porasli za 2,2 % u odnosu na 2012, što je porast koji se uglavnom pripisuje višim prihodima od autorskih prava (kao rezultat povećane nadoknade za ugalj), kao i većim prihodima prikupljenim u zemlji. Tokom 2013, prihodi prikupljeni na granici su na stopi od 92 % od projekcija i dostižu 837 miliona EUR, dok su lokalni prihodi ostvareni po stopi od 101 %, u iznosu od 305 miliona EUR. S druge strane, uprkos povećanju stope poreza na imovinu, naplata prihoda od ovog poreza je po stopi od 88%. Takođe, prikupljanje neoporezivog prihoda centralne vlade je nisko u poređenju sa projektovanim iznosom (85,3 %). Za razliku od prethodnih godina, ove godine iznos od 18 miliona EUR je prikupljen od naknada za vađenje uglja i sakupljeno je 43 miliona EUR u vidu dividendi iz PTK i KOSTT.

Nivo performansi prihoda u odnosu na prognozirane prihode dolazi kao rezultat prognoze međunarodnih institucija koje su predvidele brži oporavak privrede u evro - zoni, što bi dovelo do većeg privrednog rasta na Kosovu. Štaviše, odluka vlade da ne dodeli budžetske rashode u cilju održavanja ravnoteže budžeta je dodatno uticala na domaću tražnju što je dovelo do smanjenje naplate prihoda.

Budžetski **rashodi** su izvršeni po stopi od 92%. Robe i usluge, pre svega, od centralne vlade su imali nižu stopu izvršenja. To se dogodilo zbog činjenice da primena pojedinih fiskalnih inicijativa u sklopu budžeta unapred nije počela. Plate i dnevnice su vršene po stopi od 95%, zbog činjenice da reforma administracije još nije implementirana. Najniža stopa izvršenja (84,4 %) je zabeležena u kapitalnim rashodima, jer realizacija planiranog projekta za autoput Priština - Skoplje još nije počela. Za detaljne rashode lokalne i centralne vlasti razložene po potkategorijama, pogledajte Tabelu 9. ispod. Kao rezultat ovih kretanja, primarni budžetski bilans (po definiciji SBA programa) dostigao je 150,5 miliona EUR, u poređenju sa 155 miliona EUR navedenih programom.

Tabela 9: Rashodi centralne i lokalne samouprave u 2013. (po potkategorijama)

	Budget	Total													Progress
	2013	Realized	Jan	Feb	Mar	Apr	May	June	July	August	Sep	Oct	Nov	Dec	on plan
	(KFMIS)		`000 Euro												%
Receipts (Revenues)															
Border Taxes – Customs	914,737	837,270	44,187	45,872	57,119	71,131	73,130	70,517	90,062	82,218	76,467	77,716	67,002	81,849	92%
Reimbursements from Customs	(3,597)	-3,190	-204	-435	-162	-597	-126	-326	-503	-66	-99	-130	-375	-166	89%
Domestic Taxes – Tax. Admin	300,964	305,099	33,547	19,842	19,218	37,762	18,755	18,693	35,941	22,282	20,058	35,710	20,841	22,450	101%
Reimbursements from KTA	(30,990)	-34,335	-786	-2,517	-2,447	-4,765	-936	-1,436	-2,369	-6,036	-1,908	-3,612	-1,011	-6,512	111%
Tax Revenues	1,181,114	1,104,843	76,745	62,761	73,728	103,531	90,823	87,448	123,131	98,399	94,518	109,683	86,455	97,621	94%
Non Tax Revenues – Central Level	44,048	43,207	2,582	2,548	5,576	4,363	3,648	3,403	3,909	3,863	3,455	3,029	2,882	3,950	98%
Own Source Revenues	115,555	94,956	8,267	6,815	9,411	8,357	7,952	6,199	7,622	6,539	6,947	9,071	7,959	9,817	82%
Central Level	52,535	39,195	4,517	2,956	4,168	3,341	2,375	2,224	2,334	1,806	2,534	4,724	4,385	3,832	75%
Municipalities	63,020	55,761	3,750	3,860	5,242	5,016	5,577	3,975	5,289	4,733	4,413	4,347	3,574	5,985	88%
Royalties	22,000	24,692	734	423	451	425	851	6,546	856	6,418	343	641	6,622	380	112%
Dividend	33,000	43,000	0	0	20,000	10,000	0	0	3,000	0	0	0	10,000	0	130%
Concessionary tax	6,300	2,000	500	0	0	500	0	0	500	0	0	500	0	0	32%
Repayment of loan from public enterpri	6,000	6,000	500	500	500	500	0	500	0	1,500	1,000	0	1,000	0	100%
Revenue from Privatizimi	26,300	26,300	0	0	0	0	26,300	0	0	0	0	0	0	0	100%
Loans (disbursements)	113,021	83,514	175	1,618	167	19,562	19,912	4	554	19,851	-21	18,609	-2,273	5,356	74%
Total Receipts (Revenues)	1,547,339	1,428,511	89,502	74,666	109,833	147,238	149,486	104,101	139,572	136,570	106,242	141,532	112,646	117,125	92%
Payments (Expenditures)															
Central Level	1,196,700	1,087,390	30,351	113,566	80,920	83,513	93,411	68,985	96,611	104,695	66,682	99,866	115,309	133,481	91%
Municipalities	420,866	381,718	8,189	24,066	24,403	26,856	46,948	13,458	34,991	46,794	18,772	42,938	53,227	41,074	91%
Other Financing Transactions	32,713	25,471	344	273	10,508	53	316	92	160	311	10,218	51	3,061	86	78%
Total Payments (Expenditures)	1,650,279	1,494,580	38,884	137,906	115,831	110,421	140,675	82,535	131,762	151,800	95,672	142,855	171,597	174,641	91%
Change in Balance		-66,068	50,617	-63,240	-5,998	36,817	8,811	21,566	7,810	-15,230	10,569	-1,323	-58,951	-57,517	

Zbog jednostranog korišćenja EUR kao zakonske valute tendera, ne postoje monetarne politike za prijavljivanje. Umesto toga, u nastavku je tabela sa efektivnim deviznim kursovima, izražena kao nominalni i realni godišnji proseci.

Vladin dug. Vlada Kosova je 20. novembra 2013. godine usvojila je Uredbu br. 22/2013 o procedurama za izdavanje i upravljanje državnim dugovima, državnim garancijama i opštinskim dugovima. Ukupan javni dug na kraju 2013. godine je iznosio 475,7 miliona EUR, odnosno 9,10 % BDP, ostavljajući dovoljno prostora za zaduživanje.

U poređenju sa dugom iz 2012, ukupan državni dug na kraju 2013. je porastao za 65,8 miliona EUR. Molimo pogledajte u tabeli 10. ispod za godinu po godinu trendove ukupnog državnog duga.

Tabela 10: Efikasna kursna lista, nominalni i realni procesi (godišnji)

		2008	2009	2010	2011	2012	2013
Indeks	NEER NEER	101.1	101.2	100.9	101.0	101.0	101.6
	REER (Ukupno) REER (Ukupno)	106.0	101.6	102.2	106.4	106.1	106.5
	REER(CEFTA) REER(CEFTA)	105.1	100.8	103.0	106.3	107.1	106.9
	REER (EU) REER (EU)	105.7	102.1	103.5	107.7	107.6	107.8

Izvor: Centralna banka Kosova

Tabela 11: Vladin dug tokom godina (2010 - 2013)

	2010	2011	2012	2013
Ukupan dug	259	254	411	475.7**
BDP	4,291	4,776	4,944	5,125
Ukupan dug kao udeo u BDP	6.04%	5.32%	8.31%	9.10%

* Ukupan dug definisan kao centralni, plus dug lokalne samouprave

Uredba za primarno i sekundarno tržište državnih hartija od vrednosti Republike Kosovo usvojena je u martu 2014. U cilju povećanja konkurencije na tržištu, nova uredba omogućava direktno učešće primarnih učesnika, kao što su penzioni štedni fond u tržište državnih hartija od vrednosti.

Centralna Banka Republike Kosova je uspešno završila petnaest aukcija državnih hartija od septembra 2013. do aprila 2014. Ovo uključuje pet aukcija blagajničkih zapisa sa rokom dospeća od 91 dan, pet aukcija blagajničkih zapisa sa rokom dospeća od 182 dana, i četiri aukcije sa 364 dana dospeća. U martu 2014, aukcija dospeća državnih obveznica od dve godine je održana prvi put. Ovaj novi finansijski instrument predstavlja korak napred u razvoju tržišta hartija od vrednosti Vlade, posebno na sekundarnom tržištu.

2.1.3. Međusobno delovanje tržišnih snaga

Veličina privatnog sektora. Tabela pokazuje privatni sektor kao udeo u BDP, a još konkretnije podatke o privatnoj potrošnji i privatnim investicijama. Kao što je naznačeno, veličina privatnog sektora kao deo BDP je varirala između 85 i 90 procentnih poena u periodu 2009-2013.

Tabela 12: Privatni sektor kao deo BDP

	2010	2011	2012	2013 procena	2014 projekcije
Privatna potrošnja	89.1	88.4	90.5	88.2	87.4
Privatne investicije	20.7	21.0	17.0	17.5	17.9

Privatizacija. Skupština Kosova je 14. marta 2014. usvojila Zakon o izmenama i dopunama Zakona br. 04/L-033 o Posebnoj komori Vrhovnog suda Kosova o srodnim pitanjima Agencije za privatizaciju. Novi zakon ima za cilj povećanje efikasnosti u razmatranju slučajeva žalbi koje su rezultirale iz procesa privatizacije.

Ukupan broj DP pogođenih prodajom je 406. Broj prodatih stavki do sada je 1.191. Ovaj broj obuhvata prodaju novih preduzeća nastalih iz DP putem specijalnog „spin-off“, običnog „spin-off“, uslovnog „spin-off“, i takođe prodaju imovine DP u likvidaciji. U ovom izveštajnom periodu, preispitivanje procesa za 45 novih društvenih preduzeća je završeno. Izveštaji se očekuju da bude završeni nakon što Posebna komora Vrhovnog suda Kosova razmotri sve žalbe. Ukupna aktiva koja se očekuje da će biti distribuirana za 46 DP je 36 miliona EUR, od čega se očekuje da poverioci potvrđenih odluka dobiju 3,5 miliona EUR, dok Vlada Kosova oko 32,5 miliona EUR.

Što se tiče likvidacije, broj DP za koje je proces likvidacije završen u 2013. je 2 (dva). Dok, ukupan broj društvenih preduzeća za koje je proces likvidacije završen do sada je 6 (šest) DP. Dok, ukupno 386 DP su u procesu likvidacije do danas, od kojih je 146 ušlo u proces likvidacije tokom izveštajnog perioda. Broj izdatih rešenja o potraživanjima poverilaca je 38,176. Tokom perioda izveštavanja, 6 izveštaja je prihvaćeno od strane Odbora direktora KAP za isplate fonda. Kao rezultat toga, isplate poveriocima po potvrđenim odlukama bili su u vrednosti od 1,4 miliona EUR, a višak prenet na Vladu Kosova je 2,6 miliona EUR. Ukupan iznos sredstava koja se prikupljaju od privatizacije do danas iznosi 647,822,556.23 EUR.

Za preduzeća u javnom vlasništvu, trenutno postoji 17 Centralnih javnih preduzeća u vlasništvu Vlade i 44 Lokalna javna preduzeća u vlasništvu opština. 23 lokalna javna preduzeća su autobuske stanice koje su iz preduzeća u društvenom vlasništvu kroz Kosovsku agenciju za privatizaciju postala lokalna javna preduzeća u vlasništvu opština, nakon što je Zakon o javnim preduzećima izmenjen. U 2013, 14 od 17 centralnih JP beleže operativne dobitke³ u sledećim sektorima:

- 2 u sektoru energetike (KEK i KOSTT),
- 1 u sektoru telekomunikacija (PTK),
- 9 u sektoru voda (regionalni vodovodi), i
- 2 u transportnom sektoru (TrainKos i InfraKos), i
- 1 u sektoru otpada.

Dok, javna preduzeća koja su zabeležila operativne gubitke u 2013. su bila sledeća:

- 1 javno preduzeće u sektoru saobraćaja (Aerodrom),
- 1 javno preduzeće u sektoru telekomunikacija (PK),

Dakle, 9 javnih preduzeća koja su poslovala sa finansijskim gubicima u 2013, od kojih je 6 javnih preduzeća smanjilo svoje finansijske gubitke a 3 su poslovala sa finansijskim dobitcima u poređenju sa 2012.

Takođe, sa izmenama i dopunama Zakona br. 03/L-087 o javnim preduzećima, pravni status Trepče se promenio od društvenog preduzeća na javno preduzeće.

³ Operativni gubitak/dobitak, ne uključuju troškove deprecijacije i amortizacije i nenaplative dugove.

2.1.4. Tržišni ulaz i izlaz

Prema podacima Kosovske Agencije za privredne registre (ARBK), 5.084 novih preduzeća je registrovano tokom izveštajnog perioda septembar 2013 - mart 2014. To znači da u odnosu na prošli izveštajni period mart - septembar 2013, 7,55% firmi manje je registrovano. Broj registrovanih preduzeća dostigao je broj od 5.323 u aprilu 2014. Kao što sledeća tabela pokazuje, 31 % njih je registrovano kao trgovina na veliko i malo i popravka motornih vozila, motocikala i sektor za ličnu upotrebu i domaćinstvo. S druge strane, hoteli i restorani, kao i nekretnine, iznajmljivanje i poslovne aktivnosti sektora čine oko 20 % od novih registrovanih preduzeća.

Tabela 13: Statistika o novim registrovanim preduzećima po sektorima (septembar 2013 - mart 2014)

Sektor	Opis	Br. kompanija	Procenat
A	Poljoprivreda, lov i šumarstvo	418	8.22%
B	Ribolov	2	0.04%
C	Vađenje ruda i kamena	17	0.33%
D	Proizvodnja	502	9.87%
E	Snabdevanje električnom energijom, gasom i vodom	11	0.22%
F	Građevinarstvo	484	9.52%
G	Trgovina na veliko i trgovina na malo, popravka motornih vozila, motocikala i predmeta za ličnu upotrebu i domaćinstvo	1,596	31.39%
H	Hoteli i restorani	500	9.83%
I	Transport, skladištenje i komunikacija	445	8.75%
J	Finansijsko posredovanje	14	0.28%
K	Nekretnine, iznajmljivanje i poslovne aktivnosti	508	9.99%
L	Javna uprava i odbrana, obavezno socijalno osiguranje	20	0.39%
M	Obrazovanje	57	1.12%
N	Zdravstveni i socijalni rad	97	1.91%
O	Ostale komunalne, društvene i lične uslužne aktivnosti	412	8.10%
P	Privatna domaćinstva sa zaposlenim licima	1	0.02%
Q	Eksteritorijalne organizacije i tela	0	0.00%

Oko 890 kompanija je zatvoreno tokom izveštajnog perioda septembar 2013 - mart 2014⁴. To znači da je 6 % više preduzeća zatvoreno tokom ovog izveštajnog perioda u odnosu na prethodni. Slično otvaranje novih preduzeća, većina ili 35 % zatvorenih preduzeća tokom tekućeg izveštajnog perioda su iz trgovine na veliko i malo, popravka motornih vozila, motocikala i sektor za ličnu upotrebu i domaćinstvo. U međuvremenu, sektor saobraćaja, skladištenja i komunikacije ima 11% zatvorenih preduzeća. Za detaljan spisak zatvorenih preduzeća po sektorima, videti Tabelu 14 ispod.

⁴ U aprilu, broj zatvorenih preduzeća je bio 942.

Tabela 14: Statistika o zatvorenim preduzećima, po sektorima (septembar 2013 – mart 2014)

Sektor	Opis	Br. preduzeća	Procenat
A	Poljoprivreda, lov i šumarstvo	55	6.18%
B	Ribolov	0	0.00%
C	Vađenje ruda i kamena	4	0.45%
D	Proizvodnja	78	8.76%
E	Snabdevanje električnom energijom, gasom i vodom	1	0.11%
F	Građevinarstvo	74	8.31%
G	Trgovina na veliko i trgovina na malo, opravka motornih vozila, motocikala i predmeta za ličnu upotrebu i domaćinstvo	314	35.28%
H	Hoteli i restorani	86	9.66%
I	Transport, skladištenje i komunikacija	98	11.01%
J	Finansijsko posredovanje	2	0.22%
K	Nekretnine, iznajmljivanje i poslovne aktivnosti	55	6.18%
L	Javna uprava i odbrana, obavezno socijalno osiguranje	2	0.22%
M	Obrazovanje	8	0.90%
N	Zdravstveni i socijalni rad	19	2.13%
O	Ostale komunalne, društvene i lične uslužne aktivnosti	94	10.56%
P	Privatna domaćinstva sa zaposlenim licima	0	0.00%
Q	Eksteritorijalne organizacije i tela	0	0.00%
Ukupno		890	100%

2.1.5. Poslovno okruženje, pravni sistem i administrativni kapacitet

Skupština Kosova je 19. decembra 2013. usvojila je Zakon o sistemu dozvola i licenci. Ovaj zakon ima za cilj da uspostavi principe i pravila za unapređenje životne sredine za poslovanje, kroz smanjenje administrativnih barijera koje su u obavljanju ekonomske, trgovinske i stručne aktivnosti neophodne za zaštitu javnog zdravlja, javne bezbednosti, životne sredine i korišćenja prirodnih resursa u Republici Kosovo.

Reforme poslovnog okruženja su nastavile sa smanjenjem vremena za započinjanje biznisa, racionalizacija i pojednostavljenje procedura registracije preduzeća u celini, kao i obezbeđivanje funkcionisanja jedinstvenog uslužnog centra širom Kosova. Do sada, 27 uslužnih centara je osnovano širom zemlje koji pružaju iste usluge kao Centri za poslovne usluge. Tokom izveštajnog perioda, Uslužni centar je osnovan u Severnoj Mitrovici. Individualni poslovi mogu biti registrovani u toku dana, dok su DOO i Akcionarsko društvo registrovani za 2 do 3 dana maksimum. Registracija je besplatna i procedure su pojednostavljene. Baza podataka za registraciju poslovanja je takođe napredovala sa svim potrebnim izmenama da omogući da postoji tranzicija iz NACE 1 do NACE 2. Usvajanje NACE rev. 2 je završeno i u procesu implementacije je. Poboljšano poslovno okruženje je priznato od strane Svetske banke u Izveštaju o poslovanju „Doing Business“ 2014, koji rangira Kosovo na 86. mestu među 189 zemalja. Prema tome, Kosovo se pomerilo sa 96. na 86, napredak je od 10 pozicija u rangu. Štaviše, Kosovo zauzima 5. među 10 najboljih reformisanih privreda u svetu po prvi put, najbolji rang u odnosu na svoje susede⁵.

Da bi pojednostavilo procedure za imovinska prava i njihov prenos, kao deo procesa reforme pravosuđa, Ministarstvo pravde je licenciralo još 28 notara u opštinama gde nije bilo notara. Do danas, postoji 68

⁵ Svetska banka, 'Doing Business 2014'

<http://www.doingbusiness.org/~media/GIAWB/Doing%20Business/Documents/Annual-reports/English/DB14-Full-Report.pdf>

notara, 23 stečajna upravnika je sertifikovano. U cilju daljeg jačanja procedura pravnog izvršnog postupka, Ministarstvo pravde je imenovalo 14 privatnih izvršitelja.

2.1.6. Kretanja u finansijskom sektoru

Finansijski sistem Kosova je nastavio da širi svoje aktivnosti u toku 2013. Ukupna sredstva finansijskog sistema, isključujući CBK sredstva, beleže rast od 10,2%, sa 4,2 milijarde EUR (80,8% BDP u 2013) na kraju 2013. Banke ostaju dominantan sektor sa 72,3 % ukupnih sredstava finansijskog sektora, zatim penzioni fondovi i osiguravajuće kompanije sa 21,7 % i 3,1%, respektivno.

Bankarski sektor je uglavnom u stranom vlasništvu (89,9 % bankarskih sredstava) i ima visok stepen koncentracije na tržištu. Ipak, stepen tržišne koncentracije je nastavio da opada. U 2013, tržišni udeo od tri najveće banke iznosio je 67,4 % u odnosu na 69,3% u 2012. Pad u stepenu tržišne koncentracije je takođe izražen od strane Herfindahl - Hirschman indeksa (HHI) za sredstva, koji je pao na 1.859 bodova u 2013, u poređenju sa 1.934 bodova u 2012.

Kreditna aktivnost je nastavila da raste tokom 2013, ali sporijim tempom u odnosu na prethodnu godinu. U 2013, ukupni krediti su iznosili 1,81 milijardi EUR, što predstavlja godišnji rast od 2,4% (3,8 % u 2012). I sektor kredita za preduzeća i stanovništva zabeležili su pad rasta zbog kombinovane ponude i sporednih faktora tražnje. Rezultati ankete Kreditne banka sugerišu blago zatezanje kriterijuma kredita. Još jedan faktor koji je mogao uticati na kreditno pooštavanje uključuje potencijalna smanjenja pritiska zaduženosti od matičnih banaka, kao rezultat napora da se poveća kapital na konsolidovanom nivou. Na strani tražnje, Anketa banke za pozajmljivanje za 2013. pokazuje blagi pad za kreditiranje preduzeća, dok se tražnja za kreditima za domaćinstvo neznatno popravila. U 2013, krediti za preduzeća su nastavili da dominiraju kreditnim portfolijom sa učešćem od 67,29 % (67,54 % u 2012), dok su krediti domaćinstvima predstavljani sa 31.22 % (30.77 % u 2012).

Depoziti u 2013. su dostigli vrednost od 2,45 milijardi EUR (2,28 milijardi EUR u 2012), što predstavlja godišnji rast od 7,5% (8,3 % u 2012). Povećanje ukupnih depozita se uglavnom pripisuje depozitima domaćinstava koji predstavljaju 72,5% ukupnih depozita.

Pozicija likvidnosti bankarskog sektora tokom 2013. nastavila je da bude zadovoljavajuća. Likvidna sredstva prema ukupnim sredstvima u 2013. iznosila su 34% (32,6% u 2012). Odnos kredita prema depozitu je opao na 74% u 2013. sa 77% 2012. Problematični krediti u decembru 2013. porasli su na 8,7% sa 7,5% u 2012, ali su i dalje dobro pokrivena rezervisanja za kreditne gubitke (110,5 % u 2013). Povećanje problematičnih kredita (NPL) prvenstveno odražava usporavanje ukupne stope rasta kredita, jer iznos NPL nije okarakterisan ubrzanim rastom. Bankarski sektor je i dalje dobro kapitalizovan odnosom adekvatnosti kapitala od 16,7% što je daleko iznad regulatornog minimalnog zahteva od 12%.

U 2013, kamatne stope su umanjene i za kredite i depozite. Prosečne kamatne stope na kredite su smanjene na 12,4% u 2013. sa 13,4% u 2012. Prosečne kamatne stope na depozit su smanjene na 3,4% sa 3,6% u 2012. Kamatna stopa između kredita i depozita, u proseku, je iznosila 8.97 procentnih poena, u odnosu na prosek od 9.85 procentnih poena u 2012. Bankarski sistem Kosova je prijavio pozitivan profit od 26,6 miliona EUR u 2013, što predstavlja povećanje od 43,8 % u odnosu na 2012.

U 2013, broj društava za osiguranje je 13, od čega 4 sa Kosova i 9 stranih, njih 10 obezbeđuje proizvode neživotnih osiguranja, dok druga 3 daju takođe proizvode životnog osiguranja. Sektor osiguranja je označio godišnji rast aktive od 1,4%. Vrednost bruto premije dostigla je 79,1 miliona EUR, što je godišnji rast od 11,8%. Od ukupnih bruto premija, oko 97,5 % premije sastojalo se od neživotnih osiguranja, dok je samo 2,5 % premija činilo životno osiguranje. Rast tržišta osiguranja u toku 2013. je uglavnom izazvan blagim rastom dinamike neživotnog osiguranja. Tokom ove godine, udeo bruto premije u odnosu na BDP i dalje je nizak, kao rezultat rasta usporavanja pisanih premija u odnosu na prethodnu godinu i u odnosu

na stopu rasta BDP. Premija po glavi stanovnika je otprilike 40,03 EUR u proseku u odnosu na 39,34 EUR koji je bio u 2012.

Tokom 2013, industrija osiguranja na Kosovu je platila 38,6 miliona EUR u bruto potraživanjima, što je povećanje od 24,4% u odnosu na prethodnu godinu. Od ovog iznosa plaćenih bruto potraživanja, oko 33,4 miliona EUR su plaćeni od strane osiguravajućih društava, dok je 5,2 miliona EUR platio Zavod za osiguranje Kosova.

Kosovski penzioni štedni fond je nastavio da beleži rast aktive i ima pozitivan neto prinos na investicije u 2013. Imovina pod upravljanjem fonda Trust je u iznosu od 913,1 miliona EUR i beleži godišnji rast od 23,4 %, dok je bruto prinos na investicije 71 miliona EUR koji nominalno predstavlja najviši povratak realizovan tokom rada fonda.

Broj drugih finansijskih institucija koje posluju na Kosovu je 62, od kojih: 14 mikrofinansijskih institucija, 4 nebankarske finansijske institucije, 5 posrednika osiguranja, 6 za transfer novca i Kancelarija za isplatu i 33 menjačnice.

2.2. Kapacitet za suočavanje sa snagama tržišta unutar Unije

2.2.1. Ljudski i fizički kapital

Što se tiče oblasti razvoja **ljudskih kapitala**, dve strategije u oblasti obrazovanja usvojene su tokom izveštajnog perioda: Strategija za unapređenje profesionalne prakse 2013-2020 (17. januara 2014), a Strategija karijerne orijentacije 2014-2017 (u martu 2014). Ukupan broj studenata za akademsku godinu 2013/2014 u preduniverzitetskom obrazovanju je 408.146. Broj učenika u višem srednjem nivou iznosi 102.213; a u nižem srednjem 280.596; u primarnom (5-6 godina) 19.939, predškolskom (1-6 godina) 5.398.

Što se tiče istraživačkih kapaciteta, institucije visokog obrazovanja Republike Kosova su podržane sredstvima za 21 naučno-istraživački projekat. Ove institucije su opremljene naučnoistraživačkom opremom. 38 doktoranata je podržano u svojim studijama u inostranstvu, a 41 kratkoročni mobilni naučnik sa Univerziteta u Prištini je imao koristi od kratkoročnih donacija za mobilnost, a još 30 doktoranata iz različitih univerziteta u svetu je dobilo bespovratna sredstva za svoje doktorske studije.

Za stručno obrazovanje i obuku, 2.093 kandidata je bilo uključeno u obuke i 9 novih kurikuluma je dizajnirano u skladu sa zahtevima tržišta rada za centre nadležnosti u toku izveštajnog perioda.

Za **fizički kapital**, privatne investicije su pokazale rastući trend od 2010. pa nadalje, a podaci javnih investicija pokazuju sličan trend sa izuzetkom na projekcije iz 2014. koje prognoziraju blagi pad u 2014. Privatne investicije dominiraju građevinarstvom dok je značajan deo javnih investicija posvećen izgradnji autoputeva.

Tabela 15: Privatne i javne investicije, 2010-2014

Opis	2010	2011	2012	2013	2014
Privatne investicije	887	1,003	837	898	973
Javne investicije	455	528	550	529	494

Napomena: Podaci za 2013. su procene za privatne investicije, za 2014. stopa izvršenje od 95 % je pretpostavljena za javni kapitalni trošak

Što se tiče direktnih stranih investicija (DSI) bio je oštar pad u 2012. praćen povećanjem od 13% u 2013. (videti Tabelu 16 ispod). DSI su uglavnom orijentisane na nepokretnosti (delimično se sastoje od doznaka uloženi u kupovinu imovine), transport, telekomunikaciju i građevinarstvo. Ovi sektori zajedno čine oko 65% stranih investicija. U tekućoj godini, DSI su značajno povećane kao rezultat prodaje Kosovske energetske distribucije (KEDS) u vrednosti od 26,3 miliona EUR.

Tabela 16: Direktne strane investicije (DSI) kao % BDP i njihov udeo u 2010.

Opis	2010	2011	2012	2013 projekcije	2014 projekcije
DSI kao % BDP	7.7	7.9	4.3	4.7	4.9
Udeo DSI, u milionima EUR	1,824	2,202	2,416	2,657	2,921

Za investicije u **putnoj infrastrukturi**, nacionalni projekat za autoput Vrmica - Merdare (R7) koji povezuje međunarodne koridore 8 i 10 je završen. Segmenti 7, 8 i 9 na autoputu M9 su završeni do Đurđice. Autoput M2, segment Orlović - Miloševo je skoro završen, osim jednog dela Lot 2 iz razloga eksproprijacije. Upravni odbor je stvoren za R6 autoput, segment Priština - Elez Han. Ministarstvo za infrastrukturu je završilo neophodne pripreme za realizaciju ovog strateškog projekta. Upravni odbor je odobrio tehničku i finansijsku procenu koju je podneo ministarski Odbor za evaluaciju za izgradnju autoputa R6. Pobjednički ponuđač je najavljen (Bechtel - Enka) i uskoro se očekuje da potpiše ugovor za izgradnju autoputa R6 Priština - Elez Han.

Što se tiče nove generacije izgradnje kapaciteta i razvoj projekta "Unapređenje centralnog grejanja", koji finansira Evropska komisija, nemačka Vlade, SIDA, Vlada Luksemburga i Opština Priština, tokom izveštajnog perioda, sproveden je u dve faze:

- Prva faza podrazumeva otvaranje trake i postavljanje toplotnih cevi, više od 35 % posla je izvršeno i nastavlja se prema planu, očekuje se da bude završen u oktobru 2014;
- Druga faza podrazumeva izgradnju dve trafostanice ko-generacije (Kosovo B i Termokos), radovi su počeli u martu 2014. i idu prema planu, treba da budu završene u oktobru 2014.

Za poboljšanje prenosne infrastrukture električne energije, svi građevinski i instalaterski radovi u okviru trafostanice 110/10 (20) kV u Đakovici su završeni. Kapitalne investicije za proširenje vodovodne mreže u izveštajnom periodu iznosile su 504.934. U kanizacionoj mreži, investicije za proširenje iznose 20,600 EUR za isti period.

Reforma i liberalizacija mrežnih industrija. Što se tiče regulatornog i zakonodavnog okvira u energetske sektoru u skladu sa zahtevima Trećeg paketa propisa EU o energiji, sledeći su usvojeni u ovom izveštajnom periodu:

- AU za korišćenje i podršku proizvodnje energije iz OIE, usvojen 31. decembra 2013;
- Nacionalni akcioni plan za obnovljive izvore energije (OIE) 2011-2020, usvojen u oktobru 2013;
- Akcioni plan za 2013-2015 za električnu energiju, usvojen u decembru 2013;
- Dokument koncepta za izmenu zakonodavstva energetske paketa je usvojen od strane Vlade.

Carinske stope za vodu na veliko i malo usvojene od strane Regulatorne kancelarije za vode u decembru 2013. su na snazi u 2014. Stopa pokrivenosti⁶ usluga vode iznosila je 82% na kraju marta 2014. Slično tome, odnos pokrivenosti sektora kanalizacije iznosio je 61% u istom mesecu.

Što se tiče dešavanja u **sektoru telekomunikacija**, u 2013, segment fiksne telefonije je nastavio svoj trend pada sa drugim padom od 2.964 fiksnih linija. Nakon toga, ukupan broj fiksnih linija i 78639 naloga za nivo penetracije od 4,33%, a takođe su prihodi od fiksne telefonije dva aktivna operatera pali na 15.77 miliona EUR za godinu koja se završila 2013. Što se tiče mobilnih usluga, prodiranje mobilne telefonije je 90,52 %, a broj aktivnih mobilnih pretplatnika do kraja 2013. bio je 1.643.429;

- Aktivni operator čini 54,45 % udela na tržištu u smislu pretplatnika;
- Alternativni operater čini 33,71 % udela na tržištu u smislu pretplatnika;

⁶ Pokrivanje definisano kao procenat stanovništva koje se snabdeva vodom u okviru zone u kojoj je usluga pružena.

- Mobilni virtualni mrežni operator u komercijalnom sporazumu sa aktuelnim MMO čini 10,45% udela na tržištu u smislu pretplatnika;
- Mobilni virtualni mrežni operator (MVMO) u komercijalnom sporazumu sa alternativnim MMO čini 1,39% tržišnog udela u smislu pretplatnika.

Prihodi od mobilne telefonije, deklarirani sa kvartalnim izveštajima podnetim Regulatoru od dva mobilna mrežna operatora (MMO) i dva MVNO su 169,4 miliona EUR⁷. Što se tiče interneta, penetracija korisnika internet usluga po domaćinstvu je oko 56 % dok je internet penetracija po populaciji je 9,18 %, a broj aktivnim PUI je 44 (nacionalna i lokalna/regionalna) do kraja 2013.

Pored toga, u pogledu broja pretplatnika i nivoa korišćenja elektronskih komunikacionih usluga, aktuelni trendovi na tržištu pokazuju da ukupan broj korisnika interneta doživljava neverovatan rast. Samo u 2013, ukupan broj korisnika interneta bio od 151.694 do 166 400 korisnika, što čini povećanje od značajnih 9.69% od 2012. Nivo penetracije usluga internet usluga je doživio značajan porast od 8,70 % do 9,18%, takođe. Isto tako, ukupan broj mobilnih pretplatnika telefonije u 2013. je dostigao broj od 1.643.429 pretplatnika, što predstavlja blagi pad u odnosu na zvaničnu statistiku 2012. godine. (1,663,844 pretplatnika).

Mobilne širokopojasne statistike još nisu dostupne pošto je alternativni operater pokrenuo usluge jedino od 1. decembra 2013.

2.2.2. Sektorska struktura i preduzeća

Sektor usluga izgleda da je dominantan sektor iako tačni podaci o učešću ovog sektora u BDP nisu dostupni. Prema podacima za 2010-2012 ispod, poljoprivreda, lov, šumarstvo i ribarstvo su imali značajan udeo u BDP u 2012. Slično je prerađivačka industrija imala udeo od 12% BDP u 2012, primetan porast u odnosu na prethodne godine. Za više informacija pogledajte strukturu Tabele 17 ispod.

Tabela 17: BDP po privrednim delatnostima, tekuće cene 2010-2012

Vrsta privredne aktivnosti	2010 (EVR)	2010 (% BDP)	2011 (EVR)	2010 (% BDP)	2012 (EVR)	2012 (% BDP)
Poljoprivreda, lov, šumarstvo i ribarstvo	630,342	14.5%	705,535	14.7%	615,379	12.5% 12%
Građevinarstvo	371,939	8.6%	398,162	8.3%	337,174	6.8%
Prerađivačka industrija	411,899	9.5%	399,431	8.3%	589,216	12%
Maloprodaja i veleprodaja robe, popravka automobila i kućnih aparata	615,124	14.3%	723,308	15.1%	770,584	15.6%
Bruto domaći proizvod	4,291,144		4,776,122		4,916,400	

47 novih preduzeća posluje u sektoru poljoprivrede u odnosu na prošli izveštajni period mart-septembar 2013. To znači da ćemo imati ukupno 418 preduzeća u poređenju sa 371 u poslednjem izveštajnom periodu.

Na sektorske strukture preduzeća, podaci za 2013. nisu dostupni. Međutim, u 2012, dominantan sektor sa 43 % učešća u ukupnom broju MSP je trgovina na veliko i malo, opravka motornih vozila, motocikala i sektor za ličnu upotrebu i domaćinstvo.

⁷ Napomena: Stvarni podaci dobijeni su preliminarni jer su delimično preuzeti iz kvartalnih izveštaja dostavljenih od strane mobilnih operatera u Regulatoru. Međutim, godišnji revidirani finansijski izveštaji mobilnih operatera nisu podneti od strane Regulatora, od tog datuma.

Mala i mikro preduzeća čine preko 98 % svih preduzeća. Na osnovu najnovijih podataka (vidi tabelu ispod), firme sa manje od 250 zaposlenih čine oko 82 % (ili 266.490 od ukupno 323.524 zaposlenih u MSP) zaposlenih u MSP na Kosovu. Za statističke podatke o preduzećima, kategorisane po veličini i broju zaposlenih, videti Tabelu 18 ispod.

Tabela 18: Registracija preduzeća i zapošljavanja klasifikovanih po veličini, krajem 2013. godine

Klasifikacija preduzeća i zapošljavanja	Br. preduzeća	%	Br. preduzeća	%
Mikro preduzeća (1-9 zaposlenih)	126,277	98.39	214,427	66.28
Mala preduzeća (10-49 zaposlenih)	1,743	1.36	27,685	8.56
Srednja preduzeća (50-249 zaposlenih)	261	0.20	24,378	7.54
Velika preduzeća (preko 250 preduzeća)	60	0.05	57,034	17.63
Ukupno	128,341	100	323,524	100

2.2.3. Uticaj države na konkurentnost

Za velika preduzeća u državnom vlasništvu, nakon nedostatka kvoruma u Skupštini Kosova 26. decembra 2013. za sagledavanja procesa privatizacije 75% akcija Pošte i Telekomu (PTK), Vladina komisija za privatizaciju (VKP) je odlučila da zatvori proces privatizacije za 75% PTK. Prema tenderskoj dokumentaciji za privatizaciju PTK, koja čini osnovu za prijavu učesnika tendera, konačan mogući datum za potpisivanje ovog ugovora tendera je 30. decembar 2013. Suočena sa ovom situacijom i nemogućnošću da nastavi sa potpisivanjem ugovora za prodaja udela PTK, Vladina komisija za privatizaciju odlučila je da zatvori proces privatizacije 75% PTK.

PTK, za 2012. godinu, je platio 40 miliona dividendi Vladi Kosova tokom 2013. Takođe, sa izmenama i dopunama Zakona br. 03/L-087 o javnim preduzećima, pravni status Trepče se promenio iz društvenog preduzeća u javno preduzeće.

Što se tiče državne pomoći, Kancelarija za državnu pomoć je postala operativna u Autoritetu za zaštitu konkurencije u decembru 2013. Sastoji se od šefa kancelarije i 1. funkcionera. Na prvom sastanku Komisije za državnu pomoć 28. oktobra 2013, Uredba o organizaciji i funkcionisanju Komisije za državnu pomoć je usvojena. Pripreme su počele za dalje usklađivanje državne pomoći primarnog zakonodavstva sa dotičnim pravnim tekovinama Evropske unije. Izmena zakona je ugrađena u zakonodavni plan Vlade za 2014. Ministarstvo finansija je uspostavilo Međuinstitucionalne radne grupe sastavljene od svih zainteresovanih strana da rade na izradi izmena. Dvodnevna radionica sa ekspertima iz Nemačke, Slovenije i Hrvatske o konkurenciji i državnoj pomoći je održana 30. aprila 2014. Oko 30 učesnika iz relevantnih ministarstava, regulatornih tela i autoriteta za zaštitu konkurencije je prisustvovalo.

Ukupno 12 centralnih i lokalnih javnih preduzeća je subvencionisano od Vlade tokom 2013. Ove subvencije su korišćene za kapitalne investicije i pokriće troškova za bolje usluge za građane (kao što su uvoz energije, kupovina nafte za grejanje, besplatna cirkulacija voza i snabdevanje vodom). Ukupna suma odobrenih subvencija u 2013. godini iznosi 21.494.245 EUR. Pod pretpostavkom projektovanog BDP za 2013. (5,42 milijardi EUR), subvencije iznose 0,39 % BDP u 2013.

2.2.4. Ekonomska integracija sa EU

Evropska unija je najveći trgovinski partner za Kosovo. Uvoz iz zemalja EU je ukupno 1,08 milijardi EUR ili 44,3 % od ukupnog uvoza, što je povećanje od 11% u odnosu na isti period prošle godine. Zemlje EU imaju dominantnu ulogu u kosovskom izvozu sa učešćem od 40,3 % u ukupnom izvozu ili nominalno 118 miliona EUR, što je povećanje od 10,3 % u odnosu na isti period prošle godine. U izveštajnom periodu u 2013, Italija je najveći trgovinski partner i pokriva 25,3 % od ukupnog izvoza Kosova sa

nominalnom vrednošću od 74 miliona EUR. Drugi najveći izvozni partner je Nemačka, gde je izvoz u ove zemlje dostigao vrednost od 10 miliona EUR ili 4% od ukupnog izvoza na Kosovo.

Struktura izvoza ostaje nepromenjena, dominiraju uglavnom osnovni metali i gvožđe i čelik. Važno je napomenuti da je glavni izvoz nikla koji iznosi 59 miliona EUR od ukupnog izvoza ili 50% kosovskog izvoza u EU. Ostali izvoz u EU uključuje sečena vlakna 6,3 %, sirovu goveđu kožu 6,4 %, otpatke bakra i ostatke 4%.

Nemačka ima najveći udeo uvoza na Kosovu nominalne vrednosti 252 miliona EUR ili 10% od ukupnog kosovskog uvoza (23 % od ukupnog uvoza u EU). Druge zemlje koje su uvozni partneri uključuju Italiju, sa uvozom u vrednosti oko 228 miliona EUR, ili 9,33%, Grčka 6 %, Hrvatska 3 % od ukupnog uvoza Kosova. Ove četiri zemlje pokrivaju 65% od ukupnog uvoza iz zemalja EU na Kosovu. Glavni roba uvezena iz EU uključuje mineralna goriva, mineralna ulja i proizvode njihove destilacije, u vrednosti uvezene robe koja dostiže 228 miliona EUR ili 21 % od ukupnog uvoza iz EU. Ostale kategorije robe uključuju vozila i njihove delove i pribor (118 miliona EUR), duvan, farmaceutske proizvode, prehrambene proizvode i tako dalje.

3. EVROPSKI STANDARDI
3.1. Unutrašnje tržište
3.1.1. Slobodno kretanje robe

Što se tiče institucionalnog razvoja, proces reorganizacije MTI je skoro završen. Agencija za promociju investicija i Agencija za podršku malih i srednjih preduzeća su spojene u Kosovsku agenciju za ulaganja i podršku preduzeća. Njena potpuna operacionalizacija je u toku sa pokrenutim procesom regrutovanja za poziciju Izvršnog direktora Agencije. Osim toga, jedinica za nabavke se stavlja pod nadzor generalnog sekretara MTI, dok su budžet i finansije u okviru Odeljenja za finansije i opšte poslove.

Postignut je napredak u pogledu daljeg razvoja olakšavanja **trgovinske politike** i konsultativnih međuinstitucionalnih struktura. Poljoprivredna radna podgrupa u okviru Radne grupe za trgovinske politike je održala svoj peti (30. septembar 2013) i šesti (19. mart 2014) redovni sastanak, fokusirajući se na razmatranje pitanja od strane preduzeća, tehničke poteškoće sa kojima se suočavaju, kao i zakonske i administrativne prepreke i pitanja u vezi sa uvozom i izvozom sa zemljama CEFTA, pre svega Srbijom. Sastancima su prisustvovali predstavnici institucija, poslovne zajednice i donatora Vlade Kosova. Mandat ove podgrupe jeste da zaštiti domaće proizvođače primenom tarifnih kvota. Radna podgrupa za industriju se takođe sastala u martu 2014.

Bilo je značajnih događaja tokom izveštajnog perioda o spoljnoj trgovini. Za delove SSP vezane za trgovinu, vlasti su identifikovale i pregovarale o liberalizaciji trgovine i prelaznih perioda za industrijske, poljoprivredne i prerađene poljoprivredne proizvode. Tokom tehničkih rundi pregovora, trgovinske politike konsultativnih mehanizama su korišćeni da prime input iz poslovnih udruženja, privrednih komora i drugih relevantnih aktera. S druge strane, pregovori o poljoprivrednim i industrijskim proizvodima sa Turskom su završeni, a Sporazum o slobodnoj trgovini zaključen je 27. septembra 2013.

Kada je reč o aktivnostima u okviru CEFTA, relevantni organi Kosova su prisustvovali svim redovnim sastancima Radne podgrupe relevantne za trgovinsku politiku sazvanim u toku izveštajnog perioda. Pored toga, odvojeni sastanci sa lokalnim preduzećima su se desili, po potrebi. MTI je takođe primio brojne žalbe od lokalnih preduzeća u pogledu tarifnih i netarifnih barijera u trgovini koji su se desili i koji su u suprotnosti sa CEFTA sporazumom. Ukupno 6 žalbi je napravljeno na osnovu necarinskih barijera u trgovini, uglavnom na mleko i ekstrakt suncokreta. Poljoprivreda je sektor gde su ove pritužbe uglavnom napravljene. U tom smislu, preduzeća se stalno ažuriraju, kroz Radnu grupu trgovinske politike, o dešavanjima relevantnim za njihovu oblast delovanja.

Standardizacija

U oblasti standardizacije, u izveštajnom periodu, 1,171 standard je usvojen kao razrađen u tabeli 19 ispod.

Tabela 19: Statistika o standardima usvojenim u toku septembra 2013 - aprila 2014.

Oblasti	Br. usvojenih standarda
Mašine	108
Sistem upravljanja kvalitetom	45
Tekstil i kožne cipele	174
Metrologija	23
Zdravstvo	78
Igračke, sportska oprema i rekreacija	43
Građevinarstvo	177
Životna sredina	79
Poljoprivredna tehnologija	184
Metal, plastika i električna	193
Energetika	67
Ukupno	1,171

Za međunarodnu saradnju u ovoj oblasti, MR između Američkog društva za testiranje i materijale (globalno telo za standardizaciju poznato kao ASTM International) i Kosovske agencije za standardizaciju (KAS) je zaključen 31. decembra 2013. Omogućava KSA da usvoji sve ASTM standarde kao Kosovske standarde (KS), nakon što su prevedeni na službene jezike Kosova, i obezbedi ih preduzećima. Ovaj Memorandum takođe omogućava KSA da se uključi u rad ASTM o standardizaciji, preko svojih tehničkih komiteta, a takođe i poveže svoje baze podataka sa onima iz ASTM transparentno, a tako i usvajanje standarda na Kosovu, u odnosu na ASTM standarde. Pored toga, Sporazum je potpisan sa turskim Institutom za standarde (TIS) 4. februara 2014, sa ciljem usvajanja i primene standarda.

Za podizanje javne svesti za implementaciju standarda, brojne aktivnosti sprovedene su povodom Svetskog dana standarda. Ovim aktivnostima je prisustvovalo skoro 100 predstavnika poslovnog sektora, pri čemu, je predstavljen katalog standarda 2013/2014, takođe, između ostalog. Štaviše, radionica za podizanje svesti o primeni standarda potrošača je takođe održana u Đakovici, povodom meseca potrošača.

Procena usaglašenosti

Postignut je napredak u pogledu daljeg razvoja pravnog okvira u oblasti ocenjivanja usaglašenosti. U tom smislu, u cilju transponovanja Direktive o opštoj sigurnosti proizvoda 2001/95/EC, Uredba br. 08/2013 o sistemu automatske razmene informacija vezanih za proizvode koji predstavljaju rizik po zdravlje i bezbednost potrošača koji je usvojen je novembra 2013. (na osnovu Aneksa II GSPD 2001/95/EC). Uredba br. 07/2013 o tehničkim odobrenjima za građevinske proizvode je usvojena novembra 2013. za sprovođenje zakona o građevinskim proizvodima. Pored toga, na osnovu Direktive EU 98/34 i 98/48 postupka obaveštavanja, Uredba o razmeni informacija i obaveštenja tehničkih propisa, procedura i standarda za ocenjivanje usaglašenosti je usvojena 2. aprila 2014. Za primenu Zakona br. 04/L- 039 o tehničkim zahtevima za proizvode i ocenjivanje usaglašenosti, Uredba br. 01/2014 o osnovnim uslovima i proceni usaglašenosti električnih aparata za domaćinstvo za zamrzavanje, frižidere i njihove kombinacije i uslova iz energetske efikasnosti je usvojena u februaru 2014. Ona postavlja glavne uslove koje treba da ispune električni aparati za domaćinstvo za zamrzavanje, hlađenje i njihove kombinacije, kao i u pogledu uslova energetske efikasnosti i uslova za njihovo stavljanje u promet.

Za institucionalne kapacitete, viši službenik za obaveštavanje je regrutovan u januaru 2014. Informativni centar za davanje obaveštenja je osnovan i funkcionalizovan aprila 2014, koji će između ostalog izveštavati Sekretarijatu CEFTA za Obaveštenje tehničkih propisa, procedura i standarda za ocenjivanje usaglašenosti. MTI je objavio sledeće priručnike u cilju obezbeđivanja sprovođenja EU transponovanih direktiva i propisa:

- Priručnik o sprovođenju Uredbe o električnoj opremi namenjen za upotrebu u okviru određenih granica napona (septembar 2013);
- Priručnik o primeni Uredbe o bezbednosti mašina (oktobar 2013); i
- Priručnik o sprovođenju Uredbe o bezbednosti liftova (mart 2014).

Za detaljan pregled o *obuci* i ostaloj izgradnji kapaciteta u ovoj oblasti pruženim tokom izveštajnog perioda, videti tabelu 21 na kraju ovog odeljka.

Akreditacija

Za detaljnu listu akreditacionih aktivnosti koje se sprovode tokom izveštajnog perioda, vidi tabelu 20 ispod.

Tabala 20: Aktivnosti u oblasti akreditacije koje sprovodi DAK (septembar 2013- april 2014)

Aktivnosti	Tela za ocenjivanje usaglašenosti (TOU)/Inspekcijiski organi (IO)	Datum
Akreditacija	IO "Euroinspekt" DP, kontrola kvaliteta i kvantiteta tečnih goriva	24.04. 2014.
	TOU "Stonecastle Wineryard & Winery" DOO, laboratorija za testiranje za hemijske i fizičke analize vina i alkoholnih pića	24. april 2014.
	TOU "Ak-Company", laboratorija za testiranje za beton i bitumenske proizvode	24. april 2014.
	IO "Adriainspekt Kosova", DOO kontrola kvaliteta i kvantiteta i tečnih goriva i kvaliteta LPG & LBG	14. mart 2014.
	TOU "DVV-MBPZHR", laboratorija za testiranje vina	13. mart 2014.
	TOU "AUV", laboratorija za testiranje hrane i veterinaru	11. februar 2014.
	TOU LT/55/30, Ex Tribe LABS DOO, laboratorija za testiranje goriva	13. septembar 2013.
	TOU LT/61/31, 'Renelual Tahiri DOO, laboratorija za testiranje betonskih proizvoda i bitumenskih mešavina	4. decembar 2013.
Ponovna akreditacija	TOU "Adea Group" DOO, laboratorijsko ispitivanje za hemijsku i mikrobiološku analizu vode	10. februar 2014.
	TOU "Eskavatory Company" DOO, laboratorijsko ispitivanje za agregate, bitumen i analize smeša bitumena	14. mart 2014.
Proširenje obima akreditacije	TOU "Kosova-Lab", laboratorijsko ispitivanje za goriva naftnih derivata	2. april 2014.
	TOU "Sara & Meti", laboratorijsko ispitivanje za zaštitu bilja i poljoprivrednih proizvoda	14. april 2014.
Redovne posete za nadzor	TOU "Trepfarm Laboratory", laboratorija za kontrolu kvaliteta farmaceutskih proizvoda	1. oktobar 2013.
	TOU "Vëllezërit e Bashkuar" DOO, laboratorija za građevinske materijale	7. oktobar 2013.
	IO "Saybolt Pan Adriatica", DOO Jedinica na Kosovu, inspekcijiski organ za kontrolu kvaliteta i kvantiteta tečnih naftnih goriva i naftnih gasova	25. oktobar 2013.
	TOU "Aldi Construction" DOO, laboratorija za analizu građevinskih materijala	28. novembar 2013.
	TOU "SIERRA LAB", laboratorija za analizu nafte i tečnog naftnog goriva	4. decembar 2013.
	TOU "Kosovo - Lab", laboratorija za analizu ulja i tečnog naftnog goriva	17. decembar 2013.
	TOU "ERAMET ", laboratorija za kalibraciju mase i zapremine	16. januar 2014.
	TOU "ETL - KOSOVA" DP, laboratorija za ispitivanje građevinskih materijala u betonskoj konstrukciji	23. januar 2014.
	TOU "Ballkan Project" P.C.E., laboratorija za ispitivanje građevinskih materijala, betona, asfalta, kao i geološka i geomehanička istraživanja	27. januar 2014.
	TOU "IPE - Proing", laboratorija za fizičko - mehaničku analizu građevinskog materijala i građevinskih konstrukcija	21. januar 2014.

	TOU "Agrovet" DP, laboratorijsko ispitivanje agro - geološkog materijala, tehnološkog, hrane i vode	18. mart 2014.
	TOU "Sharr Cem" DOO., Titan Group Company, laboratorija za hemijsku i fizičku i mehaničku analizu cementa	20. mart 2014.
	TOU "Sara & Meti", laboratorijsko ispitivanje za zaštitu bilja i poljoprivrednih proizvoda	14. april 2014.
Nadzor nakon šest (6) meseci od prve akreditacije	TOU "Test & Ing" DP, laboratorija za bitumenske mešavine i geo - mehanička istraživanja	29. januar 2014.
	TOU "Birra Peja" J.S.C., laboratorija za fizičko i hemijske i mikrobiološke analize piva, čaja i hladne vode	30. januar 2014.
	TOU "ExFis LABS" DOO, laboratorijsko ispitivanje za goriva naftnih derivata	1. april 2014.
Povlačenje akreditacije	TOU "Renelual Tahiri" DOO laboratorijsko ispitivanje za konkretne proizvode i bitumenskih smeše	1. april 2014.
Suspenzija akreditacije	IO "KPU-Inspect", Inspekcija telo za kontrolu kvaliteta i kvantiteta tehničkih naftnih goriva i naftnih gasova	24. april 2014.

Direkcija za akreditaciju je sproveda dve posete za ocenjivanje (u oktobru i decembru 2013) pošto laboratorije za ispitivanje čekaju zatvaranje zbog pronađenih neusaglašenosti:

- LT/37/XX, Agencija za hranu i veterinu – laboratorija za hranu i veterinu (posluje u četiri sektora: analize mlečnih proizvoda, mikrobiološke i hemijske analize hrane, analize veterinarskih ostataka i aerološke analize); i
- LT/56/XX (Kancelarija za vinogradarstvo i vinarstvo MPŠRR, Laboratorija za ispitivanje vina).

Takođe je dobijeno 8 novih aplikacija za akreditaciju: 1. sertifikaciono telo (ISO/IEC 17024), 3 inspekcijiska organa (ISO/IEC 17020), 1. laboratorija za kalibraciju i 3 laboratorije za testiranje (ISO/IEC 17025).

Kompletan ciklus ocenjivanja usaglašenosti dokumenata TOU (iz prijave za akreditaciju do okončanja procedure procene TOU) vrši Savet za akreditaciju. Savet odlučuje o svakom slučaju većinom glasova i preporučuje svoju konačnu odluku direktoru DAK. Tokom izveštajnog perioda, održano je četiri sastanka i ocenjena je dokumentacija četiri laboratorije. U pogledu administrativnih kapaciteta, službenik za akreditaciju sertifikacionih tela imenovan je od strane Direktorata za akreditaciju Kosova (DAK) u februaru 2014. Zvaničnik odgovoran za laboratoriju za masu je završio kalibraciju primarnog komparatora za mase u laboratorijama Agencije za metrologiju Kosova.

Metrologija

Za zakonodavstvo u oblasti metrologije, dva AU su usvojena:

- AU br. 13/2013 za tehničko-metrološke uslove o ovlašćenjima servisa za spremanje vodomera za kontrolu, a na osnovu Zakona br. 03/L-203 o metrologiji (septembar 2013); i
- AU br. 15/2013 o načinu inspekcije izrađevina od plemenitog metala, na osnovu Zakona br. 04/L/154 o plemenitim metalima (decembar 2013).

Što se tiče institucionalnih dešavanja, Direktorata za pravne poslove Agencije za metrologiju je postao potpuno operativan u oktobru 2013, nakon regrutovanja rukovodstva. Šef Sektora za mehaničko merenje u Kosovskoj agenciji za metrologiju je imenovan u aprilu 2014. Tokom istog perioda, 4 nova službenika su regrutovana u laboratorijama za mehanička merenja, masu, protok i dužinu. Dve laboratorije (jedna za dužinu i jedna za pritisak) su dodatno opremljene u izveštajnom periodu. Spektrometar za plemenite metale je kupljen i dva službenika su obučena za korišćenje druge od 30. marta do 1. aprila 2014. Takođe, novi etalon za niži pritisak je kupljen (laboratorija za temperaturu) u novembru, 2013. i tri službenika su obučena za pravilno korišćenje ove opreme.

Bilo je i drugih dešavanja u vezi s unapređenjem tehničkih kapaciteta laboratorija, naročito u pogledu verifikacije plemenitih metala, kao i obima, protoka, električnog i termometričnog merenja. Tokom januara - februara 2014, Sektor za plemenite metale je verifikovao preko 50 kilograma zlata, što predstavlja porast od 150 % u odnosu na isti period 2013. (kada je verifikovano samo 20 kg), kao i mnogo veći rast u odnosu na 2012. (kada je verifikovano samo 20kg tokom cele godine). Laboratorija za obim i protok je opremljena sa drugi mobilni etalon (za verifikaciju benzinskih pumpi), povećavanje učinka svojih aktivnosti za 50%. U decembru 2013, svi osnovni etaloni laboratorije za mase, kao i elektro merenja i termometrična, su kalibrisana u UME – u Turskoj.

Nadzor nad tržištem

Što se tiče *zakonodavstvu*, dva AI su usvojena:

- AU br. 16/2013 o obliku i sadržini pečata Tržišne inspekcije (17. decembar 2013); i
- AU br. 06/2014 o izmenama i dopunama AU br. 15/2012 o elementima formalno-pravnih akata donetim od strane Tržišne inspekcije (04. februar 2014).

U pogledu *institucionalnih kapaciteta* u ovoj oblasti, baza podataka za razmenu informacija i onlajn tržišna inspekcija je razvijena i lansirana u decembru 2013. Ona je u skladu sa RAPEX. Šef Sektora za pravne poslove i načelnik Sektora za opštu bezbednost proizvoda su regrutovani u novembru 2013. Pored toga, šef opštih poslova je regrutovan u aprilu 2014. Za detaljan pregled o *obuci* i ostaloj izgradnji kapaciteta u ovoj oblasti obezbeđenim tokom izveštajnog perioda, videti tabelu 21 na kraju ovog odeljka.

Zaštita potrošača

Što se tiče *zakonodavnog* kretanja u oblasti zaštite potrošača, Uredba br. 09/2013 o označavanju, prezentaciji i oglašavanju prehrambenih proizvoda (u skladu sa Direktivom EU 2000/13/EC) je usvojena u decembru 2013.

U pogledu administrativnog kapaciteta, Odeljenje za zaštitu potrošača kompletiralo je svoje osoblje u novembru 2013. sa zapošljavanjem još jednog službenika. Za detaljan pregled o *obuci* i ostaloj izgradnji kapaciteta u ovoj oblasti obezbeđenim tokom izveštajnog perioda, videti tabelu 21 na kraju ovog odeljka.

15. aprila 2014, Odeljenje za zaštitu potrošača je postalo član Međunarodne mreže za sprovođenje i zaštitu potrošača.

Savet za zaštitu potrošača je nastavio da se redovno sastaje: održao je sedam sastanaka tokom perioda izveštavanja, raspravljao je sledeća pitanja:

- Izveštaj CBK o poslovanju komercijalnih banaka, uslugama i reklamama pruženim potrošačima;
- Unapređenje institucionalnih komunikacija između Saveta i javnih operatera koji pružaju usluge klijentima;
- Napredak i izazovi identifikovani u Izveštaju o napretku 2013;
- Izveštavanje o radu Saveta za 2013;
- Razviti plan rada Saveta za 2014. godinu; i
- Izveštavanje o aktivnostima koje se sprovode od strane članova Saveta za mart 2013.

U izveštajnom periodu, sledeće aktivnosti podizanja svesti su sprovedene:

- Emitovanje oglasa o pravima potrošača, u tri radio-stanice širom zemlje - Radio Kosovo 1, Radio Kosovo 2, Radio Dukađini i Radio 21 - 7 puta dnevno u svakom od njih (septembar - oktobar 2013);
- Slanje tekstualnih poruka mobilne telefonije (SMS) na oko 450.000 računara korisnika kojima upravlja IPKO, informišući ih o besplatnom broju za reklamacije (decembar 2013);
- Distribucija 15.000 letaka kroz jedno izdanje dnevnih novina *Koha Ditore* (12. mart 2014);
- Raspodela 1.500 letaka na trgu Majke Tereze u Prištini; i

- Razgovori na okruglom stolu sa studentima Univerziteta u Prištini Prirodno-matematičkog fakulteta (sa fokusom na metrolološke jedinice i probleme koje potrošači mogu susresti); manjinskim zajednicama u opštini Lipljan (sa fokusom na podizanje svesti prilikom kupovine robe i usluga); i sa poslovnim operaterima u Đakovici (fokusiranje na kvalitet usluga koje se pružaju korisnicima).

Ukupno 145 žalbi je podneto Odeljenju za zaštitu potrošača u poslednjem kvartalu 2013. i prvom kvartalu 2014, od kojih je pregledano 75 pritužbi, a preostalih 70 su u procesu revizije. Od pregledanih žalbi, 41 je u korist potrošača a za 34 je nedostajalo dovoljno argumenata, stoga su takve pritužbe morale da budu odbijene. Većina pritužbi ima veze sa nepoštovanjem garancije od strane privrednih subjekata, neusaglašenosti cena na policama i kasi, rokom upotrebe prehrambenih proizvoda, niskim kvalitetom interneta i kablovske televizije, kao i računima za električnu energiju i snabdevanje vodom.

Tržišna inspekcija u vršenju svoje nadzorne uloge za sprovođenje zakonodavstva u oblasti unutrašnjeg tržišta i zaštite industrijske svojine je sprovela niz inspekcija između septembra 2013. i aprila 2014. o privrednim subjektima koji posluju u privatnom sektoru. Shodno tome, inspekcije su rezultirale sledećim preduzetim merama tokom izveštajnog perioda za kršenje zakona na snazi:

- 27 administrativnih kazni izdatih za kršenje zakona o zaštiti potrošača,
- 5 slučajeva započelih u odgovarajućim sudovima za kršenje propisa o opštoj bezbednosti proizvoda,
- 69 slučajeva pokrenutih u odgovarajućim sudovima za prodaju nafte bez dozvole,
- 81 slučaj pokrenut u odgovarajućim sudovima za kršenje zakonodavstva o trgovini naftnom;
- 5 slučajeva započelih za administrativne mere za neusklađivanje prema zakonodavstvu o tržišnoj inspekciji o predstavljanju pravne dokumentacije, i
- 75 žalbi pregledanih zbog kršenja propisa o zaštiti potrošača.

Pored toga, proizvodi od bezalkoholnih pića sa natpisom "Shweppēs" su zabranjeni sa tržišta jer natpis krši Zakon o zaštiti potrošača, Zakon o žigu i Zakon o industrijskom dizajnu. Takođe, značajan iznos proizvoda/patika sa trgovačkom markom "ADIDAS" i "NIKE" je zaplenjen i zabranjen sa tržišta zbog kršenja navedenih zakona.

Pored toga, Tržišna inspekcija, u saradnji sa Telima za ocenjivanje usaglašenosti za procenu usaglašenosti tečnih goriva, sprovodi Program za praćenje kvaliteta tečnih goriva za period 2013-2014. Tokom izveštajnog perioda, 448 uzoraka tečnih goriva je testirano, od kojih 81 nije bilo u skladu sa AU br. 07/2012 i zbog toga, postupak zbog kršenje prava je pokrenut za te privredne operaterima u nadležnim sudovima.

Tabela 21: Statistika o obuci i ostaloj izgradnji kapaciteta koja je obezbeđena u oblasti infrastrukture kvaliteta i zaštite potrošača (septembar 2013 - april 2014)

Vrsta građenja kapaciteta, br. sesija i tema	Datum i mesto održavanja	Br. učesnika i institucija
General		
1 radionica obuke o <i>Pripremi za SSP u oblasti slobodnog kretanja robe</i>	Novembar 2013. Peć	30 učesnika
Standardizacija		
Međunarodna konferencija o <i>saradnji između regulatornih organa i organa za standardizaciju</i>	Decembar 2013 Ženeva	5 učesnika
1 sesija obuke o <i>Zahtevima standarda ISO/IEC 17025</i>	Septembar i novembar Skoplje	43 osoblja TOU i ostali zainteresovani akteri

1 sesija obuke o <i>ISO/IEC 17025 Standardu</i>	Oktobar 2013. Skoplje	21 učesnika
1 sesija obuke o <i>ISO/IEC 17021 Standardu</i>	Septembar 2013. Zagreb	5 učesnika
1 sesija obuke o <i>ISO/IEC 17024 Standardu</i>	Oktobar 2013. Tirana	5 učesnika
Procena usaglašenosti		
1 sesija obuke o <i>Tehničkim zahtevima tržišta i nadzoru za liftove - kontrola sigurnosti po prooj ugradnji i nakon stavljanja u upotrebu</i>	Januar 2014. London	4 učesnika
1 sesija obuka o <i>tržišnom nadzoru i bezbednosti proizvoda</i>	Januar 2014. London	4 učesnika
1 sesija obuke o <i>Autoritetu za obaveštavanje</i>	Januar 2014. London	4 učesnika
1 sesija obuke o <i>Uredbi 305/2011/EU o građevinskim materijalima: Razlika između Direktive za građevinske proizvode i Uredbe za građevinske proizvode</i>	Jul i septembar 2013. Skoplje i Istanbul	4 učesnika
Akreditacija		
Jedna sesija obuke o <i>kriterijumima za akreditaciju poljoprivredne organske hrane</i>	Jul i septembar 2013. Skoplje i Istanbul	6 učesnika
Metrologija		
1 sesija obuke o <i>Kalibraciji sekundarnih etalona</i>	Decembar 2013. Priština	5 službenika
1 sesija obuke o <i>Kalibraciji osnovnog komparatora za mase u laboratorijama Agencije za metrologiju Kosova.</i>	Decembar 2013. Priština	1 službenik
1 studijska poseta <i>Zakonskoj metrologiji Turske</i>	Mart 2014. Ankara	5 službenika
1 studijska poseta <i>Metrološkom institutu Slovenije</i>	April 2014. Ljubljana	5 službenika
1 sesija obuke o <i>novom okviru zakonodavstva i transpoziciji Direktiva DMI</i>	Februar Priština	15 službenika
Nadzor nad tržištem		
1 sesija obuke o <i>Praktičnoj implementaciji tehničkih Uredbi</i>	Oktobar 2013.	Carinski službenici i tržišni inspektori
1 sesija obuke o <i>Zaštiti potrošača</i>	Januar 2014. Priština	30 učesnika
1 sesija obuke o <i>Bezbednosti igračaka</i>	Mart 2014. Crna Gora	5 učesnika
1 sesija obuke o <i>Bezbednosti električne opreme</i>	April 2014. Makedonija	7 učesnika
1 sesija obuke o <i>Regionalnoj mreži tržišnog nadzora.</i>	Oktobar 2013. Beograd	5 učesnika
1 sesija obuke o <i>Zakonodavstvu EU u oblasti bezbednosti proizvoda.</i>	Novembar 2013. Brisel	7 učesnika
1 sesija obuke o <i>Tržišnom nadzoru: Razlike između tržišnog nadzora i zaštite potrošača, bezbednosti proizvoda, ciljevima zaštite potrošača.</i>	Novembar 2013. Priština	30 učesnika
1 sesija obuke o <i>Jačanju regionalne saradnje u tržišnom nadzoru i identifikaciji zajedničkih akcija.</i>	Novembar 2013. Crna Gora	10 učesnika
1 sesija obuke o <i>Tehničkim zahtevima i tržišnom nadzoru za građevinske proizvode.</i>	Decembar 2013. Nemačka	4 učesnika

1 sesija obuke o <i>Nadzoru nad tržištem - efikasnost, upravljanje procesima, informaciona politika i povećanje svesti potrošača.</i>	Decembar 2013. Priština	20 učesnika
Zaštita potrošača		
1 sesija obuke o <i>Slobodnom kretanju robe: Priprema i pregovaranje pretpriступne faze;</i>	Oktobar 2013. Priština	25 učesnika
1 sesija obuke o <i>Tržišnom nadzoru: Razlike između tržišnog nadzora i zaštite potrošača, bezbednost proizvoda, ciljevi zaštite potrošača</i>	Novembar 2013. Priština	30 učesnika
1 sesija obuke o <i>Politici zaštite potrošača, principima, sistemima, teoriji i praksi, kao i rukovanju prigovora efikasno</i>	Januar 2014. Priština	30 učesnika
1 sesija obuke o <i>Politici zaštite potrošača i podizanju svesti, funkcijama i legitimnosti zaštite potrošača, jačanju potrošačkih udruženja za zaštitu, i najboljih praksi Evropskog centra za zaštitu potrošača</i>	Februar 2014. Priština	30 učesnika
1 radionica obuke o sprovođenju zakonodavstva	Februar 2014. Priština	20 učesnika
1 okrugli sto o <i>Bankarskim uslugama za potrošače</i>	Mart 2014. Priština	22 učesnika

3.1.2. Kretanje ljudi, usluga i pravo osnivanja

Za zakonodavstvo tokom perioda izveštavanja u oblasti **kretanja lica**, Zakon br. 04/L-219 o strancima je stupio na snagu 5. septembra 2013. Pored toga, sledeća administrativna uputstva su usvojena u tom periodu:

- AU br. 16/2013 o utvrđivanju uslova i kriterijuma za pružanje socijalne pomoći strancima u Republici Kosovo (21. decembar 2013);
- AU br. 01/2014 o postupku izdavanja dozvole za boravak i sertifikata za obaveštenja o radu za strance (4. april 2014); i
- AI br. 02/2014 o putnim ispravama za strance (4. april 2014).

Za *institucionalni razvoj*, u skladu sa Uredbom 30/2013 o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji radnih mesta u Ministarstvu rada i socijalnog staranja, Odsek bilateralnih sporazuma, pod Odeljenjem za evropske integracije i koordinaciju politika, uspostavljen je u oktobru 2013.

Tu je došlo do napretka u ovom periodu o *bilateralnim sporazumima* u oblasti socijalnog osiguranja, sa dva takva zaključena sporazuma:

- Sa Crnom Gorom, o sertifikaciji osiguravajućih perioda za ostvarivanje prava na penziju (17. decembar 2013); i
- Sa Makedonijom, o potvrđivanju osiguravajućih perioda za ostvarivanje prava na penziju (17. novembar 2013).

Štaviše, još jedan sastanak je održan u Bernu, 2. decembra 2013, sa švajcarskim vlastima da bi se razgovaralo o pitanju penzija za kosovske državljane koji žive u Švajcarskoj, koje su prekinule švajcarske vlasti.

U oblasti **kretanja usluga**, u cilju olakšavanja procesa transpozicije Direktive o uslugama, tri radne grupe su osnovane, uključujući i za profesionalne usluge, turizam i transport. Koordinaciona grupa za harmonizaciju zakonodavstva o uslugama sastala se 6. novembra 2013. gde je razmatrala naredne mere koje treba preduzeti u vezi sa zakonskim predviđenim reformama (transpozicija Direktive o uslugama i razmatranje horizontalnog zakonodavstva o uslugama).

Sa druge strane, što se tiče dešavanja u oblasti **prava na osnivanje**, izmenjen Zakon o stranim ulaganjima je usvojen od strane Skupštine Kosova 12. decembra 2013.

3.1.3. Slobodno kretanje kapitala

Što se tiče regulatornih dešavanja u oblasti kretanja kapitala i finansijskih usluga, sledeći propisi o nadzoru mikrofinansijskih institucija stupili su na snagu u septembru 2013:

- Uredba o upravljanju kreditnim rizikom za mikrofinansijske institucije;
- Uredba o efektivnim kamatnim stopama i zahtevi za obelodanjivanjem;
- Uredba o internim kontrolama i funkcijama interne revizije u mikrofinansijskim institucijama;
- Uredba o rokovima za posedovanje nekretnina i pokretne imovine mikrofinansijskih institucija;
- Uredba o upravljanju rizikom likvidnosti za mikrofinansijske institucija;
- Uredba o spoljnoj reviziji mikrofinansijskih institucija; i
- Uredba o izveštavanju mikrofinansijskih institucija u CBK.

Za *institucionalni razvoj*, Odeljenje za žalbe korisnika finansijskih usluga je osnovano odlukom br. 16/2011 24. novembra 2011. i postalo je u potpunosti operativno u septembru 2013. U ovom periodu, ova Divizija je primila 145 žalbi od kojih je 139 razmatrano (48 je rešeno u korist klijenata a ostale su bili u korist finansijskih institucija), a preostalih 6 žalbi je u procesu revizije. Štaviše, u oblasti finansijskog obrazovanja, CBK je postao član međunarodne organizacije, „Međunarodna finansijska edukacija dece i omladine“ februara 2014. "Svetska nedelja novca" je među glavnim aktivnostima ove organizacije koja se održava svake godine u martu. Centralna Banka Republike Kosova po prvi put organizovali nekoliko aktivnosti da obeleži ovaj događaj. Glavna aktivnost održana je 14. marta 2014. u Nacionalnoj biblioteci Kosova u Prištini, sa temom „Naučimo do štedimo“, a prisustvovalo je oko 100 učenika iz 4. i 5. razreda osnovnih škola. Što se tiče administrativnih kapaciteta, CBK je za period izveštavanja regrutovao 15 službenika, u sledećim sektorima: finansijski nadzor, opšte funkcije, bankarstvo i unutrašnja revizija.

Za *međunarodnu saradnju* u ovoj oblasti, potpisana su dva MR:

- Memorandum o razumevanju između CBK i Evropske centralne banke za program tehničke saradnje sa centralnim bankama iz regiona (potpisan 17. aprila 2014); i
- Memorandum o razumevanju između CBK i američkog ministarstva finansija za obezbeđivanje tehničke pomoći za bankarske i finansijske usluge (potpisan 9. aprila 2014).

Što se tiče dodeljivanja SWIFT državnog koda Kosovu, Centralna banka Republike Kosova je povezan sa SWIFT kodovima donominovanim da odraze državni kod Kosova.

U februaru 2014, CBK je postao član „Međunarodne finansijske edukacije dece i omladine (CIFFI)“, koja je najveći svetski pokret posvećen unapređivanju finansijske sposobnosti dece i omladine.

3.1.4. Carina i oporezivanje

Carina

Što se tiče *zakonodavnih* dešavanja, Zakon o specijalnim akciznim stopama za početnu i malu proizvodnju alkoholnih proizvoda proizvedenih na Kosovu je usvojen 26. decembra 2013. Sledeće zakonodavstvo za implementaciju je usvojeno u izveštajnom periodu:

- Etički kodeks za službenike uključene u IUG (11 oktobar 2013);
- AU br. 10/2013 za saradnju u okviru Autoriteta (13. oktobar 2013);
- AU br. 09/2013 o izmenama AU 87/2010 koji definiše šemu nagrade za carinu, pripadnike javnosti i njihove zastupnike (1. novembar 2013);
- AU br. 11/2013 o unutrašnjoj organizaciji Uprave carina (15. novembar 2013);
- AU br. 06/2013 kojim se menja Aneks 18. i 19. od AU br. 11/2009 za implementaciju zakona o carini i akcizama (27. decembar 2013);

- AU br. 01/2014 o vršenju dužnosti i odgovornosti carine (1. januar 2014);
- AU br. 02/2014 o izmenama i dopunama AU br. 76/2009 o putnim troškovima (1. januara 2014);
- AU br. 03/2014 o procedurama carinskih prekršaja (24. januar 2014); i
- Za Zakon 04/L-163 za "izuzetu robu od carinskih dažbina i robu sa nultim carinskim porezom" koji je zamenio UNMIK Uredbu br. 2007/31 AU br. 03/2014 je stupilo na snagu 1. februara 2014.

Za strukturu carinske institucionalne organizacije, nova organizaciona struktura je stupila na snagu 1. januara 2014. Jedna od glavnih novina je osnivanje sedam (7) carinskih direkcija čiji će zaposleni biti uglavnom raspoređeni na GP i po kancelarijama Carine.

Što se tiče kontinuirane nadogradnje Carina i implementacije IUG, u izveštajnom periodu, službenici kosovske carine su u potpunosti operativni na graničnim prelazima Jarinje i Brnjak, primenom carinskih procedura kao u drugim graničnim prelazima. Od decembra 2013, Kosovska Carina je pokrenula carinjenje robe na gore navedenim graničnim prelazima. Ukupno 89 carinjena robe je pokrenuto na GP Jarinje, a 462 tovara na GP Brnjak. Ukupno, 551 tovar je do sada carinjen na dva prelaza.

Za saradnju i uzajamnu pomoć u carinskim pitanjima, tokom izveštajnog perioda, Zajednička deklaracija za operativno planiranje između Kosovske carine i carine Albanije je potpisana (4. decembar 2014). Takođe, elektronska razmena informacija između Carine Kosova i carine Srbije je počela. Ovim se završava ciklus razmene informacija sa svim carinskim službama u regionu. Kosovska carina je imala redovne mesečne sastanke (na regionalnom nivou) sa graničnim službama Kosova i Srbije uz prisustvo EULEX po tehničkom protokolu koji proističe iz dijaloga kojim posreduje Brisel.

Zajednički memorandum o razumevanju je potpisan između Kosovske carine i Odeljenja poreske uprave za istrage i Poreske administracije, u cilju objedinjavanja dve odgovarajuće istrage odeljenja u zajedničkoj istražnoj jedinici. Memorandum je potpisan između Kosovske carine, Poreske administracije i poslovne zajednice koja uspostavlja Savetodavni odbor sa ciljem jačanja saradnje između carine, Poreske administracije i poslovne zajednice.

Što se tiče mera protiv sive ekonomije, prisustvo antikrijumčarskih jedinica je povećano. Takođe, Zajednička radna grupa sastavljena od Kosovske policije, Carine Kosova, Trgovinskog inspektorata, Poreske administracije i Agencije za hranu i veterinu Kosova je osnovana u poslednjem kvartalu 2013. da se bori protiv nelegalnih aktivnosti u regionu Mitrovice. Pored toga, 15. januara 2014. je uspostavljena Regionalna jedinica protiv krijumčarenja. Tokom izveštajnog perioda, 20 zajedničkih operacija je izvedeno u regionu Mitrovice iz različitih nacionalnih agencija za sprovođenje zakona u okviru IUG. Broj otkrivenih slučajeva u ovom periodu je 83 i uglavnom se sastoje od slučajeva u vezi akciznih proizvoda.

Za razvoj kapaciteta, 470 carinika je prisustvovalo ukupno 213 obuka između septembra 2013. i aprila 2014. Teme obuka uključuju pranje novca u vezi trgovine, tajne operacije, oduzimanje imovine, sprečavanje oružja za masovno uništenje, X-Ray EXBS (Kontrola izvoza i bezbednost granica), Integrisano planiranje i upravljanje rizikom, COGNOS, carinske mere za zaštitu prava intelektualne svojine, tarifne module I i II itd.

Oporezivanje

Za razvoj zakonodavstva, Zakon o izmenama i dopunama Zakona br. 03-L- 222 o Poreskoj administraciji i procedurama je usvojen od strane Skupštine Kosova u decembru 2013.

Strategija za prevenciju i suzbijanje sive ekonomije, pranja novca i finansiranja terorizma 2014-2018 i njeni Akcioni plan su usvojeni u januaru 2014. Mehanizmi za praćenje sprovođenja Strategije su uspostavljeni. Prvi sastanak mehanizma za praćenje je održan je u aprilu ove godine. PAK je usvojio Detaljni plan odgovora na rizik za 2014. koji za razliku od prethodnih godina, predviđa odgovor na rizike po vrstama poreza.

Što se tiče *operativnih aktivnosti* služba Poreske administracije, do sada je ukupno 19.070 preduzeća opremljeno fiskalnim kasama/uređajima, dok su instalirane 24.502 fiskalne elektronske kase/uređaja. Sistem e-prijave je nastavio sa lansiranjem četiri dodatne elektronske poreske prijave, uključujući poreske deklaracije za mala preduzeća, velika individualna pojedinačna preduzeća i korporacije.

Jedinica za poreske istrage PAK je integrisana sa Jedinicom za istrage Carine. U cilju povećanja dobrovoljnog usklađivanja i borbe protiv utaje poreza tokom izveštajnog perioda, ukupno 20.267 poseta o usaglašenosti je sprovedeno, uključujući:

- 357 kontrola za sprečavanje propusta za ispunjavanje poreskih obaveza;
- 2,703 obaveznih kazni je izdato;
- 169 kontrola je identifikovano analizom rizika za neusaglašavanje; i
- 712 nasumičnih poseta i 55 nasumičnih provera.

Oko 10.502 automatska obaveštenja za dugove su izdata poreskim obveznicima. Pored toga, 17.992 posete su napravljene u odnosu na prikupljanje i sprovođenje procedura obaveznog prikupljanja dugova. Kao rezultat toga, došlo je do dodatnog prometa od 14,78 miliona EUR.

Što se tiče Poreske jedinice za istrage i obaveštajne poreske jedinice, 543 aktivnosti je organizovano u ovom izveštajnom periodu. Bilo je 366 obaveštajnih informacija, uključujući zahteve za dobijanje informacija i odgovora na zahtev, 43 intervju, 1. operacija pretrage, 8 izveštaja o početnim sumnjama, 79. informacionih zahteva od trećih lica, 111 informacija trećih strana, i 21 zajednička akcija sa policijom, carinom i EULEX. Deset (10) novčanih kazni je izdato kao rezultat ovih aktivnosti. Jedinica za istrage u ovom periodu je održala 81. radnu sednicu (konsultacije) sa policijom, tužiocem, carinom i EULEX. U oktobru 2013, sporazumi o saradnji potpisani su sa Kosovskom carinom i policijom.

Za *izgradnju kapaciteta* u oblasti oporezivanja, Poreska administracija je izvršila i pružila tehničku podršku za obuku zaposlenih, uglavnom u oblasti zakonodavstva, kontrole, upravljanja, otkrivanja i istrage ilegalnih finansijskih aktivnosti i IT. Ukupan broj obuka u ovom izveštajnom periodu je 65 sa prisustvom od 862 službenika. Takođe, 8 radionica je organizovano za informisanje poreskih obveznika za korišćenje elektronskih onlajn usluga i ostalih ažuriranja.

Što se tiče pregleda poreskih potraživanja od strane Nezavisnog odbora za razmatranje, došlo je do povećanja od 35% efikasnosti u razmatranju zaostalih potraživanja. NOZ je pregledao 874 tvrdnje u 2013. (u poređenju sa 647 slučajeva u 2012). Postoji 787 slučajeva ostalih da se reše ove godine. Takođe, u ovom periodu, bilo je odgovora na tvrdnje predstavljene u Vrhovnom sudu Kosova, arhiviranje odluka akta i raspodela na podnosiocima zahteva, pripremanje saslušanja i obaveštenja o akterima o datumima ročišta.

3.1.5. Konkurencija

Za razvoj *zakonodavstva* u oblasti konkurencije, Zakon br. 04/L-226 o izmenama i dopunama Zakona br. 03/L-229 o zaštiti konkurencije je usvojen 13. februara 2014.

Što se tiče institucionalnih kapaciteta, Autoritet za zaštitu konkurencija je uspostavio Kancelariju državne pomoći 10. oktobra 2013. (trenutno rade dva službenika, sa tri dodatna koja treba da budu regrutovana). Struktura Autoriteta za zaštitu konkurencije je takođe reformisana tokom 2013. Sada se sastoji od Komisije za zaštitu konkurencije, kao organa za odlučivanje i Sekretarijata, kao i organa za upravu i istrage. Do novembra 2013, Komisija za zaštitu konkurencije je imala samo 3 od 5 svojih članova. Od početka novembra 2013, Komisija je ostala sa jednim članom, tako da nema mogućnosti za donošenje odluka. Za aktivnosti koje se odnose na obuku ljudstva, pogledajte tabelu ispod 22.

Tabela 22: Statistika o obuci i ostaljoj izgradnji kapaciteta obezbeđena osoblju Autoriteta za zaštitu konkurencije (septembar 2013 - april 2014)

Vrsta i tema	Datum i mesto održavanja	Br. učesnika
Konferencija o državnoj pomoći (organizovana od strane Evropske komisije)	09 -11. septembar 2013, Sarajevo	3
Forum o konkurenciji u Sofiji (u organizaciji bugarskog Autoriteta za zaštitu konkurencije finansiranog od strane OECD)	7. novembar 2013, Sofija	2
Konferencija o intelektualnoj svojini (u organizaciji Regionalnog centra za konkurenciju)	10-12. decembar 2013, Budimpešta	2
Politika konkurencije (u organizaciji mediteranskih zemalja i finansirana od strane OECD)	9-10. decembar 2013, Istanbul	2
Sesija obuke o Istrazi statusne promene spajanja	11-13. decembar 2013, Sofija	3
Sesija obuke o Liberalizaciji tržišta železničkog saobraćaja	21-21. mart 2014, Makedonija	2

U svom mandatu za zaštitu konkurencije i potrošača, Autoritet za zaštitu konkurencije je pregledao niz slučajeva navedenih u nastavku.

Slučajevi koji se odnose na zabranjene sporazume

- Slučaj "Black&Red". Autoritet za zaštitu konkurencije dobio je zahtev od "Black & Red" za procenu ekskluzivnih aranžmana.

Slučajevi koji se odnose na zloupotrebu dominantnog položaja

Preporuke izdate institucijama:

- Slučaj kompanije "SharrCem". Detaljna istraga o cementu proizvodnog preduzeća "SharrCem" osumnjičenog za zloupotrebu dominantnog položaja na tržištu cementa na Kosovu.
- Slučaj grupe Koha. KTV, nacionalna televizija, deo KOHA, podneo je žalbu protiv ekonomskog operatera DOO IPKO telekomunikacije sa optužbom zloupotrebe dominantnog položaja. Praćenje odgovarajućeg tržišta i prikupljanje podataka je počelo, ali u odsustvu Komisije za zaštitu konkurencije nemoguće je dalje postupati u predmetu.
- Slučaj "24 - Yjet". Žalba je podneta protiv preduzeća za gradski prevoz "24 - Yjet" u Prištini o navodnoj zloupotrebi dominantnog položaja na relevantnom tržištu. Slučaj je u završnoj fazi zaključivanja.
- Slučaj ISP. Kompanija "DOO ISP" je podnela zahtev vazduhoplovnom Autoritetu za zaštitu konkurencije za jednak tretman u sastavljanju projekata.

Predmeti vezani za spajanja ili koncentracije

- Slučaj KEDS. Kompanija "Kosovo Çalik Limak Energy" kroz kontrolu (kupovinu) 100 % akcija od Kosovske kompanije za distribuciju i snabdevanje energijom (KEDS) podnela je zahtev za davanje koncentracije Autoritetu za zaštitu konkurencije.
- Slučaju "Eko-Higijena". "Eko-Higijena DOO" preduzeće u Gnjilanu, deponovani zahtev za ravnopravan tretman o porezu na dodatu vrednost (PDV). U odsustvu Komisije, Autoritet nije preduzeo dalje korake.
- Slučaj Agrokor - Merkator. Hrvatska kompanija "Agrokor d.d" koja ima svoju kancelariju u Prištini pod nazivom "LEDO" podnela je zahtev za obaveštenja za koncentraciju.
- Slučaj B.S.A. - LACTALIS. Kompanija "Lactalis Priština" dostavlja Autoritetu zahtev za obaveštenje o koncentraciji. Komisija je odobrila koncentraciju.

Aktivnosti javnog zalaganja

- Preporuka za MTI za razmatranje mera zaštite od 35% za uvoz
- Slučaj Magyar Suzuki Corporation. Prethodna procena nacrta sporazuma za ovlašćenog dilera vozila.

3.1.6. Javne nabavke

Za razvoj zakonodavstva u ovoj oblasti, Zakon o izmenama i dopunama br. 04/L-237 Zakon br. 04/L-042 o javnim nabavkama u Republici Kosovo je usvojen 20. marta 2014.

Tokom izveštajnog perioda, Regulatorna komisija za javne nabavke (RKJN) je obavljala poslove javnih nabavki u skladu sa Zakonom o javnim nabavkama za sve vrste ugovora. Tokom ovog perioda, neki su dobili 12.551 ugovora, uključujući sve vrste ugovora. 87.86 % ukupnog budžeta ovih ugovora je sprovedeno korišćenjem otvorenog postupka, koji je poznat kao najtransparentniji postupak, a samo 5,60 % je sprovedeno korišćenjem pregovaračkog postupka. Za više detalja, pogledajte tabelu 23 ispod.

Tabela 23: Statistike u ukupnom broju ugovora

Vrsta ugovora	Br. ugovora
Obaveštenje o ugovoru	2,394
Obaveštenje o dodeli ugovora	3,432
Obaveštenje o otkazivanju	846
Preliminarna obaveštenja	30
Obaveštenje o konkursu za projektovanje	18
Obaveštenje o ishodu konkursa za projektovanje	4
Zahtev za izražavanje interneta	4
Otkazivanje dodele ugovora	31
Ukupno	6,759

S druge strane, Organ za razmatranje javnih nabavki (ORJN) je primio ukupno 469 žalbi od privrednih operatera tokom ovog perioda. Takve žalbe su u vezi primedbi na odluke za dodelu ugovora ugovornih autoriteta, odluke za otkazivanje aktivnosti javnih nabavki i protiv navodnih preferencijalnih ili diskriminatornih tehničkih specifikacija obezbeđenih u tenderskoj dokumentaciji. Od 469 žalbi, 254 je ispunilo zakonske zahteve za razmatranje prema zakonodavstvu na snazi.

Broj kršenja Zakona o javnim nabavkama br. 04/L-042 je bio 235. Postoji 90 kršenja pravila i operativnih smernica o javnim nabavkama. 22 autoriteta za javne nabavke su bila nadgledana i 2 izveštaja su napravljena nakon primanja zahteva.

U odsustvu Odbora ORJN, tužbe su pregledane od strane stručnjaka. U 99 slučajeva, oni su preporučili odobravanje odluka ugovornog autoriteta, ponovno procenjivanje tendera u 67 slučajeva, i otkazivanje aktivnosti javnih nabavki za 31 slučaj. 19. marta 2014. Odbor za razmatranje javnih nabavki je imenovan od strane Skupštine. Pored toga, Agencija za javne nabavke (AJN) je pripremila spisak zajedničkih proizvoda za centralizovane javne nabavke i predala ga Ministarstvu finansija za odobravanje 28. februara 2014.

3.1.7. Prava intelektualne svojine

Što se tiče zakonodavnih dešavanja u oblasti prava intelektualne svojine (PIS), dva administrativna uputstva (AU) su usvojena u periodu od septembra 2013. do aprila 2014. za sprovođenje zakonodavstva:

- AU br. 05/2014 za procedure registracije geografskih oznaka i oznaka porekla (30. januar 2014); i
- AU br. 04/2014 o izmenama i dopunama o administrativnim taksama za registraciju objekata industrijske svojine. (30. januar 2014).

Da bi se poboljšao kvalitet zakonodavstva i osiguralo njegovo postepeno usklađivanje, tabele usklađenosti su se koristile za sve izmene i dopune kao i kod novih osnovnih zakona u zakonodavstvo u oblasti prava intelektualne svojine.

O autorskom i srodnim pravima, kompletna procena usklađenosti Zakona o autorskom i srodnim pravima je obavljena tokom perioda izveštavanja. Ova procena je otkrila da oko 90% odredaba je u skladu sa *pravim tekovinama* EU, dok većina odredbi koje su delimično u skladu su takve zbog činjenice da je zakon pripremljen pre usvajanja dole navedenih direktiva:

- Direktiva 2011/77/EU Evropskog parlamenta i Saveta od 27. septembra 2011. (OJ L 265, 11.10.2011, str. 1-5) menjajući Direktivu 2006/116/EZ Evropskog parlamenta i Saveta od 12. decembra 2006 (OJ L 372, 27/12/2006, str. 12-18.);
- Direktiva 2012/28/EU Evropskog parlamenta i Saveta od 25. oktobra 2012. (OJ L 299, 27.10.2012, str. 5- 12) za određena dozvoljena korišćenja dela „siročadi“.

Što se tiče *institucionalnih kapaciteta* u okviru Agencije za industrijsku svojinu, IPAS baza podataka je poboljšana na IPAS JAVA i potpuno je operativna. Broj objekata industrijske svojine unetih u IPAS je sledeći: 1.129 zaštitnih znakova, 160 patenata, 12 industrijskih dizajna i 1 geografska oznaka. Broj stalno zaposlenih u AIS je povećan sa 16 na 18, a ugovori za sedam (7) privremeno zaposlenih su produženi i druga dva radnika MTI su privremeno prebačena u AIS kako bi pomogli osoblju tokom unošenja podataka u IPAS. Osim toga, dva službenika kancelarije su registrovana u programu za akademiju obuke preko interneta WIPO i završili su prvi nivo obuke. Kancelarija je uspostavila saradnju sa kancelarijama stranih autorskih prava i osoblje je imalo nekoliko studijskih poseta po zemljama EU. Za detalje o izgradnji kapaciteta datih zainteresovanim stranama PIS, pogledajte donju tabelu br. 24.

Za izveštajni period, AIS je primila 752 prijave o zaštitnim znacima, 91 o patentima, 21 o industrijskom dizajnu i 1 prijavu za GO. Trenutni kapacitet kancelarije autorskih prava sastoji se od direktora, službenika za autorska prava, višeg službenika za promociju kao i od pravnog službenika za autorska prava u pravnom odeljenju. U novembru 2013, akteri PIS-a organizovali su konferenciju o "Pravima intelektualne svojine na Kosovu". Odbor za žalbe je razmatrao žalbe protiv odluka AIS-a. Za izveštajni period, 171 žalba je bila upućena ovom Odboru, 166 žalbi je rešeno i 5 je u procesu rešavanja. Predsedavajući ovog odbora je zamenjen.

Državni savet za intelektualnu svojinu je funkcionalan. Tokom izveštajnog perioda, održana su dva sastanka ovog saveta.

O *aktivnostima sprovođenja* u oblasti autorskih prava, oko 33 hiljada CD-ova koji sadrže muziku, filmove, video igre i kompjuterske programe su zaplenjeni od sredine avgusta 2013, kada je radna grupa za borbu protiv piraterije je preduzela prve akcije. Pored toga, zaplenjene su na stotine piratskih knjiga. Tržišna inspekcija je pokrenula postupke protiv prekršilaca i slučajevi su prosleđeni nadležnim sudovima. U decembru 2013, po prvi put je bilo četiri slučaja za koje je krivični postupak pokrenut od strane Kosovske policije. U januaru i februaru 2014, akcije su preduzete protiv prodavnica koje vrše usluge fotokopiranja oko univerziteta, inspekcije su pokazale da od svih kontrola, samo je jedna rezultirala piratskim knjigama, koje su zaplenjena od strane tržišne inspekcije.

Kancelarija za autorska i srodna prava, 10. marta 2014, je počela kampanju podizanja svesti u cilju promovisanja autorskih i srodnih prava, koja se sastoji od informativnih aktivnosti organizovanih u opštinskim bibliotekama i omladinskim centrima u odabranim gradovima, seminarima u javnim i privatnim univerzitetima, kao i distribucije letaka sa informacijama o autorskim pravima i pirateriji. Povodom Svetskog dana intelektualne svojine, 26. aprila 2014, KASP je aktivirala svoju internet stranicu.

Kosovska carina je nastavila da se bori protiv falsifikovane robe i sprovela akcije za 54 slučaja. Tokom izveštajnog perioda, stvoreno su 20 novih profila rizika u vezi robe koja krši prava intelektualne svojine. Osim toga, Carina Kosova je identifikovala tri (3) predmeta prema službenoj dužnosti u cilju povećanja broja profila rizika koja su razvijena u elektronskom sistemu carina.

Tabela 24: Statistike o obuci i drugim aktivnostima za izgradnju kapaciteta u određenoj oblasti prava intelektualne svojine (septembar 2013 - april 2014)

Vrsta i tema	Datum i mesto	Broj učesnika
IPS Kancelarija u okviru MKOS		
Obuka o Direktivama o autorskom i srodnim pravima	19, 20. i 23. septembar 2013, Priština	10
Obuka o Odgovornostima kolektivnih udruženja	14. oktobar 2013, Priština	5
Obuka o Kolektivnim udruženjima i nacionalnom zakonodavstvu o kopiranju i srodnim pravima	16-17. oktobar 2013, Priština	7
Obuka o Posrednicima i njihovim odgovornostima u oblasti autorskog prava	21-22. oktobar 2013, Priština	10
Obuka o Posrednicima i njihovim odgovornostima u oblasti autorskog prava	4 - 6. decembar 2013, Priština	10
Obuka za kancelarijsko osoblje APIS	13-16. januar 2014, Priština	5
Jedinica PIS Kosovskih carina		
TAIEX radionica o PIS	15-18. septembar 2013, Priština	10
Seminar o zaštiti kulturnog nasleđa (u organizaciji MKOS)	01-02. oktobar 2013, Priština	15
Obuka o falsifikovanju proizvoda	28-29. oktobar 2013, Priština	10
Obuka o falsifikovanju lekova (u organizaciji Francuske ambasade)	13-14. novembar 2013, Priština	20
Agencija za IS MTI		
Studijska poseta o ispitivanju trgovačkih maraka i opozicija	23 - 25. septembar 2013, Bugarska	4
Obuka na poslu o patentima	30. septembar - 2. oktobar 2013	12
Konferencija /Seminar o pravima intelektualne svojine	12. novembar 2013, Priština	40
Seminar o geografskim oznakama i oznakama porekla	19 - 21. decembar 2013, Albanija	12
Studijska poseta - Procedure ispitivanja za patente	24-26. februar 2014. Bugarska	3
Studijska poseta - Industrijski dizajni	3-5. mart 2014, Makedonija	2
Seminar o geografskim oznakama i oznakama porekla	6. mart 2014, Priština	25
Studijska poseta za sve institucije za prava intelektualne svojine	7-9. April 2014, Hrvatska	8

3.1.8. Zapošljavanje, socijalna politika i politike javnog zdravstva

Što se tiče zakonskih dešavanja u oblasti **zapošljavanja i socijalne politike**, Zakon br. 04/L-205 o Agenciji za zapošljavanje Republike Kosova je usvojen 30. decembra 2013. i stupa na snagu 1. januara 2015. Zakon br. 04/L-092 o slepim licima, stupio je na snagu u januaru 2014, na osnovu kojeg su podnosioci pregledani od strane specijalizovane medicinske - socijalne komisije.

Za sprovođenje zakona, usvojeni su sledeći podzakonski akti tokom izveštajnog perioda:

- Uredba br. 02/2013 za rad medicinske-socijalne komisije i primenu postupaka za ostvarivanje prava za slepe, usvojena 10. decembra 2013, koja ukida Uredbu br. 01/2013 za rad medicinske-socijalne komisije (24. maj 2013);
- AU br. 10/2013 za specijalnu evidenciju konkursa za radna mesta stranih državljana kao i građana Kosova koji rade u inostranstvu i to posredstvom kancelarija za zapošljavanje (16 septembar 2013);
- AU br. 11/2013 o radu postupka lekarske komisije za podnosioca zahteva za socijalnu pomoć prve kategorije (1. oktobar 2013);
- AU br. 12/2013 za utvrđivanje postupka plaćanja za izuzetne potrebe (30. oktobar 2013);
- AU br. 13/2013 za licenciranje operatora socijalnih usluga i porodice osnovnog i drugog nivoa (5. decembar 2013);
- AU br. 14/2013 o nadgledanju i inspekciji pravnih lica/organizacija koja pružaju socijalne i porodične usluge (12. decembar 2013);
- AU br. 15/2013 za registraciju, privremenu obustavu, ponovo aktiviranje, ponovno apliciranje i prekid penzione isplate nakon smrti korisnika penzije (31. decembar 2013), koji ukida AU br. 11/2010 za registraciju, privremenu obustavu, ponovo aktiviranje, ponovno apliciranje i prekid penzione isplate nakon smrti korisnika penzije, datuma 25.10.2010;
- AU br. 16/2013 o utvrđivanju uslova i kriterijuma za sticanje socijalne pomoći za strance u Republici Kosovo (31. decembar 2013);
- AU br. 17/2013 za licenciranje pravnog lica/organizacije koje pružaju socijalne i porodične usluge (31. decembar 2013).

Za politike zapošljavanja, postavljen je informacioni sistem za upravljanje zapošljavanjem u svim kancelarijama za zapošljavanje u svim opštinama, osim onih na severu Kosova. Ove opštine nisu uspele da odgovore na zahteve MRSZ za saradnju. Ministarstvo obrazovanja, nauke i tehnologije je ažuriralo informacioni sistem sa podacima o novim licima koja traže posao i ulaze na tržište rada. Od septembra 2013. godine pa nadalje, sistem je ažuriran sa dole navedenim glavnim događajima:

- Registracija 17.984 novih osoba koja traže zaposlenje, od kojih 8.519 su žene;
- Brisanje iz registra 4.729 lica koja traže zaposlenje;
- Identifikacija 6.748 novih radnih mesta;
- 4.729 nezaposlenih našli su posao koji se slaže sa uslugama, kroz posredovanje javnih programa za zapošljavanje;
- 2.093 ljudi dobilo je stručnu obuku u mreži Centara za stručnu obuku (CSO);
- Izgradnja dve nove kancelarije za zapošljavanje (u Vučitrnu i Glogovcu).

O aktivnim merama tržišta rada, ukupno 4.729 radnih mesta su posredovana putem službi za zapošljavanje tokom 2013, od kojih 1.590 su bile žene. Poslovi su stvoreni kroz nekoliko programa, uključujući: Aktivni program za stvaranje zapošljavanja na tržištu rada (UNDP), Projekat za zapošljavanje studenata u Nemačkoj, Znanje o zapošljavanju i rastu mogućnosti za mlade, Zaštita šuma od požara i kultivisanje sadnica.

Za efikasno sprovođenje zakonodavstva o radu, uključujući zdravlje i bezbednost na radu, inspekcija rada je tokom 2013. izdala 1.587 pismenih upozorenja i 125 novčanih kazni za preduzeća.

Što se tiče *saradnje*, Kosovo i Albanija su završili instalaciju svojih službi preko interneta u okviru regionalnog portala rada (između Kosova, Albanije i Makedonije), koji se trenutno razvija, a očekuje se da i Makedonija radi isto do kraja juna 2014. Poslednji sastanak o tom pitanju je održan 21. januara 2014. Ministarstvo rada i socijalne zaštite je 12. marta 2014. potpisalo Memorandum o razumevanju sa projektom "Poboljšanje zapošljavanja mladih" za izgradnju internog sistema obuke koji obezbeđuje trajnost za redovnu obuku osoblja javnih službi za zapošljavanje i razvoj sistema performanse koji obuhvata tri koraka:

1. Postavljanje pokazatelja;
2. Merenje performanse;
3. Sistematski odgovor, razmena iskustava, razvoj više-kanalnih usluga.

Što se tiče **društvenog dijaloga**, Ekonomski-socijalni savet (ESS) sprovodi redovne mesečne sastanke. Od septembra 2013. do danas, ESS je održao sedam (7) sastanaka. Glavne rasprave i preporuke oblasti uključuju: raspravu o Opštem kolektivnom ugovorom na Kosovu; Pitanja u vezi procesa privatizacije na Kosovu; preporuke o Strategiji sektora o zapošljavanju 2014-2020; Postavljanje kvote za zapošljavanje stranih državljana; Planiranje budžeta za aktivnosti ESS za 2014. itd.

Što se tiče **socijalnih usluga**, Generalni savet za socijalne i porodične usluge, na osnovu AU br. 04/2012 za licenciranje socijalnih i porodičnih pružaoca usluga je uspostavio procedure za dobijanje sertifikata o licenciranju. Ovaj proces uređuje pravo na pružanje socijalnih i porodičnih usluga. Do kraja 2013. godine, Komisija za licenciranje je primila 209 zahteva za licenciranje, od čega:

- 185 (ili 88,51%) su odobreni;
- 15 (ili 7,17%) su odbijeni;
- 7 (ili 3,34%) su u procesu kompletiranja dokumentacije;
- od 2 (ili 0,95%) je zatraženo da prođu proces verifikacije diplome.

Za koordinaciju sistema socijalne bezbednosti, Sporazum za sertifikaciju perioda bezbednosti na ostvarivanju Prava na penziju između Kosova i Crne Gore potpisan je 17. decembra 2013.

Za podršku marginalizovanim grupama, Ministarstvo rada i socijalne zaštite je nastavilo svoju finansijsku podršku za operativne troškove 6 regionalnih skloništa za zaštitu žena i dece žrtava nasilja i trgovine ljudima širom Kosova.

Za izgradnju kapaciteta u ovoj oblasti, sledeće aktivnosti su održane tokom izveštajnog perioda:

- Dve obuke su održane u periodu od decembra 2013. do marta 2014. o razvoju veština (9 osoba je prisustvovalo),
- Sedam (7) inspektora rada su učestvovali u obuci "Rana identifikacija žrtava trgovine ljudima".
- 11 radionica je održano u periodu septembar - decembar 2013. za izradu operativnih priručnika za Aktivne programe tržišta rada. 12 službenika Odeljenja za rad i zapošljavanje učestvovali su u ovim radionicama.

Što se tiče **zdravstvenog sektora**, Zakon o zdravstvenom osiguranju je usvojen 10. aprila 2014. Ovaj zakon je jedan od glavnih stubova reorganizacije reforme sektora zdravstva pružajući pravnu osnovu za uspostavljanje Fonda za osiguranje sa doprinosima i poslodavaca i zaposlenih. Takođe, Zakoni o medicinskim proizvodima, medicinskoj opremi kao o transplantaciji tkiva i ćelija su usvojeni 7. aprila, odnosno 20. marta 2014.

Sledeća AU su usvojena tokom ovog izveštajnog perioda u cilju sprovođenja primarnog zakonodavstva:

- AU br. 09/2013 o šema podsticaja učinka zdravstvenih radnika i stručnih službi;
- AU br. 10/2013 o lečenju van javnih ustanova; i
- AU br. 11/2013 o zdravstvenom informacionom sistemu i izveštavanju statističkih podataka o zdravlju.

Pružanje zdravstvenih usluga se nastavilo za lica izložena olovu gde je program imunizacije proširen do sadašnje stope uključivanja od preko 95% obaveznog vakcinisanja Roma, Aškalija i Egipćana. Sve u svemu, u poslednje dve godine vakcinisano je ukupno 1.050 Roma, Aškalija i Egipćana. Tokom ovog izveštajnog perioda, ukupno 31 uzorak je uzet od pacijenata iz redova romske zajednice koji su primili tretman sa specifičnom terapijom- oralno celta. Samo tokom perioda januar-mart 2014, 50 Roma, Aškalija

i Egipćana je vakcinisano. U isto vreme, MZ je identifikovao kretanje ove zajednice, koji je važan faktor tokom praćenja njihove inkluzije u program zbog čestih promena prebivališta. Terapija metadonom je takođe nastavljena u pet regionalnih bolnica i u dva zdravstvena odeljenja u zatvorima.

Za izgradnju *institucionalnih kapaciteta* u oblasti zdravstva, Komora zdravstvenih radnika je osnovana u novembru 2013. Hardver zdravstvenog informacionog sistema je realizovan po stopi od 90% zdravstvenih ustanova, koji sada pokriva sve zdravstvene institucije pilot projekta.

Bilo je više renoviranja i nadogradnje u UKC i tri porodična centra (u Srbici, Orahovcu i Podujevu). Vršeno je niz obuka u oblasti zdravstvene zaštite majke i deteta i planiranja porodice, gde je ukupno prisustvovalo 724 učesnika, od kojih: 202 su bile medicinske sestre, 134 zdravstvena radnika, 202 babice 127 volontera za Crveni krst Kosova.

Na podizanju svesti za zaštitu zdravlja i prevenciju, obavljene su sledeće aktivnosti:

- 41 kurs na temu zdravstvenog obrazovanja za porodice,
- 31 kurs o zdravstvenoj zaštiti majke i deteta (453 učesnika) , i
- 10 sesija za zdravstveno obrazovanje mladih (205 učesnika).

3.1.9. Obrazovanje i istraživanje

Što se tiče *zakonodavnih događaja* u ovoj oblasti, ukupno 14 AU su usvojena u periodu od septembra 2013. do aprila 2014. za sprovođenje zakonodavstva za obrazovanje i istraživanje. Tačnije, usvojeno zakonodavstvo za sprovođenje se sastoji od:

- AU br. 01/2014 o organizaciji i planiranju obrazovnog procesa u stručnom obrazovanju i obuci;
- AU br. 02/2014 o broju studenata sa modulom i SOO kvalifikacionim resursima, infrastrukturi, obrazovanju, bezbednosti studenata;
- AU br. 03/2014 za sprovođenje kurikuluma stručnog obrazovanja za oblasti: administracija, ekonomija, zdravlje, hortikultura, hrana, mašinerija, elektronika, hoteli - turizam, komunikacije, hemija, tehnologija, građevinarstvo, grafika, tekstil, muzika, umetnost za prvi i drugi nivo (X,XI i XII razred);
- AU br. 04/2014 o uslovima i kriterijumima za privredne aktivnosti institucija SOO;
- AU br. 05/2014 o Agenciji za stručno obrazovanje i obuku i obrazovanje odraslih (AVETA) na Kosovu;
- AU br. 06/2014 o Kodeksu ponašanja i disciplinskim merama za učenike srednjih viših škola;
- AU br. 07/2014 o napredovanju, autonomiji i funkcionisanju SOO institucija;
- AU br. 08/2014 o procedurama i kriterijumima za izbor direktora i zamenika direktora u obrazovnim institucijama;
- AU br. 09/2014 za normativu za stručni kadar opšteg obrazovanja;
- AU br. 32/2013 o organizaciji kurikuluma sa izbora na svim nivoima preduniverzitetskog obrazovanja;
- AU br. 33/2013 o upotrebi opštinske formule za određivanje raspodele školskog budžeta školama koje su pod opštinskom upravom;
- AU br. 34/2013 o sastavu, funkciji, dužnostima, mandatu zastupljenosti Upravnog odbora u institucijama srednjeg obrazovanja i obuke (SOO);
- AU br. 35/2013 o organizaciji stručnog završnog ispita; i
- Uredba, br. 21/2013 za protokol o prevenciji i ukazivanje nasilja u institucijama preduniverzitetskog obrazovanja.

Strategija za poboljšanje stručne prakse 2013-2020 usvojena je 17. januara 2014, a sada je u svojoj prvoj fazi realizacije. Strategija za orijentaciju karijere 2014-2017 usvojena je od strane ministra za obrazovanje, nauku i tehnologiju u martu 2014.

Što se tiče *osiguranja kvaliteta* u sektoru obrazovanja, 23 programa obuke (TPD) su izrađena i akreditovana za nastavnike preduniverzitetskog obrazovanja za sprovođenje Okvira kurikuluma Kosova. Oko 6.000 nastavnika je obučeno. Program za unapređenje kvalifikacija nastavnika, sproveden u ovom izveštajnom periodu je pokrio oko 2.000 nastavnika. Od septembra 2013. pa nadalje, ukupan broj od 4.535 nastavnika iz različitih regiona Kosova je licencirano.

Za *inkluzivno obrazovanje*, ukupno 110 nastavnika obučeno je za rad sa decom sa posebnim potrebama. MONT je sklopio sporazum sa Udruženjem slepih Kosova za projektovanje i finansijsku podršku za dva programa obuke za obrazovanje odraslih sa oštećenjem vida: Program za pisanje - čitanje na Brajevom pismu i Program za orijentaciju u prostoru. Trogodišnji projekat (2013 - 2015) za obuku 15 asistenata i instruktora znakovnog jezika je stalno finansijski podržan od strane MONT. Memorandum o razumevanju je potpisan sa Daun sindromom Kosova povodom projekta "Promocija informacija i nastavnih sredstava za decu sa Daunovim sindromom". MONT pruža finansijsku podršku projektu.

MONT je obezbedio udžbenik "Romski jezik 1" za drugi razred koji je objavljen u aprilu 2014. Ono je takođe finansijski podržalo šest nastavnih centara za zajednice Roma, Aškalija i Egipćana u pet opština, u iznosu od 27.720 EUR. Štaviše, broj studenata iz zajednica Roma, Aškalija i Egipćana upisanih u školu je porastao za akademsku godinu 2013/2014, 7.057 dece iz zajednica Roma, Aškalija i Egipćana su upisane u školu, dok za 2012/13 broj upisane dece iz ovih zajednica je bio 6.810. MONT je takođe podržao 30 učenika i 16 studenata iz zajednica Roma, Aškalija i Egipćana sa 16 stipendija u javnim školama. MONT je potpisao Memorandum o razumevanju sa NVO VORAE (Glas Roma, Aškalija i Egipćana) u vezi stipendija za zajednice Roma, Aškalija i Egipćana. Dodatni časovi jezika su organizovani od strane MONT za Rome, Aškalije i Egipćane u 10 opština, uključujući 313 repatriiranih učenika iz različitih zemalja. Obraćajući pitanje kurikuluma na srpskom jeziku, jezgro kurikuluma je prevedeno na ovaj jezik u tri preduniverzitetska nivoa.

Za poboljšanje pristupa, kvaliteta i značaja stručnog obrazovanja i obuke preduzeto je nekoliko koraka. 12 nastavnika je obučeno za stručnu praksu u centrima nadležnosti u Uroševcu i Srbici. 30 nastavnika je obučeno o stručnoj didaktici za stručne škole. 9 novih kurikuluma su izrađeni u skladu sa zahtevima tržišta rada za centre nadležnosti u Uroševcu. Kako bi se obezbedio sveobuhvatan i jednak pristup kvalitetnom obrazovanju za svu decu, u ovom periodu, kurikulum za uzrast 5 - 6. godina postao je deo prvog nivoa Okvira kurikuluma i već je isproban u 10 škola.

O *školskoj infrastrukturi*, dve škole su smanjile nastavne smene od 3 do 2 smene, dok je 8 novih škola počelo sa radom, koje su opremljene sportskim salama. Takođe, u saradnji sa projektom BEP, razvoj sistema za održavanje IKT u 100 škola je finansiran, još 30 osnovnih škola je opremljeno tehnološkim laboratorijama za praksu.

Što se tiče istraživačkih kapaciteta, institucije visokog obrazovanja Republike Kosovo su podržane sredstvima za 21 naučno-istraživački projekat. Ove institucije su opremljene naučnoistraživačkom opremom. 38 kandidata za doktoraturu (PhD) je podržano na svojim studijama u inostranstvu, dok 41 kratkoročnih naučnika mobilnosti iz Univerziteta u Prištini je koristilo kratkoročne donacije mobilnosti, a još 30 kandidata za doktoraturu iz različitih univerziteta u svetu su dobili grantove za svoje doktorske studije.

3.1.10. Pitanja vezana za Svetsku trgovinsku organizaciju (STO)

Za pripreme korake za članstvo posmatrača u Svetskoj trgovinskoj organizaciji (STO), radni timovi za usluge su identifikovani i pregovaračke strukture za robu su ciljane. U smislu pozicija za proces pregovora sa STO, Kosovo je pripremio dokument koncepta u decembru 2013. Na osnovu toga, tokom

ove godine Odeljenje za trgovinu će pripremiti memorandume za apliciranje za članstvo posmatrača u STO.

3.2. Sektorske politike

3.2.1. Industrija i MSP

Što se tiče *dogadaja u zakonodavstvu* u oblasti industrije i MSP, dva zakona su usvojena tokom izveštajnog perioda:

- Izmenjeni i dopunjeni Zakon o stranim ulaganjima, usvojen 12. decembra 2013, i
- Izmenjeni i dopunjeni Zakon o privrednim zonama, usvojen u martu 2014.

O sprovođenju zakona, izmene i dopune Uredbe o unutrašnjoj organizaciji MTI su usvojene, koje, između ostalog, uređuje rad Kosovske agencije za ulaganja i podršku preduzećima. Sledeće AU o primeni Zakona o privrednim zonama je takođe usvojeno tokom izveštajnog perioda:

- AU br. 17/2013 o osnivanju i funkcionisanju poslovnih inkubatora (11. decembar 2013);
- AU br. 01/2014 o podešavanju postupka za podnošenje zahteva za dobijanje dozvole, njegov postupak i davanje dozvole kao i sadržaj Registra privrednih zona (14. februar 2014);
- AU br. 02/2014 o sadržaju studije izvodljivosti za osnivanje ekonomskih zona (14. februar 2014); i
- AU br. 03/2014 o postupku, obliku i sadržaju konkursa i uslova kao i kriterijuma koji se odnose na osnivanje poslovnih subjekata u prostorijama ekonomskih zona (14. februar 2014).

O *političkom okviru* u oblasti industrije i MSP, Koncept plana o razvoju privrednih zona na Kosovu je razvijen i usvojen u oktobru 2013. Tokom prvog kvartala 2014, Vlada Kosova je osnovala 3 privredne zone. Kosovo je nastavilo da postiže značajan napredak u poboljšanju ambijenta za poslovanje. U izveštaju Svetske banke za 2014, *Doing Business Report*, Kosovo je rangirano u 86 od ukupno 189 zemalja. Prema ovom izveštaju, Kosovo je pomeren od 96 mesta na 86 mesto u odnosu na izveštaj iz prethodne godine, čime je učinjen napredak za 40 pozicija u rangiranju samo u poslednje dve godine. Štaviše, Kosovo zauzima 5 mesto među 10 najboljih ekonomskih reformi u svetu po prvi put, tj. najbolje mesto u odnosu na svoje susede.

Reforme su nastavljene smanjenjem vremena za početak biznisa, sa usmerenim i pojednostavljenim postupkom za registraciju biznisa kao i obezbeđivanjem funkcionisanja jedinstvenog šaltera širom Kosova. Do sada, osnovano je 27 jedinstvenih šaltera, koji pružaju iste usluge kao i biznis centar. Tokom izveštajnog perioda, jedan (1) jedinstveni šalter je osnovan u Severnoj Mitrovici.

Prenos ekonomskih klasifikacija delatnosti od NACE revs 1. do NACE rev. 2 je završen i sprovođenje je u toku. Procene za poslovni proces i informacionu i komunikacionu tehnologiju (IKT) su vršene za Kosovsku agenciju za registracije biznisa. Rezultati ove procene će se koristiti za razvijanje novog sistema koji će omogućiti registraciju preko interneta i dalje poboljšanje svih usluga za registraciju preduzeća.

Za razvoj *kapaciteta*, tokom izveštajnog periode, osoblje MSP je prisustvovalo tronedeljnoj obuci za *Rast privatnog sektora* u Stokholmu (osnovano od SIDA). Za promociju i podršku preduzetništva među ženama i mladima, sledeće aktivnosti podrške su organizovane tokom izveštajnog perioda:

- Sajam mladih preduzetnika, u organizaciji Ministarstva trgovine i industrije u saradnji sa USAID Programom zapošljavanja mladih;
- Događaj -Najuspešnija žena u biznisu na Kosovu, u organizaciji Privredne komore žena Kosova "G7"; i
- Međunarodna konferencija za žene u preduzetništvu i vođstvu, u organizaciji Ministarstva trgovine i industrije.

3.2.2. Poljoprivreda i ribarstvo

Što se tiče *podzakonskih akata* u oblasti poljoprivrede, sledeći akti su usvojeni tokom izveštajnog perioda:

- AU br. 12/2013 o direktnim plaćanjima u poljoprivredi za 2013, (2. septembar 2013) ;
- AU br. 13/2013 o merilima i kriterijumima za podršku poljoprivredi i ruralnom razvoju za 2013. (2. septembar 2013);
- AU br. 14 /2013 o merilima i kriterijumima za podršku poljoprivredi i ruralnom razvoju za 2013. (23. oktobar 2013);
- AU br. 15/2013 o merilima i kriterijumima za podršku manje razvijenim ruralnim područjima (23. oktobar 2013);
- AU br. 16/2013 o reprodukciji domaćih životinja, (11. decembar 2013);
- Uredba br. 37/2013 o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji radnih mesta u MPŠRR (19. decembar 2013).
- AU br. 05/2014 o merilima i kriterijumima za podršku poljoprivredi i ruralnom razvoju za 2014. (31. januar 2014);
- AU br. 01/2014 o utvrđivanju uslova za označavanje vina sa zaštićenim geografskim poreklom i određivanje lokacije sa zaštićenim geografskim poreklom (14. februar 2014);
- AU br. 02/2014 o direktnim plaćanjima za 2014. (28. februar 2014);
- AU br. 03/2014 o obrascima gajenja šuma i postupanju prema šumama i procedurama prodaje drvnog asortimana (28 februar 2014);
- AU br. 4/2014 o utvrđivanju kriterijuma za uzimanje uzoraka i analizu vina i ostalog grožđa, i ostalih groždanih proizvoda i organoleptička evaluacija vina, (28. februar 2014);
- AU br. 07/2014 o organizaciji, nadležnostima, pravima i obavezama savetodavnih usluga na centralnom i lokalnom nivou, kao i o obliku i načinu izveštavanja (26. mart 2014);
- AU br. 09/2014 o određivanju kriterijuma za podršku organizacija, ugroženih grupa i udruženja poljoprivrednih proizvođača i prerađivača (14. april 2014); i
- AU br. 10/2014 o kvalitetu đubriva (14. april 2014).

Na nivou *razvoja politike* u oblasti poljoprivrede, tokom izveštajnog perioda, MPŠRR je završilo program mera za 2014, i to: investicije na nivou farmi, poljoprivredna prerada i marketing, ruralna diversifikacija, program LEADER i mera za navodnjavanje na nivou farmi. Pored toga, godišnji plan za upravljanje šumama 2014. usvojen je u februaru 2014. On obuhvata aktivnosti koje pokrivaju upravljanje 28,968.66 ha šuma, pošumljavanje 300 ha golih površina, obrada 1.000 ha niskih šuma. Takve aktivnosti će se sprovoditi u četiri opštine: Suva Reka, Novo Brdo, Uroševac i Srbica.

Na nivou *institucionalnih kapaciteta* u ovoj oblasti, Nacionalni savet vina je osnovan 6. marta 2014.

I na kraju, značajan napredak je ostvaren tokom ovog perioda u oblasti poljoprivrede što se tiče *sprovođenja*. MPŠRR je podržao 23 projekta na sanaciji sistema za navodnjavanje, koji pokriva površinu od 500 hektara iznosom od 1,112,252.08 EUR. Osim toga, podržano je 15 projekata lokalnih akcionih grupa (LAG), u iznosu od 231,105.70 EUR.

Elektronski *registar* poljoprivrednika ažuriran je u poslednjem kvartalu 2013. Do sada, 30.043 poljoprivrednika je registrovano u sistemu. Praćenje cena za 450 poljoprivrednih proizvoda takođe je nastavljeno u šest regionalnih centara na Kosovu, sa podacima koji su unošeni u FADN. MPŠRR je objavilo Mrežu računovodstvenih podataka na poljoprivrednim gazdinstvima (FADN) za procenu prihoda poljoprivrednih gazdinstava na Kosovu 14. februara 2014.

U sektoru vina, na zahtev proizvođača vina i drugih groždanih proizvoda, MPŠRR je sproveo analizu 292 uzorka, od kojih je 88 sertifikovano (55 za izvoz, 18 za domaće tržište i 15 za uvoz). Postupak za

internu akreditaciju enoloških laboratorija u okviru Odeljenja za vinarstvo i vinogradarstvo je završen, u skladu sa standardom ISO/IEC 17025, 13. marta 2014.

O *komasaciji*, projekat nedovršene komasacije je realizovan tokom ovog perioda za 1.450 ha poljoprivrednog zemljišta u četiri katastarske zone Đakovice. Da bi se obezbedila usaglašenost sa odgovarajućim kriterijumima namene poljoprivrednog zemljišta, u ovom periodu, MPŠRR je održao sastanke u 21. opštini sa lokalnim opštinskim odeljenjima za prostorno planiranje i drugim lokalnim vlastima. Osim toga, 25 aplikacija je podneto Komisiji za promenu namene zemljišta MPŠRR-a. Od njih, izdato je 9 saglasnosti, 6 zahteva su na razmatranju, 9 je vraćeno podnosiocima kako bi predali dodatnu dokumentaciju, a samo jedan zahtev je odbijen.

Što se tiče *modernizacije poljoprivrednih farmi i preduzeća za poljoprivrednu obradu*, tri objekta za skladištenje, klasifikaciju i kategorisanje poljoprivrednih proizvoda su izgrađena od šeme grantova u iznosu od 6 miliona EUR. Ovi objekti su izgrađeni u Peći (3.000 m²), Prizrenu (2.000 m²) i Gnjilanu (2.740 m²).

Što se tiče *popisa šuma*, Kosovska agencija za šumarstvo (KAŠ) je završila i objavila drugi izveštaj o popisu šuma u oktobru 2013, u skladu sa standardima FAO. Tamo je takođe došlo do napretka u zaštiti šuma. Projekat pošumljavanja golih površina od 368,8 ha i projekat očuvanja 545 hektara šumskog područja je završen. Tokom izveštajnog perioda, Centralna inspekcija šumarstva je izdala 136 opomena protiv nelegalne seče šuma: 134 prekršaja i 2 krivična dela. Osim toga, 256.03 m³ drveta je konfiskovano. Opštinske vlasti su izdale 3.677 opomena protiv nelegalne seče šuma (2.769 prekršaja i 998 krivična dela) obuhvatajući 9,069.42 m³ drvene građe. Štaviše, 1,872.42 m³ drvene građe je konfiskovano. U cilju informisanja javnosti o značaju šuma i njihove zaštite, KAŠ je distribuirala 10.000 letaka i brošura.

Što se tiče izgradnje kapaciteta za *poljoprivredne savetodavne službe*, tokom ovog perioda 43 poljoprivredna savetnika su obezbedila konsultacije za 2.700 poljoprivrednika, dok 14 razmena među poljoprivrednicima je takođe održano, u cilju razmene najboljih praksi na Kosovu. Poslednje, ali ne i najmanje važno, 32.000 brošura (od 8 naslova, 4.000 za svaki naslov) su podeljene poljoprivrednicima.

Kroz Projekat "Obuka za poboljšanje efikasnosti dodatnog osoblja (Metodologija ekstenzije)", 90 dana obuke je pruženo za osoblje odgovornog za razvoj poljoprivrede i ruralni razvoj u svim opštinama kao i za one iz MPŠRR i privatnog sektora. 753 potencijalna podnosioca molbe za poljoprivredne grantove i 70 poljoprivrednih upravnika voćnjaka su takođe obučeni, dok su ADA i opštine direktno pomogle 3.569 poljoprivrednika u popunjavanju formulara za grant. Broj studijskih poseta inostranstvu takođe su bile tokom izveštajnog perioda: 17 opštinskih poljoprivrednih savetnika je posetilo Makedoniju (septembar 2013), 10 službenika MPŠRR koji se bave savetodavnim uslugama posetili su Italiju (novembar 2013) i četiri službenika MPŠRR su posetili svoje hrvatske kolege (preko TAIEK, 27-29. decembra 2013).

MPŠRR, u saradnji sa Privrednom komorom Kosova, je podržalo šest poljoprivrednih sajmova za promociju kosovskih poljoprivrednih proizvoda:

- Festival grožđa (7. septembar 2013);
- Sajam za agrobiznis (5 - 8. oktobar 2013);
- Sajam pčelarstva "Kosovo 2013" (3. septembar 2013)
- Međunarodni sajam "AGROKOS 2013" (2-5. oktobar 2013);
- Festival jabuka (13. oktobar 2013).

MPŠRR je takođe podržalo učešće proizvođača podrumskih vina sa Kosova na sajmu "Vinoexpo 2014", koji je održan u Hrvatskoj (23. januar 2014).

Bezbednost hrane

Što se tiče približavanja *podzakonskih akata* i postupaka u oblasti bezbednosti hrane, sledeći akti su usvojeni tokom izveštajnog perioda:

- Uredba br. 28/2013 o aditivima u hrani (3. novembar 2013);
- Uredba br. 43/2013 o maksimalnom nivou određenih kontaminanata u namirnicama i nepoželjnim supstancama u hrani za životinje (27. decembar 2013);
- SOP br. 27/2012 o zahtevima za uzimanje uzoraka mlevenog mesa, pripremljenog mesa i mesnim proizvodima i o kontroli parametara, kao što je utvrđeno Pravilnikom o mikrobiološkim kriterijumima za namirnice (28. februar 2014); i
- SOP br. 27/2012 o zahtevima za uzimanje uzoraka mleka i mlečnih proizvoda kao i kontroli parametara (28. februar 2014).

O razvoju *politike*, Nacionalni plan za službene kontrole i praćenje zdravlja životinja (koji takođe obuhvata Nacionalni plan za praćenje ostataka) je usvojen 21. februara 2014.

Kosovska laboratorija za hranu i veterinu (KLHV) je akreditovana 11. februara 2014 od Direkcije za akreditaciju na Kosovu, u skladu sa standardom ISO17025. Osim toga, ona je opremljena neophodnom opremom za analizu sirovog mleka a takođe sastavljen je i spisak cele laboratorijske opreme. U cilju daljeg jačanja institucionalnih kapaciteta KAHV (Kosovske agencije za hranu i veterinu), pet (5) graničnih inspekcija (GIT), u Merdarima, Elez Hanu, Vrmici, Beloj Zemlji i Kamenici, je renovirano. Tokom izveštajnog perioda, KAHV je takođe izdvojila sredstva za kupovinu dva specijalna vozila sa hladnim lancem za transport uzorka sa graničnog prelaza do laboratorije.

Što se tiče *jačanje kapaciteta osoblja*, KAHV je zaposlila jednog službenika da popuni poziciju šefa Odeljenja administracije. Pored toga, imenovao šefa Direkcije za javno zdravlje, kao i šefa Odeljenja za zdravlje i zaštitu životinja. Osim toga, dva službenika iz regionalnih kancelarija su određena da pomognu pri prenosu uzoraka prema potrebi. Na sledećim obukama je prisustvovalo osoblje KAHV tokom izveštajnog perioda:

- *Zvanične kontrole i HACCP* (prisustvovalo 25 inspektora);
- *Obuka za trenere* (prisustvovalo 6 inspektora);
- *Sprovođenje HACCP* (održano u Nemačkoj, u januaru - februaru 2014, a prisustvovalo je 10 inspektora za bezbednost hrane);
- *Granične inspekcije na prelazima* (studijsko putovanje u Estoniji, u decembru 2013, na kojima je učestvovalo 3 zvaničnika KAHV);
- *Inspekcije sadnica maline* (Studijsko putovanje u Velikoj Britaniji, u martu 2014, prisustvovao 1. službenik); i
- *Zvanične provere i standardne operativne procedure* (održane u decembru 2013 - januar 2014. od strane Tvining projekta, i prisustvovao je 31. fitosanitarni inspektor, 12 sanitarnih inspektora i 22 veterinarska inspektora).

Osoblje KLHV je takođe učestvovalo u nekoliko obuka:

- *Obuka TAIEX za otkrivanje sulfonamida i aflatoksina sa LC-MSMS* (februar 2014, prisustvovalo 6 laboratorijskih tehničara);
- *Dijagnostika i praćenje zdravlja životinja* (održano u Turskoj, u aprilu, prisustvovalo je 6 laboratorijskih tehničara);
- *Epidemiološka istraživanja* (studijska poseta Italiji, u februaru 2014, 1 laboratorijski tehničar);
- *Stručnost testiranja bruceloze kod goveda* (održana u aprilu 2014, prisustvovalo 4 tehničara iz sektora serologija);
- *Stručnost u testiranju besnila korišćenjem IFA* (održan u aprilu 2014, prisustvovao 1 službenik iz sektora za patologiju-histologiju).

Da bi se obezbedilo usklađivanje podataka o rođenju, pokretanju, klanju i uvozu stoke i drugih životinja, I&R baza podataka redovno se ažurira tokom izveštajnog perioda (vidi tabelu 25 ispod).

Tabela 25: Statistika o prijavljenim slučajevima I&R bazi podataka (septembar 2013 - april 2014. u odnosu na septembar 2012 - april 2013)

Vrsta životinja	Kategorije registracije							
	Rođenje		Kretanje		Klanje		Uvoz	
	Sept 2013 - apr 2014.	Sept 2012 - apr 2013.	Sept 2013 - apr 2014.	Sept 2012 - apr 2013.	Sept 2013 - apr 2014.	Sept 2012 - apr 2013.	Sept 2013 - apr 2014.	Sept 2012 - apr 2013.
stoka	104,102	96,572	20,416	12,832	5,643	6,945	4,524	-
ovce	48,345	89,388	7,113	29,800	-	-	-	-
koze	6,220	10,214	1,558	-	-	-	-	-
svinje	21,213	20,281	210	-	-	-	-	-

Kao deo nastavka *spvođenja* Nacionalnog plana za praćenje bolesti i kontrolu hrane, svi uzorci uzeti od veterinarskih inspektora tokom poslednjeg tromesečja 2013. su poslani u odgovarajuće laboratorije i podlegli su odgovarajućim testovima (kao što je prikazano dole u tabelama 26 i 27.).

Tabela 26: Ispitani uzorci hrane u laboratoriji u toku septembra 2013 - april 2014.

Vrsta ispitivanja	Broj ispitivanih uzoraka
Mikrobiološka	414
Hemijska ispitivanja i ispitivanje ostataka za aflatoksin kod domaćih i uvoznih proizvoda	451
Analize sirovog mleka (namenjene za preradu)	14,113
Ukupno	14,978

Tabela 27: Ispitani uzorci u Laboratoriji za bolesti životinja tokom januara-aprila 2014.

Vrsta ispitivanja	Broj ispitivanih uzoraka
Patološka	7
Besnilo (EU DCE)	154
Bakteriološki	13
Klasični virus svinjske kuge (EU DCE)	163
Serološka	1,007
Serološka (projekat tehničke pomoći)	161
Ukupno	1,505

U okviru sprovođenja Nacionalnog plana o službenim kontrolama i praćenju bolesti životinja, ukupno 6.355 uzoraka krvi je testirano na Brucella abortus, Brucella melitensis, plavi jezik, klasični virus svinjske kuge i hlamidije, od kojih je 167 rezultiralo pozitivno za gorenavedene bolesti i ispitane životinje koje su bile pozitivne za brucelozu su propisno uništene.

Inspekcija Odeljenja za javno zdravlje testirala je značajan broj uzoraka tokom izveštajnog perioda i služila se neophodnim merama (videti dole tabelu 28).

Tabela 28: Ispitivani uzorci i vršene naredbe od inspeksijskog odeljenja KAHV tokom septembra 2013 -april 2014.

Sektor	Ispitivani uzorci	Broj uzoraka	Broj pozitivnih uzoraka	Vršene naredbe
Fitosanitarna (granica)	Obogaćivanje pšeničnog brašna i test na aflatoksin	920	21	Povratak u mesto porekla (15) Uništavanje (6)
Fitosanitarna (interna)	Obogaćivanje pšeničnog brašna	603	5	Zaustavljanje proizvodnje dok se ne postigne potreban nivo obogaćenja
Sanitarna	Crveni mleveni biber	126	2	Uništavanje
Veterina (granica)	Test za prisustvo histamine u ribi i salmonele u piletini	385	2	Povratak u mesto porekla i uništavanje
Veterina (interna)	–	–	–	–
Ukupno	Nije na raspolaganju	2,034	30	Nije na raspolaganju

Što se tiče izgradnje kafilerije, prva faza projekta pokrenuta je u decembru 2013, a proces projektovanja postrojenja, procena uticaja na životnu sredinu i izrada neophodnog zakonodavstva o planiranju, prerada i uništavanje životinjskih nus proizvoda, su očekuje da će se odrediti dok poslednja faza bude završena.

Značajan napredak je ostvaren u pogledu *modernizacije* operatera u poslovanju hranom (FBO) u smislu ispunjavanja zakonskih kompatibilnih standarda u infrastrukturi, tehnologiji, radnim prostorijama, eliminisanju unakrsne kontaminacije i postupcima samokontrole. Takav napredak može se primetiti posebno kod onih FBO koji su koristili državne i EU grantove. Za detaljnije informacije, vidi ispod tabele 29 i 30.

Tabela 29: Statistika o modernizaciju operatera u poslovanju hranom (koje se bave preradom mleka) tokom septembra 2013 -april 2014.

Vrsta modernizacije	Broj FBO
Od C kategorije u B kategoriju	2
Od C kategorije u A kategoriju	1
Od B kategorije u A kategoriju	1
Od D kategorije u B kategoriju	1
Ukupno	5

Tabela 30: Statistika o modernizaciju operatera u poslovanju hranom (koje se bave preradom mesa) tokom septembra 2013 - april 2014.

Vrsta modernizacije	Broj FBO
A kategorija	2
Od C kategorije u B kategoriju	1
Od D kategorije u B kategoriju	1
Ukupno	4

Dalje, značajan napredak je ostvaren pri registraciji novih operatera u poslovanju hranom (FBO), kao što je prikazano u tabelama 31 i 32.

Tabela 31: Statistika o registrovanim operaterima (koji se bave hranom životinjskog porekla) tokom septembra 2013 - april 2014.

Vrsta FBO	Broj FBO
Mlečni proizvodi	3
Prerada mesa	6
Hladno skladištenje	8
Klanica	5
Ukupno	22

Tabela 32: Statistika o registrovanim operaterima (koji se bave hranom neživotinjskog porekla) tokom septembra 2013 - april 2014.

Vrsta FBO	Broj FBO
Fabrika za proizvodnju vode i bezalkoholna pića	5
Fabrika za kolače i slatkiše	9
Fabrika za vino i alkoholna pića	5
Fabrika za preradu voća, povrća, pečuraka i lekovitog bilja	9
Fabrika za preradu konzervisane hrane	1
Fabrika za preradu krompira	1
Fabrika za pakovanje pirinča	1
Skladište za hranu za bebe	1
Fabrika za pakovanje začina	1
Fabrika za preradu semenovog ulja	1
Ukupno	34

3.2.3. Životna sredina i klimatske promene

Što se tiče završetka *pravnog okvira* u oblasti životne sredine, Skupština Kosova je usvojila sledeće zakone :

- Zakon o inspekciji za zaštitu životne sredine, vode, prostornog planiranje i izgradnje, br. 04/L-175, od 02. oktobra 2013, (Uredba br. DL- 053- 2013, 21. oktobar 2013);
- Izmene i dopune zakona o prodaji stana za koji postoje prava na zakup br. 04 - L- 061, od 27. marta 2014, (Uredba br. DL-015- 2014, 14. april 2014);
- Zakon o hemikalijama br. 04/L-197, od 27. februara 2014, (Uredba br. DL-005 -2014, 14. mart 2014); i
- Zakon o postupanju sa izgradnjama bez dozvole, br. 04/L-188, od 26. decembra 2013, (Uredba br. DL-002 -2014, 9. januar 2014).

U cilju kompletiranja primarnog sa sekundarnim zakonodavstvom, MŽSPP je usvojio ova administrativna uputstva:

- AU br. 20/2013 o načinu, postupku, sprovođenju i iznosu novčane kazne protiv učesnika u izgradnji, (30. septembar 2013);
- AU br. 21/2013 o internoj naredbi nacionalnih parkova, (09. oktobar 2013);
- AU br. 04/154 o supstancijama koja oštećuju ozonski omotač i fluorisanih gasova staklene bašte, (31. oktobar 2013);
- AU br. 22/2013 o upravljanju medicinskim, ljudskim i veterinarskim otpadom (07. novembar 2013);
- AU br. 23/2013 o načinu i uslovima obavljanja zadataka čuvara za zaštitu prirode, (12. novembar 2013);
- AU br. 03/156 o proglašenju ekološke mreže, (13. novembar 2013);
- AU br. 01/157 za pristup informacijama za ekonomsku potrošnju goriva i emisije CO₂ novih privatnih vozila (22. novembar 2013);

- AU br. 03/157 za primenu čistog fleksibilnog razvoja (22. novembar 2013);
- AU br. 24/2013 o postupcima za uspostavljanje i vođenje opštinskog registra adresa i državnog registra adresa (12. decembar 2013);
- AU br. 25/2013 o naknadama za proizvode i usluge Kosovske katastarske agencije, (12. decembar 2013);
- AU br. 04/161 za arsen, kadmijum, živu, nikal i policiklične aromatične ugljovodonike u vazduhu, (18. decembar 2013);
- AU br. 26/2013 za određivanje načina provere legitimnosti i inspektorat za vodu (24 decembar 2013);
- AU br. 05/2014 za odgovorne organe prostornog planiranja, uključujući načela i postupke za učešće javnosti u prostornom planiranju (16. april 2014);
- AU br. 09/2014 o licenci za upravljanje otpadom (16. april 2014);
- AU br. 07/2014 o nadležnostima vlasnika, proizvođača i uvoznika otpada (16. april 2014);
- AU br. 06/2014 o sertifikaciji administratora u kolektivnim stambenim zgradama (16. april 2014);
- AU br. 10/2014 o sadržini plana lokacije i planimetrije (28. april 2014);
- AU br. 13/2014 o utvrđivanju tarifnih vrednosti usluga u vezi procesa integrisanog sprečavanja i kontrole zagađivanja životne sredine (28. april 2014);
- Uredba br. 01/2014 o obliku, sadržini i načinu vođenja registra stambene zgrade u stanu sa registrom administratora stambenih zgrada u stanu (10. mart 2014);
- Uredba o obaveznim minimalnim tehničkim standardima stambenim zgradama i minimalne norme standardnog prostora (26. mart 2014).

U pogledu unapređivanja političkog okvira u oblasti zaštite životne sredine, u ovom periodu, Skupština Kosova je usvojila „Strategiju o kvalitetu vazduha“ (Odluka br. 04 - V - 741, od 19. decembra 2013), kao i "Strategiju Kosova za upravljanje otpadom 2013-2022" (Odluka br. 02/153 od 25. oktobra 2013) i "Akcioni plan Kosova za upravljanje otpadom 2013-2017" (Odluka br. 02/153 od 25. oktobra 2013).

Osim toga, Prostorni plan za Nacionalni park "Šara" (11. februar 2014); Prostorni plan za zone od posebnog interesa "Bitka na Košari" (14. mart 2014); Prostorni plan za Nacionalni park "Prokletije" (14. mart 2014); Prostorni plan za spomenik prirode od posebnog interesa "Vodopad Miruša" (14. mart 2014) su usvojeni od strane Skupštine Kosova.

Što se tiče sprovođenja zakona, MŽSPP je usvojio Opštinski razvojni plan (ORP), za opštine:

- Oraovac (30. septembar 2013);
- Dragaš (30. septembar 2013);
- Priština (03. decembar 2013);
- Kosovo Polje (26. decembar 2013).
- Kamenica (02. april 2014);

Pored toga, 18. marta 2014. Vlada je donela odluku br. 08/178 o zaštiti ptica u specijalnoj zoni-močvarnog područja Henc-Radevo, kao i odluku br. 04/149 od 19. septembra 2013, koja je uspostavila jedan međuministarski savet za vodu. Slično, dana 08. april 2014, ministar za životnu sredinu doneo je Odluku br. 49/2014 o Programu nadgledanja površinske i podzemne vode za probni period 2014 -2015.

Što se tiče sprovođenja politike za zaštitu životne sredine i poboljšanje stanja životne sredine urađeno je sledeće:

- MŽSPP je pripremio i završio spisak klasifikacije i obeležavanja opasnih materija, kao i vršilo kontrolu 217 otpada starih vozila. Svim operaterima sa otpadom od starih vozila je bilo naređeno da dobiju dozvolu za ekološku usaglašenost iz MŽSPP, a ishod toga je da 43 operateri je apliciralo za dozvolu. U okviru projekta mreže za nadgledanje kvaliteta vazduha na Kosovu, poslednja stanica sada je funkcionalna, i nalazi se u Brezovici, opština Štrpce.

- Tokom ovog izveštajnog perioda u bazi podataka Evropske agencije za zaštitu životne sredine-EEA/EIONET (<http://cdr.eionet.europa.eu/xk>) u odeljak Kosova, prijavljeni su sledeći elektronski podaci: podaci o kvalitetu vazduha za period 2011-2012, dana 30. decembra 2013; podaci o ozonu za period april - oktobar 2013, dana 23. septembra 2013, podaci o kvalitetu vode u rekama i jezerima za 2012. godinu, 21. oktobra 2013, podaci o količini vode 28. oktobra 2013, kao i podaci o nacionalnom popisu emisija (31. decembar 2013), Nacionalnim označenim površinama (15. mart 2014), kao i gasovima sa efektom staklene bašte (april 2014). Pored toga, 24. marta 2014, nacrt izveštaja o stanju životne sredine Kosova je poslat EEA koji će biti obuhvaćen u Prilogu C o evropskom stanju životne sredine - SOER 2015.
- Inspekcija za životnu sredinu je izvršila 321 inspekciju, što je rezultiralo sa: dva krivična pokretanja postupka; četiri pokretanja za prekršaj; jedna obavezna novčana kazna; i 297 opomena, naredbi, preporuka i drugi odgovori na pritužbe.
- U cilju realizacije odluke ministra br. 34/13 od 15. novembra 2013. o rušenju svih objekata bez građevinske dozvole u letnjem kampu u Prevali, inspektorat MŽSPP je preduzeo sledeće radnje: identifikovano je 27 objekata bez građevinske dozvole i nakon opomene vlasnicima objekata, preduzeto je nekoliko akcija rušenja.
- U sektoru EIA i SEA, tokom izveštajnog perioda, je izveštavano o sledećim aktivnostima: 86 aplikacija za saglasnost sa životnom sredinom je prihvaćeno, od kojih su 127 razmatrane, 59 su u toku razmatranja. Nakon razmatranja, izdao je 24 saglasnosti a 3 zahteva su odbijena.
- Što se tiče sektora za hemijska pitanja, za vodu i otpadne vode izdate su sledeće dozvole i licence: Pet licenci za upravljanje otpadom, 24 dozvola za uvoz plastičnih kesa za industrijske potrebe, 3 dozvola za izvoz otpada, 9 dozvola za uvoz biocidnih proizvoda, 3 dozvole za uvoz hemijskih supstanci, 9 saglasnost za vodu i 5 dozvola za vodu.

Što se tiče *izgradnje* institucionalnih i ljudskih *kapaciteta*, zaposlena su tri nova radnika u inspektoratu za zaštitu životne sredine u okviru MŽSPP.

Osim toga, u okviru aktivnosti mreže THEMIS i drugih aktivnosti, službenici iz MŽSPP, KAZŽS, i opština su učestvovali u obukama, radionicama i konferencijama kao što sledi:

- Godišnji sastanak ENVICRIMENET, jedan službenik iz MŽSPP, od 14-15. novembra 2013. u Europolu, u Hagu.
- Ekološki zločini i zaštita prirode, obuka za 14 inspektora iz MŽSPP i 7 opštinskih službenika za zaštitu životne sredine, od 06-07. marta 2014, u Prištini, Prevali i Rećanu.
- Studijska poseta za dva inspektora za zaštitu životne sredine od 27-30. januara 2014, u Lionu, u Francuskoj.
- Sastanak odbora koordinatora, 4 inspektora iz MŽSPP, 12-13. mart 2014, u Skoplju.
- Dva zvaničnika su učestvovala u obuci za "Klimatske promene", 01-07. decembra 2013, Berlin, Nemačka;
- Jedan zvaničnik je učestvovao na konferenciji "Primena i sprovođenje zakonodavstva EU", 01 - 04. oktobar 2013, na Malti.
- Pet zvaničnika su učestvovala u obuci za "Bezbednost u industrijskim procesima - SEVESO direktiva", 23. oktobra 2013, u Prištini.
- "Strategija upravljanja hemikalijama", pet zvaničnika organizovana od strane SIDA i Swedish Chemicals (WE), od 11-15. novembra 2013, u Tirani, Albanija.
- Jedan zvaničnik je učestvovao u obuci za "Hvatanje i skladištenje ugljenika", 18-25. oktobra 2013, u Nemačkoj.
- Tri zvaničnika su učestvovala u obuci za "Strategije za aproksimaciju životne sredine i finansijske analize", 18-19. mart 2014, u Podgorici, Crna Gora.
- Šest zvaničnika (MŽSPP - KAZŽS) su učestvovali u studijskoj poseti u okviru projekta "Prenos iskustva Češke: Aktiviranje sistema za nadgledanje kosovskog inventara gasova staklene bašte (GSB)", 19-24. januar 2014, u Pragu, Češka Republika.

- Petnaest (15) radionica, su održane sa učesnicima iz 13 Nacionalnih referentnih centara (NRC) - uglavnom zvaničnici iz Agencije za zaštitu životne sredine koji su uključeni u obuku u vezi vodovoda i kanalizacije, informacionog sistema za zaštitu životne sredine, kvaliteta vazduha i emisija, upravljanje otpadom i zaštitu prirode.
- Tri zvaničnika iz MŽSPP su učestvovala na prvom sastanku u vezi "Nacionalnih koordinatora" (4-6. mart 2014); na drugom "Emisije iz saobraćaja"- COPERT 4 (29-30. mart 2014) i na trećem "Omotič zemlje" (april 2014) u Kopenhagenu, Danska.

U cilju produbljivanja saradnje između centralnih i lokalnih institucija, predavanja o podizanje svesti u zaštiti životne sredine su organizovana u 23 različite osnovne škole, uključujući 12 opština. Imajući to u vidu, u saradnji sa MŽSPP i civilnim društvom, različite aktivnosti su organizovane povodom obeležavanja Svetskog dana voda, Svetskog dana meteorologije i Dana planete zemlje. Osim toga, zajednička aktivnost čišćenja jezera Batlave i Badovca sa ekološkim nevladinim organizacijama su organizovani 3. marta 2014 i 9. marta 2014.

Što se tiče podataka za fakturisanje vode i otpadnih voda za period septembar 2013 - mart 2014. ciljevi za naplatu su postignuti za 81,13% (100% odobrenog), odnosno:

- Kod domaćinstava, fakturisanje je dostiglo 81,65%;
- Kod poslovnih subjekata, sakupljanje naplate je dostiglo 82,26%;
- Kod institucija, realizacija naplate je dostigla 77,04%;

Štaviše, fakturisanje je poraslo za 1,78% u odnosu na isti period prethodne godine.

U smislu sakupljanja podataka za period septembar 2013 - mart 2014, ciljevi prikupljanja su dostigli 71,76% (75,57% odobrenog).

- Kod domaćinstava je dostiglo 63,42% od 67,01% odobrenog za period;
- Kod poslovnih subjekata, je dostiglo 83,86% od 90,61% odobrenog za period;
- Kod institucija je dostiglo 98,03% od 97,68% odobrenog za period.

Štaviše, sakupljanje je poraslo za 7,63% u odnosu na isti period prethodne godine.

Osim toga, treba da se pomenu i podaci iz Regulatornog ureda za vodu i otpadne vode (RUVO), gde vodosnabdevanje pokriva 82 %, a mreže za kanalizaciju/otpadnih voda pokriva 61%. Pored toga, RUVO na dan 31. decembar 2013. je izdao naredbu za tarifu usluga za vodosnabdevanje na veliko i malo. Što se tiče investicija u sektoru vodovoda i kanalizacije za izveštajni periodu, situacija je sledeća:

Investicije iz regionalnih vodovoda

- Kapitalne investicije u postojećoj vodovodnoj mreži (20,738 EUR)
- Kapitalne investicije za širenje vodovodne mreže (744, 078 EUR)
- Kapitalne investicije u postojećoj kanalizacionoj mreži (1,066 EUR)
- Kapitalne investicije za proširenje kanalizacione mreže (22,712 EUR)

Investicije od donatora

- Kapitalne investicije u postojećoj vodovodnoj mreži (1,986,098 EUR)
- Kapitalne investicije za proširenje vodovodne mreže (2,054,883 EUR)

3.2.4. Politika prevoza

Što se tiče *zakonodavnih* kretanja u oblasti prevoza tokom perioda izveštavanja, Zakon o osnivanju Agencije za vazdušne-navigacione usluge je usvojen od Skupštine Kosova 20. marta 2014. Štaviše, u

pogledu podzakonskih akata u oblasti transporta, MI i RAŽ su usvojili sledeća administrativna uputstva (AU) i uredbe:

- AU br. 10/2013 o obuka i ispit za upravnike i operatore vožnje kopnenog javnog prevoza putnika i robe CPC (23. decembar 2013);
- AU br. 05/2013 za licenciranje operatora drumskog prevoza autobusa za putnike (13. decembar 2013);
- AU br. 07/2013 o licenciranju operatera robe u drumskom saobraćaju (23. decembra 2013);
- AU br. 09/2013 o mrežnoj liniji i rasporedu međugradskog prevoza putnika (23. decembar 2013);
- AU br. 04/2013 o licenciranju uslova terminala za špediciju (29. novembar 2013);
- AU br. 08/2013 o licenciranju autobuskih stanica (23. decembar 2013);
- AU br. 11/2013 o izdavanju dozvola za redovni prelaz o međunarodnom drumskom prevozu putnika i tranzitnog pristupa preko Kosova (23. decembar 2013);
- Kodeks ponašanja br. 01/2013 za vozače autobusa i drugo osoblje (26. decembar 2013);
- Uredba br. 02/2013 o licenciranju vozača (29. oktobra 2013); i
- Uredba br. 03/2013 o metodama bezbednosti za odgovorno telo za nadgledanje bezbednosti nakon izdavanja odobrenja za bezbednost (29. oktobra 2013).

U oblasti *železničkog prevoza*, RAŽ je usvojila Odluku o usvajanju Odluke EK br. 2011/291/EU o TSI (tehničkim specifikacijama interoperabilnosti). RAŽ je takođe izdao dozvolu za stavljanje u službu lokomotiva, motornih vozova, putničkih vagona i opreme za održavanje pruga, i ponovo evidentiranje lokomotiva, manevarskih lokomotiva, motornih vozova i putničkih vagona. Pored toga, RAŽ je dostavio izveštaj sa preporukama za bezbednost kod upravnika za infrastrukturu (InfraKOS) 30. decembra 2013, kao i godišnji izveštaj o bezbednosti za 2012. godinu kod Nadzornog odbora RAŽ dana 27. septembar 2013. godine.

Vlada Kosova je izdvojila 10 miliona EUR za kapitalne investicije u železničkom sektoru za 2014, dok za funkcionisanje vozova u svim linijama izdvojeno je ukupno 1.410.959 EUR za 2014. godinu.

U pogledu kretanja u civilnom vazduhoplovstvu, gornji vazdušni prostor Kosova je otvoren 3. aprila 2014, u skladu sa sporazumom između snaga NATO na Kosovu (KFOR) i Vlade Mađarske, koja kasnije deluje kao tehničko pomagalo preko svog nacionalnog avio servis operatera, Hungarocontrol.

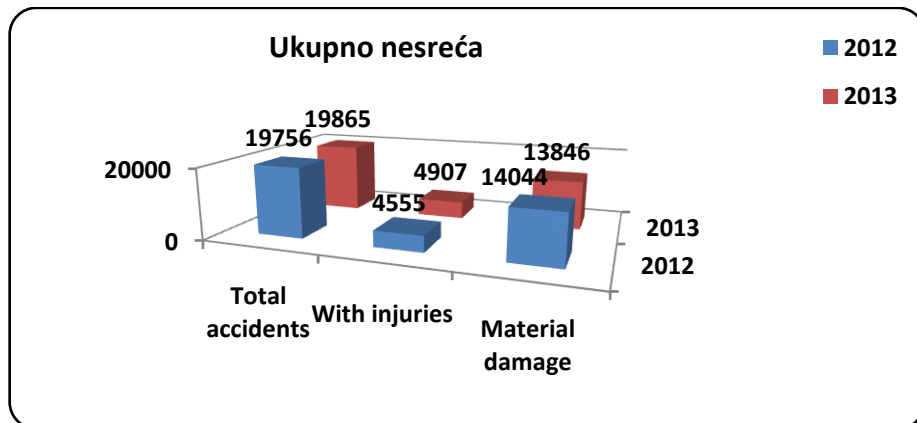
Što se tiče *regionalne i međunarodne saradnje*, tokom izveštajnog perioda, održana su dva sastanka između ACV i Agencije za vazduhoplovnu službu Kosova, Albanije, Crne Gore, Makedonije i Mađarske, u cilju unapređenja inicijative za stvaranje Zajedničke zone za pružanje usluga (ZZPU). Sastanku na visokom nivou o regionalnoj saradnji, prisustvovali su predstavnici ACV Kosova, Albanije, Bosne i Hercegovine, Bugarske, Hrvatske, Mađarske, Makedonije, Crne Gore, Srbije i Turske, kao i onih iz ICAO, ECAC i EUROCONTROL, a održan je u Makedoniji od 12-14. marta 2014. Kada je reč o operativnim aktivnostima, zajednička revizija je takođe održana između inspektora civilnog vazduhoplovstva Kosova i Albanije kako bi razmatrali sprovođenje pravnog okvira i standardnih procedura u novom terminalu na aerodrom "Adem Jashari" Limak Kosovo.

Što se tiče izgradnje kapaciteta, interni instruktori operatora i bezbednosno skeniranje za novi terminal ANP "Adem Jashari" su sertifikovani 10. septembra 2013. Pored toga, Osnovni program obuke za bezbednost i skrining operatora aerodroma na Limak-Kosovo međunarodnom aerodromu (LKIA) (20. decembar 2013) i poseban program obuke za skrining lica, kabinskog prtljaga i predatog prtljaga za skrining operatora aerodroma na LKIA (4. april 2014) odobren je od strane MUP.

S druge strane, Savet za bezbednost u drumskom saobraćaju održao je redovnu sednicu 23. decembra 2013. Što se tiče podizanja svesti za bezbednost na putevima, održano je 42 sastanka u školama, gde je distribuirano 2.000 brošura i 100.000 letaka. Štaviše, u saradnji sa Kosovskom policijom, sprovedene su

TV kampanje o bezbednosti saobraćaja na putevima, a projekat u regionu Mitrovice (uključujući i srpsku zajednicu) takođe je realizovan. Bez obzira na to, u donjem dijagramu je prikazan ukupan broj saobraćajnih nesreća za 2012. i 2013.

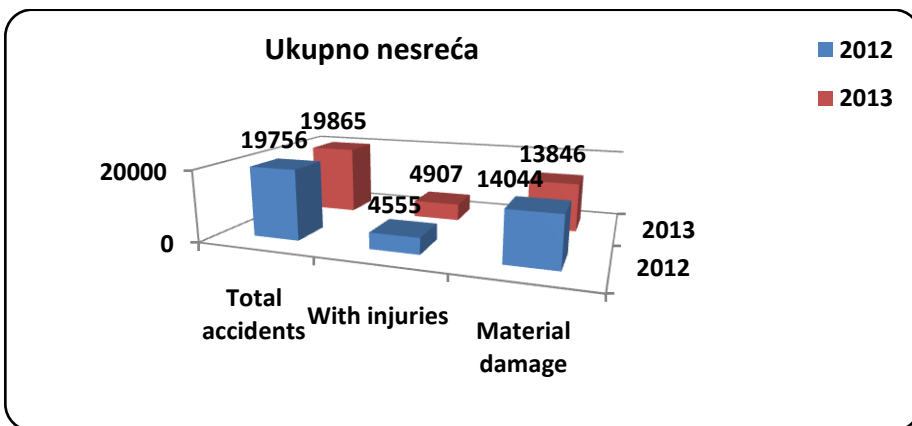
Dijagram 1: Saobraćajne nesreće u 2012. i 2013.

Kao što je prikazano na grafikonu gore, u 2013. godini došlo je do blagog porasta broja saobraćajnih nesreća sa povredama i smanjenje materijalne štete. Tabela iznad pokazuje da je u odnosu na 2012. godinu, došlo je do rasta saobraćajnih nesreća, gde je ukupan broj saobraćajnih nesreća povećan za +0,55%, broj nezgoda sa povredama je povećan za +7,73%, a broj saobraćajnih nezgoda sa materijalnim štetama je smanjen za -1,41%.

Statistike o ljudskim štetama od saobraćajnih nesreća u 2012. i 2013. je prikazan u dijagram 2.

Dijagram 2: Ljudske štete od saobraćajnih nesreća u 2012. i 2013.

Za razliku od povećanog ukupnog broja nesreća u odnosu na prošlu godinu, broj fatalnih nesreća je smanjen, iako su brojevi u poređenju sa standardima EU i dalje visoki. Gornja tabela takođe pokazuje da je broj fatalnih nesreća za 2013. je smanjen za -14,65 % u odnosu na 2012. Dalje, broj umrlih je -5.78 % manje u poređenju sa 2012, dok se broj povređenih ljudi povećao za +13,66%.

U oblasti *putne infrastrukture*, izgradnja autoputa R7 (dužine 78 km) je završen 26. novembra 2013. Što se tiče realizacije projekta R6, nakon tehničke i finansijske procene ponuda, Međuministarski upravni odbor je najavio da je konzorcijum Behtel & Enka dobio ponudu za izgradnju 60 km dužine autoputa Priština - Elez Han. Ugovor se očekuje da će uskoro biti potpisan, sa očekivanim trajanjem celog projekta od 42 meseca, podeljen u tri segmenta. Što se tiče održavanja puteva, glavni i regionalni putevi, uključujući i autoput R7, su održavani tokom izveštajnog perioda. Pored toga, 26.25 km nacionalnih i regionalnih puteva i 31 km lokalnih puteva je završeno. Što se tiče vertikalne i horizontalne signalizacije puta, 85 % projekta je završen. Štaviše, izdato je ukupno 33 licence (5 za prevoz robe, 8 za prevoz opasnih materija i 20 za prevoz putnika), kao i 1.250 odobrenja za unutrašnji prevoz.

Što se tiče regionalne i međunarodne saradnje u drumskom prevozu, MI je nastavio da učestvuje na sastancima organizovanim od strane SEETO, CIECA i CITA. S druge strane, u pogledu članstva u međunarodnim organizacijama, 16. decembra 2013, RAŽ je dobio zvaničnu najavu da se pridruži IRG - Rail (Nezavisnoj regulatornoj grupi). Osim toga, RAŽ je potpisao Memorandum o saradnji sa makedonskim kolegama 14. novembra 2013, kao i crnogorskim kolegama 28. aprila 2014.

Za *izgradnju kapaciteta* ljudstva i stručnosti, 30 upravnika špedicije je obučeno i sertifikovano CPC, 249 vozača za prevoz putnika i 391 vozača za teretni prevoz. Takođe, 202 vozača je sertifikovano i obučeno ADR sertifikatom za prevoz opasne robe i 876 vozačkih instruktora je učestvovalo na 5 radionica za ekološki prevoz. Pored toga, 5 savetnika o bezbednosti zaduženi za opasne robe su obučeni i sertifikovani 13. septembra 2013. u Zagrebu, Hrvatska.

U međuvremenu, tokom izveštajnog perioda, zvaničnici MI su prisustvovali sledećim obukama i radionicama:

- *Digitalni tahograf* (održano 4-5. decembra 2013, u Ljubljani, a prisustvovao je jedan službenik iz inspektorata);
- *Uspostavljanje inspeksijskih organa prema HRN EN ISO/17020: 2012* (održano 11-13. marta 2014, u Zagrebu, a prisustvovalo je 6 službenika MI);
- *Predstavljanje opreme za kontrolu ispuštenih gasova iz vozila, funkcionisanje i njihovo korišćenje* (održano 14 - 19. oktobra 2013, u Haldenvangu, u Nemačkoj i prisustvovala su četiri službenika MI);
- CITA Radna grupa (RG 3) o *Standardizovanim inspeksijskim ishodima - kako procenjivati* (održano 19 - 20. novembra 2013, u Berlinu, u Nemačkoj, a prisustvovala su dva službenika MI);
- Seminar o *Uspostavljanju inspeksijskih organa prema HRN EN ISO/17020: 2012* (održan 11 - 13. marta 2014, u Zagrebu, a prisustvovali su 10 službenika MI).

S druge strane, osoblje RAŽ-a je učestvovalo u sledećim obukama i radionicama:

- *Upravljanje bezbednosti železnica* (održano 5 - 8. novembra 2013, u Eskişehir, u Turskoj, a prisustvovalo je dva službenika);
- *Otvoranje železničkog tržišta* (održano 5 - 8. novembar 2013, u Beogradu, a prisustvovao je jedan službenik);
- *IPA Završna sesija* (održana 27. novembra 2013, u Beogradu, a prisustvovala su dva službenika).

Na kraju, sledećim obukama u oblasti civilnog vazduhoplovstva prisustvovalo se tokom izveštajnog perioda:

- *Optimizacija operacija avio bezbednosti* (održano 4 - 9. novembra 2013, u Rimu, a prisustvovao je jedan inspektor za bezbednost civilnog vazduhoplovstva u okviru MUP); i
- *Optimizacija operacija za bezbednost aerodroma* (održano 28. aprila - 02. maja 2014. u Ženevi, a prisustvovao je jedan inspektor za bezbednost civilnog vazduhoplovstva u okviru MUP).

3.2.5. Energija

Što se tiče kompletiranja *podzakonskih akata* u oblasti energetike, Ministarstvo za ekonomski razvoj (MER) usvojilo je AU br. 02/2013 o upotrebi i podršci proizvodnje energije iz obnovljivih izvora, 31. decembra 2013.

Štaviše, u pogledu regulatornog okvira u ovoj oblasti, Odbor regulatorne kancelarije za energetiku je usvojio tri dokumenta tokom izveštajnog perioda:

- Unutrašnja pravila na tržištu struje (27. decembar 2013);
- Plan razvoja transmisije za 2014-2023 (23. decembar 2013); i
- Izmene i dopune metodologije za nove priključke za KEK i KOSTT (24. oktobar 2013).

U pogledu *razvoja politike* u ovoj oblasti, Vlada Kosova je usvojila sledeće dokumente tokom izveštajnog perioda:

- Nacionalni akcioni plan za obnovljive izvore energije 2013 - 2020 (5. novembar 2013);
- Nacionalni akcioni plan za energetska efikasnost 2013-2015 (3. decembar 2013); i
- Strategija za energetiku Republike Kosova 2013-2022 (28. mart 2014).

Što se tiče *regionalne i međunarodne saradnje*, Sporazum o energetici između Republike Kosova i Republike Srbije, je zaključen 8. septembra 2013, dok je o njegovom tehničkom protokolu dogovoreno 10. decembra 2013. Štaviše, Operatora sistema, prenosa i tržišta električne energije Kosova (KOSTT) i Elektroprivreda Srbije (EPS) potpisali su okvirni sporazum za saradnju o pitanjima koja se odnose na operacije prenosnog sistema, 1. februara 2014. Oba sporazuma nastoji da poboljša sigurnost snabdevanja za obe strane. Štaviše, 31. marta 2014, KOSTT je primio obaveštenje iz Evropske mreže operatora prenosnog sistema za električnu energiju (ENTSO-E) o odobrenju izdavanja vrste koda Y za Kosovo, ali samo kao trgovinska zona, a ne kao regulatorna zona.

21. decembra 2013, Kosovo i Albanija potpisali su ugovor o izgradnji 400 kV interkonektivnih linija kojima povezuju svoje energetske mreže. Pripreme za ovaj projekat su započeli i ukupan projekat trebalo bi da bude završen do kraja 2015. godine.

Što se tiče procesa dekomisije (stavljanja izvan pogona) elektrane "Kosovo A", 13. novembra 2013. Vlada Kosova je usvojila Odluku (br. 04/156) za početak procesa dekomisije. Pored toga, izveštaji dekomisije za 2013. godinu su dostavljeni MER, dok je osnovana interna jedinica KEK zadužena za dekomisiju u novembru 2013. Što se tiče realizacije projekta za poboljšanje sistema gradske toplane u Prištini, linija je otvorena i toplotne cevi su postavljene u dužini od 6 km ukupne linije, tj. može se smatrati da je 50% završeno. Što se tiče novih proizvodnih kapaciteta, transakcija za novu elektranu je vršena u skladu sa odlukama Upravnog odbora projekta i Odluke vlade br. 06/167 od 22. januara 2014).

U odnosu na prenos električne energije, interkonekcije i sigurnosti snabdevanja, tokom izveštajnog perioda dva projekta su završena od strane KOSTT:

- Interkonekcija TS Lipljan na liniju L112 od 110 kV (1. septembar 2013); i
- Instaliranje dva područja za lije od 110 kV u TS Prizren 2 (26. decembar 2013).

S obzirom na unapređenje infrastrukture za distribuciju, od septembra do decembra 2013, tehnički gubici su lako opali sa 16,9% na 16,8%, u poređenju sa istim periodom u 2012. Pored toga, od septembra do decembra 2013, komercijalni gubici su smanjeni sa 21,74% na 19,98% u odnosu na isti izveštajni period. Takođe, 13. januara 2014, Memorandum o razumijevanju je potpisan između Kosovske kompanije za energetska distribuciju (KEDS) i kosovske policije za podršku i saradnju zbog terenskih radnika, uglavnom zbog njihove bezbednosti.

U okviru izveštajnog perioda, Regulatorni ured za energiju (RUE) je izdao tri ovlašćenja:

- Ovlašćenje za preduzeće "Kelkos -Energy" za izgradnju novih hidro - električnih proizvodnih kapaciteta: HE Lumebardhi II, sa kapacitetom od 5.5 MV, u opštini Dečane (24. oktobar 2013);
- Ovlašćenje za preduzeće "Eurokos J. H." za izgradnju novih hidro-električnih proizvodnih kapaciteta: HE Brod II i Restelica I i II, sa snagom od 3,89 M i 2,28 MV, u opštini Dragaš (24. oktobar 2013); i
- Ovlašćenje za preduzeće "Hidro - Line" za izgradnju novih hidro - električnih proizvodnih kapaciteta: HE Albaniku 3, sa snagom od 4,3 MV, u opštini Mitrovica (24. oktobar 2013).

U oblasti **nuklearne bezbednosti i zaštite od zračenja**, Kosovska agencija za zaštitu od zračenja i nuklearnu bezbednost (KAZZNB) je identifikovala i izolovala dva radioaktivna izvora u Kosovom Polju unutar dvorišta kompanije "Rec-Kos". Dana 7. novembra 2013, KAZZNB i Belgijski institut za radioaktivne elemente su potpisali sporazum u okviru belgijske pomoći da se poboljša bezbednost nuklearnih objekata u zemljama Istočne i Centralne Evrope. Osim toga, KAZZNB je instalirao program za nadgledanje lične dosimetrije, i sve informacije za osoblje koje radi u blizini izvora zračenja i opremu koja proizvodi jonizirano zračenje biće ubačene u program za nadgledanje.

Pored toga, KAZZNB je izdao sledeće licence:

- 11 licenci izdatih kompaniji Era MED za uvoz i prevoz radioaktivnih izvora (Protokol br. 1376) (3. januara 2014 i 27. mart 2014);
- 2 licence izdate za APAVE Kosovo, jedna za korišćenje radioaktivnih izvora i jedna za uvoz - prevoz (15. novembar 2013) i
- 1 licenca za Kosovsku energetska korporaciju za dislokaciju radioaktivnih izvora (11. marta 2014).

Što se tiče *institucionalnih kapaciteta* u ovoj oblasti, tokom izveštajnog perioda KAZZNB je zaposlila tri radnika. Pored toga, zaposleni su prisustvovali sledećim obukama i studijskim posetama:

- *Materijali koji se odnosi na zaštitu zdravlja ljudi* (studijska poseta jednog službenika, 20-24. januara 2014, na Nacionalnom institutu Univerziteta Ferara za nuklearnu fiziku, u Italiji);
- *Otkrivanje aktivnosti radijacije na granici*, (e-zvaničnik, 18-19. decembar 2013, u Crnoj Gori);
- *Osnove strateške kontrole trgovine, kontrole izvoza i programa srodnih graničnih bezbednosnih pitanja* (studijske posete jednog službenika 17-21. marta 2014, u Hrvatskoj);
- *Funkcionisanje javne uprave* (5-6. marta 2014, u Prištini, prisustvovala su dva službenika); i *Izvršenje dozimetrijskog sistema kontrole i predstavljanje novog softvera za upravljanje dozimetrijskih podataka* (24-25. mart 2014, u Prištini, prisustvovalo tri službenika).

3.2.6. Informaciono društvo i mediji

U pogledu kompletiranja i usklađivanja *podzakonske regulative* sa zahtevima Zakona o elektronskim komunikacijama, Regulatorni organ za elektronske i poštanske komunikacije (RAEPC) je usvojio sledeće uredbe tokom izveštajnog perioda:

- Uredba br. 043/B/13 o kvalitetu usluga elektronskih komunikacija (9. decembar 2013);
- Uredba br. 054/B/13 o korišćenju elektronskih komunikacionih resursa - radio-frekvencija (31. decembar 2013);
- Uredba o opštem odobravanju (4. februar 2014);
- Uredba br. 004/B/14 o standardnom kvalitetu univerzalnih poštanskih usluga (24. februar 2014); i
- Uredba br. 012/B/14 o odvojenom računovodstvu (1. april 2014).

Pored toga, tokom izveštajnog perioda, RAEPC je uskladio sledeće uredbe sa zahtevima Zakona o elektronskim komunikacijama:

- Uredba o pravima za način i zajedničko korišćenje infrastrukture;
- Uredba o raščlanjenoj lokalnoj petlji;
- Uredba o obezbeđivanju pristupa;
- Uredba o međupovezivanju;
- Revizija licenci mobilnih operatora mreža;
- Uredba o radu Internet Exchange Point - KOSIX;
- Uredba o periodičnim statističkim podacima o učesnicima na tržištu za pružanje elektronskih mreža i/ili usluga;
- Uredba o radio amaterizmu;
- Uredba o radio opremi bez potrebe za ličnu dozvolu za korišćenje;
- Uredba o vršenim inspekcijama od strane vlasti;
- Uredba o registraciji pretplatnika; i
- Uredba o javnim konsultacijama.

Što se tiče sprovođenja eks-ante obaveza, RAEPC je izricao eks-ante obaveze za PTK za 7 tržišta. Slično, RAEPC je završio proces analize tržišta iznajmljenih linija (3 tržišta) i nije našao SMP na tim tržištima. Zato, odluka odbora br. 378 (Ref. br. 022/B/13), RAEPC povukao pomoći za PTK. Osim toga, RAEPC je organizovao prvu aukciju za dodelu prava korišćenja frekvencijskih pojasa za širokopojasne servise (BWA) u pojasevima 3400-3800 MHz, sa najvišim ponuđačem koji je osvojio prava na pojaseve otvorene frekvencije (iz pojasa 3600-3800 MHz odobreno je 20 MHz od RAEPC, za ukupnu vrednost od 110,200.00 EUR).

Što se tiče *regionalne saradnje*, RAEPC je potpisao tehničke ugovore za usklađivanje uslova o načelima korišćenja radio-frekvencija u pojasevima 900 MHz i 1800 MHz iz mrežnih operatora u pograničnoj zoni sa Nacionalnim regulatornim organima Crne Gore, Albanije i Makedonije. RAEPC je takođe sprovodio studijsku posetu crnogorskim i hrvatskim srodnim institucijama u vezi uspostavljanja efikasne jedinice za reagovanje prilikom vanredne situacije u RAEPC.

Što se tiče *institucionalnih kapaciteta* u oblasti audiovizuelne politike, tri člana Nezavisne komisije za medije (NKM) su imenovana od strane Skupštine Kosova 19. marta 2014, a još jedan je imenovan od strane Skupštine Kosova 11. aprila 2014. Štaviše, NKM je zaposlila dva službenika u Izvršnoj upravi. Na kraju, osoblje NKM je prisustvovalo sledećim obukama tokom perioda izveštavanja:

- *Na jednoj obuci na ICT - Nadogradnja softvera za monitorisanje: JOLIX* (13-16. novembar 2013, u Nemačkoj, prisustvovao 1 službenik);
- *Usklađivanje zakonodavstva sa pravnim tekovinama* (25 -28. marta 2014, u Istanbulu, prisustvovalo 5 službenika);
- *Primena novih finansijskih uredbi, finansijskog upravljanja i kontrole.* Dva zvaničnika su učestvovala u obuci, 21 - 24. februara 2014, u Istanbulu, u Turskoj.

S druge strane, osoblje RAEPC je prisustvovalo sledećim obukama, studijskim posetama i konferenciji tokom izveštajnog perioda:

- Obuka za TETRA usluge (19-21. marta 2014, u Badenu, u Nemačkoj, prisustvovala su 4 službenika);
- 2014 FTTH konferencija (17-21 februara 2014, u Stokholmu, prisustvovao 1 službenik);
- 24-ti Forum asocijacije evropskih IXP (16-18. marta 2014, u Lidsu, Velika Britanija, u kojem su prisustvovala 2 službenika);
- Konferencija o Profitabilnim inovacijama na dinamičnom digitalnom Evroazijskom tržištu (25-26. marta 2014, u Istanbulu, prisustvovala 4 službenika);
- Studijska poseta letonske srodne institucije (3-7. februara 2014, u Rigi, prisustvovala 2 službenika);
- Obuka o GIS (27. avgust - 29. septembar 2013, u Prištini, prisustvovala 2 službenika);

- Radionica o *Troškovima trenutne i nove politike* (23-25. septembra 2013, u Skadru, Albanija, prisustvovala 4 službenika);
- Obuka o *Praktičnim merama i upravljanju spektrom* (24-25. oktobra 2013, u Badenu, u Nemačkoj, prisustvovala 3 službenika);
- *Godišnji forum predsednika 2013. Koliko smo globalni?* (15. novembar 2013, u Bledu, u Sloveniji, prisustvovala 2 službenika);
- Obuka o *Unutrašnjoj kontroli, reviziji ljudskih resursa, logistici, imovini, arhivi, javnim nabaokama i budžetu* (15-18. novembra 2013, u Ohridu, u Makedoniji, prisustvovala 6 službenika);
- Obuka o *Pravima konkurencije u Uredbi o telekomunikacijama* (27-28. novembra 2013, u Briselu, prisustvovao 1 službenik)
- ITU Preporuka - R P.1564 - 1812 (5-12. decembra 2013, u Lihenau, Nemačka, prisustvovala 3 službenika);
- Radionica *Poštanske pošiljke Post-Expo 2013* (1-3. oktobra 2013, u Beču, prisustvovala 2 službenika);
- Međunarodna konferencija INFOFEST (30. septembar -1. oktobar, u Budvi, u Crnoj Gori, kojoj su prisustvovala 3 službenika);
- *Forum EUR - 23 - X* (27-30. oktobra 2013, u Helsinkiju, prisustvovala 2 službenika);
- Obuka o *Uredbi o informacionoj tehnologiji* (4-7. novembra 2013, u Istanbulu, prisustvovala 2 službenika);
- Radionica o primeni obaveza PTK/ICT kontrola cena prema FDC (19-21. oktobar 2013, u Draču, Albanija, prisustvovao 1 službenik); i
- Forum projekta Evropske komisije za nadgledanje elektronske komunikacije i usluga informacionog društva u zemljama proširenja (30-31. oktobar 2013, u Budvi, u Crnoj Gori, prisustvovala 2 službenika).

3.2.7. Finansijska kontrola

Što se tiče *zakonodavnih kretanja* u oblasti **interne revizije i finansijskog upravljanja** i kontrole, Uredba br. 02/2013 o upravljanju nefinansijskih sredstava od strane budžetskih organizacija je usvojena 18. novembra 2013, i Uredba br. 03/2013 o Godišnjim finansijskim izveštajima budžetskih organizacija je usvojena 31. decembra 2013. O institucionalnim kapacitetima, na osnovu Zakona o upravljanju javnim finansijama i odgovornosti osnovana je Centralna jedinica za harmonizaciju (CJH) u Ministarstvu finansija kao jedinica koja direktno izveštava ministru finansija. CJH se sastoji od dve jedinice, a to su: centralna jedinica za harmonizaciju za finansijsko upravljanje i kontrolu (CJH - FUK) i centralna jedinica za harmonizaciju za internu reviziju (CJH- IR). Štaviše, strateški plan i godišnji plan za Centralnu jedinicu za harmonizaciju za internu reviziju je usvojen 31. oktobra 2013. Takođe, usvojen je i godišnji plan centralne jedinice za harmonizaciju za finansijsko upravljanje i kontrolu. Takođe su pripremljeni i opisi poslova za osoblje CJH - FUK.

Za sprovođenje finansijskog upravljanja i kontrole (FUK) i interne revizije (IR) funkcija u javnom sektoru, primljeno je 249 izveštaja od jedinica interne revizije (JIR) u izveštajnom periodu i ona je sprovela kvalitetan program procene u četiri jedinice za internu reviziju. Godišnji izveštaj o finansijskom upravljanju i kontroli i godišnji izveštaj 2013. o funkcionisanju sistema interne revizije su usvojeni. CJH - FUK je razmatrala i distribuirala upitnik za samoocenjivanje. Do izveštajnog perioda, 58 od 4 budžetskih organizacija su odgovorili na upitnike. Sprovođenje FUK za pilot budžetske organizacije je počelo u opštini Priština, Ministarstvu obrazovanja, nauke i tehnologije i Ministarstvu kulture, omladine i sporta.

O razvoju kapaciteta za kontrolu finansijskog upravljanja i interne revizije, 79 učesnika je pohađalo obuku o sistemu interne kontrole i upravljanja ljudskim resursima, 105 finansijskih službenika za 5 ključnih elemenata COSO za FUK i 14 učesnika je prisustvovalo programa obuke za trenere. Štaviše, 85 internih revizora učestvovalo je u strateškoj i godišnjoj obuci planiranja. Centralna jedinica za usklađivanje unutrašnje revizije (CJUUR) je nastavila obuku internih revizora u programu za

međunarodnu sertifikaciju. Postoje 74 interna revizora koji pohađaju obuku i program sertifikacije i trajeće do septembra 2014. Predavanja su se sastojala od četiri različita modula:

- Finansijsko izveštavanje i računovodstvo u javnom sektoru (deset radnih dana);
- Upravljanje i kontrola (deset radnih dana);
- Interna revizija (deset radnih dana); i
- Nacionalni/Zakoni (pet radnih dana).

U oblasti interne revizije, zaposleno je pet internih revizora u toku perioda izveštavanja.

Što se tiče **eksterne revizije**, Kancelarija generalnog revizora (KGR) je odobrila o godišnji revizorski izveštaj na osnovu 108 izveštaja revizora. Ona je ažurirala smernice za kvalitetni pregled. KGR je vršila reviziju donatorskih sredstava DANIDA koji podržavaju realizaciju programa u oblasti poljoprivrede. Takođe, 11 upravnika su sertifikovani kao upravnici kvaliteta iz austrijskog instituta "QUALITY AUSTRIA". Priprema obaveznih revizija regularnosti za godinu 2013. je počela u septembru 2013. za sve budžetske organizacije. Ukupno 118 revizorskih izveštaja će biti pripremljeno do kraja juna 2014.

O *međunarodnoj saradnji*, osoblje generalnog revizora je prisustvovalo nizu konferencija između septembra 2013. i aprila 2014, uključujući i konferenciju sa vrhovnim revizorskim institucijama Evrope; Naučni skup sa državnom vrhovnom revizijom Albanije; i radna poseta Kini za razmenu iskustava iz izrade programa sertifikacije za regularnost revizora u javnom sektoru.

Što se tiče *kapaciteta* Kancelarije spoljnog revizora, 4 službenika su zaposlena što ukupno čini 146 zaposlenih. Trenutno, KGR ima 28 licenciranih revizora i 36 sertifikovanih računovođa. Revizori su prisustvovali obuci iz raznih oblasti kvaliteta revizije.

3.2.8. Statistika

Statističke publikacije i izveštaji objavljeni tokom ovog perioda izveštavanja su navedeni u nastavku.

U oblasti statistike **nacionalnih računa**:

- Bruto domaći proizvod (BDP) po rashodnom pristupu za referentnu godinu 2012, tekućim i konstantnim cenama;
- Bruto domaći proizvod (BDP) po proizvodnom pristupu za referentnu godine 2012, tekućim i konstantnim cenama;

U oblasti statistike o **inflaciji**:

- 5-mesečno izdanje statistike inflacija (CPI), i 4 -tromesečne statistike inflacije na indeks uvoznih cena (IPI) i indeks proizvođačkih cena (PPI); 1-tromesečni indeks građevinarskih cena;
- 6 izdanja statistike spoljne trgovine (FTS), uključujući energetske bilans za drugi, treći i četvrti kvartal 2013. godine.

U oblasti **socijalne statistike**, 9 izdanja su vršena koja se sastoje od:

- Rezultata Ankete o radnoj snazi na Kosovu 2013,
- Studija o novčanim pošiljkama na Kosovu,
- Atlas popisa na Kosovu i Projekcije stanovništva Kosova 2011-2061;
- Statistički izveštaj o "kosovskoj migraciji" objavljen po prvi put u aprilu ove godine. On obuhvata period 1969-2011.
- Statistika socijalne zaštite za 2013;
- Statistike za obdaništa i predškolsko obrazovanje za 2012-2013. godinu;
- Anketa o višestrukim grupnim pokazateljima 2013-2014 ; Anketa za razvoj zdravstva;
- Razvoj pilot ankete o prihodima i uslovima života (SILC) domaćinstva u anketi za budžet domaćinstava.

U oblasti **statistike poljoprivrede**, sledeća izdanja su obavljena:

- Kvartalni indeks cena prinosa i cene u poljoprivredi, K3 i K4 2013;
- Kvartalni indeks cena unosa i cene u poljoprivredi, K3 i K4 2013;
- Ekonomski računi za poljoprivredu 2010-2012;
- Godišnji indeks cena prinosa i cene u poljoprivredi 2005-2013;
- Godišnji indeks cena unosa i cene u poljoprivredi 2005-2013
- Ankete o industrijskom otpadu za 2012 i ankete o komunalnom otpadu za 2012;

Takođe, objavljene su statistike o korupciji i kriminalu vezane za preduzeća na Kosovu 2013. (projekat podržan od strane UNDOC).

Što se tiče razvoja **poslovne statistike** u skladu sa potrebama Kosova i standarda EUROSTAT, prenos klasifikacije privrednih delatnosti iz NACE Rev.1 na NACE Rev 2 je u toku. U poslednjem kvartalu 2013, konačni podaci su prikupljeni na terenu. Odluka za stvaranje saveta stručnjaka za sprovođenje NACE Rev 2 je odobrena od Vlade 30. januara 2014. Kao što je predviđeno u uredbi, Savet je imenovao predsedavajućeg i radne grupe za nadgledanje realizacije NACE Rev 2.

Pripremljeni su statistički izveštaji o privrednim preduzećima na Kosovu za K1, K2, K3 i K4 2013. Prenos statistike za III i IV kvartal 2013. i statistike o hotelima na Kosovu za treći i četvrti kvartal 2013. su sastavljene.

Na pripremama za poljoprivredni popis (PP), sledeći dokumenti su izrađeni i aktivnosti sprovedene:

- Plan aktivnosti za PP je pregledan i prilagođen za PP 2014;
- Upitnici za PP na albanskom i engleskom jeziku;
- Smernice za sprovođenje registracije na albanskom i engleskom jeziku;
- Materijal za obuku za evidenciju, kontrolisanje i nadgledanje;
- Vodič za logistiku, priručnik registracija opštinskih odbora i prateća dokumentacija u vezi sa organizacijom operativnog plana i plana za zapošljavanje;
- Okvir poljoprivrednih gazdinstava na Kosovu;
- Komunikaciona strategija i druga potrebna dokumentacija za komunikaciju i podizanje svesti, ključne poruke i najčešća postavljena pitanja u vezi PP;
- Završen logo i slogan za poljoprivredni popis;
- Grafikoni i etikete domaćinstava na upitniku;
- Mapa popisivanja;
- Projektni zadatak je pripremljen za javne medije i kampanje.

Što se tiče *razvoja kapaciteta* i obuke, propis o unutrašnjoj reorganizaciji Agencije za statistiku je u potpunosti sproveden. Odeljenje za politiku, planiranje, koordinaciju i komunikacije je postalo funkcionalno i sastoji se od tri službenika. Za bolju koordinaciju i nadzor rada na terenu statističkog sistema, regionalne kancelarije su integrisane u jedno jedino odeljenje za ankete i registraciju.

Osim toga, službenici KAS su išli na seminare, radionice i studentske posete u trajanju od 1 do 10 dana, gde je učestvovao 51 službenik u roku od septembra 2013 - aprila 2014.

3.3. Pravda, sloboda i bezbednost

3.3.1. Vize, upravljanje granicom, azil i migracije

Upravljanje granicom

Nakon usvajanja novih zakona o upravljanju granicom, kosovski organi usmereni su ka izradi *podzakonskih akata* koji proističu iz ovih zakona. Sledeća AU i priručnik koji proizilaze iz Zakona o saradnji između organa koji su uključeni u IUG su usvojeni:

- AU o saradnji između organa uključenih u integrisano upravljanje granicom, usvojeno 21. oktobra 2013;
- AU o međuağencijskoj saradnji kosovskih carina, usvojeno 13. novembra 2013;
- AU o međuağencijskoj saradnji u Kosovskoj policiji, usvojeno 8. oktobra 2013;
- Uredba AHV o međuağencijskoj saradnji, usvojena 26. novembra 2013; i
- Priručnik za komunikaciju, 26. februar 2014.

Sa druge strane, sledeća izmenjena i dopunjena AU koja proizilaze iz Zakona o graničnoj kontroli i nadzoru su usvojena:

- AU o pravilima o lokalnom pograničnom saobraćaju i lokalnoj dozvoli za pogranični saobraćaj, usvojeno 7. novembra 2013;
- AU o funkcionisanju, zadacima i odgovornostima Nacionalnog centra za upravljanje granicom, usvojeno 21. oktobra 2013;
- AU o obeležavanju granične linije, usvojeno 21. oktobra 2013;
- AU o obliku, sadržaju i mestu postavljanja upozorenja i pisanih znakova na graničnim prelazima i zonama graničnog prelaza, usvojeno 21. oktobra 2013;
- AU o izgradnji objekata unutar zone graničnog prelaza, usvojeno 21. oktobra 2013;
- AU o utvrđivanju i kategorizaciji graničnih prelaza, usvojeno 21. oktobra 2013;
- AU o zabrani, ograničenju ili uslovljavanju određenih aktivnosti duž državne granične linije, usvojeno 1. novembra 2013; i
- AU o graničnim incidentima, usvojeno 21. oktobra 2013.

Sledeći izmenjeni i dopunjeni SOP su usvojeni (u skladu sa novim Zakonom o graničnoj kontroli i nadzoru i Zakonom o saradnji između organa uključenih u integrisano upravljanje granicom):

- SOP o zajedničkoj proceni rizika;
- SOP o zajedničkim aktivnostima organa uključenih u IUG;
- SOP o zajedničkom korišćenju opreme;
- SOP o profilisanju na graničnom prelazu;
- SOP o drugoj liniji kontrole;
- SOP o prvom službeniku za rad na predmetu; i
- Priručnik o komunikaciji između agencija.

Etički kodeks za službenike koji su uključeni u IUG je usvojen 11. oktobra 2013. Obuke o ovom kodeksu su sprovedene na svim graničnim prelazima, carinskim službama i regionalnim upravama KP. Ovim modulima obuke je prisustvovao 571 granični službenik (službenici CK, KP i AHV).

Na nivou *političkog okvira* u oblasti IUG, Nacionalna strategija i Akcioni plan Republike Kosova o integrisanom upravljanju granicom su razmatrani, i nova Strategija i AP 2013 - 2018 koje je Vlada usvojila 11. oktobra 2013. Obuhvata ključne elemente, kao što su granična kontrola, prevencija kriminala, model četiri stubova, izgradnju kapaciteta itd.

O bilateralnim sporazumima u ovoj oblasti, sledeći sporazumi sa Crnom Gorom su zaključeni 26. marta 2014:

- Memorandum o razumevanju o saradnji granične policije;

- Memorandum o razumevanju o novom graničnom prelazu Kučište - Kutlovi;
- Memorandum o razumevanju o zajedničkom saobraćaju na graničnom prelazu Kula - Savina Voda;
- Memorandum o razumevanju o lokalnom pograničnom prometu;
- Protokol o zajedničkom patroliranju preko granice;
- Protokol o redovnim sastancima na svim nivoima.

Za demarkaciju granice sa Crnom Gorom, nacionalne komisije su usklađivale 70 km granične linije, a ostalo je samo 9 km da bude usklađeno. Pored toga, aktivnosti radnih grupa su usklađene na opisu državne granice i razgraničenju usklađenog dela granične linije na topografskim kartama 1: 25000. Do sledećeg sastanka, komisije će završiti oblik i veličinu graničnih znakova. Granični znaci će biti stavljani na tri strane granica Kosova i to sa Crnom Gorom i Albanijom. Ceo proces demarkacije se očekuje da bude završena do juna 2014.

Što se tiče rada Nacionalnog centra za upravljanje granicom, u septembru 2013. ovaj centar je uspostavio svoju Službu za upravljanje rizicima praćenu potrebnim softverom za zajedničku analizu rizika, kao što su: COGNOS, ASYCUDA (Carine), BMS i AHV baze podataka. NCUG je prosledio 26 zahteva za CCTV materijal u poslednjem kvartalu 2013. i 10 ostalih zahteva u prvom kvartalu 2014. od graničnih organa i drugih zainteresovanih strana, kao što su EULEX, državno tužilaštvo, Kosovska obaveštajna agencija, Inspektorat Kosovske policije i Jedinica za profesionalne standarde carine Kosova.

U poslednjem kvartalu 2013, Centar je poslao 15 poverljivih razgovora relevantnim stranama, dok u 2014. je to uradio u 58 slučajeva. Tokom 2014, Centar je primio 11 povratnih informacija od uključenih organa. Konačno, tokom perioda izveštavanja, Centar je vršio 166 razmena informacija.

Što se tiče zaštite ličnih podataka, klasifikacija i uništavanje podataka je redovno vršena i u skladu sa Zakonom za zaštitu ličnih podataka. MUP/NCUG i Limak Kosovo međunarodni aerodrom DD, potpisali su Memorandum o razumevanju o saradnji u oblasti nadgledanja bezbednosnih kamera u aerodromskim zonama, 18. februara 2014.

Za jačanje kapaciteta, još jedna velika dimenzija na kojima su agencije IUG nastavile da fokusiraju svoje napore u toku izveštajnog perioda je obuka. Tokom ovog perioda, 368 carinskih službenika je pohađalo različite programe obuke o relevantnim oblastima, uključujući korišćenje opreme za detekciju, otkrivanje droge, identifikaciju falsifikovanog dokumenta itd. Tokom izveštajnog perioda, 646 službenika granične policije i 43 službenika AVH su prošla različite programe obuke relevantnih sa njihovom oblašću rada.

U cilju povećanja efikasnosti na granici, Carina Kosova je prošla kroz proces reformi i od januara 2014. ova agencija je decentralizovala svoje strukture. Jedna od novina je osnivanje sedam (7) Carinskih odeljenja, čiji zaposleni će biti uglavnom raspoređeni na graničnim prelazima i po carinskim kancelarijama. Povećano prisustvo na graničnim prelazima omogućava efikasniju borbu protiv ilegalnih aktivnosti, kao što su trgovina narkoticima, oružjem, municijom i sl.

Januara 2014, Memorandum o razumevanju između Carina i Poreske administracije Kosova je potpisan sa ciljem da koordinira ljudske resurse u oblasti zajedničkih istraga o porezima i carina.

Što se ujedinenja metoda izveštavanja, agencije IUG-a, u septembru 2013. su izradili jedinstveni šablon izveštavanja (jedinstveno izveštavanje), zajednički mesečni izveštaj izrađen od tri agencije IUG.

Takođe je došlo do značajnog napretka tokom izveštajnog perioda u odnosu na operativne planove i izvršene su zajedničke operacije, kao i na proceni rizika (vidi u nastavku tabele 33 do 40).

Tabela 33: Statistika o redovnim procenama rizika IUG sprovedenih tokom izveštajnog perioda

Kategorije procene	K4 2013	K1 2014
Ukupno IUG		
Dvogodišnja	1	/
Godišnja	1	/
Lokalni nivo		
Nedeljna	348	352
Mesečna	/	/
Kvartalna	/	/
Regionalni nivo		
Nedeljna	48	52
Mesečna	12	12
Kvartalna	4	4

Tabela 34: Statistika o ad hoc procenama rizika IUG vršenih u toku izveštajnog perioda

Kategorije procene	K4 2013	K1 2014
Regionalni nivo	5	7
Centralni nivo	1	2
Ukupno	6	9

Tabela 35: Statistika o vršenim operacijama IUG od strane Kosovske policije u toku izveštajnog perioda

Vršeno od (KP odeljenja/jedinice)	K4 2013	K1 2014
Operativa	7	7
Odeljenje za migraciju i strance	/	/
Istražna jedinica	2	2
Aerodrom	2	0
Regionalna uprava Istok	17	11
Regionalna uprava Zapad	4	10
Regionalna uprava Sever	14	11
UKUPNO	46	41

Tabela 36: Statistika o vršenim operacijama od strane agencija IUG u toku izveštajnog perioda

Vršeno od (KP odeljenja/jedinice)	K4 2013	K1 2014
Carina Kosova i PK Jedinica za brzo reagovanje	8	03
Specijalna jedinica KP i Jedinica K9	8	5
SP/Ostali jedinice	7	-
AHV	-	-
UKUPNO	23	8

Tabela 37: Statistika o graničnoj kontroli aktivnosti vršenih na svim graničnim prelazima tokom izveštajnog perioda

Kategorije kontrola	Broj kontrola	
	K4 2013	K1 2014
Lica	2,668,248	2,610,638
Vozila	888,754	868,074
Avioni	2,950	2,462
Vozovi	552	500

Tabela 38: Statistika za pritvorena-uhapšena lica na graničnim prelazima i graničnim linijama tokom izveštajnog perioda

Kategorije	Broj osoba	
	K4 2013	K1 2014
Uhapšeni zbog različitih krivičnih dela	283	250
Uhapšeni na osnovu nacionalnih naloga	104	79
Uhapšeni na osnovu međunarodnih naloga	1	05
Pritvoreni	51	36

Tabela 39: Statistika o aktivnostima tokom kontrole druge granične linije vršenih na svim graničnim prelazima tokom izveštajnog perioda

Kategorije kontrole	Broj kontrola	
	K4 2013	K1 2014
Lica	6314	6456
Vozila	6175	5866
Dokumenta	4528	4706

Tabela 40: Statistika o pokrenutom prekograničnom kriminalu tokom izveštajnog perioda

Kategorije pokrenutih slučajeva	Broj slučajeva	
	K4 2013	K1 2014
Krivična dela	263	222
Mali prekršaji	387	330

U smislu primene i sprovođenja na terenu IUG sporazuma sa Srbijom, sprovođenje druge faze, izgradnja trajnih objekata za šest GP IUG, je u toku. Izvođač radova kojeg ga angažovala Evropska komisija je u procesu pripreme za projektiranje stalnih objekata i potrebne infrastrukture. Projekat finansiran od EU za izgradnju trajnog GP IUG će početi početkom 2015, na tačkama IUG na osnovu dogovorenih koordinata u šest graničnih prelaza između Kosova i Srbije, koje služe kao referentne tačke za izradu stalnih objekata.

Agencije Kosova za IUG su preduzela sve neophodne mere kako bi razmenili informacije kroz upotrebu uspostavljene regionalne inicijative EU za sistematsko elektronsku razmenu podataka (SEED). Od 25. novembra 2013, Carina Kosova je redovno razmenjivalo podatke putem SEED sa srpskom carinom.

Što se tiče saradnje sa FRONTEX, u novembru 2013, visoka delegacija FRONTEX posetila je jedinicu za procenu rizika i analizu. Ova delegacija izrazila je interesovanje FRONTEX za saradnju sa Kosovom u razmeni informacija kao i u organizovanju izgradnje kapaciteta događaja. Pored toga, granična policija i FRONTEX su se dogovorili da će jedinica za procenu rizika i analizu poslati redovne mesečne, kvartalne i godišnje izveštaje FRONTEX ubuduće. Osim toga, na poziv FRONTEX, granična policija je prisustvovala na tri sastanka organizovanim u Austriji i Poljskoj. Granična policija je takođe dobila poziv da učestvuje na sastanku u Poljskoj, u aprilu 2014, sa ciljem razmatranja sadržaja nacrtu godišnje analize rizika za Zapadni Balkan 2014. Takođe, u junu 2014, FRONTEX organizuje jednonedeljnu obuku gde će prisustvovati i granična policija.

Politika viza

Dana 10. aprila 2014, MIP je usvojio AU o postupcima za izdavanje viza za strance od strane diplomatske misije i konzulata Republike Kosovo.

U pogledu potrebnih tehničkih priprema za sprovođenje viznog režima prema trećim zemljama, kosovski informacioni sistem viza je već u funkciji u Opštim konzulatima Republike Kosovo u Istanbulu i Tirani, a

od septembra 2013. sistem je funkcionalan takođe i u 6 graničnih prelaza. Do sada, izdato je 530 viza strancima koji podležu viznom režimu Kosova.

U cilju poboljšanja kapaciteta u izdavanju i prosleđivanju viza, MIP ima jedan intenzivni program za jačanje kapaciteta koji se realizuje od osnivanja KVIS. Više od 150 službenika kosovskih institucija je prisustvovalo ovim obukama.

Tabela 41: Lista kosovskih službenika obučeni za vizni informacioni sistem tokom perioda izveštavanja

Datum	Institucija	Broj zvaničnika
9. oktobar 2013.	GP: Kula, Elez Han, Vrmica i aerodrom	23
10. oktobar 2013.	DDAM i GP: Jarinje, Merdare, Bela zemlja	19
26. oktobar 2013.	GP: Kula, Elez Han, Vrmica and aerodrom	21
27. oktobar 2013.	MIP, MUP EULEX, GP MERDARE	18
4. decembar 2013.	Policijski službenici	24
9-15. decembar 2013.	Službenici diplomatskih misija	35

Azil i migracija

Tokom izveštajnog perioda, zabeležen je očigledan napredak u oblasti azila i migracija. *Pravni* okvir je i dalje poboljšan usvajanjem sledećih podzakonskih akata koji se odnos na pitanja azila i stranaca:

- AU o uslovima i postupcima za izdavanje viza na graničnom prelazu (26. novembar 2013);
- AU o postupcima i standardima za prijem i početni tretman azilanata (7. novembar 2013);
- AU o postupcima i standardima za donošenje odluke u postupku azila (7. novembar 2013);
- AU o odbijanju ulaska u Republiku Kosovo (29. novembar 2013);
- AU o primeni kaznenih mera koje proizilaze iz Zakona o strancima (12. decembar 2013);
- AU o uslovima i postupcima za produženje vize (26. novembar 2013);
- AU o postupku izdavanja dozvola za boravak strancima i sertifikat za obaveštenje o radu (4. aprila 2014); i
- AU o putnim ispravama za strance (4. april 2014).

Na strateškom nivou, Strategija za migracije i AP 2013-2017, kao i revidirana Strategija za reintegraciju repatriраних osoba i AP 2013 - 2017, usvojeni su u oktobru 2013. Obe sadrže jasne pokazatelje za merenje sprovođenja i redovno se prate od odgovarajućih organa MUP.

Do kraja 2013, Kosovo je pripremiло svoj prvi državni profil migracije. To je sveobuhvatan dokument koji sadrži informacije o različitim dimenzijama migracije, uključujući i društveno - ekonomski aspekt, uticaj migracija i migracionih politika. Pripremljen je u tesnoj saradnji sa projektom pomoći Evropske komisije, UNHCR i Međunarodnog organizacijom za migracije (IOM). Proces pripremanja 2013. migracionog profila je još u toku.

Osim toga, kako bi se dobila jasnija slika o stanju stvari sporazumima o readmisiji, u novembru 2013. MUP je sačinio izveštaj o ovoj oblasti. To obuhvata potpisane sporazume o readmisiji od 2009. i pripremljena je na osnovu ubačenih informacija iz obe strane potpisnica svakog sporazuma.

Jedno od pitanja kome su vlasti posvetili posebnu pažnju je saradnja sa zemljama članica EU i drugim međunarodnim zainteresovanim stranama o pitanjima readmisije i azila. U aprilu 2014, Kosovo je zaključilo sporazum o readmisiji sa Italijom, dok u novembru 2013. MUP/DDAM su potpisali Memorandum o razumevanju sa Kancelarijom mađarske za migracije i državljanstvo. U decembru 2013. potpisan je Memorandum o razumevanju sa UNHCR u cilju jačanja saradnje za olakšavanje pristupa međunarodnoj zaštiti i postupka azila osobama kojima je potrebna.

Osim toga, u oktobru 2013, MUP je dostavio dokument u EASO navodeći glavne teme koje podrška EASO bi trebalo da se fokusira kada se pruža asistencija kosovskim organima, uključujući tumačenje, primene Zakona o azilu, tehnike intervjuisanja i postupka zajedničkog azila. U međuvremenu, u decembru 2013, Kosovo je učestvovalo u MARRI konferenciji o sprečavanju ilegalne migracije i dobrovoljnog povratka neregularnih migranata, uspostavljajući na ovaj način operativnu saradnju sa ovom regionalnom inicijativom.

Takođe je bilo i napretka tokom ovog perioda u pogledu učešća u multilateralnim sastancima sa DČ EU o readmisiji i azilu. Dana 28. februara 2014, MUP je organizovao sastanak sa migracionim atašeima DČ kako bi razgovarali o statistici migracija za 2013. i za rešavanje bilo kog zajedničkog nerešenog pitanja.

Štaviše, 15-16. aprila 2014, održan je peti dijalog kosovsko-švajcarskog partnerstva o migraciji. Cilj ovog dijaloga je da se održava redovan dijalog i proces zajedničkog odražavanja u cilju poboljšanja saradnje između Kosova i Švajcarske u oblasti migracija.

Važno pitanje kada je su pitanju migracije je osnivanje organa za nadgledanje migracionih tokova, 29. novembra 2013. Ovaj organ je stalni državni organ, odgovoran za:

- Pripremu i ažuriranje migracionog profila;
- Neprekidno nadgledanje sprovođenja politika migracija;
- Analiziranje ciljeva politika migracija;
- Pružanje stručnosti u zakonodavnim pitanjima;
- Saradivanje i koordiniranja sa međunarodnim organizacijama koje se odnose na tehničku podršku u oblasti azila i migracija;
- Iniciranje obuke o izgradnji kapaciteta;
- Sprovođenje istraživanja u oblasti migracija u saradnji sa naučno istraživačkim institucijama i akademskim mrežama;
- Istraživanje modaliteta saradnje sa regionalnim institucijama u oblasti migracija, azila i izbeglica.

Pored toga, 25. maja 2014. Vlada je osnovala međuministarsku komisiju za razmatranje žalbi stranaca. Ovo telo će razmotriti sledeće:

- Privremeno odbijanje dozvole za boravak, uključujući i oduzimanje ili poništenje dozvole za boravak;
- Odbijanje vize;
- Odbijanje izdavanja ID strancima;
- Odbijanje ulaska na teritoriju Kosova; i
- Nalog za deportaciju.

Imajući u vidu zabrinutost što se tiče pravilnog korišćenja SUS za reintegraciju u opštinama, u septembru 2013, MUP je izvršio inspekciju kako bi se identifikovale glavne poteškoće sa kojima opštinski zvaničnici se suočavaju sa SUS. Ishod tome, u saradnji sa MALS, obezbeđen je broj dodatne IT opreme za sledeće opštine: Novo Brdo, Junik, Klokot, Štimlje, Priština, Obilić, Mališevo, Istok, Gračanica i Parteš, i jedan broj dodatne obuke za opštinske službenike. U međuvremenu, u prvom kvartalu 2014, Odeljenje za reintegracije MUP, u saradnji sa Tvining projektom, obezbedilo još jedan niz treninga sa opštinskim službenicima u sledećim regionima: Gnjilane, Uroševac, Priština, Mitrovica, Peć i Prizren i sertifikovalo one opštinske službenike koji su pohađali ovu obuku.

U cilju povećanja kapaciteta osoblja koje se bavi azilom i migracijom na centralnom nivou pružane su sledeće obuke:

- *Statistika o migraciji: Prikupljanje i analiza*, 3. septembar 2013.
- *Nadzor granice, upravljanje mešovitim migracijama i osetljivo ulazni sistem*, 23-26. septembar 2013.
- *Etički kodeks za službenike za azil i migracije*, 2 - 7. septembar 2013.

- *Izrada profila migracije*, 22-24. oktobar 2013.
- *Međunarodni zakon o izbeglicama*, 26 - 30. novembar 2013.
- *Zaštita izbeglica u zemljama Zapadnog Balkana*, 10 - 11. decembar 2013.
- *Jačanje OT za readmisiju i održiva reintegracija na Kosovu*, 21 - 25. oktobar 2013; i
- *Izveštavanje i analiza statistika*, 10. decembar 2013.

Na nivou podizanja svesti, intenzivna kampanja i druge dodatne mere su preduzete u cilju sprečavanja priliva azilanata sa Kosova u EU. Kampanju koja je u toku, fokusira se na sprečavanje ilegalnih migracija i pružanje informacija o readmisiji i procesu reintegracije. Do sada je pokrenut jedan sajt (www.visalib.info), koji pruža informacije na pet jezika, izrađeno je u tu svrhu i 5 video reklama (na albanskom i srpskom jeziku) koje se bave rešavanjem pomenutih pitanja. Osim toga, bilbordi su smešteni u 5 gradova i napravljena su dva dokumentarna filma. One zadnje prikazuju sekvence života vraćenih porodica na Kosovo iz različitih zajednica.

Sa ciljem da se poboljša dostupnost i poboljša pristup informacijama za sve zajednice širom zemlje, službenici MEI i MUP, u bliskoj saradnji sa opštinama, OCD i druge zainteresovane strane, od aprila 2014, obišli su 40 različitih lokacija (uglavnom sela), držajući predavanja i informativne razgovore kao i vršili su distribuciju materijala za podizanje svesti, fokusirajući se na posledice ilegalne migracije, readmisije i proces reintegracije. Osim toga, treći krug poseta svim opštinama od strane ministarke za evropske integracije je vršen tokom marta - aprila 2014. Ove posete su bile usmerene ka sprečavanju ilegalne migracije kao i reintegraciji repatriiranih kosovskih državljana. Ova i druge kampanje mogao bi da bude jedan od faktora koji je doprineo drastičnom smanjenju broja azilanata sa Kosova u drugoj polovini 2013. Zato, uprkos povećanju broja zahteva za azil iz svih drugih zemalja Zapadnog Balkana u drugoj polovini 2013. godine, prema izveštajima EASO (Evropske kancelarije za podršku azilu) za treći i četvrti kvartal 2013, broj azilanata sa Kosova je znatno opao (sa 47% na 25% u K3 2013. i sa 25% na 16% u K4 2013).

O *readmisiji*, tokom izveštajnog perioda bilo je ukupno 2,349 readmisanata, dok je tokom poslednjeg kvartala 2012. i prvog kvartala 2013, kosovski organi su obavili readmisiju za 2.105 lica. Kao što se primeti, bilo je više readmisanata nego što je bilo u istim kvartalima prethodnih godina i, štaviše, nije bilo nerešenih zahteva za readmisiju tokom izveštajnog perioda.

Što se tiče *reintegracije*, tokom izveštajnog perioda, 1.239 lica su koristili Program za reintegraciju. U poslednjem kvartalu 2013. godine, 739,920.41 EUR je potrošeno, dok je u prvom kvartalu 2014. godine, 279,058.06 EUR potrošeno za ovu namenu.

Treba napomenuti da je posebna pažnja posvećena reintegraciji osetljivih grupa, kao što su Romi, Aškalije i Egipćani. U tom smislu, 6 Roma, 7 Aškalija i 2 Egipćana su dobili pozitivne odluke za svoje poslovne planove, dok su 2 druge odluke odobrene za izgradnju kuća za romske porodice.

Osim toga, u toku je projekat MONT koji podržava integraciju vraćenih dece u obrazovni sistem Kosova, kroz dodatnu nastavu. U tom smislu, ima 312 dece koja pohađaju časove, od kojih 102 su iz zajednica Roma, Aškalija i Egipćana. Štaviše, nastavno osoblje je pažljivo odabrano i nastava se odvija u sledećim opštinama: Priština, Prizren, Mitrovica, Đakovica, Obilić, Kosovo Polje, Lipljan, Vučitrn, Suva Reka i Istok. Izbor opština je zasnovan na potrebama. Dodatne mere su preduzete kako bi se obezbedio nesmetan rad projekta, uključujući obezbeđenje prevoza, obroka, knjiga i ostalog školskog materijala neophodnog za decu.

Sa ciljem da se obezbedi održiva reintegracija vraćenih osoba, 31 od njih je dobio stručno osposobljavanje za zapošljavanje, dok su 72 biznis planova odobrena, od kojih su 30 već izvršeni.

O *azilu*, u januaru 2014, Kosovska granična policija je dobila pristup sledećim modulima DCAM baze podataka koji se odnose na zahteve za azil:

- Inicijalni obrazac za zahtev za azil (registracija, modifikacija i brisanje);i
- Obrazac za registraciju dece/ maloletnika bez pratnje (registracija, modifikacija i brisanje).

Što se tiče zahteva za azil, tokom poslednjeg kvartala 2013. Kosovo je dobilo 18 zahteva za azil, od kojih su 4 odbijena, u 7 slučajeva je unapred raskinut postupak zahteva za azil, a još 7 azilanata čekaju odluku. U odnosu na poslednji kvartal 2012, broj azilanata ostaje stabilan, varirajući samo negde između 18-23 azilanata.

U međuvremenu, u prvom kvartalu 2014. bilo je 15 zahteva za azil sa sledećim odlukama: 8 odluka o oslobađanju od postupka; 1 odluka o dodatnoj zaštiti i 6 drugih lica koja traže azil čekaju odluku. Tokom izveštajnog perioda, 22 azilanata su dobila identifikaciona dokumenta.

Bilo je i važnih dešavanja kada je u pitanju tretman tražilaca azila. 29. novembra 2013, potpisan je Memorandum o razumevanju MUP sa opštinom Lipljan za pružanje redovne primarne zdravstvene zaštite zdravlja u Centru za azil. Praktično, 9 azilanata je dobili zdravstvenu zaštitu, dok u oktobru 2013. angažovan je od Centra za azil jedan službenik za pružanje psihološke pomoći. Osim toga, Centar za azil, u tesnoj saradnji sa jednom organizacijom civilnog društva, omogućio je tražiocima azila održavanje kurseva na albanskom jeziku. Za napomenu, 74 časova nastave na albanskom jeziku je pruženo zainteresovanim učesnicima u Centru za azil. Pored toga, 22 azilanata su dobili pravni savet od CRPK (Program za civilna prava na Kosovu).

Osim toga, u novembru 2013, MUP je doneo odluku prema kojoj tražioci azila imaju pravo na džeparac. Međutim, u cilju daljeg usmeravanja ove odluke, Ministarstvo rada i socijalne zaštite je usvojilo AU o kriterijumima i uslovima za pružanje socijalnih povlastica strancima u Republici Kosovo, 31. decembra 2013. U aprilu 2014. godine, 2 osobe sa supsidijarnom zaštitom su aplicirale za socijalne povlastice.

Što se tiče *stranaca*, 28. marta 2014. uvedene su biometrijske lične karte za strance koji žive na Kosovu. Do sada, izdate su 142 biometrijske lične karte. Osim toga, za pritvorski centar, pripremljena je nacrt ideja i postupak nabavke će početi uskoro. Očekuje se da bude funkcionalan do kraja 2014. godine.

Prema Odeljenju za migracije i strance u okviru KP, do sada je deportovano sa Kosova 49 stranaca koji su ilegalno boravili u 2014. Samo jedna putna isprava je izdata za libanskog državljanina, koji je izgubio svoj pasoš u 2014.

Što se tiče *primene* odredbi o *odgovornosti prevoznika*, granična policija Kosova je pojačala svoj rad na ovom pitanju. U januaru 2014, ona je uspostavila pravilnu registraciju maršute kako bi bili praćeni i plate izdate novčane kazne. I tako, od početka 2014, KP je izdala 22 novčane kazne, od kojih su 14 naplaćene u roku, dok su ostale nedovršene.

Bezbednost dokumenata

Što se tiče *zakonodavstva* u ovoj oblasti, MUP je usvojio AU o kriterijumima i procedurama za promenu ličnog imena 7. novembra 2013, čime se rešava nedoumica što se tiče pravilne provere prošlosti građana koji zahtevaju promenu imena. Pored toga, do kraja 2013. godine, 95% matičnih knjiga iz Srbije je skenirano, a ceo proces je završen u martu 2014, što je rezultiralo sa ukupno 12.291 skeniranom matičnom knjigom.

Do kraja 2013. godine, 3,207 kosovske matične knjige rođenih su digitalizovane, a još 1.200 knjiga je digitalizovano u prvom kvartalu 2014. godine. Postoje još 9.425 preostalih matičnih knjiga koja će biti digitalizovane, tako da ceo proces bude završen.

Na kraju, inspektorat ACR, tokom poslednjeg kvartala 2013, je izvršio 60 inspekcija u različitim opštinama, dok je primećen značajan porast broja inspekcija u prvom kvartalu 2014, tj. 86 inspekcije je sprovedeno u opštinama. Od ovih inspekcija, 46 su bili redovne, a ostale su bile vanredne inspeksijske aktivnosti.

U poslednjem kvartalu 2013. godine, 2.710 smrtnih slučajeva je registrovano kod ACR, dok od januara 2014, ACR je registrovao 3.175 smrtnih slučajeva.

Što se tiče *izgradnje kapaciteta* na otkrivanje falsifikovanih dokumenata i sprečavanje ilegalne migracije, održano je 7 obuka u toku izveštajnog perioda i prisustvovalo je 123 policijska službenika.

3.3.2. Pranje novca

Pravni okvir o pranju novca je još poboljšan usvajanjem sledećih podzakonskih akata i drugih dokumenata:

- AU o transakcijama oslobođenih izveštavanjem (15. januar 2014);
- AU o postupku za izricanje administrativnih kazni protiv prijavljenih lica (28. januar 2014);
- AU o političkim eksponiranim licima (28. januar 2014);
- SOP o usklađenosti nadgledanja (14. januar 2014);
- Nacionalna evaluacija rizika pranja novca i finansiranja terorizma (usvojena od vlade 18. decembra 2013); i
- Priručnik o tipologijama pranja novca.

Januara 2014. godine, Kosovo je usvojilo Strategiju i AP o sprečavanju neformalne ekonomije, pranja novca, finansiranja terorizma i finansijskog kriminala, koja je pripojena prethodnoj Strategiji o sprečavanju pranja novca i finansiranja terorizma. Osnovana je struktura zadužena za praćenje primene, sastavljena od stalne grupe vlade, sekretarijata i tehničke izveštavanje grupe.

Osim toga, 4. oktobra 2013, zaključen je Memorandum o saradnji u oblasti borbe protiv pranja novca između FOJ Kosova i finskih srodnih službenika.

Što se tiče *primene* u ovoj oblasti, u prvom kvartalu 2014, FOJ je primila 43 izveštaja o sumnjivim transakcijama (STR), dok je u poslednjem kvartalu 2013, dobila 37 STR. Nakon obavljanja detaljne analize, u poslednjem kvartalu 2013, FOJ se obratila odgovarajućim agencijama za 13 slučajeva, dok je u prvom kvartalu 2014, od 43 STR, prosledila 11 slučajeva (videti dole Tabelu 42).

Tabela 42: Obraćani slučajevi FOJ kod agencija za primenu zakona, K4 2013 i K1 2014

Obraćane agencije	K4 2013	K1 2014
Kosovska policija	7	6
Kosovske carine	1	/
EULEX	/	1
Poreska administracija Kosova	4	4
Međunarodna FOJ	1	/
Ukupno	13	11

U odnosu na isti period prethodnih godina, primećen je blagi pad u broju primljenih STR: bilo je 61 STR u K4 2012 i 50 STR u K1 2013.

Što se tiče rada Kosovske policije na borbu protiv pranja novca, ona se bavila sa 4 slučaja te kriminalne aktivnosti u toku izveštajnog perioda. U iste kvartale prethodne godine otvoren je bio samo 1 slučaj, obeležavajući blagi rast broja slučajeva pranja novca sa kojima se bavi KP (videti dole tabelu 43).

Tabela 43: Statistika o pranju novca iz KP DIPKK

Kategorije	K4 2013	K1 2014
Otvoreni slučajevi i predati drugim jedinicama	2	2
Uhapšene osobe	0	1
Krivične prijave	2	1
Krivične prijave (broj uključenih lica)	3	1

Tabela 44 : Slučajevi pranja novca obrađenih od TSK za K4 2013 i K1 2014

	okt-dec 2013		jan-mar 2014	
	Broj slučajeva	Broj osoba	Broj slučajeva	Broj osoba
Slučajevi u radu	38	106	35	97
Nasleđeni slučajevi	34	99	33	93
Novi slučajevi	4	7	2	4
Slučajevi rešeni	5	13	6	11
Slučajevi nerešeni	33	93	30	86

Kao što je prikazano u tabeli, od 38 slučajeva, Službe tužilaštva tokom poslednjeg kvartala 2013. su rešile 5 slučajeva u kojima je obuhvaćeno 13 osoba, i to:

- Krivične prijave podnete su protiv 8 osoba;
- Istrage završene za 3 osobe;
- Podignuta optužnica nakon istrage protiv 1 osobe.

Osim toga, u prvom kvartalu 2014, Službe tužilaštva, od 35 slučajeva, su rešile 6 slučajeve u kojima je obuhvaćeno 11 osoba, i to:

- Krivične prijave podnete protiv 3 osobe;
- Istrage završene za 5 osoba;
- Podignuta optužnica nakon istrage protiv 3 osobe.

S druge strane, sudovi su izdali presude protiv 4 optužena za slučajeve pranja novca.

I na kraju, na izgradnji kapaciteta, Kosovska policija je organizovala 3 radionice na temu pranja novca, od kojih je jedna bila organizovana samo za kosovske poreske organe, dok su u ostalim učestvovali učesnici iz svih odgovarajućih agencija za sprovođenje zakona.

Pored toga, službenici IKP su pohađali obuku o naprednim tehnikama finansijske istrage. Za više detalja o obukama pohađanih od KP pogledajte *Prilog 10: Obuka pružena Kosovskoj policiji*.

Od septembra 2013. do marta 2014, službenici FOJ su prisustvovali na 13 različitih obuka na teme pranja novca, sprečavanja i borbe protiv finansiranja terorizma i privrednog kriminala.

Tabela 45: Statistika za obuku osoblje FOJ-a tokom izveštajnog perioda

Broj sesija i teme obuke	Datum	Broj učesnika
1 sesija obuke o <i>borbi protiv ekstremizma i radikalizma</i>	4 – 5. septembar 2013.	1
1 sesija obuke o <i>naprednim tehnikama finansijske istrage</i>	9 – 13. septembar 2012.	1
1 sesija obuke o <i>nadzoru usaglašenosti za AML/CFT</i>	16 – 17. oktobar 2013.	8
1 sesija obuke o <i>praćenju novca</i>	18. oktobar 2013.	1
1 sesija obuke o <i>radnim procesima na osnovu GoAML</i>	7 – 8. novembar 2013.	13
1 sesija obuke o <i>praćenju novca</i>	8. novembar 2013.	1
1 sesija obuke o <i>praćenju novca</i>	22. novembar 2013.	1
1 sesija obuke o <i>kursu akademskom krivičnog pravosuđa</i>	19. oktobar – 17. novembar 2013.	1
1 sesija obuke o <i>praćenju novca</i>	6. decembar 2013.	1
1 sesija obuke o <i>praćenju novca</i>	17. januar 2014.	1
1 sesija obuke o <i>nadzoru usaglašenosti za AML/CFT</i>	27 – 29. januar 2014.	11
1 sesija obuke o <i>praćenju novca</i>	21. februar 2014.	1

3.3.3. Borba protiv droge

Kosovska policija je aktivno uključena za postizanje rezultata u borbi protiv narkotika. U tom smislu, KP je razmenila 8 informacija o narkoticima, što je imalo glavnu ulogu u pokretanju 3 istrage i 2 međunarodne zajedničke operacije, naime zajednička operacija ELENIKA, a pored Kosova su bili i: Albanija, Bosna i Hercegovina, Hrvatska, Slovenija i Austrija šta je dovelo do 117 racija u 4 zemlje i 71 uhapšenog. Drugi zajednički rad, TRANZIT je umešao Kosovo, Albaniju, Italiju i Švajcarsku i rezultiralo je hapšenjem 6 osoba (3 u Švajcarskoj i 3 na Kosovu) i oduzimanja 127 kg marihuane.

U pogledu međunarodne saradnje u oblasti narkotika, Odeljenje za istragu trgovine drogom učestvuje u zajedničkim istragama sa EUROPOL u jednom slučaju trgovine drogom.

Tokom ovog perioda, 7 ST poruka i 25 informacija u vezi međunarodne trgovine drogom je razmenjeno sa Europolom, Interpolom i zemljama kao što su Albanija, Makedonija, Nemačka, Švajcarska, Italija i Češka Republika. Osim toga, 15 operativnih sastanaka je održano sa ovim partnerima: Europolom, Austrijom, Švajcarskom, Albanijom, Makedonijom i EULEX.

Prema statistici obezbeđenoj od Odeljenja protiv trgovine drogom tokom izveštajnog perioda: 251 (16,2 % više u odnosu na K4 2012/K1 2013) slučajeva je otvoreno u vezi trgovine drogom, 74 operacije su sprovedene, što je 31,6% više u odnosu na K4 2012/K1 2013. Iznos zaplenjene droge za ovaj izveštajni period je: marihuana 362 kg; heroin 2.5 kg; kokain 63 gr; 204 biljka kanabisa i 39 gr ostalih droga. Za više informacija o zaplenjenoj drogi i slučajevima kojima se bavi KP molimo vas pogledajte *Prilog 11: Statistika organizovanog kriminala*.

Carine Kosova su takođe bili angažovane u borbi protiv trgovine narkoticima i tokom ovog perioda, CK su otkrile dva slučaja sa 3.7 kg marihuane i pomogle Kosovskoj policiji u četiri slučaja.

Tabela 46: TSK statistika o slučajevima vezanim za narkotike (okt 2013-mart 2014)

Kategorije slučajeva	okt - dec 2013.		jan - april 2014.	
	Broj slučajeva	Broj osoba	Broj slučajeva	Broj osoba
Slučajevi na radu	362	598	423	656
Slučajevi rešeni	80	136	69	103
Slučajevi nerešeni	282	462	354	533

Kao što je prikazano u gornjoj tabeli, službe tužilaštva, tokom izveštajnog perioda, su rešili 149 slučajeva obuhvatajući 239 osoba, i to:

- Krivične prijave podnete su protiv 12 osoba;
- Istrage završene za 26 osoba;
- Optužnica sa zahtevom za kazneni nalog je podneta protiv 9 osoba;
- Optužnica na licu mesta podneta je protiv 55 osoba;
- Optužnica nakon istrage je podneta protiv 135 osoba;
- Psihijatrijsko lečenje za 2 osobe.

S druge strane, sudovi su izdali presude protiv 82 okrivljena o slučajevima trgovine drogom:

- oslobođene od optužnice su 2 osobe;
- 75 osoba je proglašeno krivim;
- 1 osoba puštena; i
- optužnice su odbijene za 4 osobe.

S obzirom na prirodu rada carine i svakodnevno zaplenjenu raznu robu, Carine Kosova i Kosovska granična policija su sada opremljeni sa naprednom opremom poznatom kao "Komplet za inspeksijski tim protiv krijumčarenja" specijalno izrađen za otkrivanje narkotika.

U cilju jačanja kapaciteta unutar Kosovskih carina, 2 službenika KC su učestvovali na obuci što se tiče otkrivanja i zaplene narkotika. 18 službenika KP su obučeni za analizu rizika i obaveštajnih pitanja, obuka koja je doprinela unapređenju analitičke veštine u okviru KP.

Pored toga, Odeljenje za istragu organizovanog kriminala i korupcije organizovalo je 13 obuka iz oblasti finansijskog kriminala, korupcije i finansijskih istraga gde su učestvovali 34 osobe. Za više informacija o merama za izgradnju kapaciteta u borbi protiv organizovanog kriminala, uključujući TLJB, drogu, sajber kriminal, privredni kriminala vidi *Prilog 10: Obuka pružane za kosovsku policiju*.

U pogledu saradnje sa EMCDDA, u februaru 2014. kosovski zvaničnici otišli su otišli na studijsku posetu Letoniji sa ciljem razmene informacija koje će doprineti završetku nacionalnog izveštaja o drogama, koji će uskoro biti objavljen.

Kada je u pitanju rešavanje potreba o sprečavanju zloupotrebe droga i lečenja od zavisnosti, Ministarstvo zdravlja, odnosno Psihijatrijska klinika sada ima posebnu službu za lečenje od bolesti zavisnosti, kroz programe koji uključuju detoksifikaciju i rehabilitaciju. Lečenje zavisnika će i dalje biti pružano takođe i od regionalnih bolnica. Program metadonom se realizuje u nekoliko centara na Kosovu kod 94 osobe koja prolaze tretman metadonom tokom ovog izveštajnog perioda (16 osoba u bolnici u Gnjilanu/Odeljenje psihijatrije, 15 osoba u bolnici u Đakovici/Odeljenje psihijatrije, i 10 osoba su u KCUK, 49 lica u kliničkoj ustanovi NVO Lavirint i 4 osobe u odeljenju za zdravlje u zatvoru).

U cilju podizanja svesti u ovoj oblasti, organizovane su kampanje za podizanje svesti u srednjim školama širom Kosova, predavanja o sprečavanju i zloupotrebi narkotika i distribucije edukativnih letaka. Na međunarodni dan HIV/AIDS-a, učitelji su takođe učestvovali na obuci o sprečavanju infekcije ubrizgavanjem intravenozne droge.

3.3.4. Policija

U cilju kompletiranja zakonskog okvira u oblasti zaštite svedoka, doneti su sledeći podzakonski akti i SOP:

- Uredba o Odeljenju za zaštitu svedoka, novembar 2013;
- SOP o Odeljenju specijalnih jedinica.

Sa ciljem da se dodatno unapredi oblast zaštite svedoka, sledeći sporazumi su postignuti:

- Sporazum o saradnji između kazneno-popravnih službi i Kosovske policije (u oktobru 2013);
- Sporazum o saradnji između MŽSPP i KP (oktobar 2013);
- Memorandum o razumevanju između KP i ACR (novembar 2013);
- Sporazum o saradnji između MUP i Ministarstva zdravlja (februar 2014);
- Tehnički sporazum između MUP i EULEX u oblasti zaštite svedoka (mart 2014)

U pogledu ljudskih resursa Odeljenja za zaštitu svedoka (OZS), osoblje je sada kompletirano sa 13 službenika koji rade u odeljenju. Pored toga, organizovano je 5 obuka u oblasti zaštite svedoka za zaposlene u OZS. Budžet za OZS je raspodeljen za 2014. Godinu, međutim iznos budžeta je poverljiv.

Što se tiče objekata, sledeći sudovi imaju posebne prostorije za zaštićene svedoke: Apelacioni sud u Prištini, kao i osnovni sudovi u Mitrovici, Prizrenu, Gnjilanu i Peći.

U cilju obezbeđivanja sigurnosti u zajednici kroz blisku saradnju između policije i građana, Odeljenje za rad policije u zajednici i prevenciju (ORPZP) je osnivalo 37 lokalnih odbora za javnu bezbednost (LOJB) širom Kosova. Dva od njih su osnivanja 6. novembra 2013, u opštini Đakovica. Ovi odbori se osnivaju po zahtevima zajednica u lokalnim sredinama, a njihov sastav članstva je raznovrsan u pogledu pola, etničke pripadnosti, religije i drugih demografskih elemenata. Pored toga, jedan izveštaj procene je pripremljen po prvi put marta 2014. za Nacionalnu strategiju i akcioni plan za bezbednost u zajednici 2011-2016. Za detaljnije informacije, vidi *Prilog 8: Izveštaj procene o sprovođenju Nacionalne strategije i akcionog plana za bezbednost u zajednici 2011-2016.*

Tokom izveštajnog perioda, policija u zajednici je primila 1.434 obaveštajna podataka (C-1 Izveštaji).

Granična policija je sada učestvuje u radnim grupama za sprovođenje Strategije za rad policije u zajednici i AP. Tokom ovog izveštajnog perioda, granična policija je dala 76 obaveštajnih informacija, dok je 64 razmenjeno sa drugim obaveštajnim odeljenjima.

Kosovska policija je izradila tzv. "SOCTA" izveštaj za prvi put, procenjujući pretnje ozbiljnog kriminala kao i organizovanog kriminala, identifikovanjem i pristupom određenih izazova koji su smatrani kao problemi na Kosovu.

U cilju pružanja više holističkog pristupa za rad sa decom kao osumnjičenim prestupnicima, žrtvama ili svedocima zločina, Kosovska policije, u saradnji sa ICITAP (Međunarodni program obuke za pomoć u oblasti kriminalističke istrage), obučila i sertifikovala 44 policijska službenika za intervjuisanje dece. Tokom izveštajnog perioda, 858 dece je intervjuisano u prostorijama za decu sa prijateljskim raspoloženjem u policijskim stanicama.

U smislu pružanja zdravog pravnog okvira za presretanje telekomunikacija, nacrt - zakon o presretanju telekomunikacija je usvojen od vlade, 29. april 2014. Zakon predviđa jasnu razliku između sudskog prisluškivanja i presretanja za obaveštajne službe, u skladu sa najboljim evropskim praksama.

Policijski inspektorat Kosova primio je 333 pritužbe protiv nedoličnog ponašanja policijskih službenika, od kojih je 270 poslato u Disciplinsku jedinicu KP, a 63 slučaja su završena krivičnim prijavama. Izmereni Policijski disciplinski inspektorat Kosova je rezultirao sa 22 razrešenja dužnosti, 3 transfera i 8 hapšenja.

3.3.5. Borba protiv organizovanog kriminala

Da bi obezbedila održivu borbu protiv organizovanog kriminala i korupcije, Republika Kosovo je učinila veliki napor na jačanju pravnog i strateškog okvira. Organi za sprovođenje zakona ostaju proaktivni, posebno u oblasti organizovanog kriminala, drugih kriminalnih aktivnosti i borbe protiv korupcije.

U januaru 2014. godine, usvojena je Nacionalna strategija i AP 2014-2018 za sprečavanje i borbu protiv sive ekonomije, pranja novca, finansiranja terorizma i finansijskog kriminala. Osnovni ciljevi i aktivnosti ove strategije, na osnovu Nacionalne procene rizika 2013, obuhvataju: održivi ekonomski rast, dobro upravljanje i jačanje vladavine prava, razvoj ljudskog kapitala i socijalne zaštite.

Ministarstvo unutrašnjih poslova je angažovano u izradi tromesečnih analitičkih izveštaja o sprovođenju sledećih dokumenata: Nacionalna strategija za prevenciju kriminala, Nacionalna strategija za borbu protiv organizovanog kriminala, Nacionalna strategija za borbu protiv droge, Nacionalna strategija za borbu protiv trgovine ljudima, Nacionalna strategija protiv terorizma. Ovi izveštaji su u završnoj fazi i biće prosleđeni EK čim budu završeni.

Integrirani sistem praćenja za istragu i gonjenje krivičnih dela i korupcije, pokrenut u junu 2013, postao je potpuno operativan tokom izveštajnog perioda. Važno je napomenuti da je integrirani sistem praćenja za harmonizaciju statistika bio jedan od preduslova za liberalizaciju viza i DPSP dijalog. Godišnji izveštaj za 2013. je objavljen 5. marta 2014. godine. Za više informacija, videti *Aneks 7: Godišnji izveštaj 2013. o mehanizmu praćenja*.

Međunarodna saradnja u krivičnim pitanjima

U cilju intenziviranja međunarodne policijske saradnje u krivičnim pitanjima, Vlada Kosova je potpisala sporazume o saradnji sa Crnom Gorom (u martu 2014. godine) i Švajcarskom (u novembru 2013. godine).

Pored toga, u pogledu institucionalnih kapaciteta, dva policijska atašea su raspoređena diplomatskim predstavništvima u Austriji i Francuskoj tokom izveštajnog perioda, dok njih troje prolazi konačne faze regrutovanja, a potom će biti raspoređeni.

ILECU je pomagao u 817 međunarodnih slučajeva vezanih za organizovani kriminal, dok 40 % od njih je bilo sa INTERPOL-om. KP je takođe deo tekuće zajedničke istrage organizovanog kriminala sa Makedonijom. Zajedničke istrage su takođe u toku vezano za 5 međunarodnih slučajeva trgovine drogom.

U pogledu saradnje u pitanjima organizovanog kriminala sa Euleksom, tokom izveštajnog perioda, KP je učestvovao u 20 operativnih sastanaka sa Euleksom, razmenio informacije o 2 slučaja i učestvovao u dvema zajedničkim istragama.

Borba protiv TLJ i rehabilitacija žrtava

U cilju kompletiranja zakonskog okvira za prevenciju i borbu protiv trgovine ljudima usvojena su sledeća podzakonska akta:

- AU o sastavu, odgovornostima i načinu funkcionisanja Nacionalnog autoriteta protiv trgovine ljudima (novembar 2013. godine);
- AU o licenciranju NVO (decembar 2013. godine), koje reguliše izdavanje dozvola NVO za smeštaj žrtava TLJ i nasilja u porodici.

Pored napora u borbi protiv trgovine ljudima, kosovske institucije su takođe učinile značajan napredak u smislu poboljšanja uslova za rehabilitaciju žrtava. U tom smislu, MRSZ upravlja Specijalnim privremenim skloništem, sa sedištem u Lipljanu koje pruža utočište i rehabilitaciju svim žrtvama. Ukupan dodeljen budžet 2013. godine za ovu stavku iznosi 80.000 EUR, od čega 30.000 EUR je potrošeno na usluge za žrtve trgovine ljudima. Pored toga, MRSZ nastavlja da pruža finansijsku podršku za 6 nevladinih organizacija koje pružaju usluge žrtvama porodičnog nasilja, u obliku 50% sufinansiranja.

Tokom izveštajnog perioda, KP je identifikovala 13 žrtava trgovine ljudima i 4 potencijalne žrtve trgovine ljudima, dok je broju od 11 žrtava ponuđeno utočište u Specijalnom privremenom skloništu MRSZ. Pored toga, PIK je bio uključen u 2 slučaja trgovine ljudima, gde su identifikovane 3 žrtve.

Prema statistici OITLJ o slučajevima trgovine ljudima, tokom ovog izveštajnog perioda, 104 slučaja TLJ je bilo pod istragom, zabeleženo je 90 novih slučajeva (povećanje 130 % u odnosu na izveštajni period 2012/2013), 66 osoba je uhapšeno, a podneto je 39 krivičnih prijava (povećanje 5,5 % u odnosu na prethodni izveštajni period 2012/2013) sa poznatim počiniocima. Za više detalja o statistici trgovine ljudima, molimo videti *Aneks 11: Statistika organizovanog kriminala*.

Tabela 47: Statistika TSK o slučajevima vezanim za trgovinu ljudima (oktobar 2013 – mart 2014)

Kategorije slučajeva	okt-dec 2013.		jan-mart 2014.	
	Br. slučajeva	Br. ljudi	Br. slučajeva	Br. ljudi
Slučajevi u postupku	53	103	39	97
Nasleđeni slučajevi	34	89	32	79
Novi slučajevi	6	14	7	18
Rešeni slučajevi	8	19	/	/
Nerešeni slučajevi	33	84	39	97

Kao što je prikazano na gornjoj tabeli, tokom izveštajnog perioda, Tužilaštva su rešila 8 slučajeva koji uključuju 19 lica, i to:

- Istraga je okončana za 1. lice;
- Sledeći istrage podignute su optužnice protiv 18 lica.

S druge strane, sudovi su izdali presude protiv 19 tuženih u slučajevima trgovine ljudima kao što sledi:

- 17 lica su proglašena krivima;
- 2 lica su oslobođena.

U cilju praćenja i procene stanja skloništa, njihove budućnosti i posvećenosti interesnih grupa, Kancelarija Nacionalnog koordinatora protiv nasilja u porodici organizovala je radionicu u novembru 2013. godine.

Tokom perioda izveštavanja osoblje, OITLJ učestvovalo je u 10 obuka sa 16 učesnika. U cilju specijalizacije granične policije i inspektora rada u otkrivanju slučajeva trgovine ljudima, 25 graničnih policijskih službenika i 25 inspektora rada je učestvovalo u obuci "Najraniji znaci trgovine ljudima". Druga obuka organizovana u ovoj oblasti bila je "Oblici trgovine ljudima i uloga civilnog društva u sprečavanju trgovine ljudima" sa 50 učesnika iz civilnog društva iz zajednica Srba i Roma, Aškalija i Egipćana.

Prevenција kriminala

U pogledu opipljivih rezultata u borbi protiv organizovanog kriminala, Odeljenje protiv organizovanog kriminala je radilo na 336 predmeta, od čega su 194 bili novi slučajevi. OPOK je podneo 115 krivičnih prijava, od kojih 102 sa poznatim prestupnicima, a 13 krivičnih prijava sa nepoznatim prestupnicima, 169 osoba je uhapšeno kao osumnjičena lica, a 12 kriminalnih grupa je uništeno. Tokom ovog perioda, ovo odeljenje je izvršilo ukupno 42 operacije, 23 operativna plana, i sprovelo 86 inspekcija na različitim lokacijama.

U cilju unapređenja kapaciteta u oblasti finansijskog kriminala; 6 sudija, jedan tužilac, 2 službenika iz Kosovske carine i 2 službenika iz Kosovske policije učestvovali su na obuci „Finansijske istrage, međuinstitucionalni rad i međunarodne istrage“.

Konačno, iako sajber kriminal nije prožimajući na Kosovu, tri (3) zvaničnika iz Policijskog inspektorata Kosova učestvovali su u obuci o tehnikama istrage sajber kriminala u organizaciji ICITAP i 12 zvaničnika koji se bave istragom sajber-kriminala učestvovali su na 5 obuka o kibernetičkom kriminalu.

Sprečavanje i borba protiv terorizma

Antiteroristička direkcija KP konstantno prati situaciju nad sumnjivim ekstremističkim pojedincima i grupama u Republici Kosovo, sa posebnom pažnjom na aktivnosti lica sa Kosova u vezi sa potencijalnim učešćem u sirijskom konfliktu. Izveštaj o proceni rizika od terorizma u Republici Kosovo, kao i analitički izveštaj o potencijalnom angažmanu pojedinaca sa Kosova u sirijskom konfliktu, su izrađeni u decembru 2013. godine. U pogledu rezultata, tokom izveštajnog perioda, Direkcija za antiterorizam pokrenula je 5 predmeta, što je dovelo do hapšenja 5 osoba, dok su krivične prijave podnete protiv 7 osoba.

U februaru 2014. godine, KP je usvojila novu organizacionu strukturu za izgradnju kapaciteta Direkcije protiv terorizma. Tokom ovog perioda, jedan poručnik, jedan vodnik, dva policajca su regrutovana u okviru ove direkcije.

Pored toga, osoblje DPT je učestvovalo u 11 obuka, 2 konferencije vezane za aktivnosti protiv terorizma i 2 studijske posete.

Kada je u pitanju praćenje sprovođenja Strategije protiv terorizma 2012-2017, koja odražava EU pristup 'spreči, štiti, sledi i odgovori' protiv terorizma, Direkcija protiv terorizma (DPT) je izradila dva redovna tromesečna izveštaja sprovođenja.

Direkcija za antiterorizam, u izveštajnom periodu pokrenula je 5 slučajeva sa 5 uhapšenih osoba, dok su krivične prijave podnete protiv 7 osoba.

Borba protiv privrednog kriminala i korupcije

U pogledu borbe protiv finansijskog kriminala, u izveštajnom periodu Odeljenje za istraživanje privrednog kriminala i korupcije bilo je angažovano u dvema zajedničkim istragama u vezi sa finansijskim kriminalom i sprovelo je 2 zajedničke operacije sa Carinom Kosova, i 16 drugih slučajeva sa PAK. Pored toga, Policijski inspektorat Kosova učestvovao je sa TSK u dvema zajedničkim istragama vezanim za privredne prestupe.

Da bi mogli da se odjednom uključe u istrage kako finansijskih slučajeva tako i slučajeva trgovine drogom, Odeljenje za borbu protiv organizovanog kriminala je osnovalo integrisanu Jedinicu za finansijske istrage, koja zapošljava 7 finansijskih istražitelja i jednog stručnjaka u pitanjima finansijskog kriminala.

Tokom ovog perioda, jedan istraživač učestvovao je u jednodnevnoj obuci o *istragama pranja novca*.

Tabela 48: Statistike o borbi protiv organizovanog kriminala, okt 2013-mart 2014.

Kategorije slučajeva	K4 2013.	K1 2014.
Otvoreni slučajevi	134	114
Zajedničke istrage	5	0
Operacije	9	10
Operativni planovi	11	8
Pretrasi	45	18
Proverena/zatvorena mesta (barovi, prodavnice itd)	20	31
Zajedničke operacije	/	/
Identifikovani osumnjičeni	/	/
Uhapšena lica	45	38
Krivične prijave	115	114
Broj lica sa krivičnim prijavama	204	195
Uništene kriminalne grupe	1	1
Konfiskacije		
Oružje	/	4
Vozila	24	/
Zamrznuta/zaplenjena imovina		
Novac	nijedan	76,114.00 EUR

Izvor: Odeljenje TSK za istragu privrednog kriminala i korupcije

Policijski inspektorat Kosova, tokom izveštajnog perioda istražio je 18 slučajeva korupcije i krivičnih dela protiv službene dužnosti: 12 slučajeva krivičnog dela, jedan slučaj podmičivanja i 3 slučaja falsifikovanja dokumenata.

U pogledu borbe protiv finansijskog kriminala, u izveštajnom periodu, Odeljenje za istraživanje privrednog kriminala i korupcije, u saradnji sa državnim tužiocem pokrenulo je 6 predmeta finansijskog kriminala i istražilo dva slučaja. Osim toga, OIPKK je sproveo 2 zajedničke operacije sa Carinom Kosova, i 16 drugih operacija sa PAK.

Pored toga, Policijski inspektorat Kosova sproveo je 2 zajedničke istrage sa TSK koje se odnose na privredne prestupe.

Tabela 49: Statistike TSK o korupciji (januar-mart 2014)

Kategorije slučajeva	jan-mart 2014.	
	Br. slučajeva	Br. lica
Slučajevi u postupku	595	1,730
Nasleđeni slučajevi	462	1,482
Novi slučajevi	133	284
Rešeni slučajevi	93	266
Nerešeni slučajevi	502	1,464

Kao što je prikazano u gornjoj tabeli, tokom poslednjeg tromesečja 2013. godine, Tužilaštva su rešila 93 slučaja sa 266 uključenih lica, i to:

- Krivične prijave podnete protiv 54 lica;
- Istraga okončana za 109 lica;
- Optužnica sa zahtevom za kazneni nalog podneta protiv 2 lica;
- Trenutna optužnica podneta protiv 36 lica;
- Optužnica pre istrage podignuta protiv 65 lica.

S druge strane, sudovi su izdali presude protiv 33 optužena za korupciju na sledeći način:

- 22 osobe proglašene krivim;
- 4 osobe oslobođene;
- Optužnica odbijena za 6 osoba;
- Optužnica pred suđenje za 1 osobu.

Što se tiče izgradnje kapaciteta u oblasti oduzimanja imovine, u toku izveštajnog perioda, obezbeđena je obuka o *praćenju i oduzimanju imovine* kojoj je prisustvovalo 8 sudija, 5 tužilaca i dva zvaničnika MP.

Agencija za upravu zaplenjene ili konfiskovane imovine je odgovorna za očuvanje i administraciju zaplenjene ili konfiskovane imovine poverene na brigu nadležnim organima. Od januara 2014. godine, Agencija posluje u novim skladišnim prostorijama u Lukaru.

U aprilu 2014. godine, AUZKI u saradnji sa Kancelarijom EU organizovao je regionalnu konferenciju o upravljanju konfiskovane i zaplenjene imovine, sa učesnicima iz Albanije, Makedonije, Hrvatske, Slovenije i Crne Gore. Svrha ove dvodnevne konferencije je bila diskusija o regionalnim inicijativama za saradnju između ovih agencija, deleći svoja iskustva i prakse u upravljanju oduzetom imovinom, očuvanju vrednosti imovine i mogućnosti ponovne upotrebe konfiskovane imovine.

AUZKI je takođe završila dvodnevni sastanak sa partnerskim agencijama iz zemalja Zapadnog Balkana i predstavnicima kancelarija i sudova na Kosovu i EULEX.

Vrednost imovine koju administrira AUZKI u izveštajnom periodu bila je sledeća: 374,000.00 EUR u oktobru, 17,300.00 EUR u novembru i u decembru 19,194.00 EUR.

Vrednost imovine koju administrira AUZKI tokom perioda januar-mart 2014. godine bila je 140,000 EUR. Tokom ovog izveštajnog perioda, agencija je primila 14 odluka od kojih 4 zahteva za zaplenu imovine, 9 za konfiskaciju imovine i jednu odluku za vraćanje imovine, dok je u aprilu agencija primila 14 odluka. Iako tokom ovog vremena je organizovana jedna aukcija, nažalost, zbog nedostatka ponuda, bila je neuspešna.

3.3.6. Zaštita ličnih podataka

Tokom izveštajnog perioda, Nacionalna agencija za zaštitu ličnih podataka izdala je 91. preporuku javnim državnim institucijama i privatnim licima da bi ih se svi pridržavali.

Aneks 1: Najnoviji podaci o sprovođenju studije izvodljivosti srednjoročnih orijentira

1. Vladavina prava

1.1. *Pružite konkretni dokaz o rezultatima u borbi protiv organizovanog kriminala i korupcije, kao stvar prioriteta, i u jačanju zakonodavstva i njegovog sprovođenja posebno na sprečavanju i borbi protiv trgovine ljudima, drogom, protiv njihove preteče i krijumčarenja oružja*

Da bi se obezbedila održiva borba protiv organizovanog kriminala i korupcije, Kosovo je učinilo veliki napor na jačanju pravnog i strateškog okvira. Tako je Skupština usvojila Zakon o izmenama i dopunama Zakona o deklaraciji, poreklu i kontroli imovine visokih javnih zvaničnika i deklaraciji, poreklu i kontroli poklona za sve službene osobe (20. marta 2014. godine). Štaviše, Zakon o sprečavanju sukoba interesa u vršenju javnih funkcija prošao je prvu raspravu u Skupštini, i čeka usvajanje.

U pogledu obezbeđivanja jasne razlike između sudskog presretanja i presretanja za obaveštajne službe, u skladu sa najboljim evropskim praksama, Vlada Kosova je usvojila nacrt zakona o presretanju 29. aprila 2014. godine.

Pravni okvir protiv pranja novca je dodatno pojačan kroz donošenje sledećih podzakonskih akata i drugih dokumenata:

- AU o transakcijama koje su izuzete od izveštavanja (15. januara 2014. godine);
- AU o postupku za izricanje administrativne kazne protiv obveznika izveštavanja (28. januara 2014. godine);
- AU o osnivanju Radne grupe za procenu rizika od pranja novca i finansiranja terorizma u nacionalnom nivou (septembar 2013. godine);
- SOP o praćenju usklađenosti (14. januara 2014. godine);
- Procena rizika od pranja novca i finansiranja terorizma na nacionalnom nivou (usvojena od Vlade 18. decembra 2013. godine); i
- Priručnik o tipologijama pranja novca.

Pored toga, 4. oktobra 2013. godine je zaključen Memorandum o razumevanju protiv pranja novca između FOJ i ekvivalentne finske ustanove.

U smislu kompletiranja zakonskog okvira o zaštiti svedoka, sledeći podzakonski akti su usvojeni tokom izveštajnog perioda:

- Uredba o Upravi za zaštitu svedoka (novembar 2013. godine); i
- SOP Odeljenja specijalnih jedinica.

Pored toga, u cilju unapređenja međuinstitucionalne saradnje na zaštiti svedoka, zaključeni su sledeći sporazumi:

- Sporazum o saradnji između Kosovske popravne službe i policije Kosova (oktobar 2013. godine);
- Sporazum o saradnji između Ministarstva životne sredine i prostornog planiranja i Kosovske policije (oktobar 2013. godine);
- Memorandum o razumevanju između kosovske policije i Civilne KP i ACR (novembar 2013. godine);
- Sporazum o saradnji između Ministarstva unutrašnjih poslova i Ministarstva zdravlja (februar 2014. godine); i
- Tehnički sporazum između Ministarstva unutrašnjih poslova i EULEX o zaštiti svedoka (mart 2014. godine).

U cilju kompletiranja *zakonskog okvira*, kao i njegovog *sprovođenja i primene* protiv organizovanog kriminala, posebno za *prevenciju i borbu protiv trgovine ljudima*, tokom izveštajnog perioda, usvojeni su sledeći podzakonski akti:

- AU o formalnom sastavu, nadležnostima i načinu funkcionisanja Nacionalnog organa protiv trgovine ljudima (novembar 2013. godine);
- AU o licenciranju NVO (decembar 2013. godine), o regulisanju licenciranja NVO za smeštaj žrtava trgovine ljudima i žrtava nasilja u porodici.

Pored toga, *strateški okvir* u borbi protiv organizovanog kriminala dodatno je ojačan kroz usvajanje Strategije i AP za sprečavanje neformalne ekonomije, pranja novca, finansiranja terorizma i finansijskog kriminala, u januaru 2014. godine.

U cilju daljeg unapređenja međunarodne saradnje Kosova na sprovođenju zakona, sledeći sporazumi policije su takođe zaključeni tokom ovog perioda:

- Sporazum o policijskoj saradnji sa Crnom Gorom (mart 2014. godine); i
- Sporazum o policijskoj saradnji sa Švajcarskom (novembar 2013. godine).

Kako je pravni i strateški okvir značajno konsolidovan kroz najnovije revizije zakona i strategija i akcionih planova, sada se fokus pomera u pravcu sistematskog *praćenja njegovog sprovođenja*. Sledeći deo rezimira glavne nalaze odgovarajućih izveštaja sastavljenih tokom izveštajnog perioda pod svaku kategoriju borbe protiv organizovanog kriminala.

Borba protiv krijumčarenja narkotika

U pogledu borbe protiv međunarodne trgovine drogom, izvršena je analiza postignuća i izazova, kao i poređenje statistike, sa posebnim osvrtom na međunarodne aspekte saradnje i prevencije. Pored toga, Direkcija za istraživanje trgovine narkoticima je angažovana u realizaciji ciljeva predviđenih u Nacionalnoj strategiji i akcionom planu protiv narkotika. Kosovo takođe nastavlja saradnju sa EMCDDA (Evropski centar za praćenje droga i zavisnosti od droga), što je rezultiralo drugim nacionalnim pregledom o drogama objavljenim na internet stranici EMCDDA. U saradnji sa stručnjacima EMCDDA, u pripremi je prvi nacionalni izveštaj o drogama. U prvoj polovini 2014. godine, na Kosovu će biti sprovedeno prvo istraživanje opšteg stanovništva, koje će dati jasniju sliku o upotrebi droge. Kada je u pitanju rešavanje potreba o sprečavanju zloupotrebe droga i lečenje bolesti zavisnosti, Psihijatrijska klinika MZ pruža posebnu službu za lečenje bolesti zavisnosti, kroz programe koji uključuju detoksikaciju i rehabilitaciju. Lečenje korisnika droga takođe nastavlja da se obezbeđuje od strane regionalnih bolnica. Metadon program se sprovodi u psihijatrijskim klinikama u nekoliko bolničkih centara širom zemlje, sa 94 lica koja prolaze lečenje metadonom tokom perioda izveštavanja (16 u bolnici u Gnjilanu, 15 u bolnici u Đakovici, 10 u UKCK u Prištini, 49 u objektu kliničke prakse kojim rukovodi NVO Lavirint, i 4 osobe u zatvorskim zdravstvenim odeljenjima).

Međunarodna saradnja u krivičnim pitanjima

U cilju intenziviranja međunarodne policijske saradnje u krivičnim pitanjima, Vlada Kosova je potpisala sporazume o saradnji sa Crnom Gorom (u martu 2014. godine) i Švajcarskom (u novembru 2013. godine)). Pored toga, u pogledu institucionalnih kapaciteta, dva policijska atašea su raspoređena diplomatskim predstavništvima u Austriji i Francuskoj tokom izveštajnog perioda, dok njih troje prolazi konačne faze regrutovanja, a potom će biti raspoređeni. ILECU je pomagao u 817 međunarodnih slučajeva vezanih za organizovani kriminal, dok 40 % od njih je bilo sa INTERPOL. KP je takođe deo tekuće zajedničke istrage organizovanog kriminala sa Makedonijom. Zajedničke istrage su takođe u toku vezano za 5 međunarodnih slučajeva trgovine drogom). U pogledu saradnje u pitanjima organizovanog kriminala sa EULEX, tokom izveštajnog perioda KP je učestvovala u 20 operativnih sastanaka sa EULOX, razmenila informacije o 2 slučaja i učestvovala u dvema zajedničkim istragama. U pogledu saradnje sa FRONTEKS, viša delegacija FRONTEKS posetila je u novembru 2013. godine Jedinicu za procenu rizika i

analizu. Ova delegacija izrazila je interesovanje FRONTEKS za neposrednu saradnju sa Kosovom kako u razmeni informacija tako i u pogledu izgradnje kapaciteta.

Borba protiv trgovine ljudima i rehabilitacija žrtava

TLJ, kosovske institucije su takođe učinile značajan napredak u smislu poboljšanja uslova za rehabilitaciju žrtava. U tom smislu, MRSZ upravlja Specijalnim privremenim skloništem, sa sedištem u Lipljanu koje pruža utočište i rehabilitaciju svim žrtvama. Tokom izveštajnog perioda, KP je identifikovala 13 žrtava trgovine ljudima i 4 potencijalnih žrtava trgovine ljudima, dok je broju od 11 žrtava ponuđeno utočište u Specijalnom privremenom skloništu MRSZ. Pored toga, PIK je bio uključen u 2 slučajeve trgovine ljudima, gde su identifikovane 3 žrtve. Za više detalja o statistici trgovine ljudima, molimo videti *Aneks 11: Statistika organizovanog kriminala*.

Prevenција kriminala

Republika Kosovo ulaže stalne napore za jačanje vladavine prava i efikasnu borbu protiv kriminaliteta u celini, a posebno protiv organizovanog kriminala. Uprava za istragu privrednog kriminala i korupcije sada ima dva stručnjaka specijalizovana za finansijske istrage. U pogledu opipljivih rezultata u borbi protiv organizovanog kriminala, Odeljenje protiv organizovanog kriminala je radilo na 336 predmeta, od čega su 194 bili novi slučajevi. OPOK je podneo 115 krivičnih prijava, od kojih su 102 sa poznatim prestupnicima, a 13 krivičnih prijava sa nepoznatim prestupnicima, 169 osoba je uhapšeno kao osumnjičena lica, a 12 kriminalnih grupa je uništeno. Tokom ovog perioda ovo odeljenje je izvršilo ukupno 42 operacije, 23 operativna plana, i sprovelo 86 inspekcija na različitim lokacijama.

Sprečavanje i borba protiv terorizma

Antiteroristička direkcija KP konstantno prati situaciju nad sumnjivim ekstremističkim pojedincima i grupama u Republici Kosovo, sa posebnom pažnjom na aktivnosti lica sa Kosova u vezi sa potencijalnim učešćem u sirijskom konfliktu. Izveštaj o proceni rizika od terorizma u Republici Kosovo, kao i analitički izveštaj o potencijalnom angažmanu pojedinaca sa Kosova u sirijskom konfliktu, su izrađeni u decembru 2013. godine. U pogledu rezultata, tokom izveštajnog perioda, Direkcija za antiterorizam pokrenula je 5 predmeta, što je dovelo do hapšenja 5 osoba, dok su krivične prijave podnete protiv 7 osoba.

Antikorupcijska politika

Da bi se povećala efikasnost u borbi protiv korupcije i sprovođenje Strategije za međuinstitucionalnu saradnju između državnog tužioca i Agencija za sprovođenje zakona u borbi protiv organizovanog kriminala i korupcije, TSK je 4. novembra 2014. godine usvojio Akcioni plan. Usvojen je nakon procene i evaluacije aktuelnih slučajeva u svim osnovnim tužilaštvima i KSTK. On takođe obavezuje sva tužilaštva da se bave svim slučajevima korupcije sa apsolutnim prioritetom i da počnu obradu svih nerešenih slučajeva ove kategorije do 30. juna 2014. godine. U tom cilju, 18. novembra 2013. godine, Vrhovni državni tužilac imenovao je jednog od tužilaca u njegovoj kancelariji za nacionalnog koordinatora zaduženog za praćenje i nadgledanje sprovođenja ovog akcionog plana od strane tužilaštava.

Što se tiče *koordinacije* u borbi protiv korupcije, SSK je uspostavio *ad hoc* odbor zadužen za praćenje sprovođenja njegovih odluka za određivanje prioriteta slučajeva korupcije. Ovo proističe iz procesa vizne liberalizacije.

U pogledu *borbe protiv korupcije u zatvorskom sistemu*, osnovana je Radna grupa u novembru 2013. godine. Pored toga, tokom izveštajnog perioda, izrađena su dva tromesečna izveštaja od strane Inspekcije kosovske popravne službe; sve u svemu, sprovedeno je 77 inspekcija. Nalazi iz ovih inspekcija pokazuju da medicinski tretman zatvorenika, sitna korupcija i krijumčarenje predstavljaju izazove u ovim objektima. Inspekcija je izdala preporuke za rešavanje ovih izazova. S druge strane, ovaj izveštaj je takođe utvrdio da poštovanje prava zatvorenika, logističkih usluga i pravne pomoći predstavljaju oblasti poboljšanja. Na kraju, u pogledu borbe protiv korupcije u zatvorskom sistemu, ispitivan je jedan slučaj kriminalne aktivnosti (nezakonito posedovanje malog naoružanja).

Što se tiče mera za *izgradnju kapaciteta*, kako bi se poboljšala saradnja pravosudnih i institucija za sprovođenje zakona, kao i da bi se poboljšala tačnost i usklađivanje statistike u borbi protiv korupcije, SIK, u izveštajnom periodu, je obezbedio obuku "*Ispitivanje prevare i korupcije u javnim nabavkama*", "*Borba protiv korupcije i finansijske istrage*" i "*Međuinstitucionalni rad i međunarodne istrage*".

Borba protiv pranja novca

Tokom prvog tromesečja 2014. godine, FOJ je primila 43 izveštaja o sumnjivim transakcijama (STR), dok je u poslednjem tromesečju 2013. godine, primila 37 izveštaja o sumnjivim transakcijama. Nakon detaljne analize, sprovedene u poslednjem tromesečju 2013. godine, FOJ je 13 slučajeva uputila relevantnim agencijama, dok je 11 od ukupno 43 takva slučajaja uputila u prvom tromesečju 2014. godine. U odnosu na rad policije Kosova u borbi protiv pranja novca, ova agencija se tokom izveštajnog perioda bavila 4 slučajaja takve kriminalne aktivnosti. U istim tromesečjima prethodne godine otvoren je samo jedan slučaj, obeležavajući blagi porast broja slučajeva pranja novca kojima rukuje KP.

Sledeći odeljak predstavlja sažetu *statistiku o borbi protiv organizovanog kriminala i korupcije* za period izveštavanja.

Borba protiv krijumčarenja narkotika

Što se tiče krijumčarenje narkotika, tokom septembra 2013. godine - marta 2014. godine, otvoren je 251 predmet (16,2% više u odnosu na 4. tromesečje 2012. godine/1. tromesečje 2013. godine) i sprovedene su 74 operacije, što je za 31,6% više u odnosu na 4. tromesečje 2012. godine/1. tromesečje 2013. godine. U vezi sa konfiskacijom droge tokom izveštajnog perioda, ona je sledeća: 362 kg marihuane; 2,5 kg heroina; 63 gr kokaina; 204 biljaka kanabisa; i 39 gr drugih droga. Za detaljne statistike o borbi protiv krijumčarenja narkotika, videti *Aneks 11: Statistika organizovanog kriminala*.

Što se tiče krivičnog gonjenja krijumčarenja narkotika, tužilaštva su imala 785 slučajeva krijumčarenja narkotika u postupku koji uključuje 1.254 lica. U toku izveštajnog perioda, 149 predmeta (koji uključuju 239 lica) su rešena, dok 636 slučajeva prolaze kroz procedure (za detaljne statistike o borbi protiv krijumčarenja narkotika, videti *Aneks 11: Statistika organizovanog kriminala*).

Tužilaštva su u toku izveštajnog perioda rešila 149 predmeta koji uključuju 239 lica, i to: krivične prijave podnete su protiv 12 lica, istrage obustavljene protiv 26 lica, optužnice sa zahtevom za kazneni nalog su podnete protiv 9 lica, trenutne optužnice su podnete protiv 55 lica, optužnice sledeći istrage su podnete protiv 135 lica, i psihijatrijsko lečenje je pruženo dvema osobama.

S druge strane, sudovi su izdali presude protiv 82 okrivljena u slučajevima krijumčarenja narkotika: oslobađajuće presude za 2 osobe, 75 osoba proglašeno je krivim, 1 osoba je puštena, a optužnice su odbačene za 4 osobe.

Borba protiv trgovine ljudima

Što se tiče statistike u oblasti borbe protiv trgovine ljudima, tokom septembra 2013. godine - marta 2014. godine, 104 slučajaja TLJ su bila pod istragom, zabeleženo je 90 novih slučajeva (povećanje 130 % u odnosu na izveštajni period 2012/2013), 66 osoba je uhapšeno, a podneto je 39 krivičnih prijava (povećanje 5,5 % u odnosu na prethodni izveštajni period 2012/2013) sa poznatim počiniocima).

Štaviše, što se tiče krivičnog gonjenja trgovine ljudima tokom septembra 2013. godine - marta 2014. godine, tužilaštvo je imalo 79 slučajeva trgovine ljudima u postupku, koji uključuju 200 osoba. Od toga, 66 slučajeva u vezi 168 lica bili su zaostali predmeti, dok je 8 slučajeva, koji uključuju 19 lica, bilo rešeno. Ovih 8 slučajeva je rešeno kako glasi: Istraga o jednoj osobi je prekinuta i optužnica je podignuta nakon istrage protiv 18 lica.

S druge strane, sudovi su izdali presude protiv 19 tuženih u slučajevima trgovine ljudima kao što sledi: 17 lica su proglašena krivima i 2 lica su oslobođena.

Za detaljne statistike o borbi protiv krijumčarenja narkotika, videti *Aneks 11: Statistika organizovanog kriminala*.

Borba protiv privrednog kriminala, zloupotrebe ovlašćenja i korupcije

U pogledu borbe protiv privrednog kriminala i korupcije, tokom septembra 2013. godine - marta 2014. godine, 83 lica je uhapšeno i krivična prijava je podneta protiv 229 lica.

U odnosu na rad policije Kosova u borbi protiv pranja novca, ova agencija se tokom izveštajnog perioda bavila 4 slučaja takve kriminalne aktivnosti. U istim tromesečjima prethodne godine otvoren je samo jedan slučaj, obeležavajući blagi porast broja slučajeva pranja novca kojima rukuje KP.

Osim toga, tokom izveštajnog perioda, Policijski inspektorat Kosova istraživao je 18 slučajeva korupcije i krivičnih dela protiv službene dužnosti u okviru KP, 12 slučajeva krivičnog dela, 1 slučaj podmićivanja i 3 slučaja falsifikovanja dokumenata.

Tokom poslednjeg tromesečja 2013. godine, Tužilaštva su rešila 93 slučaja u kojima su bila uključena 266 lica, i to: krivične prijave podnete su protiv 54 lica, istraga je prekinuta za 109 lica, optužnice sa zahtevom za kazneni nalog su podnete protiv 2 lica, trenutne optužnice su podnete protiv 36 lica, optužnice sledeći istrage podignute su protiv 65 lica.

S druge strane, u istom periodu, sudovi su izdali presude protiv 33 optuženih u predmetima korupcije na sledeći način: 22 osobe su proglašeno krivim, 4 osobe su puštene, dok su optužnice odbijene za 6 osoba a optužnica pre suđenja je izdata za jednu osobu.

Za detaljne statistike o borbi protiv krijumčarenja narkotika, videti *Aneks 11: Statistika organizovanog kriminala*.

1.2. Poboljšati pouzdanost statistike o borbi protiv teškog i organizovanog kriminala i korupcije

U pogledu pružanja konkretnih dokaza o rezultatima i poboljšanju pouzdanosti statistike o borbi protiv organizovanog kriminala i korupcije, u junu 2013. godine uveden je integrisani sistem praćenja istrage i krivičnog gonjenja krivičnih dela i korupcije, koji je u septembru 2013. godine postao potpuno operativan. Važno je napomenuti da integrisani sistem praćenja za harmonizaciju statistike bio je jedan od preduslova za liberalizaciju viznog dijaloga i PSP. Godišnji izveštaj za 2013. godinu objavljen je 5. marta 2014. godine. Za detaljnije informacije o ovome, videti *Aneks 7: Godišnji izveštaj mehanizma za praćenje*.

1.3. Aktivno podržavanje sprovođenja mandata EULEX, uključujući specijalnu istražnu radnu grupu

Uzimajući u obzir kraj trenutno definisanog mandata EULEX, intenzivni pregovori između Republike Kosovo i EU u vezi sa budućim mandatom EULEX i SIRG održani su 14. juna 2014. godine. Oni su rezultirali dogovorom o nastavku mandata EULEX, sa raznim promenama u njegovom mandatu.

Razmena pisama između predsednice Republike Kosova i visokog predstavnika Unije za spoljne poslove i bezbednosnu politiku je ratifikovana 23. aprila 2014. godine od strane Skupštine Kosova kao međunarodni sporazum, kroz Zakon o ratifikaciji međunarodnih sporazuma između Republike Kosovo i Evropske unije o Misiji Evropske unije za vladavinu prava na Kosovu. Pored toga, 23. aprila 2014. godine, Skupština Kosova usvojila je Zakon o izmenama i dopunama zakona koji se odnose na mandat Misije Evropske unije za vladavinu prava na Kosovu. Dotični zakoni zajedno predstavljaju odredbe koje omogućavaju EULEX da zadrži nadležnost u slučajevima koji se tiču ratnih zločina, terorizma,

organizovanog kriminala, i ozbiljne korupcije, i osnuje Specijalni sud za ratne zloupotrebe koji će suditi u predmetima protiv pojedinaca zasnovanim na izveštaju 2010. godine Saveta Evrope.

Da bi se garantovala primena sporazuma i novog mandata EULEX, postojala je potreba da se izmene sledeći zakoni koji se odnose na mandat EULEX:

- Zakon br. 03/L-052 o Specijalnom tužilaštvu Republike Kosova;
- Zakon br. 03/L-053 o nadležnosti, odabiru i raspodeli predmeta EULEX sudijama i tužiocima na Kosovu;
- Krivični zakonik Republike Kosova br. 04-L/082;
- Zakon o krivičnom postupku Republike Kosova br. 04-L/123;
- Zakon br. 04/L-033 o Posebnoj komori Vrhovnog suda Kosova za pitanja koja se odnose na Agenciju za privatizaciju;
- Zakon br. 03/L-137 o Odeljenju za sudsku medicinu;
- Zakon br. 04/L-015 o zaštiti svedoka;
- Zakonik o carini i akcizama Republike Kosovo br. 03/L-109.

Priprema izmena pomenutih zakona uređena je od strane Ministarstva pravde, u tesnoj saradnji i koordinaciji sa predstavnicima EULEX, Kancelarije EU na Kosovu, SSK, TSK, MUP i KP. Amandmani su dizajnirani da garantuju i olakšaju vršenje funkcija osoblja EULEX u skladu sa zakonom Kosova. Između ostalog zakoni garantuju mandat i nezavisnost SIRG po sporazumu

1.4. Obezbediti readmisiju iz zemalja članica

Sprovođenje sporazuma o readmisiji i Zakona o readmisiji je nastavljeno tokom izveštajnog perioda. Potpisan je jedan broj bilateralnih sporazuma o saradnji, uključujući i sporazum o readmisiji sa Italijom (zaključen 14. aprila 2014. godine) i Memorandum o razumevanju sa mađarskim zavodom za migraciju i državljanstvo (zaključen u novembru 2013. godine).

Na *strateškom nivou*, revidirana Strategija i AP za reintegraciju repatriiranih lica 2013 - 2017 usvojena je u oktobru 2013. godine. Ona sadrži jasne pokazatelje za merenje sprovođenja i redovno je praćena od strane nadležnih organa MUP.

Osim toga, da bi se dobila jasnija slika o stanju stvari u pogledu sporazumima o readmisiji, u novembru 2013. godine MUP je sačinio izveštaj o tome. On obuhvata zaključene sporazume o readmisiji od 2009. godine i napisan je na osnovu doprinosa od obeju strana potpisnica svakog sporazuma.

Takođe je došlo do napretka u tom periodu u pogledu učešća u multilateralnim sastancima sa zemljama članicama EU o readmisiji i azilu. Dana 28. februara 2014. godine, MUP je organizovao sastanak sa migracionim atašeima zemalja članica da razgovaraju o statistikama migracija za 2013. godinu i za rešavanje bilo kakvih zajedničkih otvorenih pitanja.

Štaviše, 15 - 16. aprila 2014. godine, održan je peti dijalog partnerstva o migraciji Kosovo - Švajcarska. Cilj ovog dijaloga je da se održi redovan dijalog i zajednički odražavajući proces u cilju poboljšanja saradnje između Kosova i Švajcarske u oblasti migracija.

Imajući u vidu zabrinutost u pogledu pravilnog korišćenja SUP za reintegraciju u opštinama, u septembru 2013. godine, MUP je izvršio inspekciju kako bi se identifikovale glavne poteškoće sa kojima se opštinski zvaničnici suočavaju u pogledu SUP. Kao rezultat toga, u saradnji sa MALS, obezbeđen je jedan broj dodatne informatičke opreme sledećim opštinama: Novo Brdo, Junik, Klokot, Štimlje, Priština, Obilić, Mališevo, Istok, Gračanica i Parteš, a dodatna obuka nekolicini opštinskih zvaničnika. U međuvremenu, u prvom tromesečju 2014. godine, Odeljenje MUP za reintegraciju, u saradnji sa Tvining

projektom, obezbedilo je još jedan broj obuka za opštinske zvaničnike u sledećim regionima: Gnjilane, Uroševac, Priština, Mitrovica, Peć i Prizren, a opštinski zvaničnici koji su prisustvovali obuci su sertifikovani.

U cilju povećanja kapaciteta osoblja koje se bavi azilom i migracijom na centralnom nivou, obezbeđene su sledeće obuke:

- *Statistika migracija: Prikupljanje i analiza* (3. septembra 2013. godine);
- *Granična nadzor, upravljanje sistemom mešovite migracije i osetljivo ulaska* (23-26. septembar 2013. godine);
- *Etički kodeks službenika za azil i migraciju* (2 – 7. septembra 2013. godine);
- *Izrada profila migracije* (22 – 24. oktobar 2013. godine);
- *Međunarodni Zakon o izbeglicama* (26 – 30. novembar 2013. godine);
- *Zaštita izbeglica u zemljama Zapadnog Balkana* (10 – 11. decembra 2013. godine);
- *Obuka nastavnika o jačanju readmisije i održive reintegracije na Kosovu* (21 – 25. oktobra 2013. godine); i
- *Izveštavanje i analiza statistika* (10. decembar 2013. godine).

Na nivou podizanja svesti, preduzeta je intenzivna kampanja kao i druge dodatne mere u cilju sprečavanja priliva azilanata sa Kosova u EU. Kampanja koja je u toku fokusira se na sprečavanje ilegalnih migracija i pružanje informacija o procesu readmisije i reintegracije. Do sada, za ovu svrhu je napravljena internet stranica, koja predstavlja informacije na pet jezika (www.visalib.info) i pokrenuto je 5 video oglasa (na albanskom i srpskom jeziku) za rešavanje pomenutih pitanja. Osim toga, bilbordi su smešteni u 5 gradova i dva dokumentarna filma su proizvedena. Ove poslednje prikazuju sekvence iz života porodica iz različitih zajednica koje su jednom ponovo primljene na Kosovu.

Sa ciljem da se poboljša dostupnost i poboljša pristup informacijama za sve zajednice širom zemlje, zvaničnici MEI i MUP, u bliskoj saradnji sa opštinama, OCD i drugim zainteresovanim stranama, od aprila 2014. godine, obišli su 40 različitih lokacija (uglavnom sela), držeći predavanja i vodeći neformalne razgovore i distribuciju materijala za podizanje svesti, fokusirajući se na posledice ilegalnih migracija i proces readmisije i reintegracije. Pored toga, treći krug poseta svim opštinama od strane ministra za evropske integracije je sproveden tokom marta - aprila 2014. godine. Ove posete su bile usmerene na sprečavanje ilegalne migracije, kao i reintegraciju repatriranih kosovskih državljana. Ova i druge kampanje mogu da budu jedan od faktora koji su doprineli drastičnom smanjenju broja azilanata sa Kosova u drugoj polovini 2013. godine. Dakle, uprkos povećanju broja zahteva za azil iz svih drugih zemalja Zapadnog Balkana u drugoj polovini 2013. godine, prema izveštajima EASO za 3. tromesečje i 4. tromesečje 2013. godine, broj azilanata sa Kosova znatno je opao (od 47% do 25 % u 3. tromesečju 2013. godine i od 25% do 16% u 4. tromesečju 2013. godine).

U pogledu statistika o readmisiji, u izveštajnom periodu bilo je ukupno 2.349 readmisanata, dok tokom poslednjeg tromesečja 2012. godine i prvog tromesečja 2013. godine, kosovske vlasti su ponovo primile 2.105 lica. Kao što se moglo primetiti, postoji više readmisanata nego što je bilo u istim tromesečjima prethodnih godina i, štaviše, nije bilo nerešenih zahteva o readmisiji tokom izveštajnog perioda.

Što se tiče reintegracije, u izveštajnom periodu 1.239 lica je imalo koristi od Programa za reintegraciju. U poslednjem tromesečju 2013. godine, utrošen je iznos od 739,920.41 EUR, dok je u prvom tromesečju 2014. godine, u ovu svrhu potrošeno 279,058.06 EUR.

2. Pravosuđe

2.1. *Preduzeti mere da se smanji ukupan broj zaostalih predmeta*

Sudski savet Kosova je 23. aprila 2014. godine usvojio svoj petogodišnji Strateški plan 2014 - 2019. Ovo će biti putokaz koji će voditi kosovsko pravosuđe od onoga što je danas da onoga što teži da bude u narednih pet godina. U tom cilju, Savet aktivno zahteva doprinos iz svakog sektora pravosudnog sistema. Pored toga, SSK je 30. avgusta 2013. godine usvojio revidiranu Strategiju za smanjenje zaostalih predmeta. Ona postavlja rešavanja svih nerešenih slučajeva i predmeta pre 2010. godine koji nisu presuđeni pod prethodnom strategijom.

Tabela 50: Statistika o presuđenim slučajevima za sve zločine u izveštajnom periodu

Kategorije slučajeva	Br. slučajeva
Krijumčarenje migranata	11
Trgovina ljudima	8
Krivična dela vezana za narkotike	99
Učešće ili organizacija organizovane kriminalne grupe	2
Pranje novca	2
Uvoz, izvoz, nabavka, transport, proizvodnja, razmena, posredovanje ili prodaja oružja i eksplozivnog materijala	10
Korupcija i krivična dela protiv službene dužnosti	118
Ukupno	250

2.2. *Sprovođenje reforme pravosuđa, uključujući i obezbeđivanje doslednosti među zakonima o sudovima, Sudskom savetu i Tužilačkom savetu i tužilaštvu*

U oblasti pravosuđa, strukturna reforma sprovodi se bez većih prepreka. Tužioci rade u skladu sa novom strukturom i već su raspoređeni po nadležnim odeljenjima Tužilaštva. Glavni tužioci su takođe imenovani u svim osnovnim sudovima i apelacionim sudovima. S druge strane, SSK je nastavio sa svojom reformom u skladu sa novom sudskom strukturom. Sva odeljenja u sudovima su uspostavljena i sudije određene.

U cilju daljeg unapređenja nezavisnosti, efikasnosti, odgovornosti i nepristrasnosti pravosudnog sistema, sledeći *podzakonski akti* usvojeni su tokom izveštajnog perioda:

- Uredba o regrutovanju, predlaganju i imenovanju tužilaca (1. oktobra 2013. godine);
- Uredba o proceni učinka tužioca (24. oktobra 2013. godine);
- Uredba o disciplinskom postupku (27. decembra 2013. godine); i
- Izmenjena Uredba o imenovanju sudija (februar 2014. godine), na osnovu zahteva EU, što omogućava transparentnije i adekvatnije kriterijume bodovanja za kandidate.

Ovaj regulatorni okvir obezbeđuje da se proces zapošljavanja, imenovanja i ponovnog imenovanja sudija i tužilaca obavlja transparentno i u skladu sa obavezama koje proizilaze iz Ustava i važećih zakona na Kosovu. Štaviše, on postavlja pokazatelje učinka i kriterijume ocenjivanja.

Osim toga, sledeći podzakonski akti koji regulišu određene oblasti koje se odnose na pravosudni sistem u celini su usvojeni tokom izveštajnog perioda:

- AU br. 07/2013-MP o obliku i načinu održavanja dokaza za privatne izvršitelje (23. oktobra 2013. godine);
- AU br. 06/2013-MP o identifikacionim karticama za privatne izvršitelje (23. oktobra 2013. godine);
- AU br. 05/2013-MP o radnim izveštajima privatnih izvršitelje (23. oktobra 2013. godine);

- Uredba br. 01/2013-MP o učinku komisije za ocenjivanje podnosilaca zahteva (23. oktobra 2013. godine);
- AU br. 04/2013-MP određivanje važećeg mandata i broja zamenika privatnih izvršitelja koji mogu istovremeno raditi pod nadležnošću jednog privatnog izvršitelja (23. oktobra 2013. godine);
- AU br. 03/2013-MP o minimalnim tehničkim i drugim uslovima u pogledu potrebne opreme kancelarije privatnog izvršitelja (23. oktobra 2013. godine);
- AU br. 10/2012 o načinu održavanja evidencije primljenih predloga i završenih predloga da bi se odredilo i sprovelo izvršenje i druga potraživanja (2. decembra 2013. godine);
- AU br. 11/2013-MP o načinu sprovođenja unutrašnje inspekcije u popravnim ustanovama (12. decembra 2013. godine);
- AU br. 08/2013-MP o kategorizaciji profesionalne opasnosti za osoblje Korektivne službe (20. decembra 2013. godine);
- AU br. 13/2013-MP o programu i načinu polaganja pravosudnog ispita (27. decembra 2013. godine);
- AU br. 01/2014-MP o održavanju beležničkih knjiga, registara i drugih lista (14. januar 2014.);
- Privremeni Statut br. 02/2014-MP Komore privatnih izvršitelja (10. februara 2014. godine);
- AU br. 04/2014-MP o izmeni AU br. 03/2012 o načinu redigovanja beležničkih akata (10. februara 2014. godine);
- AU br. 06/2014 o naknadama za rad i kompenzaciju troškova za privatne izvršitelje (27. marta 2014. godine);
- AU br. 05/2014 o sanitarno-higijenskim uslovima za osuđena lica (28. mart 2014. godine);
- Privremeni Etički kodeks (br. 07/2014-MP za privatne izvršitelje (4. april 2014. godine); i
- AU br. 03/2014-MP o obrascima i sadržini spisa, službene evidencije i drugih akata za privatne izvršitelje tokom preduzimanja formalnih prinudnih radnji (7. februar 2014. godine).

Takođe, januara 2014. godine je započet projekat informacionog sistema upravljanja predmetima (ISUP). Nadležne kosovske institucije su počele realizaciju projekta podržanog od strane Vlade Kraljevine Norveške. U tom cilju, Memorandum o razumevanju između MP, SSK, TSK i Vlade Norveške je zaključen u septembru 2013. godine. Projekat će biti realizovan u tri faze, sa prvom fazom koja je počela u decembru 2013. godine sa konkretnim aktivnostima kao što su: akcioni plan je pripremljen za prvu fazu; kancelarije i oprema za osoblje projekta su obezbeđeni; i pripreme za osnovne računarske obuke za sudsko i tužilačko osoblje. Realizaciji projekta prethodio je izbor rukovodioca projekta od strane SSK i partnera za implementaciju u oktobru 2013. godine. Do danas, SSK je osnovao korisničku grupu CSPI sastavljenu od sudija i tužilaca, usvojen je plan rada i usvojene su odluke za obavezno učešće svih sudija i sudskog osoblja u IT obuci (7. aprila 2013. godine).

Konačno, u cilju sagledavanja funkcionalnosti sistema krivičnog pravosuđa, oktobra 2013. godine, predstavnici Ministarstva pravde, Sudski savet Kosova i Tužilački savet Kosova potpisali su projektni zadatak (ToR) za zajednički mehanizam sa prvim pokazateljem koji je završen od strane kosovskih vlasti u oktobru 2013. godine (stvaranje zajedničkog mehanizma), dok je drugi pokazatelj završen u martu 2014. godine (nacrt izveštaja zajedničkog mehanizma). Izveštaj obuhvata sve novine i nedostatke koji su uočeni od strane agencija za sprovođenje zakona, kao deo prve faze koja je praćena drugom fazom.

Izveštaj predstavlja sveobuhvatan pregled sprovođenja reorganizovanog sistema krivičnog pravosuđa na Kosovu, i adresira sprovođenje ovih odredbi iz gledišta institucija, sa ciljem da se pruži pregled praktične primene novog zakonodavstva. Izrada izveštaja je očekivana od brojnih sastanaka sa članovima mehanizama, gde su institucije imale priliku da diskutuju u vezi sa novom strukturom.

Priprema nacrt izveštaja od strane lokalnih aktera zaključilo je prvu fazu procesa. Druga faza procesa je pokrenuta. Izveštaj je dostavljen svim zainteresovanim stranama, uključujući one iz inostranstva, a očekuje se da bude nastavljen sa drugom fazom konsultacija.

2.3. *Obezbediti odgovarajuće bezbednosne i zaštitne mere za sudije i sudsko osoblje, kao i za tužioce, svedoke i žalioce, i obezbediti delotvornu zaštitu protiv pretnji ili zastrašivanja*

Što se tiče slučajeva pretnji protiv sudija, u skladu sa KP - SSK - TSK Memorandum o razumevanju za zaštitu sudija i tužilaca, samo jedan slučaj je prijavljen u izveštajnom periodu. Počinioci su u procesu pravne mere dok su se sudiji kome se pretilo obezbeđene adekvatne mere zaštite od strane Kosovske policije.

2.4. *Obezbediti da se suđenja odvijaju u odgovarajućim prostorijama i u skladu sa sudskim postupcima*

U pogledu obezbeđivanja da se suđenja obavljaju u odgovarajućim prostorijama, u izveštajnom periodu, SSK je renovirao sudske prostorije grane u Kačaniku, Glogovcu i Dragašu, a završio je izgradnju novih objekata u Štrpcu. Do sada, 20 od 29 je renovirano.

2.5. *Nastaviti regrutovanje sudija i tužilaca iz manjina, kao što je navedeno u zakonodavnom okviru*

Da bi se obezbedila međuetnička ravnoteža u pravosuđu, SSK je stalno pravio napor u ispunjavanju upražnjenih mesta za sudije iz manjinskih zajednica. U tom smislu, SSK je imenovo zamenika predsednika iz nevećinskih zajednica, 5. marta 2014. godine, na institucionalnom okviru. Ipak, pitanje povećanja broja sudija iz nevećinskih zajednica čeka zbog tekućih diskusija u okviru dijaloga između Kosova i Srbije olakšanom od strane EU.

3. *Javna uprava*

3.1. *Učiniti napredak u sprovođenju strategije javne uprave i akcionog plana kao i odgovarajućih zakona. Obezbediti održivu reformu javne uprave, uključujući i neophodna sredstva i osoblje.*

U cilju daljeg razvoja pravnog okvira o reformi javne uprave, usvojeni su sledeći zakoni:

- Zakon o Kosovskom institutu za javnu upravu, 20. marta 2014. godine; i
- Zakon o platama funkcionera, 1. aprila 2014. godine

Što se tiče obezbeđivanja pravilnog sprovođenja politike o reformi državne uprave, Vlada je usvojila 2014. godine putokaz za budućnost za sprovođenje strategije reforme javne uprave 2. aprila 2014. godine. Štaviše, MJA je izdvojio budžet za njegovu realizaciju: 95 % finansijskog opterećenja će biti pokriveno od strane donatorske zajednice, 4,15 % iz budžeta Kosova i preostalih 0,85% se smatra finansijskim jazom.

U cilju rešavanja jednog od ključnih prioriteta koji proizilaze iz Studije izvodljivosti, u oktobru 2013. godine MJA, u saradnji sa MF, je pregledao sistematizaciju radnih mesta i uskladilo naslove i opise radnih mesta za svaku poziciju u civilnoj službi Kosova. Ovaj pregled je utvrdio da 70 % (500 naslova radnih mesta ukupno) od radnih mesta je do sada kompletno.

Na internim propisima organizacije, proces se odvija u dve faze, prva faza se fokusira na odobravanje propisa ministarstava, a drugi na one od drugih institucija. Do sada, MJA i Vlada su usvojili Pravilnik o unutrašnjoj organizaciji svih resornih ministarstava, ali Ministarstvo snage bezbednosti Kosova (MSBK), koje čeka završetak njene strukture zbog nedavno uspostavljenih Kosovskih oružanih snaga.

Štaviše, u martu 2014. godine sazvana je međuministarska komisija RJU, kojom predsedava ministar za državnu upravu. Pitanja podignuta na ovom sastanku su se odnosila na izazove i zabeležen napredak na ispunjavanju obaveza koje su proistekle iz poslednjeg sastanka Specijalne grupe za reformu javne uprave

koji je održan 06. decembra 2013. godine u Briselu, kao što je mapa puta za 2014. godinu koja adresira preostale akcije Strategije reforme javne uprave, Izveštaj o sveobuhvatnom sprovođenju Strategije za reformu javne uprave, katalog radnih mesta, klasifikacija radnih mjesta, zakonodavni okvir o RJU uopšte i posledičnog finansijskog tereta.

3.2. *Povećati ukupni udeo pripadnika manjina u javnoj upravi*

Prema stavu 3, član 11. Zakona o državnoj službi predviđeno je da 10 % kvote od pozicija na centralnom nivou bude rezervisano za nevećinske zajednice, međutim na lokalnom nivou kvota je definisana prema strukturi stanovništva u opštinama. Položaji za ostale kategorije nisu regulisani ZDS, već po posebnim zakonima. Donja tabela pokazuje etničku strukturu zaposlenih u javnoj upravi, kako na lokalnom tako i na centralnom nivou.

Tabela 51: Zaposleni pojedinci, prema pripadnosti zajednici, april 2014. godine

Etnička pripadnost	Ukupni broj	Procenat
Albanci	64,954	90.08%
Srbi	4,601	6.38%;
Bošnjaci	1,364	1.89%;
Turci	724	1.0%
Romi	136	0.18%
Aškalije	120	0.16%
Egipćani	65	0.09%;
Gorani	72	0.1%
Ostali	68	0.09%
Ukupno	72,104	100%

4. **Izborna reforma i Skupština**

4.1. *Obezbediti da pravni okvir za izbore bolje odražava najbolju praksu u EU i da je sprovođenje takođe u skladu sa međunarodnim standardima*

U oblasti reforme izbornog sistema, Skupština Kosova je usvojila izmene i dopune Nacrta Zakona o opštim izborima. Dana 3. aprila 2014. godine ovaj nacrt zakona je usvojen u prvom čitanju Skupštine. Izborni prag za političke partije i dalje ostaje na kvoti od 5%, 7.5 % za koalicije, i 2,5 % za nezavisne kandidate.

4.2. *Skupština treba unaprediti svoj nadzor izvršne vlasti, uključujući i bezbednosni sektor, kroz poboljšanje nadzora zakonodavstva i praćenje sprovođenja politika i zakona*

Skupština Republike Kosovo ima jasan mandat i ustavno pravni okvir o razmatranju, usvajanju i nadgledanju sprovođenja zakonodavstva i izvršnih politika. Ovaj mandat se ostvaruje i u velikoj meri kroz stalne i funkcionalne odbore. U skladu sa ovim mandatom i obavezama prema planiranim aktivnostima za integrisanu agendu, Skupština je povećala nadzor izvršne vlasti praćenjem sprovođenja zakona i politike vlade.

U skladu sa svojim zakonskim nadležnostima, Skupština Kosova je nastavila ostvarivanje svoje nadzorne uloge nad izvršnom vlašću. U tom smislu, za odgovarajući period Vlada je podnela 6 (šest) pisanih izveštaja Odboru za bezbednost Skupštine. Skupštinski odbori takođe su inicirali praćenje sprovođenja 13 zakona i planiraju da pregledaju 30 izveštaja podnetih od nezavisnih institucija. To pokazuje poboljšan nadzor od strane Skupštine prema Vladi i nezavisnim institucijama.

U toku izveštajnog perioda, Skupština je održala 24 plenarne sednice, a usvojila ukupno 32 zakona.

Što se tiče *parlamentarnog nadzora nad sektorom bezbednosti*, Skupštinski odbor nadležan za unutrašnje poslove, bezbednost i nadzor sigurnosti preduzeo je sledeće aktivnosti:

- Plenarne rasprave i javne rasprave sa ministrom unutrašnjih poslova i ministrom Bezbednosnih snaga Kosova;
- Ocenili strateški pregled sektora bezbednosti Kosova (SPSBK);
- Sprovedene studijske posete u bezbednosnim institucijama;
- Pozvani direktor Kosovske policije i inspektorat Kosovske policije da izveštavaju o sprovođenju preporuka Skupštine. Ove preporuke rezultirale su u procesu nadzora Skupštine o sprovođenju Zakona o policijskom inspektoratu, i budžetskim troškovima Ministarstva unutrašnjih poslova i policije Kosova; a,
- Nadzor nad primenom Zakona o zaštiti podataka o ličnosti nije završen zbog predviđene izmene Zakondavne strategije Vlade 2014..

4.3. *Finansiranje i administracija Skupštine da budu nezavisniji od vlade, posebno kroz usvajanje zakona o statusu državnih službenika Skupštine, obezbeđujući da nacrt budžeta Skupštine bude modifikovan od strane vlade u konsultaciji sa Skupštinom pre nego što se podnosi Skupštini za usvajanje*

Skupština Republike Kosova je budžetska organizacija i njen budžet je deo godišnjeg budžeta Republike Kosovo. Stoga, Skupština, kao i sve druge budžetske organizacije, dužna je da poštuje odredbe Zakona br. 03/L-048 o upravljanju javnim finansijama i odgovornosti (član 20.4) da pripremi, dostavi i učestvuje u budžetskim raspravama u organizaciji Ministarstva finansija, koje je nadležno za vođenje budžetskog procesa.

Zakon o upravljanju javnim finansijama i odgovornosti ne sadrži odredbe koje obavezuju Ministarstvo finansija, odnosno Vladu, da zatraži mišljenje Skupštine tokom pregleda finansijskih zahteva budžetskih organizacija ili samog budžetskog zahteva Skupštine. Međutim, tokom faze budžetskih rasprava Ministarstvo finansija uvek poziva Odbor Skupštine za budžet i finansije da učestvuje u svim budžetskim raspravama.

Treba napomenuti da je do sada pregled i usvajanje budžeta i plata osoblja uprave Skupštine je sprovedena u skladu sa Zakonom o državnoj službi i Uredbom o radnom vremenu i naknadama za državne službenike Uprave skupštine, usvojene od strane Predsedništva Skupštine.

Odbor za budžet i finansije razmatra do daljih zakonskih izmena, pitanje razmatranja i usvajanja nacrta budžeta Skupštine Kosova, uključujući plate i naknade za zaposlene svoje uprave (kao i drugih budžetskih organizacija), vršice se u skladu sa pravnim okvirom koji je na snazi, odnosno Zakonom o upravljanju javnim finansijama i odgovornosti, Poslovnik o radu Skupštine kao i Uredbom o radnom vremenu i naknadama za državne službenike Uprave Skupštine.

5. Ljudska i osnovna prava

5.1. *Istražiti i goniti bilo kakve fizičke napade na novinare i završavanje parlamentarnih procedura za menjanje Krivičnog zakona o krivičnoj odgovornosti medija i zaštiti novinarskih izvora*

Sloboda izražavanja je jedno od osnovnih prava garantovano Ustavom Republike Kosova. U cilju jačanja svojih napora za osiguravanje slobode izražavanja i zaštite novinara, Kosovo je ukinulo dva člana o kriminalnim aktivnostima i zaštiti novinarskih izvora u novom Krivičnom zakonu u oktobru 2013. Istovremeno, Krivični zakonik uključuje novinare u kategoriju svedoka isključenih od obaveze da svedoče, stoga čineći medije nekrivično odgovornim. Štaviše, paralelno sa obavezom stvaranja pogodnog

okruženja za zaštitu ovih prava, javna čitanja za predstavnike udruženja novinara su organizovana u Skupštini, sa podrškom OSCE, 28. februara. Glavno razmatrano pitanje je u vezi slobode medija, posebno fizičkih napada i pretnji novinarima.

Dalji napori za održavanje prave strukture institucija koje se bave slobodnom izražavanjem, Skupština je imenovala 3 člana Nezavisne komisije za medije 19. marta 2014, i jednog člana 11. aprila 2014. Pored toga, 11. februara 2014, Skupština je imenovala 1. člana iz srpske zajednice na poziciju člana Odbora RTK (koji sačinjava 11 članova ukupno).

O broju slučajeva fizičkih napada na novinare, u periodu izveštavanja, Kosovska policija je primila trinaest (13) slučajeva. Od ovih slučajeva, sedam (7) je ostalo pod istragom, dok je šest (6) slučajeva uključujući devet (9) osoba prosleđeno TSK. TSK je preduzeo sledeće mere: direktne optužnice za četiri (4) lica, za tri (3) lica slučaj je bio rešen tokom faze istrage, za jedno (1) lice jedna optužnica je bila podignuta nakon faze istrage, dok je za jedno (1) lice optužnica bila odbačena. Tokom ovog perioda, SSK je primio dva (2) slučaja koja su uključila pet (5) lica: u jednom (1) slučaju, lice je držano u zatvoru, dok je drugi slučaj ostao nerešen.

5.2. *Unapredite i pojednostavite mnoštvo tela koja se bave zaštitom ovih prava kako bi se obezbedilo efikasno praćenje i sprovođenje zakonskog okvira u ovoj oblasti*

U cilju boljeg funkcionisanja i koordinisanja višestrukih organa i struktura u oblasti ljudskih prava, Vlada Kosova je preduzela inicijative da reformiše institucionalnu postavku koja se bavi zaštitom ljudskih prava, na centralnom i lokalnom nivou. Ovaj proces je uključio zakonodavne reforme, posebno izmene Zakona o Ombudsmanu, Zakona o rodnoj ravnopravnosti i Zakona o zaštiti od diskriminacije. Ovo se radi u bliskoj saradnji sa Zajedničkim projektom SE koji je već obezbedio ekspertizu o izmenama ovog zakona. Ovaj proces uključuje zainteresovane strane različitih institucija i NVO, i uključuje javne debate kako bi proces bio transparentan i inkluzivan. Dalje, u cilju daljeg pojednostavljivanja institucionalne strukture u ovoj oblasti, Kancelarija za pravne poslove KP, kao koordinator ovog procesa, je izradila Uredbu o funkcionisanju i organizaciji struktura za ljudska prava.

Strategija i Akcioni plan o ljudskim pravima (2014-2018) biće paralelno razvijeni. Ovaj proces uzima u obzir komentare obezbeđene od strane stručnjaka od strane fonda koji finansira projekat EU „Promocija zaštite ljudskih prava na Kosovu“. Predviđeno je da ovi dokumenti budu završeni do četvrtog kvartala 2014.

5.3. *Napraviti napredak na sprovođenju imovinskih prava, na primer kroz smanjenje broja zaostalih predmeta i poboljšanje izvršenja sudskih i administrativnih odluka*

Zaštita imovinskih prava nastavlja da bude visok prioritet za vlasti Kosova. Vlada Kosova se slaže da mandat Kosovske agencije za imovinu (KAI) treba da se produži do konačnog perioda do 2016.

U pogledu učinjenog napretka u jačanju imovinskih prava i smanjenja zaostalih slučajeva, od 42,695 tužbi primljenih u Kosovskoj agenciji za imovinu, 40,586 je bilo presuđeno do sada (od kojih 5,789 tokom izveštajnog perioda). Procenjujući izvršenja odluka, 35,122 odluke su dostavljene stranama i ukupan broj izvršenih odluka je 25,580 (od kojih 5,397 tokom izveštajnog perioda).

U vezi slučajeva proterivanje iz domova i menjanje nepokretne imovine, SSK je imao za rad 553 slučaja a rešio je 39 od njih.

Prema biznis planu KAI, rešavanje tužbi predatih KAI se očekuje da bude završeno do juna 2014, sa mogućim produženjem do avgusta 2014, dok se sprovođenje odluka planira da bude završeno do decembra 2015.

KAI je primila 822 pritužbe protiv odluka Kosovske komisije za rešavanje tužbi za imovinska pitanja (KPCC) do sada. 767 je predato Višem sudu Kosova, od kojih je 441 tužba bila presuđena, na sledeći način:

- 330 tužbi je odbijeno i odluke KKIZ (Kosovska komisija za imovinske zahteve) su potvrđene;
- 111 tužbi je uvaženo i odluke KKIZ su bile ili izmenjene ili vraćene na razmatranje.

Tokom izveštajnog perioda, KAI je primila 154 novih žalbi protiv odluka KKIZ, od koji je 60 tužbi bilo protiv komisije Višeg suda, na sledeći način:

- 36 tužbi je odbijeno i odluke KKIZ su potvrđene; i
- 24 tužbe su zagarantovane i odluke KKIZ su bile ili izmenjene ili vraćene na razmatranje.

U vezi sa Nadzornim odborom KAI, trenutni međunarodni predsedavajući i članovi Nadzornog odbora su imenovani ili ponovo imenovani od strane MCP za mandat od 22. avgusta 2012. do 31. avgusta 2014, dok mandat KAI za donošenje rešenja nije završen, što je pre moguće, i sa vlašću da samostalno nadgleda pitanja u vezi trenutnom mandata KAI. U odnosu na dva lokalna člana Nadzornog odbora, koga su oni ponovno imenovali od strane Skupštine Republike Kosova 15. novembra 2013. za period do 14. novembra 2014.

5.4. Usklađivanje zakonodavstva o zaštiti ličnih podataka sa standardima EU i fokusom na njegovo sprovođenje, verovatno nakon izrađivanja sekundarnog zakonodavstva i građenjem administrativnih kapaciteta

U vezi zakonodavstva o zaštiti ličnih podataka, Državna agencija za zaštitu ličnih podataka je finalizovala izrađivanje sledećih zakonskih akata o subvencijama:

- AU o unutrašnjim procedurama za razmatranje primljenih pitanja od strane DAZLP;
- AU o korišćenju službenih vozila;
- AU o unapređenju, predavljanju, fiksne i mobilne telekomunikacije; i
- Strategija o zaštiti ličnih podataka 2014-2017.

Zakon o zaštiti ličnih podataka je u procesu izmene, kao po preporukama stručnjaka TAIEX, u cilju obezbeđivanja usklađivanja sa *pravnim tekovinama* EU. Nacrt zakona predviđa da svi lični podaci koji su obrađeni ili treba da budu obrađeni a prebačeni državama ili međunarodnim organizacijama obezbeđuju odgovarajući nivo zaštite podataka.

Tokom perioda izveštavanja, DAZLP je izdala 92 preporuke u vezi zaštite ličnih podataka u privatnim i javnim institucijama. Najčešće preporuke se odnose na sistem video nadzorom, obradu bimetrijskih podataka i direktnog marketinga.

6. Zaštita manjina

6.1. Promovisati multietničko Kosovo; stvaranje uslova za kosovske Srbe da osete deo budućnosti Kosova i uslova za povratak lica koja to žele da urade

U cilju daljeg poboljšanja uslova zajednica na Kosovu, Vlada 4, usvojila je Strategiju za zajednice i povratak 2014-2018 5. februara 2014. Ona služi kao vodič u procesu povratka, koji obuhvata ne samo stambena pitanja, ali i javne i zdravstvene usluge, pribavljanje ličnih dokumenata, slobodu kretanja, pristup obrazovanju na svom maternjem jeziku, mogućnostima zapošljavanja, kao i druga pitanja koja se odnose na proces povratka.

Statistike pokazuju da se 388 lica vratilo u toku izveštajnog perioda. Udovoljavanje potreba povratnika zasniva se na proceni i zahtevima prijemne opštine. U cilju stvaranja uslova za integraciju povratnika, MZP je izgradio 32 kuće za povratnike širom Kosova. U međuvremenu, kao deo projekta "*Povratak i reintegracija na Kosovu III*", 38 kuća je izgrađeno u Prizrenu, Suvoj Reci, Štrpcu, Novom Brdu i Partešu. U okviru istog projekta, dve škole u opštinama Novo Brdo i Parteš su renovirane. Pored toga, 17 porodica se podržavaju paketima hrane, dok 4 porodice su počele generisanje prihoda kroz učešće u ovom projektu.

Kao deo "*Programa za podršku stabilizaciji za povratnike iz kampova u Makedoniji i Republici Crnoj Gori*", 18 kuća je izgrađeno za 60 porodica (4 kuće u regionu Peći, 4 u Gnjilanskom i 10 u Prištinskom regionu) koje su se vratile iz logora u Makedoniji i Crnoj Gori. Ovaj program će nastaviti svoju implementaciju u toku 2014.

U cilju poboljšanja uslova za povratnike, tokom izveštajnog perioda, potrošeno je 628.322 EUR za implementaciju projekata. Takvih projekata za popravku i izgradnju verskih objekata, asfaltiranje puteva, poboljšanje kanizacionih sistema, i druge infrastrukture, je realizovano u opštinama Prizren, Štrpce, Uroševac, Vučitrn, Dragaš, Istok i Kamenica. Primeri ovih projekata su:

- Popravka dvorišta crkava i groblja u 5 naselja u Štrpcu;
- Asfaltiranje Puteva u naseljima Popullant i Strezoce u Kamenici, i
- Izgradnja Kanizacionih sistema u naseljima Markaj, Shehler i Elezaj, i selu Brod, u Štrpcu.

Pored toga, 20 vraćenih porodica u Štrpcu, Gračanici, Istoku i Vučitrnu su podržane sa kućnim nameštajem, u iznosu od 26.534 EUR. Tokom izveštajnog perioda, MZP je takođe donirala ukupno 100,963.00 EUR za 30 projekata NVO-a, u cilju stvaranja adekvatnih uslova za povratak, reintegraciju i stabilizaciju zajednica. Pored toga, tokom ovog perioda MZP je isporučila građevinski materijal za 175 porodica, koje su osnovane na stabilizaciju, reintegraciju i održivi ekonomski razvoj manjinskih zajednica.

U cilju obezbeđivanja sigurnosti u zajednici kroz blisku saradnju između policije i građana, Direkcija za Policiju u Zajednici i Sprečavanje (DPZS) je osnovala 37 Lokalna odbora za javnu bezbednost (LOJB) širom Kosova. Dva od njih su osnovana 6. novembra 2013, u opštini *Dakovica*. Oni su ustanovljeni po zahtevima zajednica u lokalnim sredinama, a njihov sastav članstva je raznovrstan u pogledu pola, etničke pripadnosti, religije, i drugih demografskih elemenata. Pored toga, Izveštaj procene je izdat po prvi put u martu 2014, za Nacionalnu strategiju i Akcioni plan za bezbednost u zajednici 2011-2016. Za detaljnije informacije, vidi *Aneks 8: Izveštaj procene o sprovođenju Nacionalne strategije i Akcionog plana za bezbednost u zajednici, 2011-2016*.

Što se tiče zapošljavanja manjinskih zajednica u javnoj upravi, 9.88 % od ukupnog broja zaposlenih su pripadnici manjinskih zajednica. Na menadžerskom nivou, manjinske zajednice zauzimaju 5.26 % od ukupnog sastava zaposlenih.

6.2. Sprovoditi zakonodavstvo u vezi sa zaštitom kulturnog nasleđa i Srpske Pravoslavne Crkve

U cilju unapređenja zaštite kulturnog nasleđa na Kosovu, Zakon o selu Zymi i Hasit je usvojen 21. novembra 2013. Pored toga, Savet za Sprovođenje i Praćenje Zakona o Velikoj Hoći i Istorijskom centru Prizrena je već funkcionalan, a on se sastaje mesečno kako bi razgovarali o izazovima i napretku u sprovođenju odgovarajućih zakona. Takođe, MŽSPP je osnovao Radnu grupu za sprovođenje Zakona o istorijskom centru Prizrena, 10. marta 2014. Što se tiče implementacije Zakona o Velikoj Hoći, bilo je izazova zbog pitanja koja se odnose na osnivanje i izbor članova Seoskog veća. MŽSPP je zbog toga odlučilo da se ovo reguliše kroz dva administrativna uputstva (usvojena 28. aprila 2014):

- AU o osnivanju, selekciji, odgovornosti i radu Saveta o Velikoj Hoći; i

- AU o osnivanju, selekciji, odgovornosti i radu Saveta za kulturno nasleđe i Kancelariji istorijskog centra Prizrena.

Dalje mere su preduzete na *primeni* zakona o zaštiti kulturnog nasleđa. 33 od 200 (16,5 %) regrutovanih policijskih službenika Specijalne jedinice za zaštitu srpskog kulturnog i verskog nasleđa, kao i na čelu ove jedinice, su pripadnici srpske zajednice, dok je ukupan broj njih, koji pripadaju manjinskim zajednicama, 57 (28,5 %).

6.3. Obezbediti emitovanje programa na srpskom od strane javnog emitera

Sa namerom za emitovanje na srpskom jeziku od strane javnog emitera, TV kanal na srpskom jeziku (RTK 2) počeo sa emitovanjem u junu 2013. na osnovu Zakona za RTK. 10% od ukupnog godišnjeg budžeta namenjenog RTK za kalendarsku godinu je posvećen RTK2. Što se tiče statističkih podataka o emitovanju programa manjina, na osnovu godišnjeg izveštaja RTK, javni servis ispunio je svoju kvotu od 15% emitovanja predviđenog u programskoj šemi za manjine. Zakon o RTK, naime član 8, stav 6 propisuje da: "U skladu sa finansijskim mogućnostima, prostornih, logističkih i tehničkih uslova, RTK može proširiti svoju prenosnu mrežu sa drugim kanalima, uključujući i kanal na jezicima drugih zajednica."

6.4. Istražiti i krivično goniti bilo koji fizički napad, etnički ili verski motivisani, i dovesti počinioca pred lice pravde

Što se tiče etnički motivisanih zločina, obimni naponi su učinjeni od strane kosovskih institucija da istraže i krivično gone bilo kakve fizičke napade sa etničkom pozadinom. Kosovska policija je preduzela sve neophodne mere za sprečavanje i borbu protiv potencijalnih etnički motivisanih zločina.

U odnosu na rešavanje navodno etnički motivisanih zločina, tokom perioda izveštavanja KP je prijavilo deset (10) slučajeva. Od njih, pet (5) su slučajevi manjih telesnih oštećenja, dva (2) napada na službeno lice, dva (2) podsticaja mržnje, i jedan (1) pretnja.

Što se tiče istraga slučajeva koji se odnose na potencijalno etničko motivisane zločine, vidi tabelu 52 ispod.

Tabela 52: Statistike o navodno etnički motivisanim zločinima (oktobar 2013 - mart 2014)

Status slučajeva	K4 2013		K1 2014	
	Br. slučajeva	Br. lica uključenih	Br. slučajeva	Br. lica uključenih
Nasleđeni	5	7	2	5
Primljeni	0	0	0	0
Slučajevi na kojima se radi	5	7	2	5
Rešeni	1	2	0	0
Nerešeni	2	5	2	5

Izvor: Tužilački Savet Kosova

U međuvremenu, u izveštajnom periodu, SSK je imao u radu 3 nasleđena predmeta, a rešen je jedan (1) slučaj navodno etnički motivisanog zločina.

Što se tiče napada na kulturnu baštinu, u izveštajnom periodu 42 slučaja su prijavljena Kosovskoj Policiji; od njih, 13 slučajeva su umanjeni dok su preostalih 29 pod istragom.

6.5. Nastaviti sprovođenje decentralizacije, naročito u novim opštinama

Proces uspostavljanja novih opština se zasniva na Okvirnom dokumentu za reformu lokalne samouprave u 2004, i Sveobuhvatnom planu predsednika Ahtisarija. Tri osnovna zakona u pogledu lokalne samouprave, odnosno Zakona o lokalnoj samoupravi, Zakon o finansiranju lokalne samouprave i Zakona o administrativnim granicama, kao i nekoliko sektorskih zakona je usvojeno kako bi se obezbedilo da se proces decentralizacije u potpunosti realizuje. Kao deo jačanja procesa decentralizacije, MALS je takođe obezbedio pravilno funkcionisanje Opštinskih jedinica za ljudska prava, koja su osnovana na osnovu AU o jedinicama za ljudska prava.

Strategija za lokalnu samoupravu 2015-2025 je završena 10. aprila 2014. od strane međuministarske radne grupe osnovane od MALS 22. oktobra 2013. Ciljevi ove strategije odnose se na jačanje institucionalnih kapaciteta u opštinama, lokalni ekonomski razvoj, dobro upravljanje, unapređenje partnerstva između opština, biznisa i građana, i promociju prirodnog i kulturnog nasleđa u opštinama. Ista radna grupa je zadužena za izradu Akcionog plana za sprovođenje ove strategije.

Poseban naglasak je dat osnivanju novih opština. Dana 3. novembra 2013, lokalni izbori su održani širom Kosova, uključujući, po prvi put, opštine Severna Mitrovica, Leposavić, Zubin Potok i Zvečan. Svi izabrani opštinski organi u ovim opštinama su ustanovljeni. Sa izuzetkom Severne Mitrovice, sve ostale opštine su usvojile statuite, međutim, MALS je zaključio da Statut opštine Severne Mitrovice nije u skladu sa Zakonom o lokalnoj samoupravi i podneo zahtev da SO Severne Mitrovice uskladi Statut. U oktobru 2013, MALS je pripremio Akcioni plan, zajedno sa izveštajem o proceni, za ocenu finansijskih i tehničkih kapaciteta za ove četiri najsevernije opštine. MALS je takođe sproveo analizu o funkcionisanju ovih opština. Ova analiza je utvrdila da su sve ove opštine uglavnom radile u skladu sa Zakonom o lokalnoj samoupravi, i napravila značajan napredak u usvajanju zahteva od centralnog nivoa.

MALS, u koordinaciji sa drugim institucijama, preneo sve svoje nadležnosti utvrđene zakonom, sa centralnog nivoa na lokalni nivo. Ovaj proces je završen. Budžet za novoosnovane opštine 2014. je izdvojen (Tabela 53 ispod).

Tabela 53: Budžet dodeljen najsevernijim opštinama sa većinskim srpskim stanovništvom tokom jula 2012 - jul 2013. (u EUR)

Opština	Grantovi Vlade	Sopstveni prihodi	Spoljno finansiranje	Ukupno
Leposavić	2,966,542.00	17,300.00	-	2,983,842.00
Severna Mitrovica	3,973,256.00	105,400.00	-	4,078,656.00
Zvečan	1,816,227.00	12,400.00	-	1,828,627.00
Zubin Potok	1,934,796.00	15,750.00	-	1,950,546.00
Ukupno	10,690,821.00	150,850.00	-	10,841,671.00

6.6. Izdvojiti budžet, osoblje i prostorije za Kancelariju poverenika za jezik

U cilju obezbeđenja i praćenja sprovođenja Zakona o upotrebi jezika i očuvanja, unapređenja i zaštite službenih jezika i njihov ravnopravan status na Kosovu, kao i da zaštiti zajednice čiji maternji jezik nije službeni jezik, stvorena je Kancelarija poverenika za jezike. Ukupan budžet Kancelarije poverenika za jezike je za 2013. 182.523 EUR, od čega 45.523 EUR su plate, 85.000 EUR roba i usluge, kao i 2.000 EUR komunalne usluge, dok su direktne subvencije i transferi dostigli vrednost od 50.000 EUR. Više od polovine zaposlenih je regrutovano u Kancelariji, 1 dodatni prolazi kroz regrutovanje, dok se očekuje da

dva radna mesta budu popunjena uskoro. Kancelarija poverenika za jezike je već funkcionalna i organizovala je razne aktivnosti. Njegova veb stranica je takođe funkcionalna.

U daljim naporima povećanja kapaciteta, dva člana osoblja Kancelarije poverenika za jezike su učestvovali na dva treninga u toku perioda izveštavanja: pravo na pristup javnim dokumentima, 11. i 12. februara 2014, i funkcionisanje javne uprave u Republici Kosovo, 24. i 25. marta 2014. Takođe, Poverenik za jezik je prisustvovao Konferenciji o jezicima u Barceloni, Španija. KPZ je takođe uspostavila blisku saradnju sa UNDP i ECMI sa namerom povećanja kapaciteta u oblasti praćenja sprovođenja zakona u upotrebi jezika.

KPZ je izdala 22 preporuke za 7 javnih institucija na Kosovu. Preporuke se odnose na sprovođenje Zakona o upotrebi jezika od strane ovih institucija prilikom izdavanja dokumenata civilne registracije, pružanje drugih dokumenata za građane, prikazivanje znakova, i slično. Ova kancelarija je isporučila četiri informativne sesije u četiri opštine na temu primene Zakona o upotrebi jezika. KPZ izveštava da u 13 opština na Kosovu, škole su počele da isporučuju svoj nastavni plan i program na dva zvanična jezika koji se koriste na Kosovu.

U odnosu na prvi Nacrt dokumenta politike o zapošljavanju nevećinskih zajednica, koji je proces pokrenut od strane KPZ, KPZ je procenila zapošljavanja nevećinskih zajednica u privatnim i javnim institucijama za 2013, i objaviće svoje nalaze i preporuke Vladi. Ova inicijativa ima za cilj da podigne svest svih institucija o važnosti razvoja strategija i programa na zapošljavanje nevećinskih zajednica, i da usklade svoju politiku sa Ustavom Kosova i odgovarajućim zakonima o zajednicama i zapošljavanju.

6.7. Napredak u sprovođenju strategije i akcionog plana za Rome, Aškalije i Egipćane, uključujući i raspodelu neophodnih sredstava

Podrška za proces sprovođenja Strategije i Akcionog plana za integraciju Roma, Aškalija i Egipćana 2009 - 2015 je u toku. Među-institucionalni Upravni odbor je odobrio Okvir prioritizacije aktivnosti za period 2014 - 2015, 21. februara 2014. Identifikovani prioriteti uključuju obrazovanje, zapošljavanje, ekonomsko osnaživanje, zdravlje i socijalna pitanja, stanovanje, neformalna naselja, povratak i reintegraciju, registraciju, kulturu i medije, učešće i predstavljanje, kao i bezbednost i pravdu. Izveštaj o sprovođenju Akcionog plana za integraciju Roma, Aškalija i Egipćana je usvojen u julu 2013. Izveštaj procene nije uključen u prethodni ciklus izveštavanja. Stoga, molimo vas nađite izveštaj u *Aneksu 9: Izveštaj o implementaciji Akcionog plana za integraciju Roma, Aškalija i Egipćana*.

Za sprovođenje Strategije i Akcionog plana u 2014, KP Kancelarija za pitanja zajednica je izdvojila budžet za sledeće namene:

- Obrazovanje Roma, Aškalija i Egipćana (14.000 EUR);
- Stanovanje i socijalna podrška za ove zajednice (100.000 EUR);
- Poboljšanje infrastrukture (53,000 EUR);
- Podrška za poljoprivredu (120,000 EUR); i
- Grantovi za projekte NVO (100.000 EUR).

MONT je izdvojila 57.000 EUR za sprovođenje Strategije, ističući komponentu obrazovanja. U međuvremenu, MZ je izdvojio 586.000 EUR za 2014. da podrži zdravstvene mere, kao što je tretman za decu sa dijagnostiziranim trovanjem olovom, promotivne kampanje i vakcinaciju. Dalji napori su urađeni da se bave pitanjem stanovanja zajednica.

Glavna zgrada kampa IRL u Leposaviću je zatvorena zbog zabrinutosti u vezi sa povišenim nivoom olova u oblasti, do sada 31 od 35 porodica koje su prethodno živele u ovom kampu su se preraspodelile po kućnim jedinicama, dok ostale 4 porodice su privremeno smeštene dok se obezbedi trajno rešenje od MZP. Što se tiče zdravstvenih pitanja premeštenih osoba, tokom izveštajnog perioda, 31 premešteno dete

je testirano i tretirano protiv trovanja olovom. Štaviše, Centar porodičnog zdravlja u Mitrovici je stavio pažnju na prevenciju protiv izlaganja olovu u romskoj zajednici premeštenoj iz kampa u Leposaviću kroz kampanje za podizanje svesti ciljanjem roditelja i zakonskih staratelja.

Napredak je postignut po pitanju uključivanja manjina u obrazovanje. Razvijen je plan i program na romskom jeziku, a udžbenik "Romski jezik 1" za drugi razred je već završen. Datum izdavanja je 8. april 2014, Međunarodni dan Roma. Štaviše, broj učenika iz zajednica Roma, Aškalija i Egipćana upisanih u školu je porastao. Za akademsku godinu 2013/2014, 7.057 dece Roma, Aškalija i Egipćana su registrovani u školi, dok za 2012/13 broj registrovane dece iz ovih zajednica je 6.810. Štaviše, 36 učenika su se vratili u školu u toku izveštajnog perioda. U decembru 2013, MONT je dodelio stipendije za 30 učenika i 16 studenata iz ovih zajednica. Studenti Romi, Aškalije i Egipćani su upisani u 10 razred, bez obzira na školske ocene pristignute tokom osnovne i srednje škole ili rezultata nacionalnog testa.

Pored toga, MONT je izdvojio 27,720 EUR za 6 centara za učenje za ove zajednice u 5 opština: Prizren, Đakovica, Mitrovica, Gračanica i Uroševac. Svrha osnivanja ovih centara je da se poveća učešće ovih zajednica u obrazovanju i smanji stepen napuštanja škole. Učesnici ovih centara su deca uzrasta od 5-14 godina, i aktivnosti koje se tu obuhvataju su pomoć za domaće zadatke, dodatne vežbe iz predmeta kao što su jezik i matematika, priprema za nacionalni test i slično. Kontinuirani naponi su takođe učinjeni da se reintegrišu repatriirana deca u obrazovni sistem Kosova kroz dodatnu nastavu, naglašavajući decu Roma, Aškalija i Egipćana. Od 312 dece koja pohađaju ove časove, 102 pripadaju zajednicama Roma, Aškalija i Egipćana. Nastavno osoblje je pažljivo odabrano i nastava se sprovodi u sledećim opštinama: Priština, Prizren, Mitrovica, Đakovica, Obilić, Kosovo Polje, Lipljan, Vučitrn, Suva Reka i Istok. Izbor opština bio je zasnovan na potrebama. Dodatne mere su preduzete kako bi se obezbedio nesmetan rad ovog projekta, uključujući pružanje prevoza za decu, obezbeđivanje obroka, knjiga i drugih neophodnih školskih materijala.

Na kraju, kao deo procesa reintegracije, ističući reintegraciju marginalizovanih grupa, 6 Roma, 7 Aškalija i 2 Egipćana primilo je pozitivne odluke u vezi sa njihovim poslovnim planovima.

7. Pitanja trgovine i unutrašnjeg tržišta

7.1. Sprovoditi zakonski okvir o trgovini

Kosovo je član Centralnog evropskog sporazuma o slobodnoj trgovini. Takođe se privode kraju pregovori o Sporazumu o stabilizaciji i pridruživanju sa EU, a dominiraju u velikoj meri u sadržaju vezanom za trgovinu. Takođe je zaključilo pregovore o Sporazumu o slobodnoj trgovini sa Turskom.

Postignut je napredak u pogledu daljeg razvoja olakšavanja trgovinske politike i konsultativnih među-institucionalnih struktura. Poljoprivredna radna podgrupa u okviru Radne grupe za trgovinsku politiku je održala peti (30. septembra 2013) i šesti (19. marta 2014) redovni sastanak, fokusirajući se na pitanja koja su pokrenuta od strane biznisa, tehničkih poteškoća, zakonodavnih i administrativnih prepreka i problema vezanih za uvoz i izvoz sa zemljama CEFTA, pre svega Srbije. Sastancima su prisustvovali predstavnici institucija Vlade Kosova, poslovne zajednice i donatora. Radna podgrupa za privredu se takođe sastala u martu 2014.

Postoje takođe značajni događaji tokom izveštajnog perioda o *spoljnoj trgovini*. Na delovima SSP vezanim za trgovinu, vlasti su identifikovale i pregovarale o liberalizaciji trgovine i prelaznih perioda za industrijske, poljoprivredne i prerađene poljoprivredne proizvode. Tokom tehničkih rundi pregovora, konsultativni mehanizmi trgovinske politike su korišćeni za primanje informacija iz poslovnih udruženja, privrednih komora i drugih relevantnih aktera. S druge strane, pregovori o poljoprivrednim i industrijskim proizvodima sa Turskom su završeni, a Sporazum o slobodnoj trgovini zaključen je 27. septembra 2013.

Kosovo je aktivno angažovano u Zajedničkom komitetu CEFTA i njegovim pod-komitetima koji prate sprovođenje sporazuma. U tom cilju, svi redovni sastanci Radne podgrupe na trgovinsku politiku su sazvani u toku izveštajnog perioda. Pored toga, odvojeni sastanci sa lokalnim biznisima su održani po potrebi. Ministarstvo trgovine i industrije je takođe primilo brojne žalbe od lokalnih biznisa vezanih za tarifne i netarifne barijere u trgovini koji su se desili i koji su u suprotnosti sa CEFTA sporazumom. Ukupno 6 žalbi je napravljeno na osnovu netarifnih barijera u trgovini, uglavnom na mleko i ekstrakt suncokreta. Poljoprivreda je sektor gde su ove pritužbe uglavnom napravljene. U tom smislu, biznisi se stalno ažuriraju na najnovijim dešavanjima kroz konsultativna tela trgovinske politike.

7.2. Sprovoditi pravni okvir unutrašnjeg tržišta

Slobodno kretanje robe

Standardizacija, akreditacija, metrologija, ocenjivanje usaglašenosti, zaštita potrošača

Kosovska agencija za standardizaciju je glavni organ nadležan za donošenje standarda i harmonizacije sa EU i međunarodnim standardima. Ukupan broj usvojenih standarda je 5.941. Broj usvojenih standarda u izveštajnom periodu je 1.171 (Tabela 54).

Tabela 54: Statistika o standardima usvojenim u toku septembra 2013 - april 2014.

Oblast	Br. usvojenih standarda
Mašinerija	108
Upravljanje sistema za kvalitet	45
Tekstil i koža za cipele	174
Metrologija	23
Zdravlje	78
Igračke, sportska oprema i rekreacija	43
Građevinarstvo	177
Životna sredina	79
Poljoprivredna tehnologija	184
Metalna, plastična i električna	193
Energija	67
Ukupno	1,171

Na međunarodnoj saradnji u ovoj oblasti, Memorandum o razumevanju između Američkog društva za testiranje materijala (globalno telo za standardizaciju poznato kao ASTM International) i Kosovske agencije za standardizaciju (KAS) je zaključen 31. decembra 2013. On omogućava KSA da usvoji sve ASTM standarde kao kosovske standarde (KS) nakon što je preveden na službeni jezik na Kosovu i da povezuje svoje baze podataka sa onima od ASTM. Pored toga, MoR je potpisan sa Turskim institutom za standarde (TSE) 4. februara 2014, sa ciljem usvajanja i primene standarda.

Akreditacija i ocena usaglašenosti

Kosovska direkcija za akreditaciju (KDA) je nadgledala 19 akreditovanih TOU (18 laboratorija za ispitivanje i jedno inspekcijско telo). Takođe je sprovedla dve posete ocenjivanja (u oktobru i decembru 2013) za laboratorije za ispitivanje, koje treba da se zatvare zbog neusaglašenosti, i pronašla:

- LT/37/XX, Agencija za hranu i veterinu- Laboratorija hrane i veterinu (operiše u četiri sektora: analiza mlečnih proizvoda, mikrobiologija i hemija hrane, veterinarski ostaci i aerologija); i
- LT/56/XX (MPŠRR Kancelarija za vinogradarstvo i vinarstvo, laboratorija za ispitivanje vina).

KDA je primio 8 novih aplikacija za akreditaciju: 1 sertifikaci organ (ISO/IEC 17024), 3 inspekcijска organa (ISO/IEC 17020), 1 laboratorija za kalibriranje i 3 laboratorije za testiranje (ISO/IEC 17025).

Kompletan ciklus ocenjivanja dokumenata TOU (od prijave za akreditaciju do okončanja procedura ocenjivanja TOU) vrši se od strane Saveta za akreditaciju. Savet odlučuje o svakom slučaju većinom glasova i preporučuje svoju konačnu odluku direktoru KDA. Tokom izveštajnog perioda, održao je četiri sastanka i ocenio dokumentaciju četiri laboratorija. Što se tiče daljeg razvoja administrativnih kapaciteta, službenik za akreditaciju sertifikacionih tela imenovan je od strane Kosovske direkcija za akreditaciju (KDA) u februaru 2014.

Za detaljnu listu akreditacionih aktivnosti sprovedenih tokom izveštajnog perioda, vidi tabelu 55 ispod.

Tabela 55: Aktivnosti u oblasti akreditacije sprovedene od KDA (septembar 2013 - april 2014)

Aktivnost	Tela za ocenjivanje usaglašenosti (TOU) / Inspeksijska tela (IT)	Datum
Akreditacija	IT "Euroinspekt" S.E., Inspekcija kvaliteta i kvantiteta tečnih goriva.	24. april 2014.
	TOU "Stonecastle Wineryard & Winery" DOO, laboratorija za testiranje za hemijsku i fizičku analizu vina i alkoholnih pića.	24. april 2014.
	TOU "Ak-Company", laboratorija za testiranje betona i bitumenskih proizvoda	24. april 2014.
	IT "AdriAUnspekt Kosova", DOO, inspekcija kvaliteta i kvantiteta tečnih goriva i kvaliteta TPG & TBG	14. mart 2014.
	TOU "DVV-MBPZHR", laboratorija za testiranje vina	13. mart 2014.
	TOU "AUV", laboratorija za testiranje hrane i veterinarske	11. februar 2014.
	TOU LT/55/30, Ex Tribe LABS DOO, laboratorija za testiranje goriva	13. septembar 2013.
	TOU LT/61/31, 'Renelual Tahiri DOO, laboratorija za testiranje betonskih proizvoda i bitumenskih mešavina	4. decembar 2013.
Ponovna akreditacija	TOU "Adea Group" L.L.C. laboratorijsko za ispitivanje hemijske i mikrobiološke analize vode	10. februar 2014.
	TOU "Eskavatory Company" DOO laboratorija za ispitivanje agregata, bitumena i analizu smeša bitumena	14. mart 2014.
Proširenje obima akreditacije	TOU "Kosova-Lab", laboratorija za ispitivanje za goriva naftnih derivata	2. april 2014.
	TOU "Sara & Meti", laboratorija za ispitivanje zaštite bilja i poljoprivrednih proizvoda	14. april 2014.
Redovne posete nadgledanja	TOU "Trepfarm Laboratory", laboratorija za kontrolu kvaliteta farmaceutskih proizvoda	1. oktobar 2013.
	TOU "Vëllezërit e Bashkuar" DOO, laboratorija za građevinske materijale	7. oktobar 2013.
	IT "Saybolt Pan Adriatica", DOO Jedinica na Kosovu, Inspekciono telo za kontrolu kvaliteta i kvantiteta tečnih naftnih goriva i naftnih gasova	25. oktobar 2013.
	TOU "Aldi Construction" DOO, laboratorija za analizu građevinskih materijala	28. novembar 2013.
	TOU "SIERRA LAB", laboratorija za analizu nafte i tečnog naftnog goriva	4. decembar 2013.
	TOU "Kosovo - Lab", laboratorija za analizu nafte i tečnog naftnog goriva	17. decembar 2013.
	TOU "ERAMET", laboratorija za kalibraciju mase i zapremine.	16. januar 2014.
	TOU "ETL - KOSOVA" S.E., laboratorija za ispitivanje građevinskih materijala u betonsku konstrukciju	23. januar 2014.
	TOU "Ballkan Project" P.C.E, Laboratorija za ispitivanje građevinskih materijala, betona, asfalta, kao i geološka i geo-mehanička istraživanja	27. januar 2014.
	TOU "IPE - Proing", Laboratorija za fizičko - mehaničku analizu građevinskog materijala i građevinskih konstrukcija	21. januar 2014.
	TOU "Agrovet" S.E., laboratorija za ispitivanje agro-geoloških materijala, tehnoloških, hranu i vodu	18. mart 2014.
	TOU "Sharr Cem" DOO, Titan Group Company, laboratorija za hemijsku	20. mart 2014.

	i fizičku i mehaničku analizu cementa	
	TOU "Sara & Meti", laboratorija za ispitivanje zaštite bilja i poljoprivrednih proizvoda	14. april 2014.
Nadgledanje nakon šest (6) meseci od prve akreditacije	TOU "Test & Ing" S.E., laboratorija za bitumenske mešavine i geo - mehanička istraživanja	29. januar 2014.
	TOU "Birra Peja" J.S.C, laboratorija za fizičku & hemijsku i mikrobiološku analizu piva, čaja i hladne vode	30. januar 2014.
	TOU "ExFis LABS" DOO, laboratorija za ispitivanje goriva naftnih derivata.	1. april 2014.
Povlačenje akreditacije	TOU "Renelual Tahiri" DOO, laboratorija za testiranje betonskih proizvoda i bitumenskih mešavina	1. april 2014.
Suspenzija akreditacije	IT "KPU-Inspect", Inspekciono telo za kontrolu kvaliteta i kvantiteta tečnih naftnih goriva i naftnih gasova.	24. april 2014.

Postignut je napredak u pogledu daljeg razvoja *pravnog okvira* u oblasti **ocenjivanja usaglašenosti**. U tom smislu, u cilju transponovanja Opšte direktive o sigurnosti proizvoda 2001/95/EC, Pravilnik br. 08/2013 o Sistemu brze razmene informacija o opasnim proizvodima za zdravlje i bezbednost potrošača usvojen je novembra 2013. (na osnovu Aneksa II GSPD 2001/95/EC). Pravilnik br. 07/2013 o Tehničkim odobrenjima građevinskih proizvoda usvojen je u novembra 2013. za sprovođenje zakona o građevinskim proizvodima. Pored toga, na osnovu Direktive EU 98/34 i 98/48 postupak obaveštavanja, Pravilnik o razmeni informacija i obaveštenja tehničkih propisa, procedura i standarde za ocenjivanje usaglašenosti je usvojen 2. aprila 2014. Za primenu Zakona br. 04/L- 039 o tehničkim zahtevima za proizvode i ocenjivanje usaglašenosti, Pravilnik br. 01/2014 za osnovne uslove i ocenjivanje usaglašenosti električnih uređaja za domaćinstvo za zamrzavanje, hlađenje i njihove kombinacije, u pogledu uslova energetske efikasnosti usvojen je u februaru 2014. On postavlja glavne uslove koje treba da ispune električni aparati u domaćinstvu za zamrzavanje, hlađenje i njihove kombinacije, kao i u pogledu uslova energetske efikasnosti i uslova za njihovo stavljanje u promet.

Za *institucionalne kapacitete*, Viši službenik za obaveštenje je regrutovan u januaru 2014. Kancelarija za pružanje obaveštenja je osnovana i funkcionalizovana aprila 2014, koja će između ostalog izveštavati Sekretarijatu CEFTA za obaveštenje tehničkih propisa, procedura i standarda za ocenjivanje usaglašenosti. Na nivou procedura, MTI je objavio sledeće priručnike u cilju obezbeđivanja sprovođenja EU transponovanih direktiva i propisa:

- Priručnik o sprovođenju Pravilnika o električnoj opremi namenjenoj za upotrebu u okviru određenih granica napona (septembar 2013);
- Priručnik o primeni Pravilnika o bezbednosti mašina (oktobar 2013); i
- Priručnik o sprovođenju Pravilnika o bezbednosti liftova (mart 2014).

Metrologija

Dva administrativna uputstva su usvojena za sprovođenje zakonodavstva o metrologiji i plemenitim metalima:

- AU br. 13/2013 o tehničko-metrološkim uslovima o ovlašćenjima servisa za spremanje vodomera za kontrolu, a na osnovu Zakona br. 03/L-203 o metrologiji (septembar 2013); i
- AU br. 15/2013 o načinu inspekcije izrađevina od plemenitih metala, na osnovu Zakona br. 04/L/154 o izradi plemenitih metala (decembar 2013).

Što se tiče institucionalnih dešavanja, Direkcija za pravne poslove Agencije za metrologiju je postala potpuno operativna u oktobru 2013. (nakon regrutacije svog čelnika). Šef sektora za mehaničko merenje u Kosovskoj agenciji za metrologiju je imenovan u aprilu 2014. Takođe, 4 nova službenika su regrutovana za laboratorije mehaničkih merenja, masa, protoka i dužine.

Na dalji razvoj primene i tehničkih kapaciteta u ovoj oblasti, dve laboratorije (jedna za dužinu i jedna za pritisak) su dodatno opremljene u toku izveštajnog perioda. Kupljen je spektrometar za plemenite metale i dva službenika su obučena na korišćenje istog, od 30. marta do 1. aprila 2014. Takođe, novi etalon za niži pritisak je kupljen (Laboratorija za temperaturu) u novembru 2013. i tri službenika su obučena za pravilno korišćenje ove opreme. Na laboratorijsku verifikaciju plemenitih metala, Sektor za plemenite metale je tokom meseca januara i februara 2014. proverio preko 50 kilograma zlata, što predstavlja porast od 150% u odnosu na isti period 2013. (kada je proverio samo 20 kg), i mnogo veći rast u odnosu na 2012. (kada je verifikovano samo 20 kg tokom cele godine). Laboratorija za obim i protok je opremljena sa drugim mobilnim etalom (za verifikaciju benzinskih pumpi), povećavajući performansu svojih aktivnosti za 50%. U decembru 2013, svi osnovni etaloni laboratorije za masu, električna i termometrijska merenja, su kalibrisani u UME -Turska.

Zaštita potrošača i nadgledanje tržišta

Što se tiče nadgledanja tržišta, baza podataka za razmenu informacija i onlajn tržišna inspekcije je razvijena i lansirana u decembru 2013. Ona je u skladu sa RAPEX. Postignut je napredak na implementaciji tehničkih propisa u skladu sa EU, sa ukupno oko 150 inspekcija sprovedenih tokom izveštajnog perioda.

Što se tiče *zakonodavnih* dešavanja u oblasti **zaštite potrošača**, Pravilnik br. 09/2013 za označavanje, prezentaciju i reklamiranje prehrambenih proizvoda (u skladu sa Direktivom EU 2000/13/EC) je usvojen u decembru 2013.

15. aprila 2014, Odeljenje za zaštitu potrošača je postalo član Međunarodne mreže za zaštitu potrošača i sprovođenje. Odeljenje je popunilo svoje osoblje u novembru 2013. sa zapošljavanjem još jednog zvaničnika.

Savet za zaštitu potrošača je osnovan. Osnovni zadaci Saveta su da prati sprovođenje programa zaštite potrošača, preporučuje zakonodavne promene i predlaže rešenja za pitanja koja su pokrenuta u oblasti zaštite potrošača uopšte. Njeno članstvo sastoji se od Ministarstva trgovine i industrije, udruženja potrošača, predstavnika biznisa i nezavisnih eksperata. Savet za zaštitu potrošača je nastavio da se redovno sastaje. On je održao sedam sastanaka tokom perioda izveštavanja, raspravljajući sledeća pitanja:

- Izveštaj CBK o performansi komercijalnih banaka, usluga i reklama pruženih potrošačima;
- Unapređenje institucionalnih komunikacija između Saveta i javnih operatera koji pružaju usluge potrošačima;
- Napredak i izazovi identifikovani u Izveštaju o napretku 2013;
- Izveštavanje o radu Saveta za 2013;
- Razviti plan rada Saveta za 2014. godinu; i
- Izveštavanje o aktivnostima sprovedenih od strane članova Saveta za mart 2013.

U izveštajnom periodu, sledeće aktivnosti u podizanju svesti su sprovedene:

- Emitovanje oglasa o pravima potrošača, u tri radio-stanice širom zemlje - Radio Kosova 1, Radio Kosova 2, Radio Dukađini i Radio 21 - 7 puta dnevno u svakoj od njih (septembar - oktobar 2013);
- Slanje mobilnih tekstualnih poruka (SMS-ova) do oko 450.000 korisnika operatora IPKO, informišući ih o besplatnom broju za žalbe (decembar 2013);
- Distribucija 15.000 letaka kroz jedno izdanja dnevnog lista *Koha Ditore* (12. mart 2014);
- Raspedela 1.500 letaka na trgu Majke Tereze u Prištini; i
- Razgovori na okruglim stolom sa studentima Prirodno-matematičkog fakulteta Univerziteta u Prištini (sa fokusom na metrolološke jedinice i probleme sa kojima se potrošači mogu susresti); manjinske zajednice u opštini Lipljan (sa fokusom na podizanje svesti prilikom kupovine robe i

usluga); i sa poslovnim operaterima u Đakovici (fokusiranje na kvalitet usluga koje se pružaju korisnicima).

Ukupno 145 žalbi je podneto Odeljenju za zaštitu potrošača tokom zadnjeg kvartala 2013. i prvog kvartala 2014, od kojih je razmotreno 75 žalbi, a preostalih 70 su u procesu razmatranja. Od razmotrenih žalbi, 41 je u korist potrošača i za 34 nedostajalo je dovoljno argumenata, stoga takve žalbe su se morale odbiti. Većina žalbi se odnosi na nepoštovanje garancija od strane privrednih subjekata, neusaglašenosti cena na policama i kasi, isteka roka upotrebe prehrambenih proizvoda, nizak kvalitet interneta i kablovske televizije, i računa električne energije i snabdevanja vodom za piće.

Tržišna inspekcija u vršenju svoje nadzorne uloge za sprovođenje zakonodavstva u oblasti unutrašnjeg tržišta i zaštite industrijske svojine je sprovela niz inspekcija između septembra 2013. i aprila 2014. u privrednim subjektima koji posluju u privatnom sektoru. Shodno tome, inspekcije su rezultirale sledećim merama preduzetih tokom izveštajnog perioda za kršenje zakona na snazi:

- 27 administrativnih kazni izdatih za kršenje zakona o zaštiti potrošača,
- 5 slučajeva započetih u odgovarajućim sudovima za kršenje propisa o opštoj bezbednosti proizvoda,
- 69 slučajeva pokrenutih u odgovarajućim sudovima za prodaju nafte bez dozvole,
- 81 slučaj pokrenutih u odgovarajućim sudovima za kršenje trgovine u naftnom zakonodavstvu;
- 5 slučajeva započetih za administrativne mere za nepoštovanje propisa tržišne inspekcije o predavljanju pravne dokumentacije, i 75 žalbi razmatranih za kršenje zakona o zaštiti potrošača

Pored toga, tržišna inspekcija u saradnji sa Telima za ocenjivanje usaglašenosti za procenu usaglašenosti tečnih goriva sprovodi Program za praćenje kvaliteta tečnih goriva za period 2013-2014. Tokom izveštajnog perioda, 448 uzoraka tečnih goriva je testirano, od kojih 81 nije bilo u skladu sa AU br. 07/2012 i zbog toga, prekršajni postupak je pokrenut za ovim ekonomskim operaterima u nadležnim sudovima.

Slobodno kretanje usluga

U cilju olakšavanja procesa transpozicije Direktive o uslugama, tri radne grupe su osnovane, uključujući i onu za profesionalne usluge, turizam i transport. Koordinaciona grupa za usklađivanje zakonodavstva o uslugama sastala se 6. novembra 2013. raspravljajući o predstojećim merama koje treba preduzeti u vezi sa predviđenim zakonskim reformama (transpozicija Direktive o uslugama i razmatranje horizontalnog zakonodavstva o uslugama).

Što se tiče zbivanja u oblasti **prava na osnivanje**, izmenjen Zakon o stranim ulaganjima je usvojen od strane Skupštine Kosova 12. decembra 2013.

Kretanje radnika

Za *zakonodavstvo* tokom perioda izveštavanja u oblasti **kretanja lica**, Zakon br. 04/L-219 o strancima je stupio na snagu 5. septembra 2013. Pored toga, sledeća Administrativna uputstva (AU) su takođe usvojena tokom ovog perioda:

- AU br. 16/2013 za određivanje uslova i kriterijuma za ostvarivanje socijalne pomoći za strance u Republici Kosovo (21. decembar 2013);
- AU br. 01/2014 o postupku izdavanja dozvole za boravak i sertifikat za obaveštenje o radu za strance (4. aprila 2014); i
- AU br. 02/2014 o putnim ispravama za strance (4. aprila 2014).

Za *institucionalna zbivanja*, u skladu sa Uredbom br. 30/2013 o unutrašnjem organizovanju i sistematizaciji radnih mesta u Ministarstvu za rad i socijalnu zaštitu, Odeljenje za bilateralne sporazume, u okviru Odeljenja za evropsku integraciju i koordinaciju politika, uspostavljeno je u oktobru 2013.

Postoji i progres tokom ovog perioda na **bilateralnim sporazumima** iz oblasti socijalnog osiguranja, sa dva zaključena sporazuma:

- Sa Crnom Gorom, o sertifikaciji perioda osiguravanja za ostvarivanje prava na penziju (17. decembra 2013); i
- Sa Makedonijom, o potvrđivanju perioda osiguranja za ostvarivanje prava na penziju. (17. novembra 2013).

Inspektorat za rad je preduzeo niz mera za sprovođenje Zakona o radu i borbi protiv neformalne ekonomije. Tokom septembra 2013 - aprila 2014, inspekcija rada je proverila ukupno 5.022 subjekata privatnog i javnog sektora. On je izdao kazne za 1.082 operatera i izvršila 92 zajedničke inspekcije sa drugim institucijama za sprovođenje i nadgledanje u cilju borbe protiv sive ekonomije. Kao rezultat ovih inspekcija:

- 2,038 radnika i 216 privrednih subjekata su dovedeni u formalnu ekonomiju (legalizovani su);
- 2,038 zaposlenih su legalizovani;
- 1,082 upozorenja su izdata;
- 80 kazne je izdato;
- 82 odluke drugog stepena su preduzete;
- Ukupan broj radnika pregledanih tokom ovog perioda je 21.303.

Slobodno kretanje kapitala i finansijskih usluga

Što se tiče *regulatornih dešavanja* u oblasti kretanja kapitala i finansijskih usluga, sledeći propisi o nadzoru mikro-finansijskih institucija stupili su na snagu u septembru 2013:

- Pravilnik o upravljanju kreditnih rizika mikro-finansijskih institucija;
- Pravilnik za efektivne kamatne stope i zahteve za obelodanjivanjem;
- Pravilnik o internim kontrolama i funkcije interne revizije u mikro-finansijskim institucijama;
- Pravilnik za ograničenja u održavanju pokretne i nepokretne imovine mikro-finansijskih institucija;
- Pravilnik o upravljanju rizikom likvidnosti za mikro-finansijske institucije;
- Pravilnik o spoljnoj reviziji mikro-finansijskih institucija; i
- Pravilnik o izveštavanju mikro-finansijskih institucija u CBK.

Za *institucionalne razvoje*, Odeljenje za žalbe korisnika finansijskih usluga je osnovano Odlukom br. 16/2011 od 24. novembra 2011. koje je postalo u potpunosti operativno u septembru 2013. U ovom periodu, ovo Odeljenje je primilo 145 žalbi od kojih su 139 razmatrane (48 su rešene u korist potrošača, a ostale u korist finansijskih institucija), a preostalih 6 žalbi su u procesu razmatranja. Štaviše, u oblasti finansijskog obrazovanja, CBK je postao član međunarodne organizacije „Međunarodna finansijska edukacija dece i omladine“ februara 2014. "Svetska nedelja novca" je među glavnim aktivnostima ove organizacije koja se održava svake godine u martu. Centralna Banka Republike Kosova po prvi put je organizovala nekoliko aktivnosti da obeleži ovaj događaj. Glavna aktivnost održana je 14. marta 2014 u Nacionalnoj biblioteci Kosova u Prištini, sa temom "Hajde da naučimo da štedimo", a prisustvovalo je oko 100 učenika iz 4. i 5. razreda osnovnih škola.

Što se tiče administrativnih kapaciteta, CBK je za period izveštavanja regrutovao 15 službenika, u sledećim sektorima: finansijski nadzor, opšte funkcije, bankarstvo i unutrašnja revizija.

Za *međunarodnu saradnju* u ovoj oblasti, dva MoR su potpisana:

- MoR između CBK i Evropske centralne banke za Program tehničke saradnje sa centralnim bankama iz regiona (potpisan 17. aprila 2014); i

- MoR između CBK i Američkog trezora da obezbedi tehničku pomoć za bankarske i finansijske usluge (potpisan 9. aprila 2014).

Takođe, u februaru 2014, CBK je postao član „Međunarodne finansijske edukacije dece i omladine“ (CYFI), koji je najveći svetski pokret posvećen unapređivanju finansijske sposobnosti dece i omladine.

Zaštita prava intelektualne svojine

Što se tiče razvoja u zakonodavstvu u oblasti zaštite intelektualne svojine - ZIS, dva administrativna uputstva su usvojena u periodu od septembra 2013. do aprila 2014. za sprovođenje zakonodavstva:

- AU br. 05 / 2014 za procedure registrovanja geografske oznake i imena porekla (30. januara 2014); i
- AU br. 04/2014 za izmene i dopune uredbe o administrativnoj tarifi za registrovanje objekata industrijske svojine (30. januara 2014).

Da bi se poboljšao kvalitet *zakonodavstva* i osigura njegovo postepeno usklađivanje, uvedene su tabele usklađenosti i koriste se za sve i dopunjeno novo primarno zakonodavstvo u oblasti zakonodavstva ZIS. Kompletna procena usklađenosti Zakona o autorskim i srodnim pravima je izvršena tokom izveštajnog perioda. Ova procena je pronašla da oko 90% od njegovih odredbi su u skladu sa *pravnim tekovinama* EU, dok većina odredbi koja je delimično u skladu sa njim su zbog činjenice da je zakon sačinjen pre usvajanja sledećih direktiva:

- Direktiva 2011/77/EU Evropskog parlamenta i Saveta od 27. septembra 2011. (OJ L 265, 11.10.2011, str. 1 - 5) dopuna Direktive 2006/116/EZ Evropskog parlamenta i Saveta od 12. decembra 2006. (OV L 372, 27/12/2006, str. 12 - 18);
- Direktiva 2012/28/EU Evropskog parlamenta i Saveta od 25. oktobra 2012. (OJ L 299, 27.10.2012, str. 5 - 12) na određenim dozvoljenim upotrebama dela "siročadi".

Za *institucionalne kapacitete*, softver Agencije intelektualne svojine IPAS Java je postao potpuno operativan i niz podataka je unet: 378 žigova, 44 patenata i 14 industrijskih dizajna. Štaviše, broj osoblja Agencije za industrijsku svojinu (AUS) je povećan na 16 zaposlenih. Osoblje Kancelarije za PIS je u 2013. učestvovao na nekoliko obuka organizovanih od strane EU projekta - jačanje sistema prava intelektualne svojine na Kosovu. Pored toga, dva službenika kancelarije su registrovana u programu WIPO onlajn akademije za obuku i završilo prvi nivo obuke. Kancelarija je uspostavila saradnju sa stranim kancelarijama autorskih prava i osoblje je imalo nekoliko studijskih poseta u zemljama EU.

Za izveštajni period, AUP je primio 752 aplikacija o žigovima, 91 o patentima, 21 o industrijskom dizajnu i 1 aplikaciju za GO. Trenutni kapacitet kancelarije autorskih prava sastoji se od direktora, službenika za autorska prava, višeg službenika za promociju, kao i pravnog referenta za autorska prava u pravnom odeljenju. U novembru 2013, PIS akteri su organizovali konferenciju o "Pravima intelektualne svojine na Kosovu". Komitet za žalbe je razmotrio žalbe protiv odluka PIS. Za izveštajni perioda, 171 žalba je upućena ovom Komitetu, 166 žalbi je rešeno i 5 su u procesu. Šef ovog Komiteta je zamenjen.

Državni savet za intelektualnu svojinu je funkcionalno. Tokom izveštajnog perioda, održana su dva sastanka ovog Saveta.

Za **spvođenje aktivnosti** u oblasti autorskih prava, ima oko 33 hiljade CD koji sadrže muziku, filmove, video igre i kompjuterske programe a koji su zaplenjeni od sredine avgusta 2013, kada je Radna grupa protiv piraterije preduzela prvu akciju. Pored toga, postoje stotine zaplenjenih piratskih knjiga. Tržišna inspekcija je pokrenula postupke protiv prekršioca i slučajevi će se nastaviti u nadležnim sudovima. U decembru 2013, po prvi put je bilo četiri predmeta za koje je krivični postupak pokrenut od strane Kosovske policije. U januaru i februaru 2014, akcije su preduzete protiv fotokopir radnji u blizini

univerziteta, inspekcije su pokazale da je samo jedan od svih proverenih subjekata imao piratske knjige, koje su zaplenjene od strane tržišne inspekcije.

Kancelarija za autorskim i srodnim pravima je pokrenula kampanju u cilju promocije autorskih i srodnih prava 10. marta 2014, koja se sastoji od informativnih aktivnosti organizovanih u opštinskim bibliotekama i omladinskim centrima u odabranim gradovima, seminara u javnim i privatnim univerzitetima, i distribucije letaka sa informacijama o autorskim pravima i pirateriji. Povodom Svetskog dana intelektualne svojine, 26. aprila 2014, OCRR je aktivirala svoj sajt.

Kosovska carina je nastavila da se bori sa falsifikovanom robom i sprovela akcije za 54 slučaja. Tokom izveštajnog perioda, stvoreno je 20 novih profila rizika u vezi sa robom koja krši prava intelektualne svojine. Pored toga, Carina Kosova je identifikovala tri (3) ex-officio slučaja u cilju povećanja broja profila rizika i razvijeni su u elektronskom sistemu carine.

Javne nabavke

Za *zakonodavne* razvojne u oblasti javne nabavke, Zakon br. 04/L-237 o izmenama Zakona br. 04/L-042 o javnim nabavkama u Republici Kosovo je usvojen 20. marta 2014.

Na rad organa za nabavku, 12.551 ugovora je dodeljeno u izveštajnom periodu, uključujući sve vrste ugovora. 87.86% od ukupnog budžeta ovih ugovora je potrošeno korišćenjem otvorenog postupka, koji je poznat kao najtransparentniji postupak, a samo 5,60% je potrošeno korišćenjem pregovaračke procedure. Broj kršenja zakona o javnim nabavkama je 235, a bilo je 90 kršenja pravila javnih nabavki i operativnih uputstava. Bilo je 22 nadzora organa za nabavke kao što je planirano i 2 izveštaja izdata na zahtev.

Telo za razmatranje javnih nabavki (TRJN) je primilo ukupno 469 žalbi od privrednih operatera tokom ovog perioda. Ove žalbe se odnose na prigovore za odluke o dodeli ugovora ugovornih autoriteta, odluke o otkazivanju aktivnosti nabavke, i protiv navodnih preferencijalnih ili diskriminatornih tehničkih specifikacija datih u dosijeu tendera. Od 469 žalbi, samo 254 su ispunile zakonske uslove za razmatranje, u skladu sa ZJN.

Zakon o poslovnim društvima

Što se tiče zakonodavnih razvoja, Zakon o poslovnim društvima br. 02/L-123 je usvojen od strane Vlade 28. marta 2014, a nalazi se u proceduri u Skupštini Kosova. Cilj ovog zakona je da se pojednostavi procedura i eliminiše administrativna birokratija za poslovanje. Zakon će dalje biti usklađen sa najboljim međunarodnim praksama. Dodatno su usvojena dva zakona tokom izveštajnog perioda:

- Izmenjeni Zakon o stranim ulaganjima (12. decembar 2013); i
- Izmenjeni Zakon o privrednim zonama (mart 2014).

Sledeća AU o primeni Zakona o privrednim zonama su usvojena:

- AU br. 17/2013 o načinu uspostavljanja i funkcionisanja poslovnih inkubatora (11. decembar 2013)
- AU br. 01/2014 o utvrđivanju postupka podnošenja zahteva za dobijanje saglasnosti, njegovo procesiranje i davanje saglasnosti kao i sadržaj registra privrednih zona (14. februar 2014)
- AU br. 02/2014 o sadržaju studije izvodljivosti za uspostavljanje privrednih zona (14. februar 2014); i
- AU br. 03/2014 o postupku, formi i sadržaju konkursa kao i uslovi i kriterijumi za smeštaj poslovnih subjekata u prostor privrednih zona (14. februar 2014).

Takođe, tokom prvog kvartala 2014, Vlada Kosova je osnovala 3 privredne zone (u Mitrovici, Đakovici i Prizrenu).

'Doing Business' reforme su nastavljene na smanjenju vremena za početak biznisa, racionalizacijom i pojednostavljenjem procedura registracije biznisa, kao i na obezbeđivanju funkcionisanja uslužnih centara širom Kosova. Do sada, osnovano je 27 uslužnih centara, koji pružaju iste usluge kao i biznis servis centri. Tokom izveštajnog perioda, jedan (1) uslužni centar je osnovan u Severnoj Mitrovici. Napredak je zabeležen u "Doing Business Izveštaju" Svetske Banke za godinu 2014, gde je Kosovo prešlo sa 96. u 86. poziciju u odnosu na Izveštaj iz prethodne godine, čime je učinjen napredak za 40 pozicija u rangiranju samo u poslednje dve godine. Štaviše, Kosovo je rangirano kao 5-to među 10 najboljih reformisanih ekonomija u svetu, po prvi put, najbolje rangirano u odnosu na svoje susede.

7.3. Sprovoditi zakonski okvir o konkurenciji

Pravni okvir o konkurenciji sastoji od zakona o konkurenciji i državnoj pomoći. Zakon o zaštiti konkurencije br. 03/L-229 je usvojen 13. februara 2014, koji definiše pravila i mere za zaštitu slobodne i efikasne konkurencije na tržištu, nadležnosti, organizaciju Uprave za zaštitu konkurencije, kao i procedure koje se tiču njegove implementacije. On ima za cilj da obezbedi slobodnu i efikasnu konkurenciju na tržištu oslanjajući se na tri glavna stuba zaštite: anti-karteli, zloupotreba dominantnog položaja i ujedinjenja ili koncentracije preduzeća na tržištu. Cilj izmene zakona je bio da se dalje uskladi sa pravilima EU o konkurenciji, sa posebnim naglaskom na definiciju dominantnog položaja i godišnjem prometu ekonomskih operatera. Glavna institucija odgovorna za sprovođenje i unapređenje konkurencije među preduzimačima je Autoritet Kosova za zaštitu konkurenciju.

Autoritet Kosova za zaštitu konkurenciju je uspostavio Kancelariju državne pomoći 10. oktobra 2013. (trenutno rade dva službenika, sa tri dodatna koja treba da budu regrutovana). Struktura Autoriteta za konkurenciju je takođe reformisana tokom 2013. On se sada sastoji od Komisije za konkurenciju, kao organ odlučivanja i Sekretarijata, kao i administrativni i istražni organ. Vlada Kosova je napravila predlog za popunjenje Komisije sa 4 (četiri) nova člana koji je trenutno u proceduri u Skupštini Kosova.

U svom mandatu za zaštitu konkurencije i potrošača, Autoritet za zaštitu konkurencije je razmotrio broj slučajeva, kao što slede:

Predmeti koji se odnose na zabranjene sporazume

- Slučaj "Black & Red". Autoritet za zaštitu konkurencije dobio zahtev od "Black & Red" za procenu ekskluzivnog aranžmana.

Slučajevi koji se odnose na zloupotrebu dominantnog položaja

Preporuke izdate institucijama:

- Slučaj kompanije "SharrCem". Detaljna istraga o preduzeću za proizvodnju cementa "SharrCem" osumnjičena za zloupotrebu dominantnog položaja na tržištu cementa na Kosovu.
- Slučaj Koha Group. KTV, nacionalni televizijski emiter, deo KOHA, podneo žalbu protiv ekonomskog operatera IPKO telekomunikacije DOO pod optužbom za zloupotrebu dominantnog položaja. Praćenje odgovarajućeg tržišta i prikupljanje podataka je počelo, ali u odsustvu Komisije za zaštitu konkurenciju bilo je nemoguće dalje nastaviti sa predmetom.
- Slučaju "24 - Yjet". Žalba je podneta protiv kompanije gradskog prevoza "24 - Yjet" u Prištini o navodnoj zloupotrebi dominantnog položaja na relevantnom tržištu. Slučaj je u završnoj fazi zaključivanja.
- Slučaj ISP. Kompanija "ISP LLC." podnela zahtev Autoritetu za zaštitu konkurencije za jednak tretman u sastavljanju projekata.

Slučajevi vezani za ujedinjenja ili koncentracije

- Slučaj KEDS. Kompanija "Kosovo Çalik Limak Energy" kroz kontrolu (kupovina) od 100% akcija Kosovske kompanije za distribuciju i snabdevanje energijom (KEDS) podnela zahtev za davanje koncentracije, Autoritetu za zaštitu konkurencije.
- Slučaj "Eko-Higijena". "Eko-Higijena LLC" kompanija - Gnjilane, deponovala zahtev za ravnopravan tretman na porez na dodatu vrednost (PDV). U odsustvu Komisije, Autoritet nije preduzeo dalje korake.

- Slučaj Agrokor - Mercator. Hrvatska Kompanija "Agrokor d.d." koja ima svoju kancelariju u Prištini pod nazivom "LEDO" podnela zahtev za obaveštenje za koncentraciju.
- Slučaj B.S.A. - LACTALIS. Kompanija "Lactalis Prishtinë" podnela zahtev Autoritetu za obaveštenje o koncentraciji. Komisija odobrila koncentraciju.

Aktivnosti zagovaranja

- Preporuka za MTI za razmatranje mera zaštite od 35% za uvoz
- Slučaj Magyar Suzuki Corporation. Prethodna procena nacrtu sporazuma za ovlašćenog dilera vozila.

Što se tiče državne pomoći, Kancelarija za državnu pomoć je postala operativna u Autoritetu za zaštitu konkurencije u decembru 2013. Sastoji se od šefa kancelarije i jednog zvaničnika. Na prvom sastanku Komisije za državnu pomoć, 28. oktobra 2013, je usvojen Pravilnik o organizaciji i funkcionisanju Komisije za državnu pomoć. Pripreme su počele da dalje usklade primarno zakonodavstvo državne pomoći sa dotičnim *pravnim tekovinama*. Izmena zakona je inkorporisana u zakonodavni plan Vlade za 2014. Ministarstvo Finansija je uspostavilo međuinstitucionalnu Radnu grupu sastavljenu od svih zainteresovanih strana da rade na izradi izmene. Dvodnevna radionica sa ekspertima iz Nemačke, Slovenije i Hrvatske o konkurenciji i državnoj pomoći je održana 30. aprila 2014. Oko 30 učesnika iz relevantnih ministarstava, regulatornih tela i autoriteta za zaštitu konkurencije je prisustvovalo.

Ukupno 12 centralnih i lokalnih javnih preduzeća je subvencionisano od Vlade tokom 2013. Ove subvencije su korišćene za kapitalne investicije i pokrivenost za bolje usluge građanima (kao što su uvoz energije, kupovina sirove nafte za grejanje, slobodna cirkulacija voza i snabdevanje vodom). Ukupna suma odobrenih subvencija u 2013. godini iznosi 21.494.245 EUR. Pod pretpostavkom projektovanog BDP za 2013. (5,42 milijardi EUR), subvencije su iznosile 0,39% BDP u 2013.

7.4. *Pojačati kontrolu kontinuirane ilegalne trgovine i klanja životinja i jačanje kontrole na stočnim pijacama*

Što se tiče rešavanja nelegalnog prometa žive stoke, KAHV blisko saraduje sa Kosovskom policijom i Kosovskom carinom, uključujući u okviru integrisanog upravljanja granicom (IUG). Sva krijumčarena živa stoka konfiskovana od strane Kosovske policije se redovno predaje KAHV a zatim smešta u karantin ugovoren za tu namenu pre nego što se slučajevi obrađuju u skladu sa zakonom na snazi. Što se tiče saradnje sa srpskim kolegama, mada još uvek ne postoji službenik za kontakt zadužen za bilateralne međuagencijske komunikacije, redovni mesečni sastanci se održavaju na lokalnom i regionalnom nivou na osnovu sporazuma IUG, takođe pokrivajući pitanja koja se odnose na carinjenje robe na tačkama granične inspekcije.

U saradnji sa Carinom Kosova i Kosovskom policijom, 14.397 kg robe biljnog porekla je zaplenjeno i uništeno od 1. septembra 2013. do 10. aprila 2014, pošto su bili transportovani u neadekvatnim uslovima i bez potrebne prateće dokumentacije. Tokom izveštajnog perioda, ukupno 8.912 pilića i 315 drugih životinja su zaplenjeni i stavljeni u karantin na graničnim prelazima. Svi slučajevi su obrađeni u skladu sa zakonom na snazi i zajedničkih procedura IUG.

Da bi onemogućili prodaju i izlaganje životinjskog mesa od životinja zaklanih van klanica, veterinarski inspektori su povećali učestalost *ad hoc* inspekcija klanicama u svim opštinama u toku izveštajnog perioda. Štaviše, određene bolesti su pronađene kod 44 goveda, 128 ovaca i koza, kao i 65 košnica i stoga su i uništeni.

Konačno, u cilju postizanja boljeg odgovora operatera, izvršene su zajedničke kontrole sa zvaničnicima Poreske administracije, što je dovelo do konfiskovanja 27.538 kg namirnica životinjskog porekla.

7.5. Poboljšati poslovnu statistiku

Što se tiče razvoja poslovne statistike u skladu sa potrebama Kosova i EUROSTAT standarda, prenos klasifikacije privrednih delatnosti iz NACE Rev. 1 na NACE Rev. 2 je u toku. U poslednjem kvartalu 2013, konačni podaci su prikupljeni na terenu. Odluka za stvaranje saveta stručnjaka za sprovođenje NACE Rev. 2 je odobren od strane Vlade 30. januara 2014. Kao što je predviđeno u regulaciji, Savet je imenovao predsedavajućeg i radne grupe za praćenje implementacije NACE Rev. 2.

Rezultati Ankete o radnoj snazi za 2013. godinu su objavljeni. Pripremljeni su statistički izveštaji o privrednim preduzećima na Kosovu za K1, K2, K3 i K4 2013. Sastavljene su statistike za transport za treći i četvrti kvartal 2013. i statistike hotela na Kosovu za treći i četvrti kvartal 2013. Pored toga, Agencija za statistiku Kosova ima u ovom izveštajnom periodu, objavljenih pet (5) publikacija poljoprivrednih indeksa cena i ekonomskih računa: Kvartalnu izlaznu informaciju indeksa cena i cena u poljoprivredi, K3 i K4 2013; Kvartalnu ulaznu informaciju indeksa cena i cena u poljoprivredi, K3 i K4 2013; Ekonomski računi za poljoprivredu 2010-2012; Godišnju izlaznu informaciju indeksa cena i cena u poljoprivredi 2005-2013; Godišnju ulaznu informaciju indeksa cena i cena u poljoprivredi 2005-2013.

Takođe, niz pravnih, institucionalnih, poslovnih procesa i procena IKT su sprovedeni za Kosovsku agenciju za privredne registre. Rezultati ove procene će se koristiti da se razvije novi sistem koji će olakšati onlajn registraciju i dalje unapređenje ukupnih usluga registracije preduzeća.

8. Fitosanitarna i veterinarska pitanja

8.1. Poboljšati objekte za fitosanitarne i veterinarske kontrole uvoza, kao i sposobnost za prenos uzorka

Tokom izveštajnog perioda, pet mesta za graničnu inspekcije (MGI) - Vermica, Bela zemlja, Merdare, Elez Han i Kamenica - su renovirana, na taj način su stvoreni povoljniji uslovi za rad graničnih fitosanitarnih inspektora. Štaviše, stvorene su nove prostorije za obradu uzoraka. Tokom decembra 2013, KAHV je unapredila svoje tehničke kapacitete sa dva specijalna vozila opremljena hladnjačom za prevoz uzoraka.

Značajan napredak je takođe obeležen na fitosanitarne inspekcije sprovedene kako na MGI i unutar teritorije Republike Kosovo (za detalje, pogledajte tabelu 56 ispod).

Tabela 56: Statistike o fitosanitarnim inspekcijama sprovedenih tokom izveštajnog perioda (septembar 2013 - april 2014)

Kategorije inspekcija	Br. inspekcija	Br. izdatih izvoznih sertifikata	Br. uzoraka		Br. uzetih briseva (+)	Količina uništenih proizvoda		Br. konfiskovanih životinja
			(+)	(Σ)		kg	l	
Sanitarni	1,944	0	0	130	549	29,783	15,822	0
Veterinarski (unutrašnji)	961	58	4	273	0	27,358	0	315 grla stoke
								8,912 kokoške
Veterinarski (granični)	3,532	0	0	222	0	430	0	0
Fitosanitarni (unutrašnji)	1,212	2283	0	672	0	14,397	0	0
Fitosanitarni (granični)	20,122	0	0	921	0	0	0	0
Ukupno	27,771	2341	4	2,218	549	71,968	15,822	9,227

8.2. Jačati fitosanitarne i veterinarske kontrole, uključujući završetak transfera inspektora za bezbednost hrane i veterinarske inspektora iz opština u Kosovsku agenciju za hranu i veterinarstvo

Zvanična kontrola i plan za uzimanje uzoraka za hranu i zdravlje životinja za 2014. je usvojen 21. februara 2014, a njegova implementacija se vrši tokom cele godine.

Da bi ispunili svoju obavezu za transfer veterinarskih, fitosanitarnih i sanitarnih inspektora iz opština u KAHV (koji će takođe kompletirati proces reorganizacije u agenciji), preduzeto je nekoliko radnji tokom perioda izveštavanja. U početku, 35 MoR za transfer veterinarskih, fitosanitarnih i sanitarnih inspektora su potpisani između KAHV i opština. Međutim, u cilju sprovođenja MoR, KAHV treba da poveća svoj budžet za 2014. i godine koje dolaze. U tom cilju, KAHV je preraspodelio iznos od 300.000,00 EUR od svog budžeta za 2014. iz kategorije kapitalnih investicija u onu za plate, dnevnice, robu i usluge, koji je odobren od strane MF. Shodno tome, KAHV je dobio potvrdu podrške od Ministarstva finansija da će u 2015. odobriti zahtev za dodatni budžet određen za prebačene inspektore.

U cilju daljeg jačanja institucionalnih kapaciteta KAHV, tri regionalne kancelarije, odnosno u Peći, Gnjilanu i Prizrenu, su potpuno operativne.

8.3. Sistematizovati unos podataka u bazu podataka za identifikaciju životinja, registraciju i kretanje

InterTrace baza podataka za identifikaciju životinja, registraciju i kretanje je sada potpuno operativna, a svi podaci, kao što su porođaji, kretanja, uvoz, klanje i vakcinacija životinja, kao i podaci o testiranju za bolesti, su uključeni u bazu podataka.

Kako se izveštavanje pokreta i klanja životinja ne vrši redovno, KAHV je izradila strategiju, sa brojem protokola 304/4, od 31. januara 2014, da osveži bazu podataka. KAHV je nastavila praćenje kretanja životinja tokom izveštajnog perioda, preko mreže ugovorenih veterinara. Štaviše, u cilju daljeg jačanja procesa praćenja, obuka o izveštavanju podataka sa terena je takođe obezbeđena. Identifikacija i registracija životinja se nastavila širom Kosova u 2013, osim u opštinama Severna Mitrovica, Leposavić, Zvečan i Zubin Potok, i pored kontinuiranih napora, uglavnom zbog odbijanja za saradnju od strane lokalnog srpskog stanovništva. Za detaljne podatke prijavljene u ovom sistemu tokom izveštajnog perioda, vidi tabelu 57 ispod.

Tabela 57: Statistika o prijavljenim podacima u I & R bazi podataka tokom septembra 2013 - marta 2014.

Vrsta životinje	Kategorije podataka				
	Porođaji	Kretanje	Klanje	Uvoz	Izvoz
Stoka	106,625	22,212	625	4,339	NP
Ovce	51,013	10,501	NP	NP	NP
Koze	6,778	1,625	NP	NP	NP
Svinje	26,663	225	NP	NP	NP

8.4. Akreditovati laboratorije uključene u kontrolu hrane

Laboratorija za hranu i veterinu (LHV) podnela je novi priručnik Direkciji za akreditaciju Kosova (DAK) početkom septembra 2013. Početkom oktobra, Direkcija za akreditaciju Kosova (DAK) sprovela je svoju procenu u prostorijama LHV, čime je identifikovala osam (8) neusaglašenosti. Oni su se rešene od strane LHV do početka februara i dokumentacija koja pokazuju da su neusaglašenosti eliminisane je podneta DAK. Druga procena je sprovedena od strane DAK 6. februara 2014, kako bi se proverilo eliminisanje

neusaglašenosti u prostorijama LHV i samim tim je izdao obaveštenje o akreditaciji LHV 11. februara 2014, na taj način akreditirajući ga u skladu sa standardom ISO 17025.

Aneks 2: Spisak zakona usvojenih od strane Skupštine Republike Kosova

Br.	Ime Zakona	Br. Zakona	Datum usvajanja	Br. proglašenja i datum
1.	Zakon o ratifikaciji članova osnivačkog sporazuma banke za razvoj Saveta Evrope i članstva Kosova u BRSE	04/L-222	02.10.2013.	Uredba br. DL- 052 -2013 21.10.2013.
2.	Zakon za inspektorat životne sredine, vode, prirode, prostornog planiranja i izgradnje	04/L-175	02.10.2013.	Uredba br. DL- 053 -2013 21.10.2013.
3.	Zakon o selu Zymi i Hasit	04/L-196	21.11.2013.	Uredba br. DL- 055 -2013 11.12.2013.
4.	Zakon o sistemu dozvola i licenci	04/L-202	21.11.2013.	Uredba br. DL- 054 -2013 11.12.2013.
5.	Zakon o ratifikaciji sporazuma o zajmu sklopljen između Vlade Republike Kosova i OPEC Fonda za međunarodni razvoj (OFID) za finansiranje nastavka izgradnje puta Milošev-Mitrovica, put M2	04/L-234	05.12.2013.	Uredba br. DL- 056 -2013 19.12.2013.
6.	Zakon o dopunama i izmenama zakona br. 03/l-222 o poreskoj administraciji i procedure, izmenjen i dopunjen Zakonom br. 04/l-102	04/L-223	05.12.2013.	Uredba br. DL- 057-2013 19.12.2013.
7.	Zakon za Agenciju za zapošljavanje Republike Kosovo	04/L-205	12.12.2013.	Uredba br. DL- 058 -2013 30.12.2013.
8.	Zakon o stranim ulaganjima	04/L-220	12.12.2013.	Uredba br. DL- 059 -2013 30.12.2013.
9.	Zakon o budžetu Republike Kosova za 2014. godinu	04/L-233	26.12.2013.	Uredba br. DL- 001 -2013 06.01.2014.
10.	Zakon o posebnim stopama akciza za početnu i malu proizvodnju alkoholnih proizvoda proizvedenih na Kosovu	04/L-185	26.12.2013.	Proglašen u skladu sa članom 80.5 Ustava Republike Kosova 17.01.2014.
11.	Zakon o tretiranju izgradnje bez dozvole	04/L-188	26.12.2013.	Uredba br. DL- 002 -2014, Datum 09.01.2014.
12.	Zakon o ratifikaciji sporazuma o zajmu i finansiranju između KfW Frankfurta na Majni, Republike Kosova i sistema prenosa i operatora na tržištu za poboljšanje prenosne mreže	04/L-239	31.01.2014.	Uredba br. DL- 003 -2014 12.02.2014.
13.	Zakon o ratifikaciji sporazuma o statusu pripadnika Oružanih snaga Republike Albanije i Snaga bezbednosti Republike Kosova tokom njihovog privremenog boravka na teritoriji dotičnih država	04/L-248	31.01.2014.	Uredba br. DL- 004 -2014 12.02.2014.
14.	Zakon o izmenama i dopunama Zakona br. 03/l-229 o zaštiti konkurencije	04/L-226	13.02.2014.	Proglašen u skladu sa članom 80.5 Ustava Republike Kosova 06.03.2014.
15.	Zakon on hemikalijama	04/L-197	27.02.2014.	Uredba br. DL- 005 -2014 14.03.2014.
16.	Zakon za Agenciju za upravljanje u hitnim	04/L-230	27.02.2014.	Uredba br. DL- 006 -2014.

	slučajevima			14.03.2014
17.	Zakon za ratifikaciju sporazuma o zajmu za projekat autoputa Priština- Mitrovica između Saudijskog fonda za razvoj i Vlade Republike Kosova	04/L-256	27.02.2014.	Uredba br. DL- 007 -2014 14.03.2014.

Aneks 3: Spisak političkih dokumenata usvojenih od strane institucija Republike Kosova

Br.	Naslov dokumenata	Datum usvajanja	
Dokumenti koje je usvojila Vlada Kosova			
1.	Nacionalna strategija i Akcioni plan o integrisanom upravljanju granicom 2013 - 2018	11.10.2013.	
2.	Strategija i Akcioni plan za reintegraciju repatriiranih osoba 2013 - 2017	11.10.2013.	
3.	Državna strategija i Akcioni plan za migracije 2013 - 2017	18.10.2013.	
4.	Strategija upravljanja otpadom 2013 - 2022 i Akcioni plan 2013 - 2017	25.10.2013.	
5.	Nacionalni akcioni plan o obnovljivim energetske resursima 2013 - 2020	05.11.2013.	
6.	Nacionalni program za pružanje usluga na znakovnom jeziku za gluve osobe u Republici Kosovo 2013 - 2016	22.11.2013.	
7.	Nacionalni akcioni plan za efikasnost energije 2013 - 2015	03.12.2013.	
8.	Akcioni plan o Sporazumu o stabilizaciji i pridruživanju 2014	27.12.2013.	
9.	Nacionalna strategija i Akcioni plan Republike Kosova za sprečavanje sive ekonomije, pranja novca, finansiranja terorizma i finansijskog kriminala 2014 - 2018	29.01.2014.	
10.	Akcioni plan za implementaciju Rezolucije 1325 "Žene, mir i bezbednost"	29.01.2014.	
11.	Strategija za zajednice i povratak 2014 - 2018	05.02.2014.	
12.	Energetska strategija Republike Kosovo 2013-2022	28.03.2014.	
13.	Vodč 2014. za sprovođenje Strategije reforme javne uprave	02.04.2014.	
Dokumenti koje su usvojile ostale institucije			
Br.	Naslov Dokumenta	Institucija koja je usvojila	Datum usvajanja
14.	Revidirana Strategija za smanjenje zaostalih predmeta	Sudski Savet Kosova	30.08.2013.
15.	Strateški plan upravljanja ljudskim resursima	Skupština Kosova	Septembar 2013.
16.	Koncept plan o razvoju privrednih zona na Kosovu	Ministarstvo trgovine i industrije	Oktobar 2013.
17.	Akcioni plan TSK za borbu protiv korupcije	Tužilački Savet Kosova	04.11.2013.
18.	Strategija o kvalitetu vazduha	Skupština Kosova	19.12.2013.
19.	Razvojni plan transmisije 2014-2023	Kancelarija Odbora energetskog regulatora	23.12.2013.
20.	Strategija za poboljšanje profesionalne prakse 2013-2020	Ministarstvo obrazovanja, nauke i tehnologije	17.01.2014.
21.	Program za upravljanje i administraciju nepokretnosti opštine, njenu raspodelu, i razmenu sa fizičkim i pravnim licima	Ministarstvo administracije lokalne samouprave	Januar 2014.
22.	Akcioni plan o Sporazumu o stabilizaciji i pridruživanju 2014	Skupština Kosova	27.02.2014.
23.	Nacionalni plan za službene kontrole i praćenje zdravlja životinja	Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i ruralnog razvoja	21.02.2014.
24.	Godišnji plan 2014. za upravljanje šumama	Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i ruralnog razvoja	Februar 2014.
25.	Strategija karijerne orijentacije 2014-2017	Ministarstvo obrazovanja, nauke i tehnologije	Mart 2014.
26.	Strateški plan SSK 2014 - 2019	Sudski Savet Kosova	23.04.2014.

Aneks 4: Spisak podzakonskih akata usvojenih od strane institucija Republike Kosova

1. Politički kriterijumi

1.1. Demokratija i vladavina prava

1.1.1. Zakonodavstvo i izbori

Nijedno

1.1.2. Izvršni

Nijedno

1.1.3. Javna uprava

Nijedno

1.1.4. Civilna kontrola Snaga bezbednosti

Nijedno

1.1.5. Civilno društvo

Nijedno

1.1.6. Pravosudni sistem

- Pravilnik o odabiranju, predlaganju i imenovanju državnih tužilaca
- Pravilnik o proceni učinka tužilaca
- Pravilnik o disciplinskom postupku
- Izmenjen Pravilnik o imenovanju sudija
- AU br. 07/2013-MP o obliku i načinu vođenja evidencije privatnih izvršitelja
- AU br. 06/2013-MP o identifikacionoj kartici privatnog izvršitelja
- AU br. 05/2013-MP o izveštavanju rada privatnih izvršitelja
- Pravilnik Br. 01/2013-MP o radu komisije za ocenjivanje kandidata
- AU br. 04/2013-MP o određivanju validnog mandata i broja zamenika privatnih izvršitelja koji mogu istovremeno raditi pod ovlašćenjem jednog privatnog izvršitelja
- AU br. 03/2013-MP o minimalnim tehničkim i ostalim uslovima u odnosu na neophodnu opremu kancelarije privatnog izvršitelja
- AU br. 10/2012 o načinu vođenja evidencije o primljenim i zaključenim predlozima za određivanje i sprovođenje izvršenja i drugih zahteva
- AU br. 11/2013-MP o načinu izvršenja unutrašnje inspekcije u popravnim institucijama
- AU br. 08/2013-MP za kategorizaciju rizičnosti tokom rada za osoblje probacione službe
- AU br. 13/2013-MP o načinu polaganja i programu za polaganje pravosudnog ispita
- AU br. 01/2014-MP vođenju notarskih knjiga, registara i ostalih spisa
- Privremeni Statut Br. 02/2014-MP o Komori privatnih izvršitelja
- AU br. 04/2014-MP o izmeni i dopuni administrativnog uputstva br. 03/2012 o načinu uređivanja notarskih akata
- AU br. 06/2014 o tarifama o nagradama i naknadama troškova privatnih izvršitelja
- AU br. 05/2014 za sanitarno-higijenske uslove za osuđena lica
- Privremeni etički kodeks br. 07/2014-MP za privatne izvršitelje
- AU br. 03/2014-MP o obliku i načinu naloga, zapisnika i drugih akata koje privatni izvršitelj preduzima tokom radnji formalnog izvršenja

1.1.7. Antikorupcijska politika

Nijedno

1.2. Ljudska prava i zaštita manjina

- AU o načinu izvršenja unutrašnje inspekcije u popravnim institucijama
- AU za sanitarno-higijenske uslove za osuđena lica
- Pravilnik o mandatu, strukturi i funkcionisanju Kancelarija za zaštitu i pomoć žrtvama
- SOP za zaštitu od nasilja u porodici
- Uputstva o SOP Kancelarije za zaštitu i pomoć žrtvama

1.2.1. Zaštita i poštovanje manjina i kulturnog nasledja

- AU o osnivanju, izboru, odgovornostima i funkcionisanju Saveta o Velikoj Hoči
- AU on osnivanju, izboru, odgovornostima i funkcionisanju Saveta za kulturno nasleđe i Kancelarije za istorijski centar Prizrena

1.3. Regionalna pitanja i međunarodne obaveze

Nijedno

2. Ekonomski kriterijumi

2.1. Postojanje funkcionalne tržišne ekonomije

2.1.1. Osnove ekonomske politike

Nijedno

2.1.2. Makroekonomska stabilnost

- Uredba br. 22/2013 o postupku za izdavanje i upravljanje državnim dugovima, državnim garancijama i opštinskim dugovima
- Uredba o primarnom i sekundarnom tržištu izdavanja hartija od vrednosti Republike Kosova

2.1.3. Sadejstvo tržišnih snaga

Nijedno

2.1.4. Ulazak i izlazak u tržište

Nijedno

2.1.5. Poslovno okruženje, pravni sistem i administrativni kapacitet

Nijedno

2.1.6. Kretanja u finansijskom sektoru

Nijedno

2.2. Kapacitet za suočavanje sa snagama tržišta unutar Unije

2.2.1. Ljudski i fizički kapital

- AU o korišćenju i podršci energetske proizvodnje iz OIE

2.2.2. Struktura sektora i preduzeća

Nijedno

2.2.3. Uticaj države na konkurentnost

Nijedno

2.3.4. Ekonomska integracija sa EU

Nijedno

3. Evropski standardi

3.1. Unutrašnje tržište

3.1.1. Slobodno kretanje robe

Procena usaglašenosti

- Pravilnik br. 08/2013 o sistemu brze razmene informacija o opasnim proizvodima za zdravlje i bezbednost
- Pravilnik br. 07/2013 o tehničkim odobrenjima građevinskih proizvoda
- Pravilnik o razmeni informacija i obaveštenja tehničkih propisa, procedura i standarda za ocenjivanje usaglašenosti
- Pravilnika br. 01/2014 za osnovne uslove i ocenjivanje usaglašenosti električnih uređaja za domaćinstvo za zamrzavanje, hlađenje i njihove kombinacije, u pogledu uslova energetske efikasnosti

Metrologija

- AU br. 13/2013 o tehničko- metrološkim uslovima za ovlašćenjima servisa za spremanje vodomera za kontrolu, a na osnovu Zakona br. 03/L-203 o metrologiji
- AU br. 15/2013 o načinu inspekcije izrađevina od plemenitih metala

Nadgledanje tržišta

- AU br. 16/2013 o obliku i sadržini pečata tržišnog inspektorata
- AU br. 06 /2014 izmena AU Br. 15/2012 o elementima formalno-pravnih akata izdatih od tržišne inspekcije

Zaštita potrošača

- Pravilnik br. 09/2013 za označavanje, prezentaciju i reklamiranje prehrambenih proizvoda

3.1.2. Kretanje ljudi, usluga i pravo osnivanja

- AU br. 16/2013 za određivanje uslova i kriterijuma za ostvarivanje socijalne pomoći za strance u Republici Kosovo
- AU br. 01/2014 o postupku izdavanja dozvole za boravak i sertifikata za obaveštenja o radu za strance
- AU br. 02/2014 o putnim ispravama za strance (4. aprila 2014).

3.1.3. Slobodno kretanje kapitala

- Pravilnik o upravljanju kreditnih rizika mikrofinansijskih institucija
- Pravilnik za efektivne kamatne stope i zahteve za obelodanjivanjem
- Pravilnik o internim kontrolama i funkcijama interne revizije u mikrofinansijskim institucijama
- Pravilnik za ograničenja u održavanju pokretne i nepokretne imovine mikrofinansijskih institucija
- Pravilnik o upravljanju rizikom likvidnosti za mikrofinansijske institucije
- Pravilnik o spoljnoj reviziji mikrofinansijskih institucija
- Pravilnik o izveštavanju mikrofinansijskih institucija u CBK

3.1.4. Carina i oporezivanje

Carina

- Etički kodeks za zvaničnike uključene u IUG
- AU br. 10/2013 o saradnji u okviru Uprave
- AU br. 09/2013 izmena AU br. 87/2010 definisanje šeme nagrada za carinike, pripadnike javnosti i njihove zastupnike
- AU br. 11/2013 o unutrašnjoj organizaciji Uprave carina
- AU br. 06/2013 o izmenama i dopunama Aneksa 18 i 19 administrativnog uputstva br. 11/2009, za primenu zakonika o carini i akcizama na Kosovu
- AU br. 01/2014 o vršenju dužnosti i nadležnosti Carine
- AU br. 02/2014 za izmenu AU br. 76/2009 o putnim troškovima
- AU br. 03/2014 o procedurama carinskih prekršaja

- AU br. 03/2014 o implementaciji Zakona br. 04/L-163 o robi oslobođene od carinskih dažbina i robe sa nultom stopom carinskih dažbina

3.1.5. Konkurencija

Nijedno

3.1.6. Javne nabavke

Nijedno

3.1.7. Prava intelektualne svojine

- AU br. 04/2014 za izmene i dopune AU o administrativnoj tarifi za registrovanje objekata industrijske svojine
- AU br. 05/2014 za procedure registrovanja geografske oznake i imena porekla

3.1.8. Zapošljavanje, socijalna politika i politika javnog zdravstva

- Pravilnik br. 02/2013 za funkcionisanje medicinsko-socijalne komisije i procedurama prijavljivanja za ostvarivanje prava za slepa lica
- AU br. 10/2013 za održavanje posebne evidencije za slobodna radna mesta za strane državljane i državljane kosova, koji uz posredovanje Kancelarija za zapošljavanje rade u inostranstvu
- AU br. 11/2013 o procedurama rada lekarske komisije za aplikante za socijalnu pomoć prve kategorije
- AU br. 12/2013 za utvrđivanje procedura za isplatu jednokratne socijalne pomoći
- AU br. 13/2013 za licenciranje pružalaca socijalnih i porodičnih usluga osnovnog i srednjeg nivoa
- AU br. 14/2013 za nadzor i inspekciju pravnih subjekta/organizacija koje pružaju socijalne i porodične usluge
- AU br. 15/2013 za prijavljivanje, suspendovanje, ponovno aktiviranje, ponovno prijavljivanje i prekid isplata osnovne penzije posle smrti korisnika
- AU br. 16/2013 za određivanje uslova i kriterijuma za ostvarivanje socijalne pomoći za strance u Republici Kosovo
- AU br. 17/2013 za licenciranje pravnih subjekta/organizacija koje pružaju socijalne i porodične usluge
- AU br. 09/2013 o stimulatívnoj šemi učinka zdravstvenih radnika i stručnih službi
- AU br. 10/2013 o medicinskom tretmanu van javnih zdravstvenih ustanova
- AU br. 11/2013 o zdravstvenom informativnom sistemu i izveštavanju zdravstvenih statističkih podataka

3.1.9. Obrazovanje i istraživanje

- AU br. 01/2014 o organizovanju i planiranju nastavnog procesa za srednje obrazovanje i obuku
- AU br. 02/2014 o broju učenika sa modulima i resursima kvalifikacija, školskoj infrastrukturi, bezbednosti učenika SOO
- AU br. 03/2014 o primeni nastavnog plana i programa profesionalnog obrazovanja u oblasti: administracija, ekonomija, zdravstvo, hortikultura, prehrambena proizvodnja, mašinstvo, elektrotehnika, hotelijerstvo-turizam, saobraćaj, hemijska proizvodnja, tehnologija, građevinarstvo, grafika, tekstilna industrija, muzika, umetnost za prvi i drugi nivo (X XI i XII)
- AU br. 04/2014 o uslovima i kriterijumima za ekonomsku delatnost institucija SOO
- AU br. 05/2014 o Agenciji za stručno obrazovanje i obuku i obrazovanje odraslih (ASOOOO) na Kosovu
- AU br. 06/2014 o Kodeksu ponašanja i disciplinskim merama za učenike viših srednjih škola
- AU br. 07/2014 o unapređenju, autonomnosti i funkcionisanju institucija SOO
- AU br. 08/2014 o procedurama i kriterijumima za izbor direktora i zamenika direktora u obrazovnim institucijama

- AU br. 09/2014 o normativi za stručni kadar u opštem obrazovanju
- AU br. 32/2013 o organizovanju izbornog kurikuluma na svim nivoima preduniverzitetskog obrazovanja
- AU br. 33/2013 o implementaciji opštinskih formula u određivanju školskog budžeta u školama pod upravom opština
- AU br. 34/2013 o sadržaju, funkcionalizaciji, obavezama, mandatu zastupanja Upravnog odbora u institucijama srednjeg obrazovanje i obuke (SOO)
- AU br. 35/2013 o organizovanju završnog profesionalnog ispita
- Uredba br. 21/2013 o protokolu za sprečavanje nasilja u preduniverzitetskim ustanovama obrazovanja

3.1.10. Pitanja STO

Nijedno

3.2.1. Industrija i MSP

- AU br. 17/2013 o načinu uspostavljanja i funkcionisanja poslovnih inkubatora
- AU br. 01/2014 o utvrđivanju postupka podnošenja zahteva za dobijanje saglasnosti, njeno procesuiranje i davanje saglasnosti kao i sadržaja registra privrednih zona
- AU br. 02/2014 o sadržaju studije izvodljivosti privrednih zona
- AU br. 03/2014 o postupku, formi i sadržaju konkursa kao i uslova i kriterijuma za smeštaj poslovnih subjekata na prostoru privrednih zona

3.2.2. Poljoprivreda i ribarstvo

- AU br. 12/2013 za direktna plaćanja u poljoprivredi za 2013.
- AU br. 13/2013 o merama i kriterijumima podrške poljoprivredi i ruralnom razvoju za 2013. godinu
- AU br. 14/2013 o merama i kriterijumima podrške poljoprivredi i ruralnom razvoju za 2013. godinu
- AU br. 15/2013 za mere i kriterijume podrške za manje razvijene ruralne zone
- AU br. 16/2013 za reprodukciju domaćih životinja
- Uredba br. 37/2013 o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji radnih mesta u MPŠRR
- AU br. 05/2014 o merama i kriterijumima podrške poljoprivredi i ruralnom razvoju za 2014. godinu
- AU br. 01/2014 za određivanje uslova za obeležavanje vina sa zaštićenim geografskim poreklom i obeležavanje lokacija sa geografski zaštićenim indikacijama
- AU br. 02/2014 za direktna plaćanja za 2014.
- AU br. 03/2014 o oblicima tretmana šumarskog gajenja i prodajnim procedurama drvnih asortimana
- AU br. 04/2014 o određivanju kriterijuma za uzimanje uzoraka i analizu vina i ostalih proizvoda od grožđa i vina i organoleptičke procene vina
- AU br. 07/2014 o organizaciji, odgovornostima, pravima i obavezama savetodavnih službi centralnog i lokalnog nivoa kao i obliku i načinu izveštavanja
- AU br. 09/2014 o utvrđivanju kriterijuma za podršku organizacijama, osetljivih grupa i udruženja poljoprivrednih proizvođača i prerađivača
- AU br. 10/2014 o kvalitetu đubriva

Bezbednost hrane

- Uredba br. 28/2013 o prehrambenim aditivima
- Uredba br. 43/2013 o utvrđivanju maksimalnih nivoa određenih zagađivača u prehrambenim proizvodima za ljude i nepoželjnim supstancama u hrani za životinje
- SOP br. 27/2012 o uslovima za uzimanje uzoraka mlevenog mesa, mesnih preparata i proizvoda od mesa, i na kontroli parametara, kao što je definisano Pravilnikom o mikrobiološkim kriterijumima za hranu
- SOP br. 27/2012 o uslovima za uzimanje uzoraka mleka i mlečnih proizvoda, i o kontroli parametara

3.2.3. Životna sredina i klimatske promene

- AU br. 20/2013 o načinu, procedurama i iznosu kazni za učesnike u građevinarstvu
- AU br. 21/2013 o unutrašnjem redu u nacionalnim parkovima
- AU br. 04/154 o substancama koje oštećuju ozonski omotač i fluorisanim gasova staklene bašte
- AU br. 22/2013 o upravljanju medicinskim humanim i veterinarskim otpadom
- AU br. 23/2013 o načinu i uslovima obavljanja poslova čuvara prirode
- AU br. 03/156 o proglašenju ekološke mreže
- AU br. 01/157 o dostupnosti podataka o ekonomičnoj potrošnji goriva i emisiji CO₂ novih ličnih automobila
- AU br. 03/157 o sprovođenju fleksibilnih mehanizama čistog razvoja
- AU br. 24/2013 o procedurama uspostavljanja i upravljanja opštinskim i državnim registrima adresa
- AU br. 25/2013 o tarifama proizvoda i usluga Kosovske agencije za katastar
- AU br. 04/161 o arsenu, kadmijumu, živi, niklu i policikličnim aromatičnim ugljovodonicima u vazduhu
- AU br. 26/2013 o utvrđivanju načina provere i legitimnosti inspektorata za vode
- AU br. 05/2014 za nadležne organe prostornog planiranja, uključujući principe i procedure za učešće javnosti u prostornom planiranju
- AU br. 09/2014 o dozvoli za upravljanje otpadom
- AU br. 07/2014 za nadležnosti vlasnika, proizvođača i uvoznika otpada
- AU br. 06/2014 za sertifikaciju upravnika u poslovno-stambenim zgradama
- AU br. 10/2014 za sadržaj plana lokacije i planimetriju
- AU br. 13/2014 za određivanje tarifnih vrednosti za usluge u vezi sa Procesom integrisanog sprečavanja i kontrole zagađivanja
- Uredba br. 01/2014 o obliku, sadržaju i načinu vođenja registra stambenih zgrada u zajedničkom vlasništvu
- Uredba za obavezne minimalne tehničke standarde u stambenim zgradama i norme minimalnog prostora

3.2.4. Politika prevoza

- AU br. 10/2013 za obuku i polaganje ispita za menadžere i vozače operatere javnog drumskog prevoza putnika i robe
- AU br. 05/2013 za licenciranje operatera drumskog prevoza putnika autobusom
- AU br. 07/2013 za licenciranje operatera drumskog prevoza robe
- AU br. 09/2013 za linijske mreže i red vožnje u međugradskom prevozu putnika autobusom
- AU br. 04/2013 o uslovima licenciranja terminala za robu
- AU br. 08/2013 za licenciranje autobuskih stanica
- AU br. 11/2013 za izdavanje dozvola za obavljanje redovnog-međunarodnog prevoza putnika pristupa i tranzita preko teritorije Kosova
- Kodeks ponašanja br. 01/2013 za vozače autobusa i ostalog osoblja
- Uredba br. 02/2013 o licenciranju vozača (29. oktobra 2013)
- Uredba br. 03/2013 o bezbednosnim metodama za organe odgovorne za nadgledanje bezbednosti posle izdavanja Autorizacije za bezbednost

3.2.5. Energija

- Pravila unutrašnjeg tržišta električnom energijom
- Izmenjene metodologije za nove konekcije za KEK i KOSTT

3.2.6. Informaciono društvo i mediji

- Uredba br. 043/B/13 o kvalitetu usluga elektronskih komunikacija
- Uredba br. 054/B/13 o korišćenju elektronskih komunikacionih resursa - radio frekvencija

- Uredba o opštoj autorizaciji
- Uredba br. 004/B/14 o standardnom kvalitetu univerzalnih poštanskih usluga
- Uredba br. 012/B/14 o odvojenom računovodstvu
- Izmenjena Uredba o pravima za način i zajedničko korišćenje infrastrukture
- Izmenjena Uredba raščlanjenoj lokalnoj petlji
- Izmenjena Uredba o obezbeđivanju pristupa
- Izmenjena Uredba o međupovezivanju
- Izmenjena Revizija za licence mreža mobilnih operatora
- Izmenjena Uredba o operisanju Internet Exchange Point – KOSIX
- Izmenjena Uredba o periodičnim statističkim podacima učesnika na tržištu za pružanje elektronskih komunikacionih mreža i/ili usluga
- Izmenjena Uredba o uslugama radio amatera
- Izmenjena Uredba o radio opremi bez potrebe za ličnu dozvolu za korišćenje
- Izmenjena Uredba o inspekcijama sprovedenih od strane vlasti
- Izmenjena Uredba o registraciji pretplatnika
- Izmenjena Uredba o javnim konsultacijama

3.2.7. Finansijska kontrola

- Uredba br. 02/2013 o upravljanju nefinansijskom imovinom u budžetskim organizacijama
- Uredba br. 03/2013 o Godišnjim finansijskim izveštajima budžetskih organizacija

3.2.8. Statistike

Nijedno

3.3. Pravda, sloboda i bezbednost

3.3.1. Vize, upravljanje granicom, azil i migracije

- AU za saradnju između organa uključenih u integrisano upravljanje granicom
- AU o međuagencijskoj saradnji kosovske carine
- AU o međuagencijskoj saradnji kosovske policije
- Uredba AHV o međuagencijskoj saradnji
- Komunikacijski priručnik
- AU o pravilima pograničnog saobraćaja i davanje dozvola za pogranični saobraćaj
- AU za funkcionisanje, obaveze i odgovornosti nacionalnog centra za granično upravljanje
- AU o označavanju granične linije
- AU o obliku, sadržaju i načinu postavljanja znakova obaveštenja i drugih znakova na mestima graničnog prelaza i u zoni graničnog prelaza
- AU o izgradnji zgrada unutar zone mesta graničnog prelaza
- AU o određivanju i kategorizaciji mesta graničnog prelaza
- AU o zabrani, ograničenju ili uslovljavanju određenih aktivnosti duž državne granične linije
- AU o graničnim incidentima
- SOP o zajedničkoj analizi rizika
- SOP o zajedničkim aktivnostima organa uključenih u IUG
- SOP o zajedničkoj upotrebi opreme
- SOP o proliferisanju GP
- SOP o kontroli druge linije
- SOP o prvom službeniku za slučaj
- Priručnik o međuagencijskoj komunikaciji
- Etički kodeks za službenike uključene u IUG
- AU o uslovima i procedurama za izdavanje viza na graničnom prelazu
- AU za procedure i standarde prijema i početno tretiranje tražilaca azila

- AU za procedure i standarde o donošenju odluka u procedurama azila
- AU za odbijanje ulaska u Republiku Kosovo
- AU o primeni kaznenih mera koje proizilaze iz Zakona o strancima
- AU o uslovima i procedurama za produženje vize
- AU o proceduri izdavanja dozvole za boravak za strance i sertifikatu za obaveštenje za rad
- AU o putnim ispravama za strance
- AU o kriterijumima i procedurama za promenu ličnog imena

3.3.2. Pranje novca

- AU o transakcijama koje su izuzete od izveštavanja
- AU o postupku za izricanje administrativne kazne protiv obveznika izveštavanja (28. januara 2014. godine)
- AU o politički izloženim licima
- SOP o praćenju usklađenosti
- Nacionalna procena rizika od pranja novca i finansiranja terorizma
- Priručnik o tipologijama pranja novca

3.3.3. Borba protiv trgovine drogom

Nijedno

3.3.4. Policija

- AU o direkciji za zaštitu svedoka
- AU o promeni identiteta
- Uredba o Direkciji za zaštitu svedoka
- SOP sa Odeljenjem specijalnih jedinica

3.3.5. Borba protiv organizovanog kriminala

Nijedno

3.3.6. Zaštita ličnih podataka

Nijedno